

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

นายสุวรรณ บัวพันธ์
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

หัวข้อ : การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ชื่อผู้ประเมิน : สุวรรณ บัวพันธ์

ปีที่ศึกษา : 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) วิจัยดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 45 คน 2) ครู จำนวน 64 คน และ 3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 156 คน ได้แก่ (1) ครู จำนวน 64 คน (2) ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 45 คน (3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 45 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสังเกตเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบตรวจสอบรูปแบบ แบบประเมินความสามารถ แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคลและแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.51$) สรุปประเด็นปัญหาคือ 1) ความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล สภาพความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.47$) สรุปประเด็นความต้องการในการพัฒนา คือ 1) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2) รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ หลักการและแนวคิดของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ได้แก่ (1.1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (1.2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (1.3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (1.4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (1.5) การสรุปและรายงานผล (Report) (2) องค์ประกอบสนับสนุน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (2.1) สภาพแวดล้อม (2.2) สื่อการเรียนรู้ (2.3) กิจกรรมการเรียนรู้ (2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล และ ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ และมีผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.45$) หลังทดลองใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลให้เด็กทุกคนมีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะสูงขึ้น และกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด ได้แก่ 1) กิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ 2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง 3) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ 4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมหลัก 5) กิจกรรมในรอบปี คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม และความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.48$)

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณา และความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจาก นายมานิตย์ คำงาม ดร.นพดล ชูลีจันทร์ นายอัมรินทร์ พันธุ์โล รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม นายเรืองเวช ผาสุข ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบและปรับปรุง พัฒนา แก๊ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณรองผู้อำนวยการ คณะครู และผู้ปกครองเด็กของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และคุณประโยชน์อันพึงมีจากการพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในครั้งนี้ ขอโน้มเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดาบูรพคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

นายสุวรรณ บัวพันธ์

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา	12
2.2 หลักการและแนวคิดในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา	14
2.3 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	37
2.4 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	60
2.5 หลักการและแนวคิดกระบวนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	68
2.6 บริบทศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	92
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	94
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	101

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	105
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	108
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	114
บทที่ 4 ผลการวิจัย	128
4.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	128
4.2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	137
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	182
5.1 สรุปผลการวิจัย	182
5.2 อภิปรายผล	185
5.3 ข้อเสนอแนะ	194
บรรณานุกรม	197
ภาคผนวก.....	209
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย และรายนามผู้เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)	210
ภาคผนวก ข เครื่องมือในการวิจัย	213
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพในการวิจัย	251
ภาคผนวก ง หนังสือราชการ	264
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย	275
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างกรณีศึกษา จำนวน 9 คน	284
ประวัติผู้ประเมิน	330

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา 17
2.2	ระดับความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา 23
2.3	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กปฐมวัย 25
2.4	ภาวะบกพร่องทางสติปัญญากับการเรียนรู้ 34
2.5	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประจำวัน ช่วงอายุแรกเกิด – 6 ปี 54
3.1	วิธีดำเนินการวิจัยการพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ 106
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 128
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม 129
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกรายข้อ 130
4.4	สรุปประเด็นการสนทนาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ... 133
4.5	สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาดูงาน (Site Visit) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 139
4.6	สรุปประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ 142
4.7	องค์ประกอบหลัก และตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน ขั้นตอน TAPIR 148
4.8	องค์ประกอบสนับสนุน และตัวชี้วัดความสำเร็จ 150
4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม 155
4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความถูกต้อง 156

ตารางที่	หน้า
4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเหมาะสม	157
4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นไปได้	158
4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นประโยชน์	159
4.14 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ	160
4.15 จำนวนและร้อยละของสถานภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	163
4.16 ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561	163
4.17 สรุปประเด็นผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561	164
4.18 จำนวนและร้อยละสถานภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	166
4.19 ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562	167
4.20 แสดงผลพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	168
4.21 แสดงผลการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	169
4.22 สรุปประเด็นผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562	173
4.23 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	174
4.24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	175

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 วงล้อแห่งการเรียนรู้ (High/Scope Wheel of Learning)	40
2.2 แสดงกระบวนการสร้างรูปแบบ (Keeves, 1988)	68
2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	104
4.1 ร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรม ตามแนวคิดวอลเตอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	144
4.2 แผนภูมิแห่งความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 1 เด็กชายฐาปกรณ์ ว่างทอง	172

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ถือเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปี ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไว้ว่า “...ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่เปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพระบบการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ระบุว่า ข้อ 1 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ข้อ 2 เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ข้อ 3 ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 2551) และ สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีเป้าประสงค์ให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่าง

คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตัวเองได้ อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากข้อมูลสถิติสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2561 พบว่า มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,041,159 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08 ของประชากรทั้งประเทศ ส่วนคนพิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (อายุแรกเกิด-21 ปี) มีอัตราส่วนของคนพิการทางสติปัญญามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.84 ของจำนวนคนพิการที่อยู่ในวัยเด็กและวัยศึกษา (อายุแรกเกิด-21 ปี) ทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับข้อมูลของสถาบันราชานุกูล เป็นศูนย์เชี่ยวชาญระดับประเทศในการพัฒนาคุณภาพระบบบริการเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่แรกเกิด-5 ขวบ ซึ่งประเทศไทยพบผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาประมาณร้อยละ 2 ของประชากร สาเหตุเกิดมาจากการทำงานของสมองผิดปกติ ภาวะบกพร่องทางสติปัญญานี้พบได้ในกลุ่มดาวนซ์ซินโดรมประมาณร้อยละ 70 ลักษณะที่สำคัญคือ เด็กจะมีพัฒนาการล่าช้า ยังมีระดับสติปัญญาบกพร่องรุนแรงความล่าช้าทางพัฒนาการก็จะค้นพบได้เร็วขึ้น จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกวิธี ทั้งการรักษาและการกระตุ้นพัฒนาการให้สมองและกล้ามเนื้อทำงานดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการดูแลเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา จะเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของสมองและร่างกาย หดขยับยังไม่ให้ความพิการเพิ่มขึ้น เด็กสามารถพึ่งตนเองได้ใช้ชีวิตใกล้เคียงกับคนปกติที่สุด เป็นภาวะครอบครัวและสังคมน้อยที่สุด โดยทีมสหวิชาชีพกระตุ้นพัฒนาการของเด็กทั้งการเคลื่อนไหว การฝึกพูด อ่าน เขียน จัดการศึกษาพิเศษทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลเพื่อให้เด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนหรือด้านอาชีพที่เหมาะสม (สถาบันราชานุกูล, 2561)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ ในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นการช่วยเหลือหรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการลดผลกระทบต่อความพิการและป้องกันความพิการหรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากความพิการด้วย มีกลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการเป็นเด็กพิการทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน ซึ่งจำนวนเด็กพิการที่มารับบริการในปีการศึกษา 2561 จำนวน 384 คน ประเภทความพิการที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 โดยมีการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและพิจารณาว่าเด็กมีลักษณะอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น มีความพิการ มีความบกพร่องหรือมีศักยภาพจำกัดหรือไม่ และเด็กพิการควรที่จะได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่สอดคล้องกับ

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์, 2561)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีลักษณะพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติอย่างชัดเจน เกิดขึ้นควบคู่กับทักษะในการดำรงชีวิต ตั้งแต่สองด้านขึ้นไป จากด้านต่อไปนี้ คือ 1) การสื่อความหมาย 2) การดูแลตนเอง 3) การดำรงชีวิตภายในบ้าน 4) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม 5) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน 6) การควบคุมตนเอง 7) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การใช้เวลาร่าง 9) การทำงาน และ 10) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะข้อจำกัดในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ขาดทักษะการปรับตัวที่เหมาะสมทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาความสับสนจากการเรียนรู้ทำให้เด็กกลุ่มนี้มักคิดว่าไม่ว่าเขาจะพยายามเท่าไรเขาก็จะล้มเหลวทำอะไรไม่สำเร็จ ดังนั้น ครู ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมทักษะทางการเรียนรู้ควรจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเกิดความคาดหวังต่อความสำเร็จ สร้างประสบการณ์ มอบหมายงานโดยพิจารณาจากความสามารถของเด็กแต่ละคน โดยเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ควรได้รับการสอนที่เน้นทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะวิชาการ ทักษะในการใช้ชีวิตในชุมชนและทักษะอาชีพด้วย แต่ระดับและปริมาณของเนื้อหา นั้น ควรเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน และให้เด็กได้เรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติทั่วไป เพื่อช่วยให้เด็กเหล่านั้นได้พัฒนา (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) สอดคล้องกับผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน ตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษ ที่ได้รับความร่วมมือจาก ท่าน ดร.จิตประภา ศรีอ่อน และสถาบันมานฟ้า พบว่า ผู้ปกครองและชุมชน มีความตระหนักรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ และวิธีการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ในการเข้ารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างถูกต้อง เพื่อกระตุ้นให้เด็กพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด สามารถพึ่งตนเองได้และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว การส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ยอมรับในความแตกต่างและความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล สร้างความตระหนักในการมีสิทธิของแต่ละบุคคล และให้มีความเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างอิสระของเด็กพิเศษให้มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของตนเอง นอกจากนี้ครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีความเข้าใจในแนวทาง การจัดการศึกษาและบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กพิเศษ ส่งผลให้เด็กพิเศษได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง และมีผลการพัฒนาเป็นไปตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่กำหนดไว้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน, 2560)

แนวคิตวอลดอร์ฟ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้พัฒนาการของเด็กแต่ละขั้นตอนเต็มไปด้วย ประสบการณ์และมีความสนุกสนาน มุ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การคิดอย่างอิสระ (Free-thinking) มีหัวใจหลัก คือ พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (The Whole child) มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ (Hands) ความรู้สึก (Heart) และความนึกคิด (Head) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี ผู้เรียนจะมีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ได้เรียนรู้สิ่งที่สนใจ และได้พัฒนาตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ (บุษบง ต้นตึงศ์, 2552) และแนวทางการจัดกิจกรรม ยึดหลัก 3 R ประกอบด้วย 1) แบบแผนจังหวะชีวิตที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ (Rhythm) คือ กิจกรรมและกิจวัตรต้องดำเนินไปตามลำดับแบบแผนที่คงเส้นคงวา เพื่อช่วยพัฒนาพลังเจตจำนง ความรู้สึกมั่นคง

ภายในใจและวินัยในตนเองแก่เด็ก โดยคำนึงถึงจังหวะแห่งวัน สัปดาห์ เดือน และปี 2) การทำซ้ำ (Repetition) คือ เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อช่วยพัฒนาสมาธิ วิริยภาพ พลังเจตจำนง และความรู้สึกลับมั่นคงภายในใจ และ 3) การเคารพน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง (Reverence) คือ การปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของความเคารพ ศรัทธา เกรงขามต่อสิ่งดั่งาม ความรักและรู้คุณค่าต่อสรรพสิ่งที่มอบชีวิตและเกื้อหนุนมนุษย์ เพื่อช่วยหล่อหลอมแก่นจริยธรรม ความสงบภายใน เห็นคุณค่าของชีวิต และการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ซึ่งหลักสูตรการศึกษาตลอดชีพในระดับชั้นอนุบาลเน้นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมในรูปแบบการจัดประสบการณ์ แบบบูรณาการตลอดทั้งวัน เด็กได้ซึมซับสาระต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติไม่สอนแบบเป็นทางการแยกเป็นรายวิชา สาระการเรียนรู้จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์รายวิชาจากกิจกรรมต่าง ๆ และมีเนื้อหาสาระที่ควรรู้สัมพันธ์กับฤดูกาล วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่เด็กอาศัยอยู่ (ศิริประภา พงุทธิกุล, 2560)

ผลจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา 2560 ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงาน และการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ ในด้านอาคารสถานที่ ยังคงต้องปรับปรุงสภาพพื้นที่บริเวณภายในและตัวอาคารให้มีความเหมาะสม ปลอดภัย และขยายพื้นที่อาคารเพื่อรองรับจำนวนผู้มารับบริการ ด้านบุคลากรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับลักษณะงาน เช่น ครูการศึกษาพิเศษ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา สาเหตุอันเนื่องมาจากอัตรากำลังที่รัฐจัดสรรเป็นเพียงอัตราจ้างชั่วคราว ไม่มีความมั่นคง จึงมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานความไม่ต่อเนื่องของงาน รวมถึงขาดแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และด้านผู้เรียน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด - 6 ปี ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการส่งต่อยังขาดคุณภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ไม่ครอบคลุมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล เนื่องจากมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่การประเมินตามทักษะพื้นฐานเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดการบูรณาการแบบองค์รวม ทำให้เด็กพิการมีพัฒนาการเรียนรู้ช้าขาดความกระตือรือร้น จากสภาพการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นผลมาจากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะครูส่วนใหญ่ ไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วยวัยต่าง ๆ ทำให้ครูไม่สามารถออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมแต่ละทักษะไม่เชื่อมโยงกัน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รวมทั้งบูรณาการความรู้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กพิการที่มารับบริการกับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์จำนวนมากที่สุดในปีการศึกษา 2561 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่
มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1.2.1 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่
มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 45 คน โดยเป็นกลุ่มที่รับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ
3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป เพื่อตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและ
ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งได้มาจากการ
การเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

1.2.2 ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน ที่มารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด
กาฬสินธุ์ 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน และ 3) ผู้บริหาร
จำนวน 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป เพื่อสนทนากลุ่มจากประเด็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม
และนำประเด็นการสนทนากลุ่ม มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริม
ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ
จำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 1-31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบบันทึกการสนทนา
กลุ่ม

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
 ในระยะที่ 2 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลใช้ในการศึกษารูปแบบ ประกอบด้วย

1.1.1 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

1.1.2 สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน 2) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก และ 3) ศูนย์เด็กอ่อนก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

1.1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่และมีเด็กในความดูแล มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) โดยนำข้อมูลที่ได้จาก 1) ข้อมูลในระยะที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น 2) การสังเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมพิจารณากับการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.1.4 ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างและพัฒนารูปแบบและคู่มือ จำนวน 1 คน ด้านการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ด้านการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน และด้านการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีมาตรฐาน ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

1.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน เมษายน – มิถุนายน พ.ศ. 2561

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 4) แบบตรวจสอบรูปแบบ

2. ทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ในปีการศึกษา 2561 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 32 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.1.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 156 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 45 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง(ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.2.1 ผลการประเมินความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

2.2.2 ผลการสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561 – เมษายน พ.ศ. 2563

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความสามารถ 2) แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล และ 3) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

3.2 ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เดือน เมษายน พ.ศ. 2563

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพ หมายถึง สภาวะข้อเท็จจริงที่มีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง และความต้องการจำเป็นที่อยากให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในบริบทการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง กระบวนการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการที่มุ่งพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถพัฒนาได้เทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน เพื่อให้มีศักยภาพพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบและคู่มือ การทดลองใช้รูปแบบ การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การเสริมสร้างระดับความสามารถทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงหกปี ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ถึง 2562 ซึ่งมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติอย่างชัดเจน เกิดขึ้นควบคู่กับทักษะในการดำรงชีวิต ตั้งแต่สองด้านขึ้นไป จากด้านต่อไปนี้ คือ 1) การสื่อความหมาย 2) การดูแลตนเอง 3) การดำรงชีวิตภายในบ้าน 4) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม 5) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน 6) การควบคุมตนเอง 7) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การใช้เวลาว่าง 9) การทำงาน และ 10) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น

ผู้ปกครองเด็ก หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เข้ามารับการให้บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ครู หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง และพี่เลี้ยงเด็กพิการที่ให้บริการส่งเสริมพัฒนาศกยภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้นำการสั่งการ มีหน้าที่ในการแบ่งงานให้กับทุก ฝ่ายงานสามารถดำเนินงานตามกระบวนการหรือรูปแบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมอบงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม พร้อมให้คำแนะนำการทำงานนั้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการศึกษาพิเศษ ในลักษณะเตรียมความพร้อมและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่แรกพบความพิการจนถึงอายุสิบแปดปี รวมทั้งมีการอบรมผู้ปกครอง ครู บุคลากรทางการศึกษา และสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีเขตพื้นที่ให้บริการครอบคลุม 18 อำเภอ ในจังหวัดกาฬสินธุ์

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง กรอบความคิดด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ รูปแบบที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันส่งผลต่อการพัฒนาศกยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ได้แก่ 1.1) การพัฒนาบุคลากร (Training) 1.2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) 1.3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) 1.4) การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา (Improve) และ 1.5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) สภาพแวดล้อม 2.2) สื่อการเรียนรู้ 2.3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ

2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละส่วนประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR มีกลไกกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาบุคลากร (Training) หมายถึง การอบรมให้ความรู้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) หมายถึง การพัฒนาแนวทางและแผนการจัดการประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ (Practice) หมายถึง ขั้นตอนในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเด็กตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ประเมินพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล 3) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแนวคิดวอลดอร์ฟและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม โดยครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ 5) ประเมินและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) หมายถึง การ นิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นตามแผนการจัดการศึกษาที่กำหนด และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีคุณภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและรายงานผล (Report) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการดำเนินงาน

2. องค์ประกอบสนับสนุน หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานตามกระบวนการทั้งหมดจะต้องอาศัย 4 องค์ประกอบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม 2) สื่อการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล และความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการนำรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 ได้รู้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับบุคลากรที่ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.3 รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการนำนโยบายทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างทั่วถึง

1.5.4 กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟนี้ จะเป็นแนวทางในการนำไปใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ ให้ได้เต็มตามศักยภาพต่อไป อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาสำหรับเด็กพิการต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนี้ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด การดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. หลักการและแนวคิดในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
3. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
5. หลักการและแนวคิดกระบวนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษา ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
6. บริบทศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือทางด้านการศึกษา ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการทางด้านการศึกษาทั่วไป จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการดูแลและคุ้มครอง ให้เด็กพิเศษ ได้รับสิทธิทางด้านการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เสมอภาคและเท่าเทียม ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิทางด้านการศึกษาของเด็กพิเศษเป็นอย่างมาก โดยกำหนดเป็นข้อบังคับของประเทศเพื่อใช้ดำเนินการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในระดับพระราชบัญญัติ ดังนี้

2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 71 วรรค 3 ระบุว่า รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและคุ้มครองป้องกันให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยา ผู้ถูกกระทำการดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

2.1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 20 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ข้อ 2

การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไปหรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ ให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม (ราชกิจจานุเบกษา, 2556)

2.1.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) และ (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) มาตรา 10 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย วรรค 1 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือ มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ วรรค 2 การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง วรรค 3 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)

2.1.4 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ระบุว่า ข้อ 1 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ข้อ 2 เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ข้อ 3 ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิเศษแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

2.1.5 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไว้ว่า “...ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...” ไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

2.1.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

2.1.7 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ให้เป็นเครื่องมือ/กลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยเน้นการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาค

ในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2.1.8 แผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีเป้าประสงค์ให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตัวเองได้ อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

สรุปได้ว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือที่กฎหมายและนโยบายที่กล่าวมาใช้คำว่า “คนพิการ” ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งในกฎหมายให้ความสำคัญกับสิทธิ และความเท่าเทียม ในความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน ประเทศไทยมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการ 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 นอกจากนี้ ประเทศไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กฎหมายและนโยบายเหล่านี้ ล้วนเป็นกฎหมายที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ตามจุดมุ่งหมายของกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

2.2 หลักการและแนวคิดในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2.1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประภคติ พูลพัฒน์ (2544) ได้ให้ความหมายว่า เด็กปัญญาอ่อน หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ มีปัญหาทางพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้ทักษะในชีวิตประจำวัน ของเด็ก โดยแสดงให้เห็นก่อนอายุ 18 ปี และมีข้อจำกัดต่าง ๆ ด้านการรับรู้ การฝึกทักษะความสามารถทางสังคม มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ประมาณ 70-75 หรืออาจต่ำกว่านี้

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) ได้ให้ความหมายของเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

1. มีสติปัญญาต่ำกว่าระดับมาตรฐานจากแบบทดสอบสติปัญญามาตรฐาน (IQ ช่วง 70 -75)

2. ชีตความสามารถในการปรับตัวต่ำมากใน 2 ด้านจาก 10 ด้าน คือ
 1) การสื่อสาร 2) การดูแลตนเอง 3) การใช้ชีวิตในบ้าน 4) ทักษะเชิงสังคม 5) การใช้สมบัติส่วนรวม
 6) การไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ เช่น ไปจ่ายของ ไปวัด 7) การดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง
 การรู้จักรักษาความปลอดภัย 8) การศึกษาเล่าเรียน 9) การรู้จักใช้เวลาว่าง 10) การทำงานหาเลี้ยงชีพ

3. ลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญาได้ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ก่อน อายุ 18 ปี
 สมเกตู อุทธโยธา (2546) ได้กล่าวถึง ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตนในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ เกิดร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะการปรับตัว อย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม หรือการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำ ความรู้มาใช้ ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และ แสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา การมีข้อจำกัดด้านการดำรงชีวิตประจำวันในปัจจุบันเห็นได้ จากการที่สติปัญญาทำหน้าที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ และเกิดร่วมกับข้อจำกัดด้าน พฤติกรรมการปรับตัวเหล่านี้อย่างน้อยสองด้าน พฤติกรรมการปรับตัว ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การใช้ชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การใช้ทักษะวิชาการในชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ซึ่งภาวะบกพร่องนี้ต้องแสดงให้เห็นก่อนอายุ 18 ปี

ประภัสสร สวงทา (2555) ได้กล่าวว่าความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ มีพัฒนาการล่าช้า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ทั่วไปอย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อ ความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ไม่สามารถเรียนร่วมกับชั้นเรียนปกติทั่วไปได้ ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญา พบตั้งแต่แรกเกิดจนอายุก่อน 18 ปี

รัชชิณา หดย้อย (2557) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ มีความจำกัดทางทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้านทักษะทางสังคม หรือการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่างเด็กประเภทนี้มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ไปจากเด็กปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน

วินัดดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หรือภาวะปัญญาอ่อน (Intellectual Disabilities/Mental Retardation) ตาม Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, (DSM-5) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ.

2556 หมายถึง ภาวะที่มี 1) ความบกพร่องในความสามารถทางเชาวน์ปัญญา ซึ่งได้แก่ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา การวางแผน การคิดเชิงนามธรรมการตัดสินใจ การเรียนรู้ทางวิชาการและการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มี ผลกระทบต่อพฤติกรรมการปรับตัว จากการประเมินทางคลินิกและ/หรือการทดสอบระดับเชาวน์ปัญญา โดยทั่วไปหมายถึงระดับเชาวน์ปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของคนปกติ คือ ต่ำกว่า 70 2) พฤติกรรมการปรับตัว หมายถึง การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ในการดำรงชีวิตบกพร่องเมื่อเทียบกับความสามารถตามวัย ตั้งแต่ 1 ด้านขึ้นไป ใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ได้แก่ ทักษะด้านภาษา การอ่าน เขียน คณิตศาสตร์ การใช้เหตุผล ความรู้ และความจำ (2) ทักษะด้านสังคม (Social Skills) ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น ทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น สัมพันธภาพกับผู้อื่น การตัดสินใจ และการควบคุมตนเอง (3) ทักษะด้านการปฏิบัติ (Practical Skills) ได้แก่ การดูแลตนเอง ความรับผิดชอบด้านการงาน การจัดการด้านการเงิน การพักผ่อนหย่อนใจ การจัดการด้านการเรียนและการงาน 3) แสดงอาการในช่วงที่สมองยังมีการพัฒนา (Developmental Period)

จากการให้ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไป มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติอย่างชัดเจน เกิดขึ้นควบคู่กับทักษะในการดำรงชีวิต ตั้งแต่สองด้านขึ้นไป จากด้านต่อไปนี้ คือ 1) การสื่อความหมาย 2) การดูแลตนเอง 3) การดำรงชีวิตภายในบ้าน 4) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม 5) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน 6) การควบคุมตนเอง 7) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน 8) การใช้เวลาว่าง 9) การทำงาน และ 10) การมีสุขอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น

2.2.1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

Ashman and Elkins (1990) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาว่าเกิดจาก 3 สาเหตุ ดังนี้

1. สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยสาเหตุอาจจะมาจากการขาดการกระตุ้นทางด้านจิตใจและสังคม เนื่องมาจากครอบครัวมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมรวมทั้งขาดการกระตุ้นทางด้านสัมผัสรับรู้ตั้งแต่เล็ก โดยพ่อแม่ไม่ได้เอาใจใส่ดูแลทำให้เด็กไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ

2. สาเหตุจากองค์ประกอบทางพันธุกรรม ดังนี้

2.1 กลุ่มอาการดาวน์ซินโดรม (Down's Syndrome) เกิดจากโครโมโซมมีจำนวนผิดปกติในตำแหน่งคู่ที่ 21 หรือเรียกว่ากลุ่ม G1 โดยมีโครโมโซมเกินมา 1 แท่ง

2.2 P.K.U. (Phenylketonuria) เกิดจากการขาดเอ็นไซม์ชนิดหนึ่ง ทำให้ผมมีสีจางกว่าปกติ มีผื่นตามผิวหนังและผิวหนังอักเสบร่วมด้วย

2.3 ต่อมไร้ท่อผิดปกติ (Hypothyroidism) ทำให้มีรูปร่างแคระแกร็น จมูกแพบ ริมฝีปากหนา ลิ้นใหญ่จุกปาก เป็นต้น

3. สาเหตุจากสมองถูกทำลาย ดังนี้

3.1 การติดเชื้อ อาจเกิดตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา หรือหลังคลอด เช่น หัดเยอรมัน ซิฟิลิส เป็นต้น

3.2 สภาพแวดล้อม เช่น การได้รับอุบัติเหตุที่ศีรษะ การได้รับสารพิษซึ่งเข้าทางร่างกายมารดาหรือของเด็กโดยตรง เช่น ยาเสพติด สารตะกั่ว สารปรอท เป็นต้น ขณะตั้งครรภ์ มารดาได้รับรังสีเอกซเรย์ หรือรับประทานยาบางชนิดเป็นเวลานาน การขาดสารอาหาร รวมทั้งการคลอดก่อนหรือหลังกำหนด

Townsend (2011) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาไว้สามด้านคือ ด้านร่างกาย

1. กรรมพันธุ์ พบประมาณร้อยละ 17-41 ของผู้ที่มีภาวะพร่องทางสติปัญญา เช่น โรค Tay-Sachs, Phenylketonuria, Hyperglycemia และความผิดปกติของโครโมโซม เช่น Down Syndrome และ Klinefelter

2. เหตุการณ์ที่เกิดในระยะก่อนคลอดในหญิงตั้งครรภ์ เช่น ภาวะทุพโภชนาการของตัวอ่อนในครรภ์การติดเชื้อไวรัส มารดาดื่มสุรา ใช้สารเสพติด และยาบางชนิด มารดาป่วยด้วยโรคเบาหวานที่ไม่ได้รับการรักษา และเกิดในระยะคลอดบุตร เช่น การได้รับอันตรายระหว่างกระบวนการคลอด (Birth Trauma) ภาวะรกลอกตัวก่อนกำหนด

3. การเจ็บป่วยในวัยเด็ก เช่น Encephalitis Meningitis การได้รับสารพิษ เช่นสารตะกั่ว และอุบัติเหตุกระทบกระเทือนที่ศีรษะในช่วงวัยเด็ก

รักษิณา หทยด้อย (2557) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาว่าเกิดจาก 3 สาเหตุสำคัญ คือ สาเหตุทางกรรมพันธุ์ ความผิดปกติของพันธุกรรมทำให้เกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ร่วมกับความผิดปกติทางร่างกาย สาเหตุทางชีวภาพ สาเหตุที่ทำให้สมองหยุดชะงักการเจริญเติบโต ตั้งแต่ระยะก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ครอบครัว พ่อแม่ขาดการศึกษา และขาดความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก ครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำกัด ขาดสิ่งเร้า สิ่งกระตุ้น ทำให้ขาดประสบการณ์ ในการเรียนรู้

วินัดดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ในด้านชีวภาพ สังคมจิตวิทยา หรือหลาย ๆ ปัจจัยร่วมกัน ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในบางรายอาจไม่ทราบสาเหตุโดยเฉพาะในภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย ประมาณร้อยละ 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มีสาเหตุมากกว่าหนึ่งอย่าง สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา แสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

สาเหตุ	ตัวอย่าง	ร้อยละ
ก่อนคลอด (Prenatal causes)		
ความผิดปกติทางพันธุกรรม - โครโมโซมผิดปกติทั้งโครโมโซมหรือบางส่วน การผ่าเหล่าของยีน	กลุ่มอาการดาวน์ (Down Syndrome), Tuberous Sclerosis, Phenylketonuria และ ความผิดปกติทางเมแทบอลิอื่น ๆ, กลุ่มอาการ โครโมโซมเอกซ์เปราะ (Fragile x Syndrome),	4-28

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

สาเหตุ	ตัวอย่าง	ร้อยละ
ความผิดปกติจากการขาดหายไปของยีนบนโครโมโซม (Microdeletions หรือ Sub Telomeric Deletions)	Prader-Willi Syndrome, Williams Syndrome, Angelman syndrome	
ความผิดปกติแต่กำเนิด - ความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง	ภาวะปลายหลอดประสาทปิดไม่สนิท (Neural Tube Defects)	7-17
อื่น ๆ - การติดเชื้อในครรภ์ ได้รับสารพิษ ครรภ์พิษหรือรกผิดปกติ	การติดเชื้อหัดเยอรมัน (Congenital Rubella), การติดเชื้อเอชไอวี (Human immunodeficiency virus : HIV), Fetal Alcohol Syndrome, การเกิดก่อนกำหนด, ได้รับรังสีหรือภัยอันตรายระยะเกิด	5-13
ปริกำเนิด (Perinatal causes)		
- การติดเชื้อ - ปัญหาระหว่างการคลอดและอื่น ๆ	เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ภาวะขาดออกซิเจน Bilirubin ในเลือดสูง	2-10
หลังคลอด (Postnatal causes)		
- การติดเชื้อ ได้รับสารพิษ - ปัญหาทางจิตสังคมและอื่น ๆ	สมองอักเสบ พิษจากตะกั่ว ภัยอันตรายหลังเกิดเนื้องอกในสมอง เศรษฐฐานะยากจน การเลี้ยงดู การขาดการกระตุ้นที่เหมาะสม ขาดสารอาหาร ปัญหาทางจิตสังคมอื่น ๆ	3-12
ไม่ทราบสาเหตุ (Unknown causes)		
		30-50

จากการศึกษาสาเหตุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เกิดจาก 3 สาเหตุ คือ หนึ่งเกิดจากกรรมพันธุ์ สองเกิดจากความผิดปกติที่เกิดขึ้นในระยะตั้งครรภ์ และสามเกิดจากสภาพแวดล้อมของเด็ก

2.2.1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า เด็กปัญญาอ่อนระดับเรียนได้มีลักษณะส่วนมากคล้ายคลึงกับเด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้ แต่ต่างกันที่ความรุนแรง เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้มีปัญหาและความรุนแรงมากกว่าเด็กปัญญาอ่อนที่

เรียนหนังสือได้ เนื่องจากมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าลักษณะของเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนได้อาจสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางกาย
 - 1.1 มีรูปร่างไม่สมประกอบ มือเท้าใหญ่ยาวกว่าปกติ บางคนก็มีลักษณะแคระแกร็น
 - 1.2 ศีรษะจะมีลักษณะเล็กหรือใหญ่ผิดปกติจนเห็นได้ชัด บางคนใหญ่บิดเบี้ยว
 - 1.3 ผมมักหยาบแข็ง
 - 1.4 ตามักหริ่ เล็ก มักเป็นโรคเกี่ยวกับตา เช่น ตาแดง ตาแฉะ สายตาดูดปกติ
 - 1.5 หู ลักษณะรูปผิดปกติ หูน้ำหนวก โรคหูตึง
 - 1.6 ริมฝีปากหนา มักมีน้ำลายไหล เป็นปากนกกระจอก
 - 1.7 ลิ้นจะโตเกินขนาด จนคู้ปากและพูดไม่ชัด
 - 1.8 ผิวหนังหยาบกร้าน ผิวหนังเป็นแผลง่าย มักเป็นโรคผิวหนัง
2. ลักษณะทางบุคลิกภาพ
 - 2.1 มักคิดว่าตนเองประสบความสำเร็จจากความจำกัดในด้านสติปัญญาและการปรับตัว
 - 2.2 มักพึ่งพาผู้อื่นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
 - 2.3 มักมีความรู้สึกไม่ค่อยดีต่อตนเอง คิดว่าตนไม่มีความสามารถ จึงมีส่วนทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนในการเรียน การปรับตัวในการทำงาน
3. ลักษณะด้านการเรียนรู้
 - 3.1 มีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน
 - 3.2 เสียสมาธิง่าย มักจะหันความสนใจไปจากบทเรียนเสมอ
 - 3.3 มีปัญหาในการจำแนกความแตกต่างและความสัมพันธ์ (ความเหมือน)
 - 3.4 มีปัญหาด้านการจำ เช่น จำในสิ่งที่เรียนไปไม่ได้
 - 3.5 มีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ เช่น การนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้
 - 3.6 ในการเรียนเรื่องนามธรรมเป็นเรื่องที่ยากลำบาก
 - 3.7 มีความรู้สึกไวต่อสิ่งรบกวน สิ่งกระตุ้น
4. ลักษณะด้านภาษาและการพูด
 - พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้อง พูดคำหลายพยางค์ไม่ได้เพราะมีข้อจำกัดทางภาษา ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เด็กอาจไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่ใช้ภาษายาก เป็นต้น
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีปัญหาในการเรียนทุกวิชา ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านและการเรียนคณิตศาสตร์ เช่น การบวก ลบ คูณ ทหาร และโจทย์ปัญหา

6. ลักษณะด้านสังคม

มีปัญหาทางสังคมต้องการการการหลีกเลี่ยงให้พ้นคำเรียกขานที่บ่งบอกว่าเขาเป็นบุคคลปัญญาอ่อน ต้องการให้ผู้อื่นเห็นค่าตนเอง ต้องการกำลังใจ คำชมเชย ต้องการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่น่าเบื่อ เป็นต้น

วารี ธีระจิตร (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังนี้

1. ลักษณะทางร่างกาย

1.1 มักมีรูปร่างไม่สมประกอบ มือเท้าใหญ่ยาวกว่าปกติ บางคนก็มีลักษณะแคะแกร็น บางคนก็สูงใหญ่ผิดปกติ

1.2 ศีรษะ จะมีลักษณะกลมเล็ก หรือใหญ่ผิดปกติจนเห็นได้เด่นชัด บางคนศีรษะใหญ่จนร่างกายไม่อาจจะทานน้ำหนักได้ บางรายศีรษะบิดเบี้ยวและแบน

1.3 ผม เส้นผมมักหยาบ แข็ง

1.4 ตา มักหรี่เล็ก มักเป็นโรคเกี่ยวกับตา เช่น ตาแดง ตาแฉะ หรือสายตาสั้นผิดปกติ

1.5 หู ลักษณะของหูผิดปกติ ส่วนมากมักเป็นโรคหูตึง หรือหูมีน้ำหนวก

1.6 ริมฝีปากหนา มักมีน้ำลายไหล หรือเป็นปากนกกระจอก

1.7 ลิ้น จะโตเกินขนาด จนดับปาก และจะพูดไม่ชัด

1.8 ผิวหนังหยาบกร้าน ผิวหนังเป็นแผลง่าย มักเป็นโรคผิวหนัง

2. ลักษณะทางพฤติกรรม

เด็กปัญญาอ่อนจะพูดได้ช้ากว่าปกติ การฟังมักเข้าใจช้าและผิดพลาด เดินวิ่งไม่ค่อยคล่องแคล่ว ชอบเล่นกระทำเพลง ๆ และทำผิด ถูกซักจูงได้ง่าย ความจำไม่ดี อารมณ์อ่อนไหวง่าย มักขี้เกียจ กินจุ ง่วงเหงาหาวนอน และไม่รู้จักรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เด็กลักษณะนี้มักขาดสมาธิและความสนใจช่วงสั้นๆ เท่านั้น ชอบการเอาอย่างหรือเลียนแบบผู้อื่น

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า ลักษณะพฤติกรรมจำเพาะ 7 ด้าน ของเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่

1. การตั้งความสนใจ ความสามารถในการตั้งความสนใจการทำกิจกรรมใด ๆ และการเรียนรู้ใด ๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งการศึกษาวิจัยมากมายที่บ่งชี้ว่า เด็กบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาในการตั้งความสนใจ ขาดสมาธิ จิตใจสับสนและจับจด

2. ความจำ การวิจัยมากมายที่บ่งชี้ว่า เด็กบกพร่องทางสติปัญญามีความบกพร่องในด้านการจำข้อมูลข่าวสารอย่างยิ่งคือ จำได้ยากและลืมได้อย่างรวดเร็ว

3. ความสามารถในการจัดการต่าง ๆ ได้เอง ตัวอย่างเช่นเมื่อให้เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจำคำสั่งที่จำนวนหนึ่งเขาไม่สามารถที่จะจัดการตนเองอย่างไรในการพยายามจดจำคำสั่งเหล่านั้น ซึ่งต่างจากเด็กปกติเขาจะพยายามหาวิธีการในการจดจำคำสั่งเหล่านั้นให้ได้

4. การพัฒนาทางภาษา ลักษณะที่บ่งชี้ความเป็นเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาประการหนึ่งคือ ความด้อยหรือความเปราะบางทางด้านพัฒนาการทางภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์น้อยมากแต่อย่างไรก็ตามขั้นตอนพัฒนาการทางภาษาของเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญามีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กปกติธรรมดา

5. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ความฉลาดกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมีความสัมพันธ์กัน อย่างยิ่ง ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงมักจะเป็นผู้ที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จทางวิชาการ

6. พัฒนาการทางสังคม นักวิชาการบางท่านได้ให้ความเห็นว่า เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาควรได้รับการประเมินเบื้องต้นว่า เด็กคนนั้นมีความสามารถเชิงสังคมที่สำคัญดีหรือไม่มากกว่าจะดูว่าเขาประสบความสำเร็จทางวิชาการหรือไม่ นักวิชาการกลุ่มนี้ยังเชื่อว่า สิ่งสำคัญสำหรับชีวิต คือการมีชีวิตอยู่ในสังคมและสามารถทำตัวกลมกลืนกับสังคมได้ การวิจัยมากมายพบว่า เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาด้านพฤติกรรมเชิงสังคม เช่น ไม่สามารถคบกับใครเพื่อเป็นเพื่อนได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่เด็กอายุยังน้อยเขามักทำอะไรแปลก ๆ ซึ่งทำให้ไม่ค่อยอยากมีใครยอมรับเขาเป็นเพื่อนได้ เช่น ไม่ค่อยใส่ใจว่าใครทำอะไร ชอบขัดคอและขัดจังหวะเพื่อน

7. แรงจูงใจ ลักษณะดังกล่าวข้างต้น 6 ประการนั้น มากพอที่จะทำให้เด็กกลุ่มนี้มีแรงจูงใจต่ำที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ยิ่งถ้าเขามีประสบการณ์ ความล้มเหลวในด้านต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จะทำให้เขาพัฒนาสภาวะซึ่งเรียกว่า “Lamed Helplessness” คือความเชื่อที่ว่าเขาจะไม่ประสบความสำเร็จใด ๆ เลย แม้ว่าเขาจะได้พยายามทำสิ่งใด ๆ อย่างมากยิ่งแล้วก็ตาม ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จึงมักขาดความพยายาม ให้เด็กเหล่านี้มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมใด ๆ ที่ประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว ซึ่งจะช่วยพัฒนาแรงจูงใจเขาให้เพิ่มขึ้นทีละน้อย

วินิตดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) มีลักษณะอาการแสดง ได้แก่

1. พัฒนาการช้า มักมีพัฒนาการล่าช้าทุกด้าน แต่ส่วนใหญ่มักมาด้วยเรื่องพัฒนาการทางภาษา ล่าช้า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาถึงรุนแรงมากเท่าใด พัฒนาการช้ายิ่งปรากฏให้เห็นเร็วขึ้นและหลายด้าน

2. ปัญหาการเรียน เรียนไม่ทันเพื่อน อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ หรือสอบตกซ้ำชั้น 3) ปัญหาพฤติกรรม เช่น ชน อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น 4) มีลักษณะผิดปกติต่าง ๆ (Dysmorphic Features) ให้เห็นชัดเจนตั้งแต่แรกเกิด เช่น กลุ่มอาการดาวน์ เป็นต้น และจำแนกความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในลักษณะทางคลินิกตามระดับความรุนแรง ได้ดังนี้

2.1 บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก พัฒนาการล่าช้าชัดเจนตั้งแต่เล็ก ๆ อาจจะมีพิการ ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง แต่ต้องอาศัยการฝึกอย่างมาก ส่วนใหญ่พบว่ามีพยาธิสภาพ ต้องการการดูแลตลอด เวลา ตลอดชีวิต แม้จะเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม

2.2 บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง พบความผิดปกติของพัฒนาการตั้งแต่ 1-2 ขวบ ปีแรก มักมีพัฒนาการล่าช้าทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านภาษา สื่อความหมายได้เพียงเล็กน้อยหรือพูดไม่ได้เลย บางรายเริ่มพูดได้เมื่อเข้าสู่วัยเรียนมีปัญหาในการเคลื่อนไหว ในบางรายพบ พยาธิสภาพมากกว่า 1 อย่าง ป้องกันตนเองได้น้อย มีความจำกัดใน

การดูแลตนเองทำงานง่าย ๆ ได้ ส่วนใหญ่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดหรือต้องช่วยในทุก ๆ ด้านอย่างมากตลอดชีวิต

2.3 บกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง มักได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่วัยก่อนเรียน เมื่ออายุประมาณ 2-3 ปี โดยพบว่ามีพัฒนาการล่าช้าในด้านภาษา เรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ใน วัยเรียน มักต้องการการจัดการศึกษาพิเศษ สามารถเรียนรู้การเดินทางตามลำพังได้ในสถานที่ที่คุ้นเคย ใช้ชีวิตในชุมชนได้ดีทั้งการดำรงชีวิตและการงาน แต่ต้องการความช่วยเหลือปานกลาง ตลอดชีวิตประมาณร้อยละ 20 ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง

2.4 บกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย อาจพบพัฒนาการช้าเมื่ออายุประมาณ 3-4 ปี มักได้รับการวินิจฉัยเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียนแล้ว เนื่องจากในวัยก่อนเรียนพัฒนาทักษะทางสังคม และการสื่อความหมายได้เพียงพอ ส่วนใหญ่เรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือสูงกว่า เมื่อเป็นผู้ใหญ่สามารถทำงาน แต่งงาน ดูแลครอบครัวได้ แต่อาจต้องการความช่วยเหลือบ้างเป็นครั้งคราวเมื่อมีปัญหาชีวิตหรือหน้าที่การงาน มักไม่พบสาเหตุทางพยาธิสภาพ ส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจจนหรือด้อยโอกาส

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีช่วงความสนใจในการเรียนสั้นไม่มีสมาธิในการเรียน มักมีปัญหาในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก และคิดว่าตนเองเป็นคนที่ไม่มีความสามารถ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูต้องหมั่นทบทวน และย้ำซ้ำทวนจะทำให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ถ้าหากได้รับความดูแลเอาใจใส่จากครู

2.2.1.4 ระดับความบกพร่องของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Luckkasson, R.D. and Other (1992) ได้กล่าวว่าตามระบบ American Association on Mental Retardation ได้แบ่งความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตามความหมายใหม่ที่ได้บัญญัติขึ้นโดยแบ่งระดับความรุนแรงตามลักษณะความต้องการการช่วยเหลือและรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือโดยพิจารณาจากจุดอ่อนของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ประเมินได้ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว (Intermittent)
2. ต้องการได้รับความช่วยเหลือตามระยะเวลาที่กำหนด (Limit)
3. ต้องการได้รับความช่วยเหลือติดต่อกันตลอดไป (Extensive)
4. ต้องการได้รับความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านอย่างทั่วถึงและต้องการมาก

ที่สุด (Pervasive)

สุทธิรัตน์ เพชรทิม (2552) ได้กล่าวว่า ระดับความรุนแรงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถแบ่งตามระดับเขาวนปัญญา ลักษณะความต้องการความช่วยเหลือและรูปแบบของการใช้ความช่วยเหลือรวมถึงพฤติกรรมปรับตัว และการอยู่ในสังคมปกติ เพื่อได้รับการพัฒนาและได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

วินัดดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) ได้แบ่งระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ระดับความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

ระดับ	IQ	ด้านความคิด รวบยอด (conceptual domain)	ด้านสังคม (social domain)	ด้านการปฏิบัติตน (practical domain)	ร้อยละ ที่พบ
น้อย (Mild)	55-69	<ul style="list-style-type: none"> - ปฐมวัยอาจไม่พบความแตกต่างชัดเจน - วัยเรียนและผู้ใหญ่มีความยากลำบากในการเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม - การสื่อสาร - การตัดสินใจทางสังคม - ลำบากกว่าวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจดูแลตนเองได้เหมาะสม ยกเว้นกิจกรรมประจำวันที่ยุ่งยาก - วัยผู้ใหญ่ทำงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะการคิด - ต้องการความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูครอบครัว 	85
ปานกลาง (Moderate)	40-54	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะด้านการคิดช้ากว่าเพื่อนอย่างชัดเจน - เรียนรู้ได้ในระดับประถมศึกษาและต้องได้รับความช่วยเหลือในการทำงานและชีวิตส่วนตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสารและทักษะด้านสังคมช้ากว่าเพื่อนอย่างเห็นได้ชัด - มีข้อจำกัดในการตัดสินใจ - ทักษะทางสังคมและการสื่อสารต้องได้รับการช่วยเหลือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ดูแลตนเองได้แต่ต้องสอนเตือนและให้เวลา - การทำงานที่ไม่ต้องอาศัยการคิดและทักษะทางสังคมต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างมาก - พบพฤติกรรมไม่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้บ้าง 	10

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ระดับ	IQ	ด้านความคิด รวบยอด (conceptual domain)	ด้านสังคม (social domain)	ด้านการปฏิบัติตน (practical domain)	ร้อยละ ที่พบ
รุนแรง (Severe)	25-39	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้าใจน้อยในด้านภาษาเขียน จำนวน ปริมาณ เวลาและเงิน - ต้องการความช่วยเหลืออย่างมากในการแก้ปัญหาตลอดชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - มีข้อจำกัดของการสื่อสารในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ ภาษา และการพูด - มีสัมพันธภาพเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัวและคนที่คุ้นเคย 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการความช่วยเหลือในทุกกิจกรรมประจำวัน - ต้องการการกำกับดูแลตลอดเวลา - การฝึกสอนทักษะทุกด้านต้องใช้เวลาและต่อเนื่อง - บางรายมีปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมรวมทั้งการทำร้ายตนเอง 	3-4
รุนแรงมาก (Profound)	<25	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะด้านการคิด โดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับโลกทางวัตถุมากกว่ากระบวนการทางสัญลักษณ์ - ความบกพร่องด้านกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสอาจส่งผลต่อการใช้สิ่งของต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีข้อจำกัดของความเข้าใจในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทั้งการพูด และภาษาท่าทาง - การแสดงออกถึงความต้องการและอารมณ์ของตนมักผ่านภาษาท่าทางและการสื่อสารโดยไม่ใช้สัญลักษณ์ - ความบกพร่องด้านกล้ามเนื้อและประสาท สัมผัส อาจส่งผลต่อกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - พึ่งพาผู้อื่นทุกด้านในการดูแลตนเอง สุขภาพและความปลอดภัย - ฝึกทักษะได้เพียงการใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ ซึ่งต้องการการดูแลอย่างมากและต่อเนื่อง - ความบกพร่องด้านกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสมักเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในสังคม - พบพฤติกรรมไม่เหมาะสมในบางราย 	1-2

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา ตามความหมายเดิมจะเน้นถึงระดับเขาวัวปัญญาและพฤติกรรม ซึ่งยึดความรุนแรงของอาการเป็นหลัก โดยแบ่งระดับความรุนแรงออกเป็นระดับต่าง ๆ ตั้งแต่มีความบกพร่องระดับรุนแรงน้อยจนถึงมีความบกพร่องระดับรุนแรงมาก รวมถึงลักษณะของความต้องการความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

2.2.2 แนวคิดพื้นฐานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2534) กำหนดว่า การพัฒนาศักยภาพหมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพดีขึ้นโดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ทางการศึกษา ทางสังคมและการฝึกอาชีพให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2534)

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538) กล่าวถึงผู้นำแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กปฐมวัย ไว้ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กปฐมวัย

ชื่อ	แนวคิด
Rousseu	พัฒนาการของเด็กเป็นลำดับขั้นตอนเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นสัมพันธ์กัน
Pestalozzi	พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก ความรักเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาเด็ก
Froebel	การเล่นเป็นวิธีการสอนที่สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี
Dewey	เด็กเรียนรู้โดยการเล่นอิสระให้เด็กสำรวจ ค้นพบ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ เด็กสนใจ
Montessori	สมองเด็กจะต้องกระตุ้นโดยการใช้ประสาทสัมผัส ทั้ง 5 คือ การฟัง การดู การชิมรส การดมกลิ่น การ สัมผัส เป็นพื้นฐานทางสติปัญญา
Erikson	สภาพแวดล้อมที่ดี และการตอบสนองของเด็ก จะ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก
Piaget	การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับ เพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้น ๆ เด็กเรียนรู้โดย ให้โอกาสเด็กในการเล่นสำรวจ ทดลอง ให้เด็กมี โอกาสเลือกตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง
Lock	เด็กนั้นเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน
Freud	อิทธิพลที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการนั้น มาจากภายในตัวเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และทางกาย
Gesell	พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติตามอายุของเด็กเมื่อถึงวันนั้น เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องไปเร่งหรือฝึกเด็ก พ่อแม่ควรให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ

ดังนั้นการศึกษาจึงเน้นการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในทุก ๆ ด้าน มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้ (เยาวยา เดชะคุปต์, 2542)

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพ อนามัย ฝึกกิจนิสัย และสุขนิสัย รู้จักรักษาความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วมได้ถูกต้องฝึกให้เล่น และออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และรู้จักพักผ่อนอย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจ ร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิตใจเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวทิตี เคารพเชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียรอดทน มีระเบียบวินัย และเชื่อถือ คำสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกด้วยตนเอง ในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับ ผู้อื่น เคารพสิทธิ และหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จัก การรับ การให้ พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. สติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ให้รู้จักหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจ และ รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้เป็นคนว่องไว รักการเรียนรู้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีประสบการณ์พอที่จะเรียนในระดับต่อไปจะเห็นได้ ว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดู มุ่งที่จะฝึกความพร้อมให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนา และมีพัฒนาการที่ดีเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545) ในสังคมปัจจุบันความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น ภาวะทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคม ซึ่งพ่อแม่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านทำให้พ่อแม่ต้องส่งลูกเข้า โรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กเร็วขึ้นกว่าเดิมการจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยแก้ปัญหาของสังคม เป็นการแบ่งเบาภาระพ่อแม่ และยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมกับเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นว่ามีส่วนสำคัญ เพราะเป็นที่ยอมรับทางด้านวิชาการว่าเด็กวัยก่อนประถมศึกษา ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นวัยที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้ง ทางบ้านและโรงเรียนเพื่อให้การพัฒนาทางกายได้เจริญเติบโตเต็มที่ ตามวัย ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดและการจัดการศึกษาปฐมวัยดังนั้น การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยศึกษา จะมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการพัฒนาเด็กในด้านการอ่าน เขียน แต่เป็นการเตรียมเด็กเพื่อความพร้อมในการเรียนสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัย มีจุดประสงค์เพื่อจัดการศึกษาเป็นบริการการดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปกับพัฒนาการพร้อมกันนั้นยังเป็นการให้การศึกษ เพื่อส่งเสริมการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เพื่อทักษะทางปัญญาและพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กรวมถึงการช่วยเด็กด้อยโอกาส และการให้การศึกษแก่ผู้ปกครอง เพื่อการเลี้ยงดูเด็กให้ดี

สรุปได้ว่า แนวคิดพื้นฐานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มุ่งเน้นให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่อยู่ในระดับปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตที่จะสามารถเรียนรู้และสร้างพัฒนาการทุกด้านของตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม

และสติปัญญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชีวิตทำให้เกิดการเรียนรู้ ฉะนั้นถ้าเด็กคนใดที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสมในวัยนี้ย่อมส่งผลทำให้การเรียนรู้ในระยะต่อไปไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2.2.3 การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2.3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วินันดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) มีแนวทางในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชักประวัติ ได้แก่ ประวัติก่อนคลอด การคลอด และหลังคลอด รวมทั้งพงศาวลีของครอบครัว 3 รุ่นในปัญหาการเรียน ความผิดปกติทางจิตเวช ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ความผิดปกติทางระบบประสาท หรือพัฒนาการถดถอย

2. ตรวจร่างกาย และตรวจทางระบบประสาท

2.1 ประเมินลักษณะผิดปกติ Minor Physical Anomalies

2.2 การเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านร่างกาย

2.3 เส้นรอบศีรษะเทียบกับค่าปกติ

2.4 ลักษณะของใบหน้า เช่น คางเล็ก (Micrognathia) ตาห่าง (Hypertelorism) หรือ ริมฝีปากบนบาง (Thin Upper Lip) เป็นต้น

2.5 ใช้รูปถ่ายหรือวิดีโอทัศน์เพื่อดูลักษณะร่างกายและท่าเดิน (Gait)

2.6 ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก (Behavior Phenotypes)

2.7 Wood's Light และ Dermatoglyphic ตามข้อบ่งชี้

3. ประเมินระดับเชาวน์ปัญญาและพฤติกรรมการปรับตัว โดยใช้เครื่องมือต่อไปนี้

3.1 กรณีที่หน่วยบริการไม่มีนักจิตวิทยา อาจใช้

3.1.1 คู่มือประเมินความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเด็กอายุ 2-15 ปี (เชาวน์เล็ก) ซึ่งเป็น เครื่องมือคัดกรองสติปัญญาที่ง่าย ทดสอบได้ในเวลารวดเร็ว ซึ่งผู้ทดสอบไม่จำเป็นต้องเป็นนักจิตวิทยาคลินิกแต่ควรผ่านการอบรม

3.1.2 อาจใช้วิธีการประเมินระดับเชาวน์ปัญญาเบื้องต้น เช่น Gesell Figure Drawing Test หรือ Draw A Person Test เป็นต้น

3.2 กรณีที่ประเมินระดับสติปัญญาโดยนักจิตวิทยาสามารถใช้แบบประเมินระดับเชาวน์ปัญญาต่อไปนี้ตามข้อจำกัดของเด็กแต่ละราย

3.2.1 Stanford-Binet Intelligence Scale (5th Edition) ใช้ทดสอบเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไปจนถึงวัยผู้สูงอายุ

3.2.2 Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC-IV) ใช้ในเด็กอายุ 6-16 ปี

3.2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการปรับตัว Vineland Adaptive Behavior Scale II (VBAS II)

โดยทั่วไปจะวินิจฉัยภาวะบกพร่องทางพัฒนาการในเด็กอายุแรกเกิด-5 ปี อย่างไรก็ตามเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการไม่จำเป็นต้องมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาทุกราย จึงควรติดตามว่ามีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ต่อไปเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

4. ประเมินเพื่อหาสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อวินิจฉัยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้แล้ว ควรมีการประเมินเพื่อหาสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ

4.1 ค้นหาความผิดปกติแบบ Progressive หรือ Degenerative เช่น Rett Syndrome หรือ Cockayne Syndrome เป็นต้น

4.2 ค้นหาโรคที่รักษาได้ เช่น Phenylketonuria ภาวะพร่องไทรอยด์ฮอร์โมน (Hypothyroidism) เป็นต้น

4.3 ให้คำแนะนำปรึกษาผู้ปกครองเกี่ยวกับอาการ อาการแสดง ภาวะแทรกซ้อน ความเสี่ยง ในการเกิดซ้ำและเตรียมการแก้ไขปัญหาที่พบร่วมด้วย

4.4 การตรวจพิเศษ ใช้ในกรณีที่มีข้อบ่งชี้ เช่น ถ่ายภาพรังสีกระดูก Muscle Biopsies ตรวจดีเอ็นเอ และอนุพันธุศาสตร์ วิเคราะห์โครโมโซม ตรวจ Organic and Amino Acids ตรวจ Fluorescence in Situ Hybridization ในรายที่สงสัย Microdeletions หรือความผิดปกติ ของโครโมโซมส่วนปลาย (Subtelomeric Region Rearrangements) ตรวจทางรังสีระบบประสาท (Magnetic Resonance Imaging : MRI and Computed Tomography : CT) หรือตรวจทางเมแทบอลิกเพื่อหา Lysosomal, Peroxisomal และ Mitochondrial Disorders ทำในกรณีมีประวัติการแต่งงานในเครือญาติ มีสมาชิกในครอบครัวที่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน พัฒนาการถดถอย ตรวจร่างกายพบกล้ามเนื้ออ่อนนุ่ม การเจริญเติบโตช้า หรือตับม้ามโต เป็นต้น

5. ประเมินความผิดปกติที่พบร่วมกับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่

5.1 ปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ ชน อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ทำร้ายตนเอง ก้าวร้าว กระตุ่นตนเอง เช่น ตบมือ เขย่งเท้า ตื้อ เกเร อาจพบโรคอารมณ์สับสนแปรปรวนและโรคจิต (Schizophrenia) ได้บ้าง รักษาโดยการปรับพฤติกรรมและการใช้ยา

5.2 ประสาทสัมผัสบกพร่อง ได้แก่ การได้ยินบกพร่องหรือมีปัญหาในการมองเห็น เช่น ตาเข และสายตาสั้นผิดปกติ โดยการส่งตรวจการได้ยินและตรวจตา

5.3 โรคทางกาย ได้แก่ โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด ภาวะพร่องไทรอยด์ฮอร์โมนในกลุ่มอาการดาวน์ หรืออาการชักซึ่งพบได้บ่อยกว่าบุคคลทั่วไป

2.2.3.2 การประเมินพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นันทิยา น้อยจันทร์ (2549) ได้กล่าวว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดพัฒนาการของเด็กมาตัดสินอย่างเป็นขั้นตอน

นภเนตร ธรรมบวร (2549) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็ก หมายถึงความรู้ ความเข้าใจของครูที่มีต่อพัฒนาการเรียนรู้ ความสนใจ ความต้องการของเด็ก

ศานันท์ฐิณี ศิลาดี (2556) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการ หมายถึง การประเมินพฤติกรรมและคุณลักษณะของเด็กที่ คาดว่าจะปรากฏในแต่ละช่วงอายุ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ศรัญญา ขานหุย (2559) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กพิการ เป็นการติดตามสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมสมัยหรือไม่ โดยเฉพาะในเด็กพิการเป็นการค้นหาความสามารถของเด็กว่าทำอะไรได้บ้างและมีพัฒนาการเป็นอย่างไร เพื่อให้มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ในการวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือกับครอบครัวของเด็กและหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการและการแก้ไขปัญหาในเด็ก

สรุปการประเมินพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการติดตามและสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมสมัยหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย

2.2.3.3 วิธีการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นภเนตร ธรรมบวร (2545) มีวิธีประเมินพัฒนาการ 2 วิธี คือ การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ และการประเมินอย่างเป็นทางการ

1. การประเมินอย่างไม่เป็นทางการโดยไม่ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ครูอาจใช้การสังเกต พฤติกรรมอย่างเป็นระบบโดยมีผู้สังเกต 2 - 3 คน ครูลงมติร่วมกันว่าเด็กที่สังเกตมีปัญหอะไรบ้าง ข้อมูลที่ให้สามารถใช้ประกอบการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี อีกลักษณะหนึ่งที่ใช้ได้ผลคือ การบันทึกพฤติกรรมด้านการเรียนว่าเด็กมีปัญหอะไรบ้าง

2. การประเมินแบบเป็นทางการ เป็นการใช้แบบทดสอบ ซึ่งส่วนมากเป็นแบบทดสอบหรือแบบประเมินที่เชื่อถือได้ มีคุณภาพดี นอกจากนี้ ยังมีเทคนิควิธีการประเมินพัฒนาการเด็กไว้หลายวิธี เช่น การสังเกตพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก แฟ้มผลงานเด็ก การใช้แบบประเมินพัฒนาการ การเขียนบันทึก การทำสังคมมิติ การใช้แบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีรายละเอียดของการประเมินดังนี้ คือ

2.1 การสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation) การสังเกตแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ การสังเกตโดยทั่วไปของผู้ปกครอง และครูเพื่อให้ได้ข้อมูลพัฒนาการเด็ก มีการสังเกตอีกอย่าง คือ การสังเกตอย่างเป็นระบบ เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีพัฒนาการที่พบว่าเป็นปัญหาก่อให้เกิดความบกพร่องซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการล่าช้า ดังนั้นการสังเกตเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี จึงมีความสำคัญจำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่สนองความต้องการของเด็กแต่ละคน องค์ประกอบของการสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วย การบรรยายพัฒนาการจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ความรู้สึกและความคิดเห็นส่วนตัวและการตีความ แปลความหมาย รวมถึงการสรุปพฤติกรรมจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ เป็นการสังเกตในสถานการณ์ปกติไม่มีการควบคุมตัวแปรหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ครูอาจแบ่งขั้นตอนของการบันทึกพฤติกรรม

เป็น 4 ขั้นตอน คือ การบันทึกการสังเกต จำเป็นต้องมีการบันทึกสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กรวมตลอดถึงพฤติกรรมของครอบครัวของเด็กด้วย การรายงานการบันทึกการสังเกต ต้องมีการรายงานตามลำดับก่อนหลัง ในการบันทึกการสังเกตควรบรรยายสิ่งที่เด็กทำได้มากกว่าสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ ควรแยกการตีความและการแปลความหมายพฤติกรรมออกจากข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสังเกต

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ถือเป็นวิธีการประเมินพัฒนาการที่มีประโยชน์ การสัมภาษณ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับเด็ก หรือระหว่างครูกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กได้ การสัมภาษณ์ต่างจากการสังเกตและวิธีการอื่น ๆ คือ การสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้มีการซักถามในสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการทราบ มีโอกาสสังเกตท่าทาง การเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสัมภาษณ์เป็นเทคนิคที่ใช้กับผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องและกับตัวเด็ก สำหรับข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลัง ความรู้สึกทัศนคติ การรับรู้ และความคาดหวังของผู้สัมภาษณ์

2.3 การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes) เป็นการเขียนเรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เช่นในกรณีที่ครูต้องการทราบข้อมูลเฉพาะของเด็กที่ตนสงสัยว่าจะมีปัญหาก็สามารถเขียนบันทึกสั้น ๆ ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กและสถานการณ์รอบตัวเด็ก การเขียนบันทึกช่วยให้ครูเข้าใจเด็กแต่ละคนเช่นการกระตุ้นพัฒนาการ ครูจดบันทึกไว้แล้วจะทำให้ครูวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาทักษะหรือความสามารถของเด็กได้

2.4 แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolios) แฟ้มผลงานเด็ก หรือ Portfolios เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บรวบรวม (Compiling & Organizing) และตีความข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก แฟ้มผลงานเด็กไม่ถือว่าเป็นการประเมินแต่เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีการอื่น ๆ เพื่อใช้ในการประเมินพัฒนาการ (Mcafee and Leong, 1994) แฟ้มผลงานเด็กถือเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีจุดประสงค์และกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แฟ้มผลงานเด็กช่วยให้เด็กตระหนักถึงประสบการณ์ ความพยายาม ความก้าวหน้า และความสำเร็จของตนเอง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการประเมินพัฒนาการเด็กและการจัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล แฟ้มผลงานเด็กสามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ขึ้นอยู่กับวัยและระดับพัฒนาการของเด็ก แฟ้มผลงานเด็กคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เนื่องจากในแฟ้มผลงานเด็กครูสามารถรวบรวมผลงานซึ่งเด็กทุกคนทำในขณะเดียวกันก็สามารถรวบรวมผลงานเฉพาะของเด็กแต่ละคนด้วย สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแฟ้มผลงานเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนการประเมินพัฒนาการเด็ก เช่น ภาพวาดของเด็ก ผลงานทางด้านการตัด การปะ ในการจัดระบบผลงานในแฟ้มผลงานเด็กมีวิธีการมากมายหลายวิธีที่ครูอาจนำมาใช้ได้ โดยเฉพาะการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสามารถนำผลงานของเด็ก เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านภาษาและสติปัญญา พัฒนาการด้านอารมณ์/สังคม

การใช้แฟ้มผลงานเด็กเพื่อช่วยประเมินพัฒนาการ ควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้ (1) ช่วงพัฒนาการและอายุของเด็ก (2) การเลือกผลงานเพื่อเก็บรวบรวมใส่ในแฟ้มผลงานควรพิจารณาระดับอายุ ระดับพัฒนาการ และประสบการณ์ของเด็ก (3) การทบทวนสะท้อนความคิดและวิเคราะห์ตนเองในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อาจมีข้อจำกัดในการสะท้อน

ความคิดและวิเคราะห์ตนเองแต่การให้โอกาสเด็กได้มีโอกาสเห็นผลงานที่เกิดจากความรับผิดชอบในการกระทำและการเรียนรู้ของตนอาจช่วยให้เด็กมีกำลังใจและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้

2.5 การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Check Lists) การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการถือเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการประเมินรูปแบบพฤติกรรมของเด็ก การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการจะให้ผลดีที่สุดถ้ามีการใช้ควบคู่กับการสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการมีข้อควรระวัง คือ ครูมีแนวโน้มที่จะ Check พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กที่อยู่ในช่วงกลาง ๆ มากกว่าที่จะเป็นช่วงต่ำสุด

การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการเป็นการประหยัดเวลา การบันทึกข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการทบทวนวิเคราะห์และตีความข้อมูล ไม่จำเป็นต้องทำให้เสร็จสิ้นในหนึ่งวันหรือหนึ่งสัปดาห์ แต่สามารถทำอย่างต่อเนื่องได้ การใช้แบบประเมินพัฒนาการ ไม่ได้มีความซับซ้อนเพราะฉะนั้นจึงง่ายต่อการฝึกบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูช่วยในการใช้แบบประเมินพัฒนาการ นอกจากนี้แบบประเมินพัฒนาการเป็นการติดตามความก้าวหน้าและพัฒนาการของเด็กได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ข้อจำกัดของการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (McAfee and Leong, 1994) กล่าวถึง ข้อจำกัดของการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ คือ แบบประเมินผลพัฒนาการสามารถประเมินผลได้ในพฤติกรรมที่จำกัดเท่านั้นเพราะฉะนั้นการทบทวนสะท้อนความคิดวิเคราะห์และตีความข้อมูลควรเป็นไปอย่างระมัดระวัง เนื่องจากแบบประเมินผลพัฒนาการ สามารถประเมินผลในวงจำกัดจึงไม่อาจประเมินพฤติกรรมพัฒนาการที่ซับซ้อนได้

2.6 การเขียนบันทึก (Journals) การเขียนบันทึกเป็นการบันทึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ในบางครั้งการเขียนบันทึกอาจเขียนเฉพาะบุคคลที่ต้องการศึกษา หรืออาจเขียนกับกลุ่มเด็กที่รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีพัฒนาการระดับเดียวกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสสะท้อนความคิด วิเคราะห์ (Reflect) เหตุการณ์ การกระทำต่าง ๆ ของตนเอง การเขียนบันทึกมีประโยชน์ในการทำความเข้าใจ ทบทวนสะท้อนความคิดและวิเคราะห์การสอนของตนเอง ทำให้ครูทราบและรับรู้เรื่องราวของเด็กเป็นรายบุคคล ทำให้ครูเข้าใจเด็กที่ตนเองสอนมากขึ้น ทำให้ครูทราบถึงรายละเอียดและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับข้อจำกัดของการเขียนบันทึก คือ ครูต้องใช้เวลาพอสมควรในการจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งครูไม่มีเวลาในการจดบันทึก

2.7 การทำสังคัมมิตี (Sociogram) สังคัมมิตีเป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม (Group Relationships) และความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา วิธีการที่นิยมใช้ 2 วิธี คือ การทายลักษณะ และการสร้างภาพทางสังคม

2.7.1 การทายลักษณะ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ใครเอ่ย” (Guess Who) วิธีนี้ใช้มากในการส่งเสริมพัฒนาการด้านช่วยเหลือตนเอง / สังคม เพื่อให้เด็กรู้จักตนเองเป็นความสามารถที่พัฒนาผสมผสานจากทักษะด้านการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานการทำงานระหว่างตากับมือเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความสามารถในการฟัง เข้าใจ และปฏิบัติตามคำขอร้อง รวมทั้งสื่อสารกับคนอื่น ๆ ให้เข้าใจ โดยครูเป็นผู้จัดบรรยากาศให้เหมือนกับ การเล่นเกม เช่น นำรูปภาพของเด็กทุกคนใส่ไปในกล่อง แล้วให้เด็กหยิบขึ้นมา แล้วถามว่า ใครเอ่ยเป็นคนที่อยู่ในรูปนี้ เมื่อเด็กชี้ตนเองได้ ครูกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มร้องเพลง

“รูปใครหนอดูช่างน่ารัก” “รูปใครหนออยากรู้จัก” เพื่อให้เด็กเจ้าของรูปภาพตอบเพื่อน ๆ ว่ารูปน้อง ก. (นามสมมติ) นอกจากนี้ครูอาจนำรูปเด็กทุกคนติดไว้ที่โต๊ะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูสร้างบรรยากาศ โดยปิดตาเด็ก ๆ แล้วให้เปลี่ยนโต๊ะนั่ง แล้วเปิดตา ครูใช้คำถาม “ใครเอ่ย” เพื่อให้เด็กรู้จักเพื่อนและปิดตาอีกครั้งเมื่อเปลี่ยนที่นั่งตรงกับโต๊ะตัวเอง แล้วตั้งคำถาม “ใครเอ่ย” เพื่อให้รู้จักตัวเอง

2.7.2 การสร้างภาพทางสังคม วิธีนี้ใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากมายและเป็น กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ในการศึกษาวิธีนี้ครูสามารถทำที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม หรือที่บ้านก็ได้ โดยครูให้เด็กแต่ละคนเลือกคนที่ชอบที่สุด อยากรู้อยู่ใกล้ที่สุด โดยครูจะตั้งคำถามง่าย ๆ แก่เด็ก คำถามที่ครูตั้งขึ้นจะเป็นประเภทให้เด็กเลือกคนใกล้ชิด เพื่อน ครู ในการทำกิจกรรมแต่ละอย่าง เช่น

“หนูไปเที่ยวสนามเด็กเล็ก หนูจะชวนใครไปบ้าง”

“หนูจะชวนใครไปเที่ยวทะเลด้วย”

“หนูจะเลือกนั่งข้างใคร หรืออยากให้ใครมานั่งด้วย”

จากคำถาม ครูสามารถนำรายชื่อต่าง ๆ ที่เด็กเสนอเพื่อนำมาประเมินพัฒนาการทางสังคมของเด็กได้

2.8 การใช้แบบทดสอบ (Test) การใช้แบบทดสอบเป็นวิธีการที่ต้องระมัดระวังทั้งนี้เพราะแบบทดสอบมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการรับรู้ของครูและเด็กที่มีต่อตัวเด็ก ดังนั้นในการตัดสินใจที่จะใช้แบบทดสอบกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรกระทำอย่างระมัดระวังและรอบคอบ

นลินี ฦ นคร (2557) ได้อธิบายว่าการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยโดยยึดหลักการสำคัญตามรายละเอียด ดังนี้

1. ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยก ประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องประกอบกันขึ้นเป็นความพร้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป

2. เป็นรายบุคคล การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมิน เป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูล พื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กให้เป็นไปตามวัย ซึ่งเด็ก แต่ละคนจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน

3. วิธีการหลากหลาย การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมิน หลากๆ ครั้ง หลากๆ วิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนที่จะทำการสรุปผล

4. ดำเนินการอย่างเป็นระบบ การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายของการประเมิน มีการวางแผนการดำเนินการเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะถูกต้องตรงตามมาตรฐานตัวบ่งชี้และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญ ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้เห็นร่องรอยของพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ทุกระยะของการพัฒนา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นร่องรอยของพฤติกรรมอย่างรอบด้าน และสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนั้น ผู้ดูแลเด็กและครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบเก็บรวบรวม ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้อย่างเป็นระบบ

5. ความต่อเนื่อง การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และต้องดำเนินการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในแต่ละวัน ผู้สอนต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน และ ดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ ตลอดปี

จากการศึกษาข้อมูลวิธีการประเมิน สามารถสรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีวิธีการมากมายหลายวิธีการใช้ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อที่ตัดสินว่าเด็กพร้อมที่จะเข้าเรียนในโปรแกรมที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังใช้สำหรับวัดความก้าวหน้าในพัฒนาการของเด็กด้วย

2.2.3.4 วิธีการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สมพร หวานเสร็จ (2554) ได้กล่าวว่า วิธีการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ช่วยให้เขาช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บุคคลทั่วไปในสังคม ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต้องเรียนรู้วิธีการช่วยเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้ (1) ต้องเชื่อว่าเด็กบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพัฒนาได้ ไม่มองว่าเป็นคนวิกลจริต ไร้ค่าไร้ความสามารถ ไม่แสดงท่าทางรังเกียจ หัวเราะเยาะ (2) ปฏิบัติกับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาเหมือนปฏิบัติกับคนทั่วไปในสังคม ให้เกียรติในคุณค่าของความเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ยอมรับในศักยภาพของเด็กแต่ละคน (3) ให้โอกาสเด็กเข้าสังคมและเรียนรู้ร่วมกับเด็กทั่วไป (4) เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาทุกด้าน เช่น ความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น (5) ฝึกปฏิบัติให้มีทักษะและเทคนิคการช่วยเหลือเด็กบกพร่องทางสติปัญญาในการรับประทานอาหาร การใส่รองเท้า การแต่งกาย การเข้าสังคมและการมี ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง

วินันดา ปิยะศิลป์ และวันดี นิงสานนท์ (2558) มีวิธีในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ช่วงแรกเกิด-6 ปี เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ ซึ่งรวมทั้งการส่งเสริมป้องกัน บำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ นอกจากการส่งเสริมสุขภาพเช่นเด็กปกติ การบำบัดรักษาความผิดปกติที่อาจพบร่วมด้วย เช่น โรคหัวใจพิการแต่กำเนิดหรือภาวะพร่องไทรอยด์ ฮอร์โมนที่พบในกลุ่มอาการดาวน์แล้วจะให้การส่งเสริมพัฒนาการเพื่อพัฒนาทักษะด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ภาษา สังคมและการช่วยเหลือตนเองเพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการศึกษาและพัฒนาทักษะต่อไป

ช่วงอายุ 7-15 ปี เป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา มีการจัดการการศึกษาโดยมีแผนการศึกษาสำหรับแต่ละบุคคล (Individualized Educational Program: IEP) ในโรงเรียนซึ่งอาจเป็นการเรียนในชั้นเรียนปกติเรียนร่วม หรือมีการจัดการศึกษาพิเศษ

ช่วงอายุ 15-18 ปี เป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคมและด้านอาชีพ มีการฝึกวิชาชีพและลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) ในสังคมได้อย่างคนปกติ (Normalization)

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)

ควรเปิดโอกาสให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเรียนร่วมกับบุคคลปกติมากที่สุด การจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาล้วน ๆ (Special Education) จะจัดให้เท่าที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้นแต่จะส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม และการเรียนรวม (Integration and Inclusion Education) ให้มากที่สุด

2.1 การเตรียมความพร้อม การจัดกิจกรรมการสอนต้องคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เนื่องจากมีการเรียนรู้ช้า การสอนจึงควรทำซ้ำ ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีหลากหลายแตกต่างกันไปเพื่อไม่ให้เบื่อ การสอนควรเริ่มจากสิ่งที่ยังไม่ไปหายาก และให้เรียนกิจกรรมที่เรียนรู้ได้ง่ายก่อน

2.2 การจัดกิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย และพัฒนาทักษะด้านสังคมให้สามารถเล่นกับเพื่อนได้ รู้กฎกติกาของการเล่นและการปฏิบัติตนสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ประจำวันต่อไป

2.3 การปรับพฤติกรรม เป็นกระบวนการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างพฤติกรรมใหม่ การปรับพฤติกรรมมีหลายวิธี เช่น การใช้แรงเสริม การเป็นแบบอย่างที่ดี การให้รางวัล การสะสมเหรียญ หรือคะแนนเพื่อนำมาแลกรางวัลอย่างใดอย่างหนึ่ง การเรียนของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ควรพิจารณาตามความสามารถของเด็กมากกว่าค่าคะแนน IQ รายละเอียดตามตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญากับการเรียน

ระดับ	การเรียน
น้อย	เรียนร่วมกับเด็กปกติหรือเรียนห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ
ปานกลาง	เรียนห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติหรือเรียนในโรงเรียนพิเศษเฉพาะทาง

3. เทคนิคการสอนเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

3.1 ใช้หลักการสอนแบบ 3 R' S คือ

3.1.1 Repetition คือ การสอนแบบซ้ำไปซ้ำมา

3.1.2 Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียดนัก

3.1.3 Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน

3.2 สอนทีละขั้นจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัวหรือจากง่ายไปหายาก

3.3 สอนโดยการกระทำจริง ใช้ของจริง หรืออุปกรณ์ประกอบทุกครั้งและ

สอนสิ่งที่มีความหมายจริง

3.4 ต้องพยายามจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้มีประสบการณ์ใหม่ๆ

3.5 ต้องให้เวลาพอสมควรในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง

3.6 การสอนต้องอาศัยแรงจูงใจ (Motivation) ทำให้อยากเรียน โดยการให้แรงเสริมทั้งทางบวก และทางลบ

3.7 ต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กแต่ละคน

3.8 ต้องสอนตามความสามารถ ยอมรับความสามารถ และพยายามส่งเสริมความสามารถ โดยให้เด็กช่วยเหลือตนเองมากที่สุด สอนตามความต้องการของเด็กแต่ละคน มากกว่าจะสอนตามระดับสติปัญญา

3.9 ต้องช่วยให้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

3.10 สอนโดยการแบ่งตามหมู่ตามตารางสอน เมื่อฝึกให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ต้องพยายามแทรกการฝึกหลาย ๆ ด้านไปด้วย

3.11 ครูต้องวิเคราะห์งาน (Task Analysis) และประเมินผลความก้าวหน้า อยู่ตลอดเวลา

4. วิธีการสอนเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม

4.1 ใช้การแนะนำโดยการกระทำ คือการช่วยให้เกิดการกระทำโดยจับมือให้ทำตามพร้อมทั้งการใช้คำสั่งแล้วให้รางวัลหรือชมเชยการจับมือทำนี้จะค่อย ๆ ลดการช่วยเหลือ เมื่อเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเริ่มพยายามทำด้วยตนเอง

4.2 ใช้วิธีการเลียนแบบ โดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วให้ทำตาม ชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อทำได้การสอนให้เลียนแบบจะต้องทำเป็นขั้น ๆ เพื่อเป็นการง่าย จึงควรแบ่งงานออกเป็นขั้นย่อย ๆ จากง่ายไปหายาก ให้รางวัลชมเชย เมื่อทำได้ดีในแต่ละขั้นแล้วจึงสอนเพิ่มขึ้นในขั้นต่อไปจนสำเร็จทั้งหมด

4.3 ใช้แรงจูงใจให้เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่มีการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

5. การเสริมสร้างศักยภาพครอบครัว (Family Empowerment)

การเสริมสร้างศักยภาพครอบครัวในการดูแลผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยการให้ความรู้ ปรับเจตคติ และฝึกปฏิบัติ เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการดูแล เสริมสร้างให้ครอบครัวมีศักยภาพ และมั่นใจในศักยภาพที่มีอยู่ รวมทั้งปรับความคาดหวังให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เป็นจริงด้วย เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาทางจิตเวช

5.1 ครอบครัวควรมีความเข้าใจในเบื้องต้น ดังนี้

5.1.1 ยอมรับความเป็นจริงในสภาพปัญหา แต่ไม่ยอมแพ้ต่อสภาพปัญหา

5.1.2 ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลช่วยเหลือ ส่วนแพทย์และผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ มีบทบาทในการให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการที่เหมาะสม

5.1.3 เด็กจะมีขั้นตอนของพัฒนาการเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป เพียงแต่พัฒนาการแต่ละขั้นจะใช้เวลานานกว่าการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ จึงควรทำอย่างต่อเนื่อง

5.1.4 เด็กที่ได้รับการฝึกฝนที่ดีและสม่ำเสมอตั้งแต่แรกจะสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้และเมื่อเด็กโตขึ้นจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ดีเพียงใด ขึ้นกับคุณภาพของการศึกษา การฝึกฝน และความรุนแรง

5.1.5 เด็กต้องการความรัก ความเข้าใจเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป

5.1.6 ให้กำลังใจกับความพยายามของเด็ก เปิดโอกาสในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถ

5.1.7 เน้นการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่าย

5.2 การให้คำปรึกษา (Counseling) สำหรับครอบครัว

5.2.1 เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา การดำเนินของปัญหาแนวทางการดูแลรักษา ปรับความคาดหวัง ที่มีต่อตัวเด็กให้เหมาะสมตามความเป็นจริง และจัดการความเครียดภายในครอบครัว

5.2.2 ให้คำปรึกษาทางพันธุศาสตร์ (Genetic Counseling) ในกรณีที่น่าจะมีสาเหตุจากโรค ทางพันธุกรรม ให้ข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจวางแผนครอบครัวอย่างเหมาะสม และป้องกันการเกิดซ้ำ

5.3 การให้คำแนะนำและความรู้แก่พ่อแม่

5.3.1 จุดมุ่งหมายสูงสุดของการฝึกสอนเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงคนปกติ

5.3.2 เด็กจะพัฒนาความสามารถได้มากหรือน้อย ขึ้นกับ

5.3.2.1 ระดับของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อยจะมีโอกาสพัฒนาให้สามารถดำเนินชีวิตได้ใกล้เคียงเด็กปกติมากกว่าเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลางหรือรุนแรง

5.3.2.2 ความผิดปกติที่พบร่วมต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทำให้ไม่ประสบผลดีเท่าที่ควร

5.3.2.3 การส่งเสริมพัฒนาการ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในวัยเยาว์ จะมีความพร้อมในการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไปมากกว่าการฝึกเมื่อเด็กโตแล้ว

5.3.2.4 ความร่วมมือของครอบครัว มีความสำคัญต่อเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต จึงควรเข้าใจความบกพร่องข้อจำกัดของความสามารถ ความต้องการพิเศษ คาดหวังอย่างเหมาะสม ตลอดจนอบรมเลี้ยงดูและฝึกสอนในทิศทางที่ถูกต้อง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การเสริมสร้างระดับความสามารถทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทาง

สติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

2.3 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

2.3.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งอยู่ในระดับปฐมวัย เป็นการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ให้กับเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการใช้ร่างกายและประสาทรับรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ความเข้าใจในแนวคิดของนักปรัชญาการศึกษา นักการศึกษาปฐมวัยและนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กจะช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานการเรียนการสอน และจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม โดยมีผู้นำทางแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542)

Rousseau นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสเชื่อในพื้นฐานของความคิดของสัญชาตญาณในมนุษย์เป็นนิกฏุมภาวะนิยมที่มีความเห็นว่า ถ้าเราให้โอกาสเด็กในการเจริญเติบโตตามวิถีทางธรรมชาติแล้ว เด็กจะพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เพราะฉะนั้นพ่อแม่หรือครูควรหลีกเลี่ยงที่จะขัดขวางการเจริญเติบโตตามธรรมชาติของเด็ก ไม่บังคับเด็ก

Sigmund Freud มีความเห็นว่า อิทธิพลสำคัญที่สุดของพัฒนาการนั้นมาจากภายในตัวเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและทางกาย

John Lock มีความเห็นว่า เด็กทารกเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จะมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน

B.F. Skinner เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตัวเสริมแรง ดังนั้นในการสอนครูสามารถนำเด็กไปสู่พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้

Gesell เชื่อในนิกฏุมภาวะ ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงในช่วงต่าง ๆ ของชีวิต โดยเชื่อว่าพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน ควรปล่อยให้เด็กพัฒนาไปตามธรรมชาติ ไม่ควรเร่งหรือบังคับเพราะไม่เกิดผลดีต่อเด็ก และการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเคลื่อนไหว การปรับตัว ภาษา สังคม และบุคคลรอบข้าง (พัฒนา ชัชพงศ์, 2540)

นอกจากนี้ ราศี ทองสวัสดิ์ (2542) ยังได้กล่าวถึงนักการศึกษาซึ่งมีแนวคิดเป็นที่ยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกดังนี้

Johann Pestalozzi นักการศึกษาชาวสวิส เป็นผู้ริเริ่มเรื่องการเตรียมความพร้อมมีความเชื่อว่าความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญ และจำเป็นในการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา มีความเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่ว่าจะในด้านความสนใจ

ความต้องการ หรือระดับความสามารถในการเรียนรู้ เปสตาลอสซึ่งเป็นต้นความคิดในเรื่องของการเตรียมความพร้อม และเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบีบบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ

Erik Erikson เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เน้นว่าบุคลิกภาพของคนเราจะสามารถพัฒนาได้ดี ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจในแต่ละช่วงอายุ ทำให้การศึกษาในระดับปฐมวัยเริ่มให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม

David Elkind นักการศึกษาชาวอเมริกัน เน้นให้เห็นอันตรายของการเร่งเด็กให้เรียนรู้แต่เล็กเกินไป เขาเชื่อว่าเด็กควรได้มีโอกาสเล่นและเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยความเครียดได้

Jean Piaget เชื่อว่า พัฒนาการทางด้านเชาวน์ปัญญาของเด็ก เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งมีกระบวนการปรับขยายโครงสร้างดังนี้

1. การปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) เป็นการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

2. การปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) เป็นการปรับขยายประสบการณ์เก่า ความคิดความเข้าใจเก่า ๆ ให้ขยายมากขึ้น

Jean Piaget ได้แบ่งขั้นพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 4 ขั้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงขั้นที่เกี่ยวข้องกับช่วงของเด็กปฐมวัย ซึ่งมี 2 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อายุแรกเกิด - 2 ปี เด็กจะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างจากประสาทสัมผัสทุกด้าน

2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อายุ 2-7 ปี เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด และภาษาท่าทางแต่ไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ดี เด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสามารถจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ตามเกณฑ์ของตน

Vygotsky (1978) มีแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด ดังนี้

1. The Zone of Proximal Development ไวกอตสกีเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อเด็กทำงานและเมื่อเด็กอยู่ในสภาวะเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายไม่สามารถคิดวิธีแก้ปัญหาโดยลำพังได้ ซึ่งสภาวะนี้เรียกว่า “Zone of Proximal Development” ต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ อาจกล่าวได้ว่า Zone of Proximal Development เป็นสภาวะที่ฝึกการคิดของเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้และเกิดความคิดรวบยอดใหม่ ๆ และต้องการความช่วยเหลือในสิ่งที่เด็กทำ

2. Scaffolding เป็นกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่เด็กเกิดปัญหาและได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริม ในช่วงเวลาที่เรียนรู้บางสิ่งบางอย่างที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้โดยลำพัง เด็กจะเรียนรู้การร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อน อาจได้รับการแนะนำจากผู้ใหญ่หรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนโดยคิดวิธีแก้ปัญหาเหมือนกัน มีการจัดกระทำกับวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ และเชื่อมโยงความรู้เดิม

3. Sociocultural Context of Knowledge ไวกอตสกีให้ความสำคัญกับบทบาทของสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้และการคิดของเด็ก เด็กเรียนรู้จากครอบครัวและ

วัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏ เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ และเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น

John Dewey ได้เป็นผู้ริเริ่มการศึกษาแบบก้าวหน้า โดยเน้นการเรียนการสอนให้เด็กมีเสรีภาพในการแสดงออก ให้เด็กเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรควรจะเป็นสิ่งที่เกิดจากความสนใจโดยธรรมชาติของเด็กมากกว่าหลักสูตรที่กำหนดให้โดยผู้ใหญ่หรือครู ดิวอี้เน้นเรื่องการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สามารถเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ได้ด้วยตนเอง ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นควรจะเป็นประสบการณ์ตรงเพื่อเป็นรากฐานที่จะสร้างความเข้าใจอย่างแท้จริง ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทดลอง และค้นพบด้วยตนเอง เพราะความรู้ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบนั้นจะเป็นความรู้ที่จดจำไปได้นาน (วารสาร รักรวิชัย, 2527)

ดิวอี้คิดว่าช่วงอายุ 4-8 ปี เป็นวัยที่ต้องการแสดงออก กิจกรรมที่จัดควรให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของเด็ก ซึ่งเด็กจะเป็นผู้จำลองประสบการณ์นั้นตามจินตนาการของตนเอง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและวางแผนการทำงานด้วยแนวความคิดของดิวอี้มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบของการในการวางแผนกิจกรรมและวางแผนการทำงานด้วยแนวความคิดของดิวอี้มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบของการจัดกิจกรรมแก่เด็กปฐมวัย ทำให้นักการศึกษาหันมาสนใจทางด้านการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ของเด็กมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการแก้ปัญหาและการปฏิบัติทดลอง ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (อุบล เรียงสุวรรณ, 2538) นอกจากนี้ ดิวอี้ได้กล่าวว่า เด็กเรียนรู้โดยการกระทำ ฉะนั้นกิจกรรมที่จัดให้เด็กปฐมวัยควรจัดให้เด็กได้ลงมือกระทำได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ซ้ำแล้วซ้ำเล่ามีความหลากหลายตามความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ (พัฒนา ชัชพงศ์, 2540)

Thorndike ทฤษฎีของธอร์นไดค์เรียกว่าทฤษฎีการเชื่อมโยง Connected Theory) มีหลักเบื้องต้นว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยที่การตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบ จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีหรือเหมาะสมที่สุด เรียกการตอบสนองเช่นนี้ ว่าการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ผลงานที่มีชื่อเสียงมากคือการทดลองการเรียนรู้ ซึ่งมีการสร้างกล่องปัญหาหรือกล่องหีบกลขึ้น จากผลการทดลองสรุปออกมาเป็นกฎการเรียนรู้สำคัญได้ 3 กฎ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2524) ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กล่าวถึงสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกายหมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะ และอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ตา หู ฯลฯ ทางด้านจิตใจหมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเกิดความพอใจย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ถ้าเกิดความไม่พึงพอใจจะทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้หรือทำให้การเรียนรู้หยุดชะงักไปได้

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร กฎข้อนี้จำแนกออกเป็น 2 ข้อย่อย คือ

2.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Used) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร

2.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้ว ไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้นั้นไม่คงทนถาวร หรือในที่สุดก็เกิดจากการลืมจนไม่เรียนรู้ อีกเลย

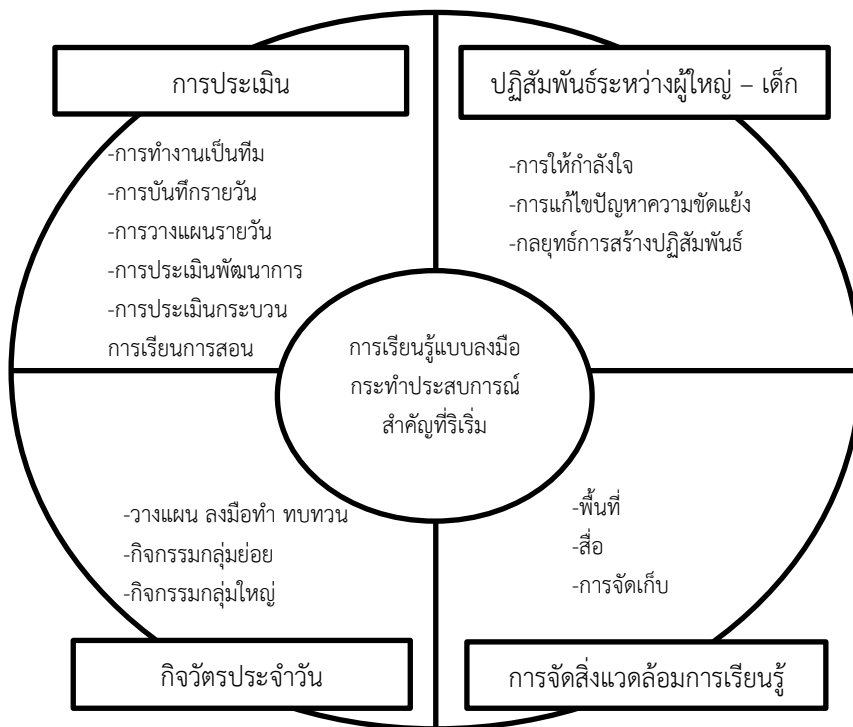
3. กฎแห่งผลที่พอใจ (Law of Effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดง พฤติกรรม การเรียนรู้แล้วถ้าได้รับผลที่พึงพอใจ ผู้เรียนย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้า ได้รับผลที่ไม่ พึงพอใจ ผู้เรียนก็ไม่อยากจะเรียนรู้หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ได้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาช่วงอายุระดับปฐมวัยใน ปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อให้เด็กช่วงอายุก่อนวัย เรียนได้เตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันจะส่งผลให้ การเรียนรู้ของเด็กเกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน จากความสำคัญดังกล่าว ของแนวคิดและทฤษฎีที่นักการศึกษาได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กให้มีความพร้อม ในวัยเรียนตามแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1.1 แนวคิดการศึกษาไฮสโคป

1) หลักการในการจัดการศึกษา

โปรแกรมไฮสโคป เน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านมุมเล่นที่ หลากหลาย ด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาของเด็กและการแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น หลักการของไฮสโคป สามารถสรุปเป็นแผนภาพ “วงล้อแห่งการเรียนรู้” (High/Scope Wheel of Learning) ดังภาพต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ภาพที่ 2.1 วงล้อแห่งการเรียนรู้ (High/Scope Wheel of Learning)

2) การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

หลักการสำคัญของไฮสโคปในระดับปฐมวัย คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก การเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะเกิดขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำประกอบด้วย การเลือกและตัดสินใจ สื่อ การใช้ประสาทสัมผัสทั้งภาษา จากเด็ก และการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะเผชิญกับประสบการณ์สำคัญ ซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ ประสบการณ์สำคัญเป็นกุญแจที่จำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ของเด็กเป็นเสมือนกรอบความคิดที่จะทำความเข้าใจการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เราสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า ประสบการณ์สำคัญเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่เด็กจะต้องหาให้ได้ โดยการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน แนวคิด และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ประสบการณ์สำคัญเป็นกรอบความคิดให้กับผู้ใหญ่ในการเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก สามารถวางแผนจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม ประสบการณ์สำคัญในโปรแกรมไฮสโคป ประกอบด้วย การนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ภาษาและการรู้หนังสือ การริเริ่มและความสัมพันธ์ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนก การเรียงลำดับ จำนวน พื้นที่และเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก (Adult-Child Interaction)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

- 3.1) ความไว้วางใจ (Trust)
- 3.2) การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)
- 3.3) ความคิดริเริ่ม (Initiative)
- 3.4) การร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy)
- 3.5) เชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence)

4) การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment)

การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ตามหลักการของไฮสโคปถือว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนครูคนที่ 3 และเป็นส่วนหนึ่งของวงล้อการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ พื้นที่ สื่อ และการจัดเก็บ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

5) กิจวัตรประจำวัน (Daily Routine)

การวางแผนกิจวัตรประจำวันของไฮสโคป มีความสม่ำเสมอเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งทำให้เด็กสามารถคาดได้ว่าช่วงเวลาต่อไปเป็นกิจกรรมใด และทำให้เด็กสามารถจัดการควบคุมได้ว่าต้องทำอะไรในกิจกรรมแต่ละช่วงด้วยตนเอง กิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กของไฮสโคป รวมถึงกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (Plan-Do-Review Process)

กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมกลางแจ้ง ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมประจำวัน คำนึงถึงช่วงต่อระหว่างกิจกรรม และเป็นโอกาสของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็ก และครู ได้สร้างความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

6) การประเมิน (Assessment)

การประเมิน ถือเป็นงานโดยตรงของครูที่จะต้องตั้งใจปฏิบัติและเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ครูไฮสโคปจะทำหน้าที่ร่วมกันเป็นคณะ ในแต่ละวันครูทุกคนจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ข้อมูลนี้ได้จากการสังเกต และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในกิจวัตรประจำวัน โดยครูจะจดบันทึกสั้นตามสิ่งที่พบเห็นและได้ยินอย่างเที่ยงตรง สมาชิกครูที่ร่วมกันสอนจะมีการวางแผนประจำวัน ร่วมกันก่อนที่เด็กจะมาถึงโรงเรียน หรือหลังจากที่เด็กกลับบ้านหรือในขณะที่เด็กนอนพักผ่อนตอน กลางวัน ครูจะแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเด็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านประสบการณ์สำคัญ และวางแผนสำหรับวันต่อไป จุดมุ่งหมายหลักของการประเมิน คือ การประเมินคุณภาพของโปรแกรม และพัฒนาเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2.3.1.2 แนวคิดการศึกษามอนเตสซอรี

1) จุดมุ่งหมาย

เด็กจะเรียนได้ดีที่สุด โดยการอนุญาตให้เด็กได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การฝึกฝนทางด้านประสาทสัมผัสด้วยการทำงานด้วยมือ เป็นสิ่งสำคัญประการแรก ครูและผู้ปกครองไม่ควรบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ การให้รางวัลและการลงโทษควรจะต้องยกเลิกไป และระเบียบวินัยควรเกิดขึ้นมาจากความเป็นอิสระของเด็ก และแรงผลักดันที่เด็กทำให้เกิดขึ้นเอง จากตัวของเด็กเอง (จิระพันธ์ พูลพัฒน์, 2540) เด็กปกติในสิ่งแวดล้อมของมอนเตสซอรีจะพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานด้วยตนเอง และความรู้สึกถึงความรับผิดชอบ มีวิธีการที่ควบคุมตนเองให้ทำงานได้สำเร็จ เรียนรู้ในการรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเบื้องต้น และต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ค้นพบตนเอง อีกทั้งพัฒนาการทางสังคม จะสำเร็จได้ด้วยวิธีการมีชีวิตทางสังคมที่แท้จริงในห้องเรียน ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะทำหน้าที่ของแต่ละคน และการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีหลายระดับอายุมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ รู้จักรอคอย รวมทั้งพัฒนาการด้านอารมณ์ และการปรับตัว ทางด้านสังคม บุคลิกภาพทั้งหมดของเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้ง สติปัญญา ความสามารถในการแยกแยะ ความคิดริเริ่มและการเลือกอย่างอิสระรู้จักควบคุมอารมณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกเด็กให้มีคุณภาพพื้นฐานทางสังคมที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองดีต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2) หลักสูตรของการสอนแบบมอนเตสซอรี

มอนเตสซอรีมีความเชื่อว่า การที่เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการด้วยตนเอง และการซึมซับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจะทำให้เด็กได้รับสิ่งที่ต้องการ เด็กจะได้รับเสรีภาพในขอบเขตที่จำกัด จากสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมไว้ และได้รับผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก หลักสูตรพื้นฐานสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1) การศึกษาทางด้านกลไก (Motor Education) 2) การศึกษาทางด้านสัมผัส (Education of the Senses) และ 3) การเตรียมสำหรับการเขียนและคณิตศาสตร์ (Preparation for Writing and Arithmetic) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

3) บทบาทของครู

บทบาทและความรับผิดชอบของครูในระบบมอนเตสซอรี มีดังนี้
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

- 3.1) เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างเด็กและสิ่งแวดล้อมที่เตรียมไว้
- 3.2) เป็นผู้สังเกตและแปลความหมายสิ่งที่เด็กต้องการ
- 3.3) เป็นผู้ทำการทดลอง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก
- 3.4) เป็นผู้จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด
- 3.5) ประเมินการทำงานของตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนทุกด้าน
- 3.6) เป็นบุคคลที่ให้ความเคารพและปกป้องดูแลเด็กได้
- 3.7) เป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้ความรัก และดูแลเอาใจใส่เด็กแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน
- 3.8) เป็นผู้รายงานผลความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ
- 3.9) เป็นผู้ชักชวนให้เด็กรู้สึกชอบ และอยากทำอุปกรณ์ที่ครูสาธิตให้ดู โดยไม่ต้องกระตุ้น
- 3.10) เป็นแบบอย่างดีในด้านพฤติกรรมให้กับเด็ก
- 3.11) เป็นผู้ที่รู้จักประนีประนอม สร้างสันติให้เกิดขึ้น มีความสุขภาพอ่อนโยน
- 3.12) รู้จักวินัย ไม่ตัดสินเด็กแต่ละคนจากความรู้สึกของตนเอง

2.3.1.3 ทฤษฎีทางปัญญาของเพียเจต์

Piaget ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร เขาอธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามจากพัฒนาการขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งเพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามเพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มีสาระสรุปได้ดังนี้ (ทิตนา แคมมณี, 2554)

1) พัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นดังนี้

- 1.1) ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นกับการรับรู้และการกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

1.2) ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผล อย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้น คือ

1.2.1) ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre-Conceptual Intellectual Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-4 ปี

1.2.2) ขั้นการคิดด้วยความเข้าใจของตนเอง (Intuitive Thinking Period) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุ 4-7 ปี

1.3) ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้นเด็กสามารถสร้างภาพในใจ สามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

1.4) ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถตั้งสมมุติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

1.5) ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

1.6) กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะดังนี้

1.6.1) การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมอง ในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

1.6.2) การปรับและจัดระบบ (Accommodation) คือกระบวนการทางสมอง ในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบ หรือเครือข่ายทางปัญญาที่ คนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

1.6.3) การเกิดความสมดุล (Equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารุนแรงในตัวบุคคล

2) หลักการจัดการศึกษา

หลักการจัดการศึกษาตามทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ มีดังนี้

2.1) ในการพัฒนาเด็ก ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และจัด ประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อม หรือยากเกินพัฒนาการตามวัยของตน เพราะจะก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีได้

2.1.1) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของตน สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงขั้นได้

2.1.2) เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกัน ถึงแม้อายุจะเท่ากัน แต่ระดับพัฒนาการอาจไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา

2.2) การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ได้ทราบลักษณะ เฉพาะตัวของเด็ก

2.3) ในการสอนเด็กเล็ก ๆ เด็กจะรับรู้ส่วนรวม (Whole) ได้ดีกว่าส่วนย่อย (part) ดังนั้นครูจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนที่ละส่วน

2.4) ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็ก ควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การทำเช่นนี้จะช่วยให้กระบวนการซึมซับและจัดระบบความรู้ของเด็กเป็นไปด้วยดี

2.5) การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก ๆ ช่วยให้เด็กดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กอันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

2.3.1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของบรุนเนอร์

บรุนเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจและศึกษาเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจากเพียเจต์ บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง (Discovery learning) แนวคิดที่สำคัญ ๆ ของบรุนเนอร์ มีดังนี้ (ทิตานา แชมมณี, 2554)

1. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียนและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

3. การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4. แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นใหญ่ ๆ คือ

5.1 ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จาก การใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

5.2 ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้าง มโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

5.3 ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการ เรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือ สามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

7. การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning) หลักการจัดการศึกษาตามทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของบรูเนอร์ มีดังนี้

7.1 กระบวนการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับผู้เรียน

7.2 การวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการสอน

7.3 การจัดหลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) ช่วยให้สามารถสอนเนื้อหา หรือความคิดรวบยอดเดียวกันแก่ผู้เรียนทุกวัยได้ โดยต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอน ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียน

7.4 ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระให้มาก เพื่อช่วย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

7.5 การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน

7.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7.7 การสอนความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น

7.8 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2.3.1.5 การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning, BBL)

ธีระ รุญเจริญ และวาสนา ศรีไพโรจน์ (2554) กล่าวถึงการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning : BBL) ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดีเป็นการปฏิบัติมนุษยชาติ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต เพื่อช่วยให้เด็กไทยได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ดังนั้น ทุกฝ่ายทั้งบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมกันจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์และสมดุลทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและ ค่านิยมที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ (Brain Based Learning Development) เป็นการดำเนินการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสมองให้เป็นเครื่องมือในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องเพื่อสร้างศักยภาพ สูงสุดในการเรียนรู้ของมนุษย์ การพัฒนาคน โดยจุดสำคัญเริ่มต้นจึงอยู่ที่ การพัฒนาสมอง เนื่องจาก สมองเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาร่างกายตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์มารดา Paul Maclean ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้จัดโครงสร้างสมองไว้ 3 ส่วนคือ

1. ส่วนแรกสุดเป็นสมองที่กระตุ้นให้คนรู้จักสัญชาตญาณความเป็น สัตว์ในการที่จะอยู่ในธรรมชาติให้คนรู้จักว่าเมื่อหิวต้องกิน เมื่อหนาวต้องห่มผ้า

2. ส่วนที่สองเป็นสมองที่กระตุ้นให้คนรู้จักพื้นฐานทางอารมณ์ โดยจะเริ่ม พัฒนาการขึ้นในเด็กวัย 2 ขวบขึ้นไป

3. ส่วนที่สามเป็นสมองที่แยกแยะให้คนอยู่เหนือสัตว์ประเภทวานร เพราะจะสร้างภูมิปัญญาและวิธีแก้ปัญหาด้วยตรรกวิทยาพัฒนาการเด็ก หรือผู้เรียนนอกจากพัฒนาโดยตรง คือ “สมอง” แล้วจำเป็นต้องพัฒนา “สิ่งแวดล้อมของสมอง” ด้วย เรียกว่าทั้งภายในภายนอกภายใน คือ ระดับ “เซลล์สมอง” ซึ่งต้องอาศัยสารอาหารโปรตีนและแร่ธาตุหลาย ๆ ตัวเพื่อปลูกฝัง “โครงสร้างรากฐานของสมอง” ในการที่จะเป็นสมองซึ่งพร้อมในการปะทะสังสรรค์กับ “สิ่งแวดล้อมภายนอก” ประสบการณ์การเรียนรู้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ นั่นคือหัวใจของการพัฒนาสมอง และความคิด และรักการอ่านเป็นชีวิตจิตใจ

Mcbrien & Brandt กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็น การบูรณาการวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย เกี่ยวกับ สมองตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน นักวิจัยพบว่าสมองของมนุษย์จะเสาะแสวงหา ความหมายและรูปแบบและการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากสภาพจริง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้าง ความสามารถ ทางสมองในการเชื่อมโยงและการรับข้อมูลใหม่ หลักการของการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐาน ตามความคิดของ Mcbrien & Brandt มีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556)

1. สมองเป็นเครื่องประมวลผลที่ทำงานในเชิงขนาน เราจึงต้องใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ
2. การเรียนรู้ต้องอาศัยการทำงานของระบบเสรีทั้งหมด
3. มนุษย์มีความต้องการที่จะค้นหาความหมายแต่กำเนิด
4. การค้นหาความหมายของมนุษย์เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปแบบ
5. อารมณ์มีความสำคัญต่อการทำงานแบบมีรูปแบบ
6. สมองประมวลข้อมูลแบบเป็นส่วนย่อยและแบบองค์รวม
7. การเรียนรู้อาศัยทั้งการจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อม
8. การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ต่าง ๆ ทั้งขณะที่มีสติรับรู้ และขณะไม่มีสติรับรู้อยู่เสมอ
9. มนุษย์มีวิถีจัดการกับการจดจำอย่างน้อย 2 วิธี ได้แก่ การจดจำ โดยมีรูปแบบ และการท่องจำ
10. เราสามารถเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้โดยง่าย เมื่อสิ่งนั้นหรือทักษะ นั้น มีอยู่ในระบบการจดจำแบบธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับตัวเรา
11. ความท้าทายจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และถูกยับยั้งโดยการข่มขู่หรือ บีบบังคับ
12. สมองของแต่ละคนมีความเฉพาะตัวไม่เหมือนกัน

ธีระ รุญเจริญ และวาสนา ศรีไพโรจน์ (2554) ได้สรุปถึงเรื่องการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning : BBL) เกี่ยวกับสมองกับการเรียนรู้ (Learning and the Brain) ไว้ดังนี้

1. ปกติเราใช้เซลล์สมองในการเรียนรู้ประมาณ 1-20 % เรียนรู้แบบรู้ตัว (Conscious) และเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว (Unconscious)
2. เซลล์สมองเกี่ยวกับการเรียนรู้มี 2 อย่าง คือ Neurons Cells และ Glia Cells การเรียนรู้จะเกิดได้เมื่อเซลล์สมอง (Cell Body) 2 ตัว ติดต่อกันโดยผ่านทางสายประสาท (Dendrite) ส่งผ่านข้อมูลซึ่งกันและกัน
3. เซลล์สมองจะเกิดการเรียนรู้โดยข้อมูลจะส่งจากเซลล์สมองตัวส่งผ่านสายใย ส่งข้อมูลยังใยรับข้อมูล (Dendrite) ของเซลล์ประสาทตัวรับโดยจะมีจุดเชื่อมระหว่างกัน (Synopsis) ถ้ามีข้อมูลผ่านมาบ่อย ๆ จะทำให้จุดเชื่อมนี้แข็งแรง ซึ่งเซลล์สมองแต่ละตัวจะเชื่อมกัน 5,000-10,000 ตัว
4. ในวัยเด็กจะสร้างใยประสาทได้เร็วและง่ายกว่าวัยผู้ใหญ่
5. เซลล์สมองมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ประกอบด้วย
 - 5.1 ตัวเซลล์สมอง (Cell Body) มีประมาณ 1 แสนล้านเซลล์ (ไม่มีเพิ่มขึ้น)
 - 5.2 สายใยประสาทรับข้อมูล (Dendrite)
 - 5.3 สายใยประสาทส่งข้อมูล (Axon)
6. เซลล์สมองที่ไม่ได้ถูกใช้ในเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะในวัยที่กำลังเจริญเติบโต (10 ขวบแรก) จะสูญเสียความทรงจำและไม่เกิดการเรียนรู้ของเซลล์กลุ่มนั้น (อาจมีสมองส่วนอื่นมาทำงานแทนแต่ไม่สมบูรณ์เท่า)
7. Myelin เป็นไขไขมันที่หุ้ม Axon ทำหน้าที่เป็นฉนวนไฟฟ้า และหุ้มเพื่อให้ข้อมูลสามารถส่งผ่านได้รวดเร็ว ยิ่งเซลล์ประสาทได้รับข้อมูลบ่อยเท่าใด Myelin ยิ่งมีมากด้วย และจะมีมากในช่วงวัยรุ่น
8. การพัฒนาสมองของ Jean Piage มี 4 ระดับ ประกอบด้วย
 - 8.1 Sensorimotor Stage (0-2 ปี)
 - 8.1.1 พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่
 - 8.1.2 พัฒนาการมองเห็น
 - 8.1.3 เรียนรู้การสัมผัสและมีปฏิริยาต่อสิ่งแวดล้อม
 - 8.2 Pre-Operational Stage (2-7 ปี)
 - 8.3 Concrete Operation (7-11 ปี)
 - 8.4 Formal Operation (11-15 ปี)
 - 8.4.1 คิดซับซ้อนขึ้น
 - 8.4.2 คิดวิเคราะห์ได้ตรง
9. สมองจะเจริญเติบโตได้ดีจากสิ่งต่อไปนี้
 - 9.1 สิ่งแวดล้อมทางสังคมและอาหารสมบูรณ์

- 9.2 การมีกิจกรรมทางสังคม เช่น เล่น ทำด้วยกัน
- 9.3 การสัมผัสที่อบอุ่นในการเลี้ยงดู
- 9.4 การมีปฏิริยาต่อสิ่งแวดล้อม
- 9.5 การมีสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ในวัยก่อน 10 ขวบ
- 9.6 การได้ใช้สมองและการคิดที่ถูกกระตุ้น
- 9.7 การเล่น
- 9.8 การปราศจากความเครียดและทำสิ่งที่ดีที่ทำทนายมากที่สุด
- 9.9 สมองเด็กผู้ชายชอบต่อสู้ ตื่นเต้น เล่น ขว้างปา สมองเด็กผู้หญิงชอบอ่านหนังสือ ฟังเพลง ทักษะศึกษา งานบ้าน
- 9.10 การจัดกิจกรรมลดความเครียดทำให้สมองเรียนรู้ได้ดีในห้องเรียน
- 9.11 ความจำมี 2 อย่าง คือ จำระยะสั้น และจำระยะยาว
- 9.12 กลยุทธ์ของความทรงจำ เช่น Mind-Mapping หรือ Webbing ทดสอบความรู้ให้เด็กถาม หรือถามคำตอบปลายเปิด ใช้ดนตรีหรือเกม จัดสิ่งแวดล้อมที่มีความสุขทำให้มีอารมณ์ดี หรือให้เรียนเอง ฯลฯ

10. ปัจจัยที่มีผลต่อสมอง ประกอบด้วย

10.1 สมองเจริญเติบโตได้ดีเมื่อมีกิจกรรมกลุ่มได้ทำงานในสิ่งที่ชอบ มีการละเล่น/เล่นกับเพื่อน ฟังหรือเล่านิทาน ใช้กิจกรรมศิลปะ ดนตรี ออกกำลังกาย ร้องเพลง ตามที่ถนัด มองภาพตนเองเชิงบวก ช่วยเหลือตนเองตามวัย และมีความรักความอบอุ่นจากผู้ใกล้ชิด

10.2 สมองไม่พัฒนา เมื่อมีความเครียดถูกบังคับให้เรียน ทำสิ่งที่ไม่ชอบ เรียนหนักเกินไป ถูกดูต่ำเป็นประจำ มองคุณค่าตนเองต่ำ และมีความวิตกกังวลนาน ๆ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลายรูปแบบเพื่อกระตุ้นความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

2.3.2.1 ความหมายการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

พร พันธุ์โอสถ (2550) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา วอลดอร์ฟไว้ดังนี้ การศึกษาวอลดอร์ฟ คือ ความเชื่อมั่นว่าคุณค่าอันลึกที่สุดและเป็นสากลที่สุดของมนุษย์จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อการศึกษานำมาซึ่งความสมดุลระหว่าง ความสามารถในการคิด รู้สึก และพลังเจตจำนง ซึ่งดำรงอยู่ในตัวเด็กแต่ละคน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาวอลดอร์ฟมุ่งหวังจะพัฒนามนุษย์ให้เป็น 1) ผู้ซึ่งมีความคิดแยกคาย สดใส มีพลัง และสร้างสรรค์ 2) ผู้ซึ่งมีความรู้สึกในใจ เปลี่ยนแปลงไปด้วยความเมตตา กล้าหาญ ศรัทธาต่อชีวิต และมีจิตใจใฝ่รู้ 3) ผู้มีพลังเจตจำนงแน่วแน่ สามารถบรรลุภารกิจแห่งชีวิตที่ตนเองเป็นผู้เลือกสรร

ศิวพร นิลสุข (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิด วอลดอร์ฟ และได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย ในโรงเรียนอนุบาลและประสบความสำเร็จ สามารถเป็นผู้นำบริบทเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการถอดแนวคิดสู่

การปฏิบัติในสังคมไทย ที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของแนวคิดวอลดอร์ฟ เชื่อว่าถ้าเราประสงค์จะวางรากฐานเบื้องต้น ให้เด็กพัฒนาจุดมุ่งหมาย และวิถีคิดที่ชัดเจนเป็นเหตุเป็นผล ครูของวอลดอร์ฟทุกคนจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีที่ควรค่าแก่การเลียนแบบ และจดจำสำหรับเด็ก

รูดี ลิสเซา (2551) ได้กล่าวถึงงานทางด้านมนุษยปรัชญาของ ดร.รูตอล์ฟ สไตเนอร์ ที่เด่นๆจะเป็นเรื่องการทำงานกับผู้พิการทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในอังกฤษ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปว่า นักการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถในเรื่องการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่ช่วยบำบัดเยียวยาอย่างแท้จริง และช่วยนำพาให้ผู้พิการทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ได้มีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์เต็มศักยภาพ ศิลปิน แพทย์ ครู ช่างฝีมือ เกษตรกร นักบำบัด และอื่น ๆ ร่วมกันช่วยเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้แสดงออกถึงแก่นแท้ของพวกเขาแทนที่จะติดอยู่กับข้อจำกัดต่าง ๆ ช่วยสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อช่วยให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความหมาย

บุษบง ตันติวงษ์ (2552) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา วอลดอร์ฟ ดังนี้ 1) การศึกษาวอลดอร์ฟเป็นการจัดการศึกษาเพื่อปลูกอึดใจหรือตัวตนภายในมนุษย์ให้ตื่นจากการมุ้งมุ่นตนเองเป็นใหญ่ ไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ตระหนักรู้ถึงความดงามสูงส่งอันเป็นนิรันดร์ในตัวเอง ปลดปล่อยและเป็นอิสระจากสิ่งห่อหุ้มทั้งสาม ได้แก่ กาย ความรู้สึก ความคิด และหยิ่งลึกในส่วนนี้ รู้สึกถึงความรัก ความเมตตา ความอิสระและความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์ต่ออนาคตของตนเอง ของมนุษยชาติและของโลก และ 2) การศึกษาวอลดอร์ฟเป็นการศึกษาเพื่อสังคมที่มองว่า การแข่งขันมิใช่ปัจจัยสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จ ความร่วมมือต่างหากที่เป็นปัจจัยของความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จ วิชาเรียนในหลักสูตรเป็นแกนให้ครูเชื่อมโลกกับเด็กผ่านกิจกรรมทางกาย ความรู้สึก และความคิด ให้นักเรียนเป็นเสมือนสังคมโลกที่ร่ำรวยด้วยความหลากหลายที่แต่ละคนสามารถชื่นชม และมีความสุขในการแบ่งปันความเฉพาะตัวของตนให้กันและกันอย่างผสมกลมกลืน

ศิริประภา พฤทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า การศึกษาวอลดอร์ฟเป็นการพัฒนา มนุษย์อย่างเป็นองค์รวมให้เกิดความสมดุลในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการคิด ความรู้สึก และพลังเจตจำนง เพื่อช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดเป้าหมาย และทิศทางชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์แบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมให้เกิดความสมดุลในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก สติปัญญา สังคม และพลังเจตจำนง เพื่อช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน

2.3.2.2 เป้าหมายของการจัดการศึกษา

พร พันธุ์โอสถ (2550) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ มีจุดมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพ ซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปในเด็กเพื่อผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวยให้อุชนทั้งหลายค้นพบพลังความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตนเอง

บุษบง ตันติวงศ์ (2552) กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดความมุ่งหมายและทิศทางชีวิตของตนได้อย่างมีอิสระตามกำลังความสามารถของตน แต่มนุษย์จะสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนไม่ได้ ถ้ายังไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือค้นพบส่วนต่าง ๆ หลายส่วนภายในตนเอง ด้วยเหตุนี้การศึกษาวอลดอร์ฟ จึงเน้นการศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์โลกและจักรวาล

บุญรดา ชัยบุญเรือง (2560) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ คือ การช่วยให้มนุษย์ดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตัวตน ให้บรรลุศักยภาพสูงสุด เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สัมพันธ์กับโลกและจักรวาล

ศิริประภา พฤทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี และสามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถดำรงชีวิตตนเองได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน

2.3.2.3 กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

ศิริประภา พฤทธิกุล (2560) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้

โดยในช่วง 7 ปีแรกของชีวิต เป็นวัยของการพัฒนาพลังเจตจำนงเป็นหลัก โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาพลังเจตจำนงของตนตามวัย มีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนซึ่งคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.1 แบบแผนจังหวะชีวิตของเด็กและห้องเรียน (Rhythm) ต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอโดยธรรมชาติแล้ว เด็กต้องการความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตน สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นเป็นประจำและสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กสามารถคาดการณ์ได้และเกิดความมั่นคงในจิตใจ การดำเนินชีวิตที่ไร้ระบบระเบียบ แบบแผน จะทำให้เด็กเกิดความงุนงง สับสน ไม่สามารถคาดคะเนอนาคตได้เกิดความไม่มั่นคงภายในใจตน ยิ่งไปกว่านั้น แบบแผนการดำเนินชีวิตที่สม่ำเสมอ จะทำให้เป็นเรื่องง่ายสำหรับเด็กที่จะดำเนินภารกิจซึ่งกระทำอยู่ทุกวันให้เสร็จสิ้น เป็นการช่วยเสริมให้เด็กพัฒนาพลังเจตจำนงขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติ

โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟแต่ละห้อง แต่ละแห่ง หรือแม้กระทั่งแต่ละปี จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป ตามที่ครูผู้สอนจะเห็นเหมาะสม อย่างไรก็ตามในแต่ละปีครูผู้สอนก็จะพิจารณากำหนดแบบแผนกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ขึ้นมา ซึ่งแบบแผนนี้ จะมีความสม่ำเสมอแน่นอน ไปจนตลอดปีอาจจะมีการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นได้บ้างตามสถานการณ์ว่าโดยหลักแล้วครูก็จะพยายามรักษาความคงเส้นคงวานี้ไว้ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผนแน่นอน จะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงภายใน เนื่องจากสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่ากิจกรรมในลำดับต่อไปคืออะไร อีกประการหนึ่งความสม่ำเสมอคงถาวรก็จัดเป็นแบบฝึกหัดหนึ่งในการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การจัดกิจกรรมจึงต้องมีทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันตลอดทั้งปีและกิจกรรมที่หมุนเวียนกันไปแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์

นอกจากนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาล วอลดอร์ฟ ยังต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่มกับกิจกรรมอิสระเฉพาะตน และกิจกรรม ที่ต้องการสมาธิกับกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวด้วย เนื่องจากแบบแผนจังหวะที่สม่ำเสมอดังกล่าวจะ ช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานขึ้นเป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงอีกส่วนหนึ่งด้วย

1.2 การทบทวนหรือทำกิจกรรมซ้ำ (Repetition)

โดยเด็กจะมีความต้องการกระทำในสิ่งเดิมซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ต่อโลกรอบตัว ยิ่งไปกว่านั้น การทำซ้ำยังเป็นการพัฒนา พลังเจตจำนงของเด็ก ให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้น เมื่อเด็กได้ทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ ก็จะทำให้เกิด ความรู้สึกว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เองและจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะ พัฒนามาเป็นความมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเองต่อไปในอนาคต ภายหลังจากที่เด็กทำซ้ำจนเกิด ความชำนาญแล้ว เด็กก็จะหันไปหาสิ่งใหม่ เพื่อเรียนรู้โลกต่อไป การขัดขวางไม่让孩子ทำซ้ำ อาจทำให้ เด็กหงุดหงิด เกิดความรู้สึกล้มเหลว ขณะเดียวกันการพยายามใช้สิ่งของต่าง ๆ มาล่อใจเด็กอย่างไม่ หยุดหย่อน ก็จะทำให้เด็กขาดสมาธิ ไม่มีความจดจ่อในสิ่งที่ตนทำ ขาดความพยายามที่จะทำงานเบื้อง หน้าที่ตนให้บรรลุเป้าหมาย

ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ จึงเกิดขึ้น อย่างสม่ำเสมอทุกวันขณะที่กิจกรรมหลักก็จะเป็นแบบเดียวกันติดต่อกันไปตลอดทั้งปี โดยที่เนื้อหา ของกิจกรรมแต่ละอย่าง ก็จะมีการทวนซ้ำติดต่อกันถึงสามสัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสซึมซับ ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เรียน พร้อมกันนั้นยังเป็นการพัฒนาสมาธิ วิทยภาพ และ พลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย

1.3 ความรู้สึกเกรงขาม (Reverence)

ความรู้สึกเกรงขามต่อความดีงามก่อให้เกิดความสงบในใจเด็ก บรรยากาศในห้องและการปฏิบัติของครู ควรสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะของครู ที่รัก เคารพและศรัทธา ต่อชีวิต ธรรมชาติ และโลกรอบตัว ซึ่งมอบชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่มนุษย์ การที่ครูปฏิบัติต่อทุกสิ่ง ด้วยความเคารพ นอบน้อมในใจตน จะนำพาเด็กให้กลายเป็นผู้ที่มีสำนึก รู้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ขณะเดียวกัน ความครั่นคร้าม น่าเลื่อมใสศรัทธา ก็เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความอัศจรรย์ใจ อยากรู้เห็น และใคร่กระทำให้ตามขึ้นมาในตัวเด็ก ซึ่งทำให้เด็กเห็นคุณค่าของชีวิตและการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย

2. องค์ประกอบในการจัดกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก องค์ประกอบที่ควรคำนึงในการจัดมีดังนี้

2.1 การเลียนแบบ (Limitation)

เด็กปฐมวัยจะมีแรงผลักดันให้เลียนแบบโดยธรรมชาติ เนื่องจากการเลียนแบบเป็นวิธีที่เรียนรู้โลกได้ง่ายและเข้าถึงมากที่สุด เด็กจะมีประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างถ้วน ทัวทั้งตัวตน โดยผ่านการเลียนแบบ เพราะการเรียนแบบของเด็กไม่ได้เป็นเพียงในท่าทาง หากยัง สะท้อนออกมาให้เห็นถึงความรู้สึกภายในของผู้ที่ถูกเลียนแบบด้วย ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็ก กระทำ ล้วนมีพื้นฐานอยู่บนการเลียนแบบทั้งสิ้น การจัดกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ จึงคำนึงถึงข้อนี้สำคัญ กล่าวคือ ครูจะไม่อธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยคำพูด หากแต่จะแสดงให้เด็กเห็น ด้วยการกระทำ ด้วยเหตุนี้ การกระทำใด ๆ ของครูจะต้องเป็นสิ่งที่ควรค่าต่อการเลียนแบบ

เป็นการกระทำที่ดี ที่เหมาะสม และที่ดั่งงาม เพราะเด็กจะหยิบรับสิ่งเหล่านี้ไปปฏิบัติได้โดยง่ายและรวดเร็วกว่าคำพูดมากนัก การตระหนักถึงความสำคัญของการเลียนแบบ จะช่วยให้ครูสามารถดำเนินการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ง่ายขึ้น เป็นการลดภาระของครูทั้งทางกายและทางใจ ภาวะเบี่ยงต่าง ๆ หรือสิ่งใดก็ตามแต่ที่ครูเห็นว่าเป็นสิ่งที่เด็กสมควรกระทำ เพียงแต่ครูกระทำให้ดู และกระทำอย่างสม่ำเสมอ เด็กก็จะรับไปปฏิบัติโดยปราศจากความกังขาใด ๆ นอกจากนั้น เด็กยังอาจนำสิ่งที่เห็นครูปฏิบัติ ไปเลียนแบบในการเล่นของตน ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวในเด็ก ซึ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาพลังเจตจำนงเด็กขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

2.2 จินตนาการ (Imagination)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังก่อเกิดจินตนาการ เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 ขวบขึ้นไป พลังจินตนาการของเด็กก็จะค่อย ๆ เผยตัวออกมาในรูปของการคิดฝันการเล่นของเด็ก จะเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา แปรเปลี่ยนไปมาไม่หยุดหย่อน ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กจึงควรมีลักษณะที่สร้างเสริมจินตนาการ เช่น การฟังนิทาน การเล่นละครหุ่น หรือการเล่นสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิดของตนอย่างเต็มที่ การระบายสีน้ำ สีเทียน ซึ่งมีการกำหนดภาพที่วาด

2.3 แรงบันดาลใจ (Inspiration)

สำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ทุกสิ่งทุกประสบการณ์คือความมหัศจรรย์ของโลก กิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องที่น่าเรียนรู้ นำทำตาม สำหรับเด็กได้กิจกรรมง่าย ๆ แต่สามารถทำให้เด็กเห็นความเปลี่ยนแปลง นำไปสู่ผลลัพธ์อันน่าพิศวงได้ เป็นสิ่งที่ให้ผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก มากกว่าสิ่งที่ซับซ้อนเกินกว่าจะเข้าใจได้ ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมการสีข้าวหรือโมแป้ง ซึ่งแปรสภาพจากสิ่งหนึ่ง ไปเป็นอาหารหรือขนมต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่เพียงจะส่งเสริมความคิดของเด็กในการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่อง แต่ยังพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย สำหรับเด็กแล้ว ความแปรเปลี่ยนที่เห็นจากกิจกรรมดูน่าอัศจรรย์ แต่ก็สามารถที่จะเข้าใจได้ ดังนั้นจึงเป็นแรงบันดาลใจที่กระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ หรือเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ การใส่ใจกับความงดงาม ไม่ว่าจะเป็นการจัดห้อง จัดที่เก็บของเล่น ก็เป็นแรงบันดาลใจอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมให้เด็กเลียนแบบ และนำไปสู่การพัฒนาพลังเจตจำนงในทิศทางที่ดั่งงาม

3. เนื้อหาการสอน

เป้าหมายหลักของการพัฒนาเด็กระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนตามแนวการศึกษาออลดอร์ฟ คือ การพัฒนาความมุ่งมั่นตั้งใจให้หยั่งลึกลงเป็นจังหวะภายในตัวเด็ก ดังนั้นการจัดเวลาเรียนให้สัมพันธ์กับจังหวะชีวิตของเด็กที่กำลังเติบโตเป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียนรู้ อย่างเป็นองค์รวมทั้งมิติของการกระทำความรู้สึกและความคิด ในรูปแบบการจัดประสบการณ์ 4 ลักษณะ ได้แก่

3.1 กิจกรรมในหนึ่งวัน

กิจกรรมในหนึ่งวันคือ กิจกรรมที่ต้องมีหรือจัดทุกวัน ประกอบด้วยกิจกรรม 2 หมวด ได้แก่

หมวดที่ 1 กิจกรรมพื้นฐาน (Fundamental Activity) เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมเด็กไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งมีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นที่เด็กต้องเข้าร่วม

ทุกวัน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การเล่นสร้างสรรค์ 2) การจัดกิจกรรมวงกลม 3) การเล่นกลางแจ้ง และการเดินชมธรรมชาติ และ 4) การเล่นิทาน

หมวดที่ 2 กิจกรรมประจำวัน เป็นกิจกรรมที่บูรณาการสาระการเรียนรู้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น การรับประทานอาหารว่าง การรับประทานอาหารกลางวัน การนอนพักกลางวัน การทำความสะอาดร่างกาย การทำความสะอาดเครื่องใช้และห้องเรียน

3.2 กิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์

กิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ คือ กิจกรรมหลักที่ครูหรือคณะทำงานได้คัดเลือกกิจกรรมมา 5 กิจกรรม แล้วจัดลงตารางกิจกรรมในช่วงเวลาเดิมของทุกวัน โดยพิจารณาว่ากิจกรรมแต่ละกิจกรรมจากทั้ง 5 กิจกรรม ที่เลือกมานั้นจะลงตารางในวันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ และจะยึดถือวันนั้นไว้อย่างสม่ำเสมอเป็นแบบแผนแห่งสัปดาห์ เรียกกิจกรรมลักษณะนี้ว่า “กิจกรรมหลัก” ตัวอย่างเช่น งานครัว งานสวน/งานบ้าน งานศิลปะ งานปั้น งานฝีมือ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ส่วนใหญ่จะเป็นภาพสะท้อนของฤดูกาลที่แปรเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา หรือประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม บางครั้งกิจกรรมอาจจะมาจากนิทาน ซึ่งเด็ก ๆ ฟังก็ได้

หนึ่งวันในโรงเรียนวอลดอร์ฟในแต่ละวัน โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจะจัดให้มีกิจกรรมที่เรียกว่า กิจกรรมพื้นฐานและกิจกรรมหลัก ซึ่งทั้งสองกิจกรรมจะคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่มกิจกรรมอิสระ และความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ต้องการความสงบกับกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาที่สมดุลในทุกด้าน ในการจัดการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ ได้นำมาปรับใช้ในบริบทสังคมไทย ที่โรงเรียนวอลดอร์ฟปัญญาภัย เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประจำวัน ช่วงอายุแรกเกิด – 6 ปี

ช่วงที่	เวลา	กิจกรรม
1	เวลา 08.30 – 09.00 น.	กิจกรรมตอนเช้า 1. รับเด็ก 1.1 ทักทายเด็ก/ ผู้ดูแล 1.2 การแสดงความเคารพ 1.3 การโอบกอด 2. เคารพธงชาติ 3. ไหว้พระ/ สวดมนต์ 4. แผ่เมตตา 5. อธิษฐานจิต
2	เวลา 09.00 – 10.00 น.	กิจกรรมอิสระ/ กิจกรรมครูพาทำ 1. งานปั้น 2. วาดภาพระบายสี (สีน้ำ, สีเทียน)

(ต่อ)

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ช่วงที่	เวลา	กิจกรรม
		3. เย็บปักถักร้อย 4. งานครัว 5. งานสวน 6. ร้อยดอกไม้
3	เวลา 10.00 – 10.30 น.	รับประทานอาหารว่าง 1. ล้างมือ 2. ดื่มนม 3. เก็บภาชนะ
4	เวลา 10.30 – 11.00 น.	กิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ (32 หน่วย) 1. เคลื่อนไหวตามหน่วยการเรียนรู้ 1.1 เพลงจับมือกันเป็นวงกลม 1.2 เพลงสวัสดี 1.3 บทกลอนประจำฤดูกาล 1.4 เพลงประจำหน่วยจัดประสบการณ์ 1.5 เพลงตั้งดอกไม้บาน 2. กิจกรรมดนตรี 2.1 ทักทาย พูดคุย สื่อสารด้วยกลอง 2.2 เล่นดนตรีตามหน่วยการเรียนรู้
5	เวลา 11.00 -11.30 น.	กิจกรรมการแจ้ 1. พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ 2. เล่นกลางแจ้ 3. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 4. ทำสวน
6	เวลา 11.30 – 12.00 น.	กิจกรรมก่อนกลับ 1. เล่านิทานตั้งโต๊ะตามฤดูกาล 2. ทบทวนกิจกรรมการเรียนรู้และแจ้กิจกรรมครั้งต่อไป 3. เพลงตั้งดอกไม้บาน 4. เพลงลา
7	เวลา 12.00 – 12.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน 1. ล้างมือ 2. รับประทานอาหารกลางวัน 3. เก็บภาชนะทำความสะอาด 4. ลากลับบ้าน

สำหรับกิจกรรมพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟนั้น เป็นกิจกรรมซึ่งเด็กมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ จึงต้องจัดให้มีทุกวัน กิจกรรมพื้นฐานแต่ละกิจกรรมจะมีลำดับที่แน่นอนของตน ตามตารางที่กำหนด กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การเล่นสร้างสรรค์ กิจกรรมวงกลม การเล่นกลางแจ้งและการเล่านิทาน ดังนี้

3.2.1 กิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์ (Creative Play) หรือการเล่นอิสระ (Free Play) การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งสำหรับเด็ก เพราะเป็นหนทางสำคัญแห่งการเรียนรู้โลกและชีวิต อาจกล่าวได้ว่างานของเด็ก คือการเล่น โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจึงให้ความสำคัญกับการเล่นสร้างสรรค์อย่างมาก และจะจัดช่วงเวลาหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งการเล่นในช่วงดังกล่าวจะเป็นไปโดยอิสระ ครูจะเข้าไปแทรกแซงหรือขี้นำน้อยมาก เว้นแต่ว่าการเล่นนั้นจะก่อเกิดอันตรายหรือรบกวนเพื่อน ครูจะเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์และในขณะที่เด็กเล่น ครูจะใช้เวลาดังกล่าวทำงานตนเองด้วย ซึ่งงานเหล่านั้นอาจเป็นการเตรียมอาหารว่าง หรือเตรียมอุปกรณ์การเรียนในช่วงถัดไป หรืออาจเป็นงานอย่างอื่นที่ครูคิดว่าจะช่วยให้เกิดเกิดภาพลักษณ์ของการทำงานที่แท้จริงขึ้นมาได้

3.2.2 กิจกรรมวงกลม ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่เด็กทั้งห้องล้อมวงทำร่วมกัน โดยเด็กเลียนแบบครูที่นำเสนอเนื้อหาตามหน่วยการสอนซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตร้อยเรียงผ่านเพลง บทกลอน บทบรรยาย พร้อมการเคลื่อนไหวที่ลื่นไหลไปด้วยกันทั้งห้อง โดยปราศจากการขบคิดเชิงเชอร์วาร์ปัญหา โดยกิจกรรมวงกลมมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทที่สัมพันธ์กับชีวิตเด็ก เช่น ฤดูกาล ธรรมชาติ ต้นไม้ สัตว์ สภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังเป็น การพัฒนาสำนึกความซาบซึ้งทางวัฒนธรรมและจริยธรรมในตัวเด็ก ตลอดจนช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา การฟัง และการส่งเสริมจินตนาการ โดยมีครูเป็นผู้นำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เพลงที่ใช้อาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ฤดูกาล ประเพณี หรือการทำงานในชีวิต บางครั้งเพลงที่ใช้อาจยังเป็นเพลงนิทาน ซึ่งแต่งขึ้นมาประกอบกิจกรรมโดยเฉพาะ

3.2.3 กิจกรรมการเล่านิทาน กลุ่มกิจกรรมพื้นฐานได้จัดช่วงเวลาหนึ่งไว้ โดยเฉพาะสำหรับกิจกรรมเล่านิทาน ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งซึ่งเด็ก ต้องได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ทุกวัน เนื่องจากการเล่านิทานนับเป็นวิธีสำคัญที่สุดในการให้การศึกษาที่จะช่วยปูพื้นฐานความเป็นมนุษย์แก่เด็กไปพร้อมกับการส่งเสริมจินตนาการ สมาธิ และภาษา นอกจากนี้กิจกรรมเล่านิทานยังช่วยส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการสร้างภาพในใจด้วยตัวของเด็กเอง ผ่านการรับฟังเรื่องราว โดยการเล่าปากเปล่าหรือประกอบการแสดงหุ่นแบบง่าย ๆ พร้อมทั้งเป็นการสร้างเสริมสมาธิไปในขณะเดียวกันจากการติดตามฟังเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ

3.2.4 กิจกรรมศิลปะสีน้ำ กิจกรรมศิลปะสีน้ำจะช่วยพัฒนาจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กเรียนรู้การถ่ายทอดประสบการณ์แห่งโลกจินตนาการโดยใช้สีเป็นสื่อ เด็กจะได้เรียนรู้กระบวนการก่อเกิด โลกแห่งสีที่น่าอัศจรรย์ใจ ได้เห็นสีต่าง ๆ ลื่นไหลเข้าหากันทำให้เกิดสีใหม่ หลากหลายโทนสี ตามปริมาณสีที่แตกต่างกัน กระตุ้นความอยากรู้ของเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมไปกับการเรียนรู้ทฤษฎีสีโดยไม่ต้องท่องจำ ดังนั้นโลกของวิทยาศาสตร์จึงประสานเข้ากับโลกแห่งจินตนาการ ในกระต่ายที่อยู่ตรงเบื้องหน้าเด็ก นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความมีสมาธิจดจ่อ การใช้กล้ามเนื้อให้เกิดความคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ

กับตาได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วยจึงนับได้ว่ากิจกรรมศิลปะสีน้ำเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนาเด็กได้อย่างบูรณาการในทุกด้าน

3.2.5 ศิลปะสีเทียน การจัดกิจกรรมศิลปะสีเทียนมีลักษณะในการทำงานเดียวกับสีน้ำในเรื่องพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งภาพวาดของเด็กจะเป็นไปตามความคิดที่เคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไม่หยุดนิ่ง กิจกรรมศิลปะสีเทียนมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลินในการถ่ายทอดประสบการณ์แห่งโลกจินตนาการโดยใช้สีเป็นสื่อ พร้อมไปกับการพัฒนาความมีสมาธิจดจ่อ การใช้กล้ามเนื้อมือให้เกิดความคล่องแคล่วและ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กได้อย่างบูรณาการรอบด้าน

3.2.6 การทำอาหาร กิจกรรมประกอบอาหารช่วยให้เด็กพัฒนาพลังเจตจำนงช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ทำให้เด็กเห็นคุณค่าจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็ก ทั้งนี้การประกอบอาหารยังเป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่อยู่รอบตัว อย่างเป็นธรรมชาติ จากการช่วยเหลือครูดักดวง นวด ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ ที่สำคัญคือเกิดความจดจ่อกับกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจและชวนตื่นเต้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงใจจดจ่อ เรียนรู้ไปกับกระบวนการทำอาหาร จนกลายมาเป็นอาหารให้เด็กรับประทานและแบ่งปันกับเพื่อน ทั้งหมดนี้เป็นความภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

3.2.7 หัตถกรรมและงานปั้น การทำหัตถกรรมและการปั้น เป็นการฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาที่ดี การแปลสภาพจากวัสดุพื้น ๆ เช่น ด้าย ผ้า ไหมพรม ไปเป็นสิ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ช่วยเสริมสร้างการมองและการคิดอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยการปั้นขี้ผึ้งหรือดินเหนียว เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้จินตนาการของตนอย่างเต็มที่จากของพื้น ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติกลับกลายมาเป็นสิ่งต่าง ๆ ชวนสนุกสนาน เช่นเดียวกับการเย็บผ้า โดยปกติแล้วครูจะไม่ใช้แบบสำเร็จรูป แต่จะให้เด็กเย็บตุ๊กตาแบบง่าย ๆ หรือของใช้ เช่นถุงผ้า ตามแต่จินตนาการของเด็กซึ่งงานหัตถกรรมแต่ละชิ้นไม่จำเป็นต้องสำเร็จในคราวเดียว เด็กอาจจะทำติดต่อกันหลายสัปดาห์จนเสร็จก็ได้ เพราะสิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักอดทน รอคอย

3.2.8 ทักษะศึกษา กิจกรรมทักษะศึกษาเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อน แต่ช่วยให้เด็กเรียนรู้และรู้จักชีวิตได้อย่างมาก โดยทุกสัปดาห์ครูจะพาเด็กนักเรียนออกเดินไปยังสนามเด็กเล่น หรือสวนสาธารณะ ซึ่งอยู่ไม่ไกล จากโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต เพราะในระหว่างการเดินเล่นจะมีผู้คนที่ขะมักเขม้นอยู่กับการทำงาน ให้เด็กได้ดูได้เห็นมากมาย ซึ่งกิจกรรมนี้ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปตามสถานที่ห่างไกล และไม่ได้เน้นที่ความรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญาอย่างที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป เพราะจุดหมายก็คือให้เด็กได้ใช้ความสังเกต ซึ่งปกติจะมีอยู่แล้วในทุก ๆ คน

3.3 กิจกรรมในหนึ่งเดือน

กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมที่ทำซ้ำทุกวันหรือทุกครั้งที่จัดกิจกรรมนั้น จากนั้นทุก 3 สัปดาห์ จะมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา โดยการวางแผนระยะยาวประกอบกับความต้องการ ของเด็กที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ เช่น หน่วยการสอนในกิจกรรมวงกลม นิทานในกิจกรรมเล่านิทานประเภทอาหารในกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นต้น

3.4 กิจกรรมในรอบปี

กิจกรรมในรอบปี จะเป็นกิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม วันสำคัญ และการฉลองวันเกิดของเด็กในห้อง ซึ่งอาจจะมีกิจกรรมที่จัดแยกออกมาจากตารางกิจกรรมปกติ รวมทั้งการบูรณาการลงในกิจกรรมช่วงอื่น ๆ ก็เป็นไปได้ เช่น วันเข้าพรรษาให้เด็ก ๆ ได้ทำเทียนและเวียนเทียน กิจกรรม งานบุญผะเหวด ตามประเพณีของคนอีสาน ให้เด็ก ๆ ได้ประดิษฐ์ธง ในกิจกรรมหลัก พ่อแม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนี้ด้วย วันลอยกระทงให้เด็ก ๆ และพ่อแม่ทำกระทงและลอยกระทงร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการจัดฉลองงานวันเกิดของเด็ก ๆ ทุกคนในห้อง โดยครูจะเล่านิทานของเด็ก ๆ คนนั้น ครู พ่อแม่ และเพื่อน ๆ มอบของขวัญและรับประทานของว่างร่วมกัน เป็นต้น

4. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

ธรรมชาติการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่ประสาทสัมผัสมีความไว เปิดกว้างซึมซับทุกสิ่งที่แวดล้อมไว้อย่างลึกซึ้งและเลียนแบบอย่างลงลึกไปถึงความรู้สึกนึกคิดภายใต้สภาวะสำนึก โดยที่เด็กไม่รู้ตัว (Sense Being) สิ่งที่ได้เปิดรับ ซึมซับ และเลียนแบบในช่วงนี้จะหล่อหลอมทั้งกาย ความรู้สึก จิตวิญญาณ ส่งผลต่อสภาวะแห่งพัฒนาการทั้งด้านสุขภาพ กิริยาท่าทาง อารมณ์และความคิดที่ฝังแน่นไปจนโต

ด้วยแนวคิดดังกล่าวการศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) จึงต้องพิจารณาคุณภาพของทุกสิ่งที่แวดล้อมเด็กวัยอนุบาลอย่างละเอียดรอบคอบในทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าได้คัดเลือกแต่สิ่งที่ดีงาม มีความอ่อนโยนต่อการมองเห็น การได้ยิน และต่อประสาทสัมผัสทั้งหมด มีการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นประดุจบ้าน มีความงามของธรรมชาติปรากฏทุกหนแห่ง โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสีของเกอเธ่ (Goethe) และสถาปัตยกรรมตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะสะท้อนหลักการจัดการศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติที่สามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น ความปิติยินดี ความมหัศจรรย์ใจ และความเคารพน้อมรับต่อสรรพสิ่งรอบตัว อีกทั้งคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งที่แวดล้อมเด็กในความหมายที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่หล่อเลี้ยงพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็กในระดับชั้นอนุบาล สารระในหัวข้อนี้จึงจำแนกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และ 2) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ดังนี้

4.1 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน จะพยายามสร้างบรรยากาศแห่งความสงบมั่นคง เรียบง่าย งดงาม นำรื่นรมย์ น่าอยู่ ให้ความรู้สึกอบอุ่นอ่อนโยน ให้พลังในการสร้างแรงบันดาลใจ จินตนาการ และพลังแห่งการลงมือกระทำอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับกิจกรรมตามพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ได้แก่ ใช้โทนสีอบอุ่น รับแสงธรรมชาติ แวดล้อมด้วยเสียงธรรมชาติและใช้เสียงที่ไพเราะนุ่มนวล จัดบรรยากาศให้อบอุ่นคล้ายบ้านและมีสิ่งแวดล้อมทางสายตาที่สงบมั่นคง มีความเป็นธรรมชาติทั้งวัสดุที่ใช้ รูปทรงอิสระและแฝงความงดงามตามธรรมชาติ มีพื้นที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลาย

4.2 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน เน้นให้ห้องเรียนที่แวดล้อมด้วยธรรมชาติที่สวยงาม และมีองค์ประกอบต่าง ๆ สำหรับกิจกรรม นอกห้องเรียนที่เด็กจะได้เรียนรู้ สามารถแบ่งการจัดวางพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ บริเวณที่อยู่ติดกับตัวอาคาร และบริเวณสนามเด็กเล่นที่อยู่ห่างจากตัวอาคาร

5. การประเมินผล

การประเมินผลมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 8 กิจกรรม ดังนี้

5.1 การวางแผนและการเตรียมการ โดยครูและคณะทำงานจะวางแผนการสอนร่วมกันเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับฤดูกาลหรือเทศกาลแห่งปี การวางแผนการสอน จะดำเนินการตามแผนระยะยาวและการวางแผนรายสัปดาห์ ซึ่งต้องมีการสรุปข้อมูลการสังเกต และพัฒนาการของเด็กเป็นรายสัปดาห์

5.2 การสรุปข้อมูลการสังเกตพัฒนาการของเด็กและการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกวัน เมื่อจบกิจกรรมในแต่ละวัน ครูต้องมีการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้นทั้งวันด้วยตนเอง โดยมองย้อนกลับให้เห็นภาพการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละกิจกรรม ซึ่งครูสามารถนำไปแก้ไขปรับปรุงในระยะสั้นได้ และเป็นข้อมูลสำหรับการประชุมสรุปพัฒนาการเป็นรายสัปดาห์ ครูและคณะทำงานจะมีช่วงเวลาพบปะกันก่อนเริ่มงานและการประชุมทุกสัปดาห์ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน การสังเกต และการทบทวนงานของครูแต่ละคน นอกจากนี้การประเมินประจำวัน ยังรวมไปถึงการเก็บบันทึกของครูเกี่ยวกับความสำเร็จต่าง ๆ ที่เด็กสามารถทำได้

5.3 การสรุปข้อมูลการสังเกตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ ครูจะมีการสรุปข้อมูลการสังเกตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ร่วมกับครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อทบทวนการดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับเด็ก เป็นการนำข้อมูลการประเมินผลที่ได้รับมาสู่การวางแผนใหม่ และเพื่อให้ความต้องการต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองหรือการช่วยเหลืออย่างทันการ ตลอดจนเป็นการแนะนำหรือเรียนรู้การพัฒนาตนเองตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5.4 การสังเกต เป็นวิธีการหลักสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กและใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการสังเกต รวมทั้งความเข้าใจของครูกับผู้ดูแลและเพื่อนร่วมงาน จุดเน้นสำคัญ คือ การสังเกตเด็กแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตวิญญาณ สังเกตเด็กในบริบทที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

5.5 การสัมภาษณ์ ครูต้องพบปะพูดคุยกับผู้ดูแลและเด็กตั้งแต่ครั้งแรกในการสัมภาษณ์เข้าเรียน และในบริบทที่สามารถสังเกตพัฒนาการทางร่างกาย การพูด ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสัมภาษณ์ช่วยให้ผู้ดูแลได้เข้าใจวิธีการของโรงเรียนว่าเป็นไปตามความคาดหวังของผู้ดูแลหรือไม่ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่อไป

5.6 การศึกษารายกรณี เป็นวิธีการที่ครูทำความเข้าใจเด็กอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยเฉพาะความต้องการของเด็ก เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี เป็นการให้คุณค่าแก่การพัฒนาความเข้าใจ ไม่ใช่แค่เพียงช่วยให้ครูเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้งเท่านั้น

5.7 การสรุปผลพัฒนาการประจำปี ครูต้องดำเนินการสรุปผลพัฒนาการของเด็กทุกด้านอย่างละเอียด เช่น ร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็ก พฤติกรรม ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สภาพการณ์ทางอารมณ์ของเด็ก การเข้ากับเพื่อนในห้องเรียน ความมุ่งมั่นตั้งใจ เป็นต้น โดยมีการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่ครูจัดให้เด็ก กิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินงานของโรงเรียน

5.8 ประเมินความพร้อมเพื่อส่งต่อ สิ้นปีการศึกษาจะมีการประเมินความพร้อมและการเรียนรู้ สำหรับส่งต่อการบริการด้านต่าง ๆ โดยครูจะสังเกตและบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลของเด็ก ที่จะส่งต่อให้ครูหรือหน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป ประเด็นการประเมินความพร้อมดังกล่าวจะประเมินภาวะ ด้านการเคลื่อนไหว การพูด พัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม ตลอดจนพัฒนาการและสภาวะทางกาย กรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับความพร้อมของเด็กใน การส่งต่อ ครูและคณะทำงานจะให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้ดูแล ซึ่งผู้ดูแลจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการศึกษาสำหรับเด็กต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีรากฐานมาจากมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ที่พัฒนาขึ้น โดย ดร.รูโดลฟ์ สไตเนอร์ มีแนวคิด 3 มิติของความเป็นมนุษย์ ได้แก่ มิติทางกาย (Body) มิติทางจิตใจ (Soul) และมิติทางจิตวิญญาณ (Spirit) โดยยึดหลัก 3 R ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1) แบบแผนจังหวะชีวิตที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ (Rhythm) 2) การทำซ้ำ (Repetition) และ 3) การเคารพน้อมรับคุณค่าของทุกสิ่ง (Reverence) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาวอลดอร์ฟในระดับชั้นอนุบาลเน้นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมในรูปแบบการจัดการประสบการณ์ 4 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ กิจกรรมในหนึ่งเดือน และกิจกรรมในรอบปี เน้นกระบวนการแบบบูรณาการตลอดทั้งวัน เด็กจะได้ซึมซับสาระต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติไม่สอนแบบเป็นทางการแยกเป็นรายวิชา สาระการเรียนรู้จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์รายวิชาจากกิจกรรมต่าง ๆ และวิเคราะห์ขอบข่ายของทักษะที่เด็กจะได้รับจากการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของเด็ก ตลอดจนการประยุกต์ ให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม ประเพณี และฤดูกาล

ดังนั้น การจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องคำนึงถึงองค์รวมขององค์ประกอบต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้จึงเน้นการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และเน้นการเชื่อมโยงเข้าสู่การใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก

2.4 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

2.4.1 ความหมายของรูปแบบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542) ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนว ซึ่งเป็นที่ยอมรับแสดงว่าเป็นสิ่งนั้น ๆ เช่น รูปแบบบ้าน เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี (2550) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่าง ๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใด ๆ

ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น วาดภาพ ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผัง ต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราว หรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

รัตน์ะ บัวสนธ์ (2552) ได้กล่าวว่า ความหมายของรูปแบบจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริงรูปแบบ ในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดล เสื้อ เป็นต้น

2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อเรียกว่า “Mathematical Model”

3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่าภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบ การสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552) ได้กล่าวว่า รูปแบบหมายถึง โครงสร้างโปรแกรม แบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้าง ที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดย อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

คัมภีร์ สุดแท้ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้าง หรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง

จากที่ศึกษาความหมายของรูปแบบข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง ข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ที่ถ่ายทอดออกมา ทั้งที่เป็นแบบย่อส่วนจากของจริง และแบบจำลอง เพื่ออธิบายลักษณะสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ให้สามารถเข้าใจง่ายและมองเห็นเป็นรูปธรรม

2.4.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

นักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบได้ 4 องค์ประกอบดังนี้ (Husen and Postlethwaite, 1994)

1. รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ/สังเกตได้
2. มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น/ปรากฏการณ์เชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา

3. รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา/ช่วยสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

จินตนาศักดิ์ ภู่อรัมย์ (2545) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ สำหรับประเทศไทยประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำเน้นบริบทและความเป็นมาของ

แนวคิด ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และส่วนที่ 4 เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความนำประกอบด้วยแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบและสาระสำคัญของการกระจายอำนาจ ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและเงื่อนไขความสำเร็จ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษา 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบจะมีจำนวนมากหรือน้อยก็ได้ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยและตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษาเป็นตัวกำหนดรูปแบบนั้น ๆ

2.4.3 ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท ซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ได้จำแนกประเภทของรูปแบบไว้ ดังนี้

Smith.R.H. and Other (1980) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบิน จำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องฝึก หัดบิน เป็นต้น

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายพฤติกรรมตามในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนา ลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Bardo & Hardman (1982) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยพื้นที่นั้น เป็นจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่า มีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

Joyce and Well (1985) ได้ศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดหลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้น ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. Information-Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุง วิธีการจัดการกับข้อมูล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญ กับปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้น กระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบปฏิบัติต่อ สรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหมด

3. Social Interaction Models เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

4. Behavior Models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

Steiner (1988) รูปแบบแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐานตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

Keeves (1988) ได้แบ่ง ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถังนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำ ที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับ นักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือ รูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด

องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Well, (1985)

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำ เอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้นเช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆคือ เชิงกายภาพ และเชิงสัญลักษณ์ ทั้งนี้การจะเลือกรูปแบบไปใช้นั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับเรื่องที่ต้องการจะนำไปใช้

2.4.4 คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของ ตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

สมาน อัครภูมิ (2550) ได้เสนอแนวคิด องค์ประกอบของรูปแบบที่ดีควรจะประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
2. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ
3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ
4. วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ
5. แนวการประเมินรูปแบบ
6. คำอธิบายประกอบรูปแบบ
7. ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่อง que ศึกษาได้อย่างชัดเจน

ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยองค์ประกอบของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่อง que ศึกษาได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปสู่ความคิดใหม่ช่วยขยายความรู้และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ได้มากขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะของรูปแบบที่ดีนั้นต้องสามารถอธิบายให้ผู้ que ศึกษาเรื่องนั้น ๆ สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้

2.4.5 การสร้างรูปแบบ

Meason, Albert and Khedourri (1985) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างรูปแบบไว้ ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) ดำเนินการหลังจากการรวบรวมปัญหา การสร้างรูปแบบต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้างและรู้ถึงลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น และควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างและความสนใจของผู้ใช้ด้วย เพราะถ้ารูปแบบมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ ข้อมูลที่รวบรวมมาอาจมีข้อบกพร่องได้ในระหว่างดำเนินการ ดังนั้น จึงควรมีการให้คำจำกัดความสภาพการณ์การสุ่มตัวอย่างและทำตามหลักวิชาการอย่างเคร่งครัด ควรมีการประเมินค่าและพิจารณาความแปรปรวนอย่างระมัดระวังสมควรนำตัวแปรใดบ้างมาวางไว้ในรูปแบบที่จะสร้าง และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ต้องพิจารณาว่าครอบคลุมตัวแปรหรือไม่ มีความบกพร่องในตัวแปรใดบ้าง
3. ขั้นการทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) เมื่อสร้างรูปแบบเสร็จแล้วควรทดสอบโดยพิจารณาถึง

3.1 มีความตรงตามสถานการณ์จริง (valid) รูปแบบที่สร้างหากมีความใกล้เคียงกับความจริงจะดีมากเพราะจะช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้นไม่ยุ่งยากต่อการนำไปใช้ และควรพิจารณาถึงความสำเร็จของการแก้ปัญหาด้วย

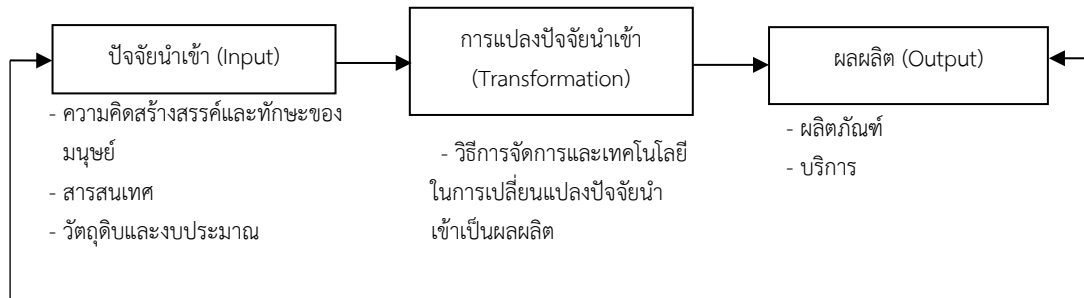
3.2 มีการนำไปทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบว่า ผลการนำไปใช้ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานอย่างไร การทดลองใช้มี 2 ลักษณะ คือ ทดลองย้อนหลัง

(Retrospective Evaluation) โดยใช้กับข้อมูลในอดีต และการทดลองใช้ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน (Pretest)

4. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) เมื่อผ่านการทดสอบแล้วสามารถนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ เพราะไม่มีรูปแบบใดที่สำเร็จสมบูรณ์ จนกว่าจะได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้

5. ขั้นการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัย (Model Up Dating) แม้ว่าจะมีการนำรูปแบบไปใช้อย่างประสบผลสำเร็จแต่ก็ควรมีการพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และสถานการณ์ที่มากระทบจากภายนอกและภายในองค์กร

การสร้างรูปแบบ คือการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร ตลอดจนนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ ได้บ้าง (Keeves, 1988) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 แสดงกระบวนการสร้างรูปแบบ (Keeves, 1988)

2.4.6 การพัฒนารูปแบบ

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงเชิงเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้วรูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

การพัฒนาารูปแบบของ Joyce and Weil (Joyce and Weil, 1996) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนั้น มีสาระสำคัญ คือ 1) รูปแบบควรต้องมีทฤษฎีรองรับ 2) เมื่อพัฒนารูปแบบแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ 3) การพัฒนารูปแบบ อาจจะออกแบบ

ให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อจุดประสงค์เจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งได้ และ 4) การพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือว่าเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็จะทำให้ได้สำเร็จลดน้อยลงไป

รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ (2548) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบอีกวิธีหนึ่งตามแนวทางการศึกษา ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมการศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่องการวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การโดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การและจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

ทวีวรรณ อินตา (2552) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil นั้นมีสาระสำคัญคือ รูปแบบควรต้องมีทฤษฎีรองรับ เมื่อพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบ การพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมาย การพัฒนารูปแบบมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบควรต้องมีทฤษฎีรองรับ
2. เมื่อพัฒนารูปแบบแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้สถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ

3. การพัฒนารูปแบบ อาจจะทำแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อจุดประสงค์เจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4. การพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือว่าเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือถ้าผู้ใช้นารูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลักก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็จะทำให้ได้ผลสำเร็จลดน้อยลงไป

ไมตรี บุญทศ (2554) ได้นำเสนอขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมก่อนการวิจัย โดยการเลือกพื้นที่การวิจัย การเตรียมทีมวิจัย เครื่องมือวิจัย
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่การวิจัย ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ
3. ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
4. ตรวจสอบและแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อ คุณภาพโรงเรียน
5. ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
6. ประเมินและปรับปรุงการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนารูปแบบขององค์ประกอบรูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ การปรับปรุงแก้ไข และ ประเมินผล

2.5 หลักการและแนวคิดกระบวนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.5.1 การพัฒนาบุคลากร (Training)

2.5.1.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

พะยอม วงศ์สารศรี (2549) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจให้ แก่องค์กร

สุรียา มนตรีภักดิ์ (2550) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานที่ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น

ความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย และวิธีการในการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

จุฑามาศ แสงอาวุธ และพรนิภา จินดา (2553) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มสมรรถนะของบุคลากรให้มีความรู้และทัศนคติ ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สังวาล เชื้อนคำ (2554) ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องการมุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีให้แก่บุคลากร ซึ่งองค์กรควรจะต้องถือว่าการพัฒนาบุคคลนั้น เป็นการลงทุนในรูปแบบหนึ่งที่จะส่งผลในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาบุคลากรจะช่วยเพิ่มความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติและทักษะที่ดีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่องานในหน้าที่รับผิดชอบ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย

สมพิศ ไชยคีณี (2554) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการหรือกรรมวิธีที่ได้ออกแบบไว้อย่างมีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้ที่ปฏิบัติงานได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกอบรม การศึกษาการพัฒนาเป็นการเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพในการทำงานรวมทั้งพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น

วราภรณ์ แต่งผล (2554) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาบุคลากร เป็น กระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ตลอดจนเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดี อันจะส่งผลให้งานของหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่สามารถบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ทิพวรรณ เบ้าทอง (2555) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่จะมุ่งเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติของบุคลากร ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นปฏิบัติงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะรวมถึงทัศนคติที่ดีในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

2.5.1.2 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

คณิงนิจ กองผาพา (2544) สรุปความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาบุคลากรว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน เพราะจะทำให้บุคคลได้เพิ่มพูน ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงาน ปรับตัวให้ทันกับวิทยาการ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังช่วยให้ก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ทั้งยังทำให้หน่วยงานได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น และลดความสิ้นเปลืองเมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว ความสามารถและความประพฤติบุคลากรจะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่องค์กรต้องการ กล่าวโดยสรุปการพัฒนาบุคลากร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในกระบวนการบริหารงานบุคคลเนื่องจากเป็นวิธีการที่จะทำให้บุคลากรได้รับความรู้ ความชำนาญ และทักษะเพิ่มขึ้น สามารถที่จะติดตามวิทยาการและเทคโนโลยีซึ่งมี

การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ทันเวลา นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรยังเป็นการส่งเสริม และพัฒนาทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพให้แก่บุคคลซึ่งนอกจากจะช่วยให้ตนเองก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้วยังทำให้องค์กรหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ

อัญชิตา ไกรสรณภานเตร (2545) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรในองค์กรนั้น ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องตระหนักและระลึกเสมอว่า บุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ดังนั้นในการพัฒนาส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมด จะต้องคำนึงถึงปัจจัย “คน” เป็นปัจจัยชี้ขาดของการพัฒนา

ภิญญา เกิดศิลป์ (2552) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็น และมีความสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรเป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้ทักษะทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพลดการขัดแย้งในหน่วยงานเกิดความสามัคคีและเป็นบุคคลที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาบุคคลในสังคมให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วันเพ็ญ ศรีแก้ว (2552) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ การสร้างความเจริญให้กับองค์กร เพราะการดำเนินงานขององค์กรจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในการทำงานเป็นหลัก ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้แต่ยังต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการใช้เครื่องมือที่นำมาดูแลควบคุม จึงทำให้การทำงานสามารถเดินหน้าไปอย่างไม่มีปัญหา ด้วยเหตุนี้องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญต่อบุคลากรเป็นอย่างมาก

นวลละออง อุทามนตรี และรชยา อินทนนท์ (2558) ได้กล่าวว่า ภายใต้อิทธิพลที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้การจัดการศึกษา การเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ดังนั้น บุคลากรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติต่าง ๆ ที่ดีต่องานเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและทรงคุณค่ามากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรสามารถ สรุปได้ว่า ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาบุคลากรถือว่าเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาองค์ความรู้และทักษะใหม่ๆ ให้กับบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5.1.3 แนวทางและวิธีการพัฒนาบุคลากร

Nadler (1980) ได้แบ่งกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบันหรือกำลังจะได้รับมอบหมายให้ทำงานในอนาคตสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เป้าหมายก็คือ การยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะของบุคลากรในขณะนั้นให้สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที หรือมีพฤติกรรมในการทำงานเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของหน่วยงาน

2. การศึกษาต่อ (Education) การศึกษาต่อเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุก ๆ ด้าน

ให้กับบุคลากร โดยวิธีการลาศึกษาต่อทั้งแบบเต็มเวลา หรือใช้เวลาบางส่วน เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการของหน่วยงานในอนาคต

3. การพัฒนาตนเอง (Development) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้เตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดแก่หน่วยงานในอนาคต ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวงาน แต่มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามหน่วยงานที่ต้องการ

दन्य तेयनपुठ (2543) มีความเห็นสอดคล้องกับแนดเลอร์ (Nadler) และวิกส์ (Wiggs) ว่าขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรจะครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. การฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน (Present Job) เป้าหมาย คือ การยกระดับความรู้ความสามารถ ทักษะ ของพนักงานในขณะนั้น ให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ ซึ่งผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ทันที

2. การศึกษา (Education) เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถ ในการปรับตัวในทุก ๆ ด้านให้กับบุคคล โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับงานของพนักงานในอนาคต (Future Job) เพื่อเตรียมพนักงานให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต

3. การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งตัวงาน (Not Focus on a Job) แต่มีจุดเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามท้องครต้องการ และพร้อมที่จะปฏิบัติงานกับองค์กรในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา (2544) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย 3 วิธี คือ

1. การพัฒนาตนเอง เป็นกระบวนการในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะจากการศึกษาหรือการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการนำเอาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ทักษะและทัศนคติ ตลอดจนแนวความคิดที่พึงได้รับรู้ใหม่ไปประยุกต์ใช้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การดำรงชีพอยู่ในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต

2. การศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่มีความมุ่งหมายในการที่จะเสริมสร้างความรู้ ความชำนาญค่านิยมศีลธรรมและความเข้าใจที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้ผู้เข้ารับการศึกษาศึกษาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขและทำประโยชน์แก่สังคมได้ แต่สำหรับผู้ปฏิบัติงานอยู่แล้วการศึกษา หมายถึง กิจกรรมด้านการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

3. การฝึกอบรม (Training) เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรที่หน่วยงานทุกหน่วยงานให้ความสนใจเป็นพิเศษเพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคลากรซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหน่วยงานให้มีความก้าวหน้าหรือบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี การฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้กับบุคลากรในการทำงานเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดียิ่งขึ้น

สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ฌ ตะกั่วทุ่ง (2550) สามารถแบ่งแยก
แนวทางในการพัฒนาบุคลากรเป็น 3 วิธี คือ

1. ให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (Sale Development) มี
วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ใช้บทเรียนสำเร็จรูป
- 1.2 การศึกษาทางไกล
- 1.3 การจัดทำวารสารวิชาการในสาขาอาชีพ
- 1.4 การศึกษาเอกสารจากคู่มือการทำงาน
- 1.5 ศึกษาจากสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ
- 1.6 ให้การศึกษาเพิ่มเติมในระยะสั้นและระยะยาว
- 1.7 ส่งเอกสารให้สรุปรายงานและเสนอ
- 1.8 การมอบหมายให้วิจารณ์หนังสือ

2. ให้การฝึกอบรมและพัฒนา (Training and Development) มีรูปแบบ
ต่าง ๆ คือ

- 2.1 จัดโครงการอบรมภายในองค์กร
- 2.2 ส่งอบรมสถาบันภายนอก
- 2.3 วางแผนโครงการฝึกอบรมประจำปี
- 2.4 วางแผนฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรตามความจำเป็นหรือทุก

ระดับ

ธวัช บุญยมติ (2550) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรสามารถทำได้ 2 วิธี
ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาในงานที่ปฏิบัติ (Job-Site Development Methods) เป็น
วิธีการพัฒนาในงานที่บุคคลทำหรือองค์การที่บุคคลทำงานอยู่นั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การใช้พี่เลี้ยง
(Coaching) การมอบหมายให้เป็นกรรมการ/การประชุม (Committee Assignments/meeting)
การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) ผู้ช่วยในตำแหน่ง (Assistant-To Positional) การพัฒนาออนไลน์
(Online Development) การประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาบุคคล (Corporate
University/Development Centers) องค์การการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อให้ เกิด
การพัฒนาในงานอย่างแท้จริงและประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารต้องวางแผนและ
ประสานงานการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้อย่างจริงจัง จริงใจและต่อเนื่อง

2. วิธีการพัฒนานอกงานที่ปฏิบัติ (Off-Site Development Methods)
เป็นวิธีการพัฒนานอกงานที่บุคคลทำหรือสถานที่อื่นภายนอกองค์การ บุคคลสามารถเลือกใช้วิธีการพัฒนาได้
ตามโอกาสและความสมัครใจ วิธีการพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การเข้าเรียนในชั้นเรียน (Classroom
Courses and Degree) การอบรมสร้างความสัมพันธ์ (Human Relations Training) การใช้
สถานการณ์จำลอง (Simulations) ทัศนศึกษา (Sabbaticals) ทัศนศึกษา (Sabbaticals) การอบรม
ภาคสนาม (Outdoor Training)

จุมพล ตาปราบ (2561) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรนั้นต้องคำนึงถึงเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงาน ความต้องการของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนา ซึ่งจะต้องมีการวางแผนดำเนินการในการพัฒนาบุคลากรและมีการประเมินผล การพัฒนาบุคลากรจึงจะประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาแนวทางและวิธีการพัฒนาบุคลากร สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรนั้นสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีหลักการและรูปแบบแตกต่างกันไป การจะเลือกมาใช้ต้องกับพิจารณาว่าบริบทขององค์กรนั้น ๆ เหมาะสมกับวิธีการพัฒนารูปแบบใด มากที่สุด การพัฒนาบุคลากรจึงจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร (Training) หมายถึง การอบรมให้ความรู้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5.2 การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment)

2.5.2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม

นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์ (2546) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาคือสภาพที่เกิดจากผลกระทบหรือปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในสถานศึกษานั้นเอง

วสันต์ ปัญญา (2550) ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น

สาคร สุขศรีวงศ์ (2550) ได้กล่าวว่าสภาพแวดล้อมภายในคือปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่ในองค์การและสามารถควบคุมได้ คือระบบงานผู้มีส่วนได้เสียในองค์การสิ่งอำนวยความสะดวกและวัฒนธรรมองค์การ

อติติกานต์ นวลละออ (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สรรพสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ มนุษย์สร้างขึ้นให้ประโยชน์และโทษ เห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่าเป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งเป็นพิษ และไม่เป็นพิษ

ณิศดา ณาภรณ์ (2558) ได้กล่าวว่าสิ่งแวดล้อม หรือสภาพแวดล้อม คือ สิ่งหรือสภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเราและชุมชน ซึ่งมีผลต่อการดำรงอยู่ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือสมาชิกของชุมชน สิ่งแวดล้อมและสภาพต่าง ๆ นั้น มีทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิตทั้งเป็นรูปธรรม และนามธรรม

จากการศึกษา ความหมายของสิ่งแวดล้อมสามารถสรุปได้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นรอบ ๆ ตัว อันมีผลต่อการดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้คน ทั้งที่เห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่า

2.5.2.2 ความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม

มยุรี สิงห์ไพเราะ (2551) กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่มีผลต่อการศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กได้พบสิ่งแวดล้อมหลายอย่างเช่น ได้มีการสมาคมติดต่อกับครูและเพื่อนนักเรียนในวัยต่าง ๆ ได้อ่านหนังสือในห้องสมุดได้ดูภาพยนตร์และ

โทรทัศน์ได้ฟังวิทยุที่ครูจัดขึ้น เพื่อประกอบการสอน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ทั้งสิ้นนอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

พรรณศนีย์ วรหาคำ (2554) กล่าวถึงแนวคิดและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ความมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนรวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เพราะนักเรียนได้รับการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด และบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ และประสบผลสำเร็จในการศึกษา

อารียา สตาร์ตัน (2556) กล่าวถึงแนวคิดและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจ ทำให้เกิดความสุขและประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่วัดมวลประสบการณ์แก่นักเรียน ทั้งทางตรง และทางอ้อม ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติ ดังนั้น สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน ความรู้ ความคิด บุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ และประสบผลสำเร็จในอนาคต

พัชราภรณ์ โพธิสัย (2558) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยจัด และปรับสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสมมีความปลอดภัยมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเกิดความสุขและประสบผลสำเร็จ มีความเต็มใจในการแสวงหาความรู้และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความปลอดภัย มีแรงจูงใจ และเกิดความสุข การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสมและมีคุณค่า จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบผลสำเร็จในการศึกษา

ศิริประภา พลทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมต้องพิจารณาคูณภาพของทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมเด็กวัยอนุบาลอย่างละเอียดรอบคอบในทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าได้คัดเลือกแต่สิ่งที่ดีงาม มีความอ่อนโยนต่อการมองเห็น การได้ยิน และต่อประสาทสัมผัสทั้งหมด มีการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นประดุจบ้าน มีความงามของธรรมชาติปรากฏทุกหนแห่ง โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสี่ของเกอเธ่ (Goethe) และสถาปัตยกรรมตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะสะท้อนหลักการจัดการศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติที่สามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น ความปิติยินดี ความมหัศจรรย์ใจ และความเคารพน้อมรับต่อสรรพสิ่งรอบตัว อีกทั้งคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมเด็กในความหมายที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่หล่อเลี้ยงพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็กในระดับชั้นอนุบาล

สามารถสรุปได้ว่า การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) หมายถึง การจัดการสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา และมีการพัฒนาแนวทางและแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มีการจัดสื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนใช้โทนสีที่อบอุ่น มีบรรยากาศคล้ายกับบ้าน ผับังและมานสามารถเปิดรับแสงธรรมชาติได้ ส่วนภายนอกห้องเรียนมีตัวอาคารแวดล้อมด้วยธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้

2.5.3 การลงมือปฏิบัติ (Practice)

2.5.3.1 การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

1) ความหมายของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

สมพร หวานเสร็จ (2547) ได้กล่าวว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) เป็นการให้การช่วยเหลือหรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งหมายถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการในวัยเด็กหรือก่อนเรียนอย่างมีเป้าหมายตามความต้องการจำเป็นของเด็กโดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการลดผลกระทบความพิการและป้องกันความพิการหรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากความพิการด้วย

จันธิรา เตจ๊ะจักร (2556) ได้กล่าวว่าการได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีความสำคัญหลายอย่างส่งผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็กหากเด็กได้รับการที่ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ช่วยเหลือหากได้รับการในช่วงแรก ๆ ของชีวิตจะช่วยพัฒนาการของเด็กและทำให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพได้ถึงขีดสูงสุด

2) ความสำคัญของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

สมพร หวานเสร็จ (2554) เสนอแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ ดังนี้ โดยให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว และมีความยืดหยุ่นเหมาะสม มีระบบการส่งต่อบริการ (Transition system) โดยกำหนดเป็นกฎหมาย กฎระเบียบให้ทำแผนส่งต่อ (Individual Transition Plan: ITP) โดยทำเส้นทางชีวิตคนพิการ (Life Map) ตั้งแต่แรกพบไปจนถึงมีงานทำ ควรมีการวิจัยที่สังเคราะห์องค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งควรมีระเบียบวิจัย วิธีการวัดประเมินผลผู้เรียนพิการที่มีความยืดหยุ่น

Cook & Others (1996) ได้สรุปว่า เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้นจะมีผลดีในระยะยาวดังต่อไปนี้ มักมีโอกาสดูแลเรียนในชั้นปกติมากกว่าชั้นเรียนพิเศษและไม่ถูกจัดชั้นเรียนที่ต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงของตนเองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในระดับมัธยมศึกษาและมีโอกาสที่จะเรียนจนสำเร็จเมื่ออยู่ในวัยเยาวชนจะไม่เป็นผู้ที่กระทำผิดต่อกฎหมายมีโอกาสที่จะผิดพลาดด้วยการตั้งครมณในวัยรุ่นน้อยมีโอกาสดูแลงานเมื่อจบการศึกษา

ณัฐภรณ์ ซื่อมาก (2544) ยังได้กล่าวว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มยังมีความสำคัญต่อเด็กในแง่ของการเห็นความสามารถของตนเองของเด็กส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองอีกด้วย

3) กระบวนการของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556) ได้กำหนดการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ เป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์การตัดสินใจในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ สังคมมิติ และการเยี่ยมบ้าน ซึ่งมีหลักการในการเก็บรวบรวมแต่ละวิธีพอสังเขป ดังนี้

1.1 การสังเกต คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดและมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ซึ่งเหมาะกับการศึกษาพฤติกรรมที่ค่อนข้างลึกซึ้งในเด็กพิการและครอบครัว เพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่าหรือเป็นข้อมูลเสริมความเข้าใจให้ชัดเจนถูกต้องยิ่งขึ้น แต่มีข้อจำกัดของการสังเกต คือ อาจมีอารมณ์ร่วมมีอคติหรือเข้าข้างกลุ่มที่ศึกษาจะส่งผลต่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ ซึ่งการบันทึกผลการสังเกตมักมีลักษณะเป็นพรรณนาสิ่งที่ควรสังเกต ได้แก่ การกระทำของแต่ละบุคคล แบบแผนการกระทำ ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม

1.2 การสัมภาษณ์ คือ การรวบรวมข้อมูลโดยการพบปะ พูดคุยสนทนากับผู้ให้ ข้อมูลโดยตรง ซึ่งอาจใช้การสัมภาษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นมาตรฐาน (Standardized Interview หรือ Structured Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นมาตรฐาน (Unstandardized Interview หรือ Unstructured Interview) หลังจากสิ้นสุดการสัมภาษณ์ให้รีบทำการบันทึกให้สมบูรณ์

1.3 การซักประวัติ คือ การได้ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กพิการด้านต่าง ๆ จากการกรอก แบบสอบถามประวัติและการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กพิการและครอบครัว ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ประกอบกับจะได้ทัศนคติ ความรู้สึก ความคิดเห็นของเด็ก พิการและครอบครัวในปัญหาความต้องการด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เขากำลังประสบอยู่ โดยทั่วไปการซักประวัติเป็นการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างเด็กพิการและครอบครัวกับครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด ซึ่งการซักประวัติต้องอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ การใช้ภาษาพูด ภาษากาย สีหน้า ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็กพิการและครอบครัว ซึ่งพบว่าการ ต้อนรับและการรู้จักบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์มีความสำคัญ ทำให้เด็กพิการและครอบครัวรู้สึกอบอุ่น การจัดสภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นเอกเทศ อุดมภูมิแสงพอเหมาะ หลีกเลี่ยงการแทรกแซงหรือการถูกขัดจังหวะระหว่างการดำเนินการมีความสำคัญในการซักประวัติ รวมถึงกระบวนการตอบสนองความต่อเนื่องขณะตอบคำถาม รูปแบบของคำถามควรหลีกเลี่ยงคำถามที่หลายตัวเลือก หลายคำถามหลายคำตอบในประโยคเดียวกัน ควรเป็นคำถามเปิดเพื่อให้เกิดความหลากหลายและหลีกเลี่ยง

การถามนำ ผู้ชักประวัติที่ดีควรเรียงฟังคำตอบ สังเกตอาการอารมณ์ผู้ตอบ โดยมีการกระตุ้นให้เด็กพิการและครอบครัวตอบคำถามอย่างต่อเนื่อง

1.4 สังคมมิติ คือ การรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคสังคมมิติ เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และชุมชนที่อยู่รอบตัวเด็กพิการ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมของเด็กพิการและการประสานส่งต่อให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและชุมชนต่อไป

1.5 การเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านเด็กพิการจะช่วยให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือบริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ สภาพครอบครัว และบริบทชุมชน ซึ่งควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเยี่ยมบ้าน ดังนี้ 1) เตรียมแบบบันทึกข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แพ้หรือข้อมูลเด็กพิการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นัดหมาย คณะทำงานและครอบครัวล่วงหน้า 2) ประสานงานกับอาสาสมัครในชุมชน และกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวมทั้งให้คำปรึกษา ติดตาม ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าด้านพัฒนาการเด็กพิการ

2. การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและส่งต่อ เป็นวิธีการคัดกรองเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องแยกจากเด็กทั่วไป จัดเป็นการค้นหาเบื้องต้นว่ามีความผิดปกติ หรือมีอัตราเสี่ยงสูงต่อการมีความผิดปกติ การคัดกรองเพื่อประโยชน์ทางการศึกษานั้นมักจะพิจารณาว่าเด็กมีลักษณะอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น มีความพิการ มีความบกพร่องหรือมีศักยภาพจำกัดหรือไม่ จุดมุ่งหมายในการคัดกรองประเภทความพิการเป็นการช่วยค้นหาเด็กที่ควรจะได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การส่งต่อ เป็นกระบวนการเพิ่มเติม หลังจากการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาเพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยอย่างละเอียดเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การตรวจวัดระดับการได้ยิน การตรวจวัดระดับสติปัญญา เป็นต้น

3. การประเมินความสามารถพื้นฐานเป็นการประเมินให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

4. การจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan: IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP)

4.1 การจัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว เป็นแนวทางในการวางแผนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัวตั้งแต่ระยะแรกเริ่มเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนบริการที่เหมาะสมของแต่ละครอบครัวแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวนี้จะประกอบด้วยข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งข้อมูลที่ช่วยเพิ่มความสามารถของครอบครัวใน

การดูแลหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบของการประสานงานบริการจะมีความหลากหลายในการบริการของนักวิชาการต่างอาชีพที่มีความสำคัญต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับโครงสร้าง และหน้าที่ของนักวิชาชีพ คณะสหวิชาชีพวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงานต้องมีผู้ประสานงาน บริการทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมประสานงานให้ข้อมูล สนับสนุน ช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นจึงจะทำให้งานประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

4.2 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนัก รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา รวมทั้งมีแนวทางในการจัดหาหรือจัดบริการเสริมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลด้านการแพทย์หรือด้านสุขภาพ 3) ข้อมูลด้านการศึกษา 4) ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น 5) การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ 6) ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 7) คณะกรรมการการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และ 8) ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้เรียน

5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมให้เด็กพิการทุกประเภทจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถพื้นฐานและข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละบุคคล และพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ความสามารถพื้นฐาน 6 ทักษะ และทักษะจำเป็นเฉพาะ ความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ

6. การประเมินความก้าวหน้า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจะต้องมีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะได้จากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์การเขียนบันทึกที่เกี่ยวกับตัวเด็ก แฟ้มผลงานเด็ก การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ การทำสังคัมมิติ การใช้แบบทดสอบโดยครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบ นักวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้อง อาจมีการประชุมเพื่อสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ตลอดจนมีการรายงานความก้าวหน้าโดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และร่วมตัดสินใจในการทบทวนและปรับแผนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก พิการเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งควรประเมินเพื่อทบทวนและปรับแผนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อเป็นการกำกับติดตามผล การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามหลักสูตร และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษตามที่ระบุไว้ในแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมถึงการได้รับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาได้รับการส่งต่ออย่างเหมาะสม ทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ สังคม และอาชีพ

สุวิมล อุทุมพริยะศักดิ์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. การส่งต่อ (Referral System) คือ การค้นหา (Child Find) จะพบเด็กโดยวิธีใดก็ตาม เป็นการได้มาซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับบริการ ซึ่งจะส่งต่อโดยใครก็ได้เพื่อเข้ารับบริการ เช่น พ่อ แม่ ญาติ แพทย์ พยาบาล คนทั่วไปหรือหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องโดยสามารถติดต่อส่งเด็กมาในลักษณะใดก็ได้ ในขั้นตอนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบจะได้รับข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว

2. การประเมินเพื่อพัฒนาเด็ก (Assessment) เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสามารถของเด็กที่สมบูรณ์ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน/ตรวจสอบ การสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือครู ได้บันทึกแบบประเมิน/ตรวจสอบ เพื่อค้นหาศักยภาพหรือความสามารถที่เป็นข้อเด่น ข้อด้อยของเด็ก รวมทั้งทักษะที่เด็กสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน (Function Skill) แล้วก็จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน

3. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program) เป็นแผนจัดการศึกษาที่ให้บริการตามความสามารถของเด็กจากการประเมิน ซึ่งคณะผู้จัดทำต้องระบุไว้ในบริการพิเศษ โดยจะต้องผ่านความเห็นชอบจากนักวิชาชีพที่หลากหลายที่เรียกว่าคณะสหวิทยาการ นอกจากนี้เด็กทุกคนนอกจากจะมี IEP ของตัวเองแล้วจำเป็นต้องมีแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan หรือ IFSP) โดยเฉพาะเด็กอายุ 0-3 ปี จำเป็นต้องมีแผนการจัดการศึกษาทั้งเด็กและครอบครัวไปตลอดระยะเวลา 1 ปี

4. การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม (Appropriate Intervention Activities) ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทคำนึงถึงกิจกรรมเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปในระยะแรกเกิด-6 ปี ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก ทักษะทางภาษา ทักษะการใช้ปัญญาและการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ทักษะการช่วยตนเอง และทักษะทางสังคม

5. การประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment) ในการให้บริการเด็กนั้นจะต้องมีการจดบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังจัดประชุมเพื่อประเมินและสรุปความก้าวหน้าเด็กแต่ละคน เพื่อนำมารายงานความก้าวหน้าให้พ่อแม่ ผู้เกี่ยวข้อง ในขั้นนี้อาจมีการปรับปรุงการให้บริการ หรือปรับเปลี่ยนกิจกรรม รวมทั้งการจัดระบบการส่งต่อ (Transition) หน่วยงานอื่นด้วย

2.5.3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1) ความหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ผดุง อารยะวิญญู (2541) ได้ให้ความหมายแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่าเป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน โดยปกติแล้วแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะจัดทำขึ้นสำหรับเด็กแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปีและมีการทบทวนทุกภาคเรียน

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง Siegel (2002) ระบุว่าแผนการจัดการศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีหลักการ ดังนี้

1. ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
2. เมื่อเด็กได้รับสิทธิในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ

บุคคล ผู้ปกครองจะต้องเข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประจำปีโดยมีจุดเน้นที่การจัดการเรียน การสอนแบบพิเศษว่ามีผลอย่างไร และในปีต่อไปจะมีการปรับเปลี่ยนอย่างไรบ้าง

สัมภาษณ์ ปลอดภัย (2549) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง รายละเอียดในการจัดการศึกษาหรือพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่สอดคล้องกับระดับความสามารถและสภาพความต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคลในแต่ละปี โดยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและได้รับความยินยอมจาก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือตัวเด็ก และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียนตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวง

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม (2558) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลหมายความว่า แผนการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการเป็นเฉพาะบุคคลโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูและคณะสภานิติวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดแผนการศึกษาให้คนพิการเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในแผนจะต้องระบุระดับความสามารถในปัจจุบัน เป้าหมายระยะยาว 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เกณฑ์และวิธีการวัดประเมินผล กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตลอดจนมีการทบทวนปรับปรุงแผนตามความเหมาะสม

จากการศึกษาสรุปได้ว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละคน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนให้บริการทางการศึกษาพิเศษที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ให้กับผู้เรียนที่มีความบกพร่องเฉพาะบุคคล โดยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจาก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน และมีการทบทวนแผนตามความเหมาะสมกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2552 โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

- 2.1) ข้อมูลทั่วไป
- 2.2) ข้อมูลด้านการแพทย์หรือด้านสุขภาพ
- 2.3) ข้อมูลด้านการศึกษา
- 2.4) ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น
- 2.5) การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษา

พิเศษ

2.6) ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2.7) คณะกรรมการจัดทำแผน

3) กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่ จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นเฉพาะบุคคล โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครู และคณะสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นการเฉพาะบุคคล ตลอดจนมีการทบทวนปรับปรุงแผนตามความเหมาะสม ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม, 2558)

3.1) ขั้นตอนเตรียมการ เมื่อพบว่าผู้เรียนมีปัญหาทางการศึกษา สถานศึกษา ควรดำเนินการ ดังนี้

3.1.1) การรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพปัญหาและร่วมกันหาแนวทาง ช่วยเหลือผู้เรียน

3.1.2) การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา ขออนุญาต ผู้ปกครอง คัดกรองผู้เรียน โดยใช้แบบคัดกรองคนพิการทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และอาจใช้แบบคัดกรองของหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น กรณีพบว่าผู้เรียนมีแนวโน้มว่ามีความบกพร่องควรแนะนำให้ผู้ปกครอง นำส่งแพทย์ หรือ นักวิชาชีพวินิจฉัย เพิ่มเติม

3.2) ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้สถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

3.2.1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับผู้เรียนแต่ละคนโดยมีกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน 2) บิดา หรือ มารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลคนพิการ 3) ครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และหรือคณะสหวิชาชีพ ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

3.2.2) ตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐาน คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งทำการตรวจสอบ หรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน (Student) ตามหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้เพื่อให้ทราบ

จุดเด่น คือ ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้

จุดด้อย คือ สิ่งที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้ในสาระการเรียนรู้/ทักษะการเรียนรู้
 ทั้งนี้ควรตรวจสอบหรือประเมินความสามารถพื้นฐานจากสภาพจริงใน
 หลายสถานการณ์ ให้ครอบคลุมถึงบริบท ด้านสิ่งแวดล้อม (Environments) ซึ่งประกอบด้วย
 สิ่งแวดล้อมด้านบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อหรือเป็น อุปสรรคในการพัฒนา
 ศักยภาพผู้เรียน ด้านกิจกรรม (Tasks) ที่ผู้เรียนปฏิบัติได้หรือไม่ในแต่ละวัน หรือไม่ได้รับการส่งเสริมใน
 การทำกิจกรรม กิจกรรมนั้นเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่และด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
 บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (Tools) ที่ผู้เรียนได้รับหรือยังไม่ได้รับก่อนการจัดทำ
 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผน
 การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

3.3) ขั้นการนำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้ การนำ
 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้ ครูผู้สอนต้องดำเนินการ ดังนี้

3.3.1) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual
 Implementation Plan : IIP) ครูผู้สอนนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ที่กำหนดใน
 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลมา ดำเนินการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยการวิเคราะห์
 งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียงลำดับกิจกรรมที่ง่ายไปสู่กิจกรรมที่ยากขึ้น หรือกิจกรรมที่
 เป็นรูปธรรมไปสู่กิจกรรมที่เป็นนามธรรม ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนแต่ละ
 บุคคล

3.3.2) การนำแผนการสอนเฉพาะบุคคลไปใช้ ครูผู้สอนนำแผน
 การสอนเฉพาะบุคคลไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมทั้งบันทึกหลังสอนและประเมินผลการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

3.4) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
 บุคคล คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประชุมเพื่อประเมิน ทบทวน หรือปรับ
 แผนพร้อมจัดทำ รายงานผลการเรียนรู้อย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง โดยประเมินตามขั้นตอนดังนี้

3.4.1) การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล
 การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรม
 การเรียนรู้ให้ทราบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการตามที่ระบุไว้ในแผนการสอนเฉพาะบุคคลฉบับนั้นหรือไม่
 โดยประเมินตาม วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ระดับคุณภาพที่ระบุไว้ในแผนการสอนเฉพาะบุคคล

3.4.2) การประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 (เป้าหมายระยะสั้น) การประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ทำได้โดยประมวลผล
 การผ่านของจำนวนแผนการสอน เฉพาะบุคคล และนำมาเทียบกับเกณฑ์และวิธีประเมินผลการผ่าน
 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ที่กำหนด ไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.4.3) การประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายระยะยาว 1 ปี
 การประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายระยะยาว 1 ปี โดยประมวลผลการผ่าน/ไม่ผ่าน (จำนวน)
 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ของผู้เรียน และนำมาเทียบเกณฑ์การผ่านตามที่
 สถานศึกษากำหนด

3.4.4) การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทำได้โดยประมวลผลการผ่าน/ไม่ผ่าน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น) ของทุกเป้าหมายระยะยาว 1 ปี มาคำนวณและนำมาเทียบเกณฑ์การผ่าน ตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในกรณีที่ผู้เรียนมีพัฒนาการ หรือผลการเรียนรู้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คณะกรรมการที่ลงนามในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลฉบับนั้น ๆ สามารถทบทวนปรับเป้าหมายระยะยาว 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม รวมถึงสามารถปรับแผนการสอนเฉพาะบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

3.5) ขั้นการสรุปและรายงานผล การสรุปและรายงานผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น สถานศึกษาต้อง รายงานผลความก้าวหน้าของผู้เรียนตามแบบรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตามรูปแบบการรายงานของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง

3.6) ขั้นการส่งต่อการส่งต่อผู้เรียนที่จบการศึกษาแต่ละระดับชั้น หรือย้ายสถานศึกษา ให้นำส่งแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล รายงานผลการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาต่อไป หากผู้เรียนต้องการรับบริการด้านอื่น เช่น ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์ด้านสังคม เป็นต้น ให้สถานศึกษานำส่ง แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้สถานศึกษาพิจารณาดำเนินการจัดทำแผนการให้บริการช่วงเชื่อมต่อตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นเฉพาะบุคคล

4) การประเมินพัฒนาการด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1) การประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่

ทักษะแต่ละทักษะหรือพฤติกรรมแต่ละพฤติกรรมสามารถที่จะแสดงออกในระดับต่างกันในเด็กเล็ก เด็กจะสามารถแสดงเฉพาะบางส่วนของทักษะหรือพฤติกรรมได้ดี ในขณะที่เดียวกันเด็กอาจจะยังคงต้องการความช่วยเหลือจากครู การประเมินพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ เตรียมเดิน การทรงตัว การเดิน การวิ่ง บันไดและการปีนป่าย ทักษะการเล่นบอล การกระโดด การถีบจักรยาน 3 ล้อ

ครูจำเป็นต้องทราบลำดับขั้นตอนพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการประเมินความก้าวหน้าของกล้ามเนื้อใหญ่ ทำได้ 2 วิธี คือ

4.1.1) การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรม ในเด็กพัฒนาการช้าครูควรใช้รูปภาพพัฒนาการของเด็ก โดยทำร่วมกับผู้ปกครองเพื่อประเมินพัฒนาการเบื้องต้น การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ดี คือ ครูสังเกตในขณะที่อยู่กับเด็ก เล่นกับเด็ก อีกทางหนึ่งคือให้ผู้ปกครองเป็นผู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบง่ายโดยใช้รูปภาพพัฒนาการประกอบ

4.1.2) การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ปกครอง ชักถามผู้ปกครองถึงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กขณะอยู่ที่บ้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก

4.2) การประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา

การใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญาเป็นความสามารถในการประสานความเคลื่อนไหวระหว่างมือกับตา ความจำ ความคิด การแยกแยะสิ่งต่าง ๆ การแก้ปัญหาและความพร้อมด้านวิชาการเพื่อเป็นพื้นฐานทางการศึกษา การประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญาประกอบด้วยทักษะดังนี้ คือ การมอง การจับสิ่งของ การอยู่คงที่ของวัตถุ การวางหรือใส่สิ่งของลงภาชนะ การใช้มือ การวาดภาพ ทักษะการใช้หนังสือ การแก้ปัญหาและการต่อภาพปริศนา การจับคู่และการแยกประเภทของวัตถุและรูปภาพ รวมทั้งการคัดเลือกวัตถุและรูปภาพ การประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็ก ควรสังเกตสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ความคล่องตัว (Dexterity) ความอ่อนตัว (Flexibility) ความถูกต้องและความสามารถในการควบคุม (Precision and Control) การประสานกัน (Coordination) การรวมกันของการรับรู้ประสาทสัมผัส (Sensory Perceptual Integration)

ซึ่งครูมีความจำเป็นต้องประเมินพัฒนาการ การใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัสของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างต่อเนื่องเพราะพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กเป็นพัฒนาการเบื้องต้นของการช่วยเหลือตนเองและการศึกษาในระดับอายุที่มากขึ้น มีวิธีการประเมิน

4.2.1) การสังเกต ใช้ควบคู่กับแบบบันทึกพฤติกรรม โดยครูสังเกตความคล่องแคล่ว (Dexterity) ดูที่ระดับความชำนาญในการใช้มือและนิ้ว เด็กควรสามารถใช้นิ้วได้อย่างคล่องแคล่ว ความอ่อนตัว (Flexibility) สังเกตการเคลื่อนไหวนิ้วและมือได้เต็มขีดจำกัดของการเคลื่อนไหว รวมทั้งการใช้นิ้วมือและมือได้อย่างคล่องแคล่วไม่แข็งทื่อ ความถูกต้องและความสามารถในการควบคุม (Precision and control) เด็กควรควบคุมการใช้กล้ามเนื้อและมือได้ เช่นการระบายสี การประสานกัน (Coordination) การใช้กล้ามเนื้อนิ้วและมือทั้งสองข้างควรมีการประสานสัมพันธ์กัน เช่น การตัดกระดาษ การรวมกันของการรับรู้ด้านประสาทสัมผัส (Sensory Perceptual Integration) เป็นการประสานกันระหว่างการรับรู้ด้านประสาทสัมผัสและการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น การวาดรูปตามแบบหรือการวาดรูปตามรอยปะ การปั้น การร้อยลูกปัด

4.2.2) การใช้แฟ้มผลงาน ครูอาจใช้ประเมินเด็กโดยดูจากผลงานเด็ก เช่น การวาดรูปตามรอยปะโดยใช้สีเทียน การวาดรูประบายสี การวาดภาพตามแบบ การติดกระดาษ การรูตชิป การผูกเชือกทรงเท้า การร้อยลูกปัด และการใช้กรรไกรตัดตามแนวเส้นที่กำหนด

4.2.3) การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การแต่งตัว การติดกระดุม การใส่และถอดรองเท้า การใช้ช้อนส้อมในการรับประทานอาหาร

4.2.4) การใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งชนิดที่ครูสร้างขึ้นเองและแบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบที่ใช้ประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัสส่วนมากจะเป็นแบบทดสอบที่ให้เด็กลากเส้นชนิดต่าง ๆ หรือวาดรูปตามแบบ

4.3) การประเมินพัฒนาการด้านภาษา

การใช้ภาษาสื่อสารเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อสื่อสารบอกความต้องการ และตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น ประสบการณ์ในการเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งที่เด็กได้รับตั้งแต่แรกเกิดจากการฟัง และความสนใจ นำไปสู่การเลียนแบบภาษาท่าทาง ผลัดกันออกเสียงและพูดคุย รู้จักเล่นด้วยกัน ผลัดกันเล่น ผลัดกันเลียนแบบ มีการใช้เสียงและภาษาท่าทางแสดงความเข้าใจ มีการใช้คำศัพท์ในระดับง่าย ๆ และพัฒนาจนเป็นภาษาพูด เป็นวลีและเป็นประโยค พัฒนาการทางภาษาแบ่งเป็น ความเข้าใจและการใช้ภาษาพูดโดย มีรายละเอียดการประเมิน ดังนี้

4.3.1) การประเมินพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา

ลักษณะพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษาเป็นพัฒนาการเบื้องต้นจากพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเริ่มจากการที่เด็กรู้จักเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการตีความหมาย สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เช่น การใช้มือ ปาก ลิ้น สัมผัสสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ รวมทั้งเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของเด็กเข้าด้วยกัน ได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ และความรู้ ความเข้าใจ วิธีการประเมินพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษาของเด็ก คือ

4.3.1.1) การสังเกต ใช้ควบคู่กับแบบบันทึกพฤติกรรม โดยครูสังเกตการฟังและความสนใจของเด็ก การตอบสนองต่อท่าทางหรือคำสั่งง่าย ๆ การเลือกระหว่างของหลายอย่าง วัตถุและรูปภาพ การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งของ เช่น “เล็ก ใหญ่” การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับตำแหน่งที่อยู่ เช่น “บน ใต้” การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับไวยากรณ์ เช่น คำ วลี ประโยค และหน้าที่ของคำ

4.3.1.2) การสัมภาษณ์ พูดคุยกับเด็กและผู้ปกครอง ครูอาจคุยกับเด็กเพื่อประเมินพัฒนาการร่วมกับการใช้แบบบันทึกพฤติกรรม ในสภาพจริง เช่น ในขณะที่เด็กเล่นหรือ ทำกิจกรรม

4.3.1.3) การใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งชนิดที่ครูสร้างขึ้นเองและแบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบที่ใช้ประเมินพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษาส่วนมากจะทำให้เด็กเรียนรู้ประสาทสัมผัส เช่น การใช้มือ ปาก ลิ้น เพื่อต้องการทราบว่าสิ่งนั้นมีลักษณะอ่อนนุ่ม แข็ง หรือมีรสอย่างไร รวมทั้งการรับรู้ การเรียนรู้ ความจำและความเข้าใจ เช่น การใช้สายตาค้นหาเสียง การทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ การเลือกระหว่างของหลายอย่าง วัตถุและรูปภาพ การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับลักษณะสิ่งของ เช่น “เล็ก ใหญ่” การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับตำแหน่งที่อยู่ เช่น “บน ใต้” การทำตามคำสั่งเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่แสดงความเป็นเจ้าของ เช่น “ของฉัน ของเธอ”

4.3.2) การประเมินพัฒนาการด้านการใช้ภาษา

การใช้ภาษามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการนำเด็กเข้าสู่โลกใหม่ ภาษาถือเป็นรากฐานสำหรับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ความคิดต่าง ๆ จะถ่ายทอดสู่กันได้ โดยผ่านทางภาษา การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษา การพูดเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของเด็กเข้าด้วยกัน เช่น ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ การที่เด็กสามารถใช้ภาษาโดยการเปล่งเสียงโต้ตอบและตั้งใจสื่อความหมายได้นั้น เป็นพัฒนาการเชื่อมต่อกันระหว่างพัฒนาการด้านสติปัญญาและพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา โดยทั่วไปเด็กจะพัฒนากระบวนการคิดเป็นระยะเวลายาวนานก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงออก

ทางการพูด พัฒนาการทางภาษาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้น อย่างไรก็ตามครูพึงระลึกเสมอว่าภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยง ต่อเนื่อง และพึ่งพากัน (Interdependent) แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน (Identical)

4.3.2.1) การสังเกต โดยใช้คู่มือกับแบบบันทึก โดยครูสังเกต การเปล่งเสียงโต้ตอบและตั้งใจสื่อความหมาย การเลียนเสียงและเลียนแบบการกระทำ พูดคำที่มีความหมายคำพยางค์เดียว วลี ประโยค ระดับเสียงและความชัดเจนในการพูด รวมถึงการใช้ ไวยากรณ์

4.3.2.2) การสัมภาษณ์ โดยการพูดคุยกับเด็ก ครูควรใช้เวลา เด็กอย่างเพียงพอในการคิดและการตอบคำถาม นอกจากนั้นครูควรมีการพูดทวนสิ่งที่เด็กพูดไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่ครูได้ยินนั้นถูกต้อง ในขณะที่เด็กพูดทวนสิ่งที่เด็กพูดช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นว่าครูกำลังฟังสิ่งที่ตนพูดและสนใจในสิ่งที่ตนพูด นอกจากนั้นครูอาจใช้การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการใช้ภาษา

4.4) การประเมินพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีความบกพร่องที่ส่งผลต่อความจำกัดในการช่วยเหลือ ตนเอง เนื่องจากมีพัฒนาการช้าในวัยเด็กเล็ก มีปัญหาในการบังคับกล้ามเนื้อในร่างกาย มือ ตาไม่สัมพันธ์กัน การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามวัยทำให้การช่วยเหลือตนเองช้ากว่าปกติ (Lerner, 1987) ทำให้ช่วยตนเองได้ช้าหรือน้อยกว่าเด็กวัยเดียวกัน อายุ 3-6 ปี ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง เป็นทักษะที่สำคัญซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องเรียนรู้จนสามารถปฏิบัติได้ และเกิดเป็นความเคยชินติดตัวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากตัวเด็กเองยังส่งผลต่อครอบครัวเด็กด้วยการช่วยเหลือตนเองประกอบด้วย การกินอาหารและน้ำดื่ม การแต่งตัว การขับถ่าย และการทำความสะอาดร่างกาย

4.4.1) พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง มีวิธีการดังนี้

4.4.1.1) การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรม วิธีการสังเกตเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดในการศึกษาเด็กเพื่อประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเอง ครูสามารถใช้การสังเกตเด็กในสภาพจริงในชีวิตประจำวัน โดยการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเกี่ยวกับการกินอาหารและน้ำดื่ม การแต่งตัว การขับถ่าย และการทำความสะอาดร่างกาย

4.4.1.2) การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ปกครอง จำเป็นมากเพราะการช่วยเหลือตนเองเป็นกิจวัตรประจำวันที่เด็กปฏิบัติ ผู้ปกครองมีเวลาอยู่กับลูกมากกว่าครู รวมทั้งทำทุกกิจกรรมของการช่วยเหลือตนเอง ผู้ปกครองต้องฝึกเด็กในสถานการณ์จริง แม้ว่าจะต้องลำบากและใช้เวลาอย่างมากกับเด็ก เพื่อให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ลดการดูแลของผู้ปกครอง ส่งเสริมให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้และเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ เพื่อเขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้

4.4.2) พัฒนาการด้านสังคม เป็นการเรียนรู้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อน รวมตลอดถึงความสามารถในการตอบสนองทางสังคมต่าง ๆ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเรียนรู้ว่าตนเป็นสมาชิกในสังคม การเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่น มีวิธีการประเมินพัฒนาการทางด้านสังคม ดังนี้

4.4.2.1) การสังเกตเด็กจากสถานการณ์จริงขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเสรี ขณะกำลังเล่นกับเพื่อน โดยครูอาจเลือกสังเกตเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ แล้วจดบันทึกพฤติกรรม (Checklist)

4.4.2.2) การรวบรวมผลงานเด็ก ผลงานต่าง ๆ ของเด็ก เช่น ภาพวาด ภาพปั้น ผลงานทางศิลปะของเด็ก หรือแม้แต่บันทึกของเด็กก็จะแสดงให้เห็นพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็ก

4.4.2.3) การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ปกครองหรือเด็กเอง ครูอาจพูดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก ขณะที่อยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจเด็กมากขึ้น

4.4.2.4) การใช้แบบทดสอบ เป็นการทดสอบเพื่อต้องการทราบความรู้สึก โดยการสร้างสถานการณ์ (รูปภาพ) มาถาม แล้วให้เด็กเลือกรูปที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การลงมือปฏิบัติ (Practice) หมายถึง การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ ซึ่งมี การประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พร้อมทั้งทบทวนและประเมินผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

2.5.4 การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve)

การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศใช้หลักการทางวิชาการ และจิตวิทยาสังคมให้การแนะนำ ให้คำปรึกษา เสนอแนะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้รับการนิเทศบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย และผู้รับการนิเทศยอมรับนำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริงตามหลักการนิเทศการศึกษา โดยมีหลักการความสำคัญในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน ดังนี้
Briggs & Justman (1952) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจ ตลอดจนชี้แนะทางให้ครูมีความเจริญงอกงามในอาชีพ

Burton & Brueckner (1955) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound) คือ เป็นไปตามค่านิยม ความจริง ตามกฎเกณฑ์ควรมีการวิวัฒนาการทั้งทางด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน
2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ เป็นไปอย่างมีลำดับเป็นระเบียบในการทำงานมีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือใช้อำนาจน้อยที่สุด

4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออกและพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในเอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด

Harris (1985) กล่าวว่า การนิเทศการสอนหมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องกับ การจัดการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน การนิเทศการสอนเป็นงานหลักที่สำคัญของโรงเรียน และการนิเทศการสอนต้องเป็นไปเพื่อการคงไว้และการปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

ซารี มณีศรี (2542) มีความเห็นว่า การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตีค่าการนิเทศช่วยเหลือ ชี้แนะแก่ครูผู้สอนว่าบังเกิดผลดีเพียงใด การประเมินผลใช้วัดในรูปปริมาณหรือจำนวนมาน้อย แล้วนำผลการวัดมาพิจารณาตีค่าว่าได้ผลดีเพียงใด ทั้งนี้ต้องสร้างเครื่องมือวัดที่เที่ยงตรง (Validity) กำหนดหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานสำหรับตัดสินคุณค่าการประเมินผลที่ดีมีลักษณะ ดังนี้

1. ประโยชน์ การประเมินผลนำไปสู่ข้อยุติ มีความจำเป็นเพราะใช้ปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนกระทำโดยตลอดและแจ้งผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2. สมบูรณ์ การประเมินผลทางการเรียนโดยใช้วิธีทดสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการประเมินค่าในตัวครู โดยยึดถือเอาผลการเรียนของผู้เรียนเป็นหลัก ยังไม่เพียงพอจะต้องประเมินทั้งทางด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร โสตทัศนูปกรณ์ การตีค่าการประเมินผลการนิเทศ

3. ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของทุกคนเป็นสิ่งจำเป็น ประสพการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการประเมินผลจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนช่วยปรับปรุงความรู้และทักษะตลอดจนการขยายโลกทัศน์ของทุกคนให้กว้างขวางขึ้น

4. กระบวนการต่อเนื่อง การประเมินผลที่ทำเป็นครั้งคราวย่อมไม่ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาข้อสรุปและการตัดสินใจ ที่ได้จากการประเมินผลอาจมีข้อผิดพลาด ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครองและด้านอื่น ๆ ฉะนั้นควรมีการประเมินผลหลายเทคนิควิธีและกระทำต่อเนื่อง

5. กระทำอย่างพิถีพิถันระหัด การประเมินผลกระทำเพื่อตรวจสอบผลสำเร็จที่ได้กระทำไปแล้วประเมินทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งกระทำได้โดยการตั้งเกณฑ์ที่เที่ยงตรงเพื่อวัดผล

ประนอม พรหมเกตู (2550) กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) ได้กำหนดให้การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพโดยใช้หลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การนิเทศอย่างทั่วถึง
2. การนิเทศอย่างต่อเนื่อง

3. การนิเทศอย่างมีคุณภาพ และการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

สุรชาติ ภูผามุย (2550) ได้สรุปว่าการนิเทศการศึกษามีหลักการดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาคควรจะต้องอยู่บนความถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นวิทยาศาสตร์

เต็มที

2. มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

3. ต้องเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความสามารถได้อย่าง

4. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและคุณภาพนักเรียน

5. มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

6. มุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ

วัชร เล่าเรียนดี (2553) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศหรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาโดยกระบวนการเดมมิง (Deming Process) ซึ่งเป็นวงจร เรียกว่า วงจรเดมมิง (Deming Circle) หรือโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P-D-C-A ซึ่งเป็นวงจรควบคุมคุณภาพมาปรับใช้ในการดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (P-Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (D-Do) 3) การตรวจสอบ/ประเมินผล (C-Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (A-Act)

สรุปได้ว่า การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) หมายถึง การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นตามแผนการจัดการศึกษาที่กำหนด และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีคุณภาพต่อไป

2.5.5 การสรุปและรายงานผล (Report)

ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำเป็นต้องมีการสรุปและรายงานผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล รวมถึงอธิบายรายละเอียดของผลการดำเนินงานของครูที่แสดงถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และอภิปรายผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดที่สำคัญในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

Cohen & Uphoff (1977) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งจากประชาชนโดยสมัครใจทั้งยังมีส่วนในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรทำด้วยวิธีการอย่างไรและการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือเป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้

Epstein (1995) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาโรงเรียนโดยสนับสนุนให้ผู้ปกครองทำงานอย่างอิสระและเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ โดยเข้ามาร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542) กล่าวว่าคุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็กโรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้จะมีประโยชน์มากสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง พบโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียน และโรงเรียน คือ 1) ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับประสบการณ์ที่บ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพได้ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง 2) ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตรและการดำเนินการเชิงบริหารการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน 3) โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทั้งทางด้านการศึกษาเลี้ยงดูพัฒนาการร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนต่อเด็กเป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนต้องได้รับการสนับสนุน ทั้งจากโรงเรียน บ้าน และสังคม ไปพร้อม ๆ กันอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องสื่อความเข้าใจให้กับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมไทยได้ทราบว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้จากบ้านและโรงเรียนจะสร้างพลังการเรียนรู้ ทั้งทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ควบคู่กันไป ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กต้องร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้เกิดแก่เด็กของตนเอง ชุมชน และผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดและพัฒนาการศึกษา

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม (Participation) ในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพัน (Involvement) กับงานหรือองค์การ ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้ หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงร่วมกัน (Commitment) นับว่าปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการจัดการศึกษาจะต้องดึงประชาชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

นิรันดร จงวุฒิเวศย์ (2547) ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหารประสิทธิภาพขององค์การ ขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายวิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดสติปัญญา ก็คือการให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้นบุคคลจะต้องมี

ส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อกิจกรรมและองค์การ

วรวรรณ เหมชะญาติ (2551) กล่าวว่า การรายงานผลการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีความสำคัญต่อตัวเด็ก ต่อผู้ปกครองและต่อโรงเรียน ผลการประเมินทำให้เด็กรู้จักตนเอง สำหรับผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองรู้จักบุตรหลานของตนได้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนและส่งเสริม หรือแก้ไขข้อบกพร่อง สำหรับโรงเรียนช่วยให้ครูสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของเด็กให้ได้มากที่สุด การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้จึงต้องทำอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นสภาพจริงของเด็ก

วรวรรณ สารกิจปริษา (2553) ได้กล่าวว่า Communication หรือการสื่อสาร หน้าที่รับผิดชอบพื้นฐานของสถานศึกษานั้น ควรรวมถึงวิธีการสื่อสารอย่างหลากหลายจากสถานศึกษาไปยังบ้าน (เช่น ข่าวสาร จดหมายแจ้ง อีเมล สมุดสื่อสาร สมุดรายงานการเรียน การประชุม การโทรศัพท์) รวมถึงการให้ข้อมูลต่าง ๆ ด้วย (เช่น หลักสูตร การจัดอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ข่าวสารประจำสัปดาห์) ผู้ปกครองก็เช่นกัน ควรสื่อสารจากบ้านสู่สถานศึกษา ทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งการติดต่อสื่อสารนี้ไม่ควรเป็นการสื่อสารเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น แต่ควรได้สื่อสารให้ครูได้รับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่บ้าน พัฒนาการของเด็กความสนใจของเด็ก ความรู้สึกของเด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับครู โรงเรียน กิจกรรม และการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ เช่น แหล่งเรียนรู้ วิทยากร ฯลฯ

รุจิราพรรณ คงช่วย (2556) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับโรงเรียน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับทราบผล ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมปรับปรุงงาน เพื่อช่วยกันพัฒนาให้เด็กเจริญเติบโตได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สุภัสจิรา วงษ์มาดิษฐ์ (2559) ได้กล่าวว่า การร่วมมือกันสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และผู้ปกครอง ทำให้เกิดผลดีโดยรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อนักเรียน และสถานศึกษาในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนานักเรียนนั้น การมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ ด้านการศึกษาช่วยพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์และสังคมอีก

ศิริประภา พฤทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า ปลายปีการศึกษาครูจะต้องรายงานสรุปผลพัฒนาการแก่ผู้ปกครอง โดยการสรุปพัฒนาการทั่วทุกด้านอย่างละเอียด เช่น ร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็กพฤติกรรม ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเล่น การทำงาน ศิลปะ หัตถกรรม การปั้น สภาวะอารมณ์ทางอารมณ์ของเด็ก การเข้ากับเพื่อนในห้องเรียน ความมุ่งมั่นตั้งใจ เป็นต้น โดยอาจมีการบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่ครูจัดให้เด็ก กิจกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมวิธีการดำเนินงานขอโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งครูและผู้ปกครองจะแลกเปลี่ยนอภิปรายสิ่งที่สังเกตร่วมกัน

สรุปได้ว่า การสรุปและรายงานผล (Report) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะร่วมพิจารณาความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กว่าอยู่ในระดับใด และสามารถวางแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งต่อหรือจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล

2.6 บริบทศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 121 ตอนที่ 58 ง วันที่ 20 กรกฎาคม 2547 หน้าที่ 21 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ก่อตั้งครั้งแรกอาศัยตั้งสำนักงาน ณ โรงเรียนศึกษาพิเศษกาฬสินธุ์ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล และได้ย้ายสำนักงาน อาคารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มาตั้งอยู่เลขที่ 400 ถนนถีนานนท์ หมู่ที่ 1 ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ จำนวน 7 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการทุกประเภทความพิการในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม พื้นฟูสมรรถภาพ และเตรียมความพร้อมเพื่อส่งต่อเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนในโรงเรียนปกติหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ

2.6.2 บทบาทหน้าที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.6.2.1 จัดส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6.2.2 พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

2.6.2.3 จัดระบบและส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

2.6.2.4 จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services)

2.6.2.5 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา

2.6.2.6 เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

2.6.2.7 จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด

2.6.2.8 ภาระหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยสรุปศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ต้องการเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในลักษณะการเตรียมความพร้อมระยะแรกเริ่มให้กับนักเรียนพิการ ช่วงอายุแรกเกิดถึง 18 ปี และเป็นศูนย์วิทยากรด้านการศึกษาพิเศษเพื่อการค้นคว้าวิจัย เป็นศูนย์อบรมพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ เป็นศูนย์กลางการบริหารงบประมาณและประสานงานการจัดเรียนร่วมในพื้นที่ เป็นหน่วยงานกลางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการ เป็นศูนย์ประสานงานและบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้สถานศึกษามี

นักเรียนพิการเรียนร่วมที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม พร้อมทั้งการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละบุคคล

2.6.3 เป้าหมายกลุ่มผู้รับบริการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีเป้าหมายในการให้บริการคนพิการ อายุแรกเกิดจนถึง 18 ปี ครอบคลุมพื้นที่ 18 อำเภอ โดยดูแลกลุ่มคนพิการที่มีความต้องการ พิเศษ ทางการศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552 ดังนี้

2.6.3.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง คนที่สูญเสียการมองเห็น ตั้งแต่มองเห็นเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1) คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสียการมองเห็นมากจนต้องสอนให้อ่าน อักษรเบรลล์ หรือการใช้วิธีการฟังเทปหรือแผ่นเสียง

2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง คนที่สูญเสียการมองเห็น แต่ยังสามารถอ่าน อักษร ตัวพิมพ์ขยายใหญ่หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน

2.6.3.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่มองเห็นเล็กน้อยจนถึงระดับรุนแรง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) คนหูหนวก หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินมาก จนไม่สามารถรับรู้ ข้อมูลผ่านทางทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟังหรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม

2) คนหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะรับรู้ข้อมูลผ่าน ทางทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง

2.6.3.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง คนที่มีสติปัญญาต่ำกว่า บุคคลปกติ เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน

2.6.3.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายขาดหายไป กระดูกและ กล้ามเนื้อพิการ มีความพิการของระบบประสาทมีความลำบากในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นอุปสรรคต่อ การศึกษาในสภาพปกติ อาจแบ่งออกได้เป็นประเภท ดังนี้

1) โรคของระบบประสาท หรือโรคอัมพาตเนื่องจากสมองพิการ

2) โรคทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูก โรคอัมพาต กล้ามเนื้อลีบ

3) การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิดเช่น โรคศีรษะโต

4) สภาพความพิการและความบกพร่องทางสุขภาพอื่น ๆ ได้แก่ สภาพความพิการ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ และโรคติดต่อความบกพร่องทางสุขภาพ

2.6.3.5 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีความ บกพร่อง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยา ที่เกี่ยวกับความเข้าใจ หรือการใช้ภาษา รวมทั้งสภาพความบกพร่องทางการเรียนรู้ สมองได้รับบาดเจ็บทางการปฏิบัติ สูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่าน และปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ไม่รวมคนที่มีปัญหาทาง การเรียนเนื่องมาจากสภาพบกพร่อง หรือความต้อยโอกาสเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมหรือ เศรษฐกิจ

2.6.3.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา หมายถึง คนที่มีความบกพร่องในเรื่องของการออกเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ

2.6.3.7 บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมหรือวัฒนธรรม

2.6.3.8 บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติไป และความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน ซึ่งลักษณะของบุคคลออทิสติก สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์
- 2) มีความบกพร่องทางการสื่อสาร
- 3) มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์
- 4) มีความบกพร่องทางการรับรู้ทางประสาทสัมผัส
- 5) มีความบกพร่องทางการใช้วัยยะต่าง ๆ อย่างประสานสัมพันธ์
- 6) มีความบกพร่องทางด้านจินตนาการ
- 7) มีความบกพร่องทางด้านสมาธิ

2.6.3.9 บุคคลพิการซ้อน หมายถึง คนที่มีความพิการหรือความบกพร่องมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

วีณา ก๊วยสมบุญ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนาและการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีและวอลดอร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสำหรับการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจะมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทยใน ส่วนเนื้อหาของของกลุ่มเนื้อหาหลัก (3 กลุ่ม) ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดทำชุดอุปกรณ์มอนเตสซอรีในการใช้หลักสูตรมีการจัดกิจกรรมใน 2 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมมอนเตสซอรี มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการแนวคิดมอนเตสซอรี และกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยพิจารณาจากเนื้อหาหลัก (3 กลุ่ม) ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์ชีวิตหรือทักษะกลไกประสาทสัมผัสและวิชาการมีการแบ่งการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎี มีครูเป็นผู้บรรยายความรู้ และภาคปฏิบัติ โดยเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2) โรงเรียนอนุบาลที่ใช้หลักแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการใช้

หลักสูตรใน การพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจะมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยพิจารณาจากความต้องการของเด็กและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดเป็นเนื้อหากิจกรรมตามหลักการของแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟในการใช้หลักสูตร จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผ่านกิจกรรมการเล่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวงกลมและการเล่านิทาน ซึ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรม แต่ละกิจกรรมของโรงเรียนจะแตกต่างกันไปตามความเข้าใจประสบการณ์และการตีความหมายของผู้บริหารที่มีต่อแนวคิดทางการศึกษา

ศิริพร วิริยะอัศรเดชา (2543) ได้ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาแนว วอลดอร์ฟ: ศึกษากรณีผู้ปกครองที่มีบุตรศึกษาอยู่ในโรงเรียนปัญญาพิบูลย์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการยอมรับการศึกษาแนวของผู้ปกครองที่ส่งบุตรเข้าศึกษาในโรงเรียนปัญญาพิบูลย์เป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1) การเปิดรับ 2) การหาข้อมูลเพิ่มเติม 3) การตัดสินใจยอมรับ 4) การส่งบุตรเข้าศึกษาและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน และ 5) การยืนยันการยอมรับสำหรับรูปแบบการสื่อสารที่ปรากฏในขั้นตอนของกระบวนการ ได้แก่ 1) การสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน 2) การสื่อสารผ่านสื่อ บุคคล 3) การสื่อสารผ่านการสัมผัสเรียนรู้จากของจริง และ 4) การสื่อสารในตัวเอง โดยพบว่าสื่อบุคคล โดยเฉพาะนายแพทย์พร เป็นสื่อที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการยอมรับมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดการยอมรับการศึกษาในแนวนี้และส่งบุตรเข้าศึกษาที่โรงเรียนปัญญาพิบูลย์ คือ 1) ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมที่กำลังมีปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะการศึกษา 2) ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปกครองได้แก่มีการศึกษาสูงฐานะทางเศรษฐกิจดีมีพฤติกรรมสื่อสารที่เอื้อต่อการเปิดรับความคิดใหม่ ๆ และ 3) ปัจจัยด้านลักษณะของวัฒนธรรมการศึกษาในระดับที่โรงเรียนปัญญาพิบูลย์ ได้แก่ความได้เปรียบเทียบเชิงการศึกษาแนววอลดอร์ฟและความเข้ากันได้ระหว่างตัวนวัตกรรมการศึกษา แนวคิดกับความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ดุสิตา เหลือจันทร์ (2546) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนวาดภาพระบายสี ในระดับชั้นประถมศึกษาที่ใช้แนวการศึกษาวอลดอร์ฟ ผลการวิจัย พบว่าการจัดการเรียน การสอนวาดภาพระบายสี ในระดับชั้นประถมศึกษาที่ใช้แนวการศึกษาวอลดอร์ฟ ผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการจัดการเรียนการสอนวาดภาพระบายสี ที่เป็นไปตามแนวปรัชญาการศึกษาวอลดอร์ฟแบ่งได้เป็น 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในแนวการศึกษาวอลดอร์ฟทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือ ตำรา หน้าที่และบทบาทสำคัญของ ผู้สอนคือ ประจำชั้นประถมปีที่ 1 เลื่อนชั้นเรียนตามผู้เรียนถึงประถมปีที่ 6

2. ด้านผู้เรียนมุ่งเน้นพัฒนาการผู้เรียนด้านจิตใจ ความละเอียดอ่อน และให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยให้มีประสบการณ์ปฏิบัติงานศิลปะด้วยตนเองทุก ขั้นตอน 3) ด้านหลักสูตรเนื้อหา มีการดำเนินการจัดทำโดยศึกษาหลักการพื้นฐานจากหลักสูตร วอลดอร์ฟ หลักสูตรโรงเรียนวอลดอร์ฟต่างประเทศ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกัน จัดทำหลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการ เนื้อหาทุกรายวิชาเชื่อมประสานกัน โดยจัดกิจกรรมวาด ภาพระบายสีเป็น 3 ลักษณะคือ การระบายสีน้ำ การวาดรูปทรง และการวาดภาพประกอบ บทเรียน เนื้อหาการเรียนที่ใช้เป็นนิทาน และเรื่องราวที่ให้จินตนาการไม่เน้นหลักการทางศิลปะ และนำเนื้อหาบางส่วนในรายวิชาอื่น ๆ มาใช้ในการวาดภาพ

3. ด้านหลักสูตรเนื้อหา มีการดำเนินการจัดทำโดยศึกษาหลักการพื้นฐานจากหลักสูตรวอลดอร์ฟ หลักสูตรโรงเรียนวอลดอร์ฟต่างประเทศ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกัน จัดทำหลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการ เนื้อหาทุกรายวิชาเชื่อมประสานกัน โดยจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีเป็น 3 ลักษณะคือ การระบายสีน้ำ การวาดรูปทรง และการวาดภาพประกอบบทเรียน เนื้อหาการเรียนที่ใช้เป็นนิทาน และเรื่องราวที่ให้จินตนาการไม่เน้นหลักการทางศิลปะ และนำเนื้อหาบางส่วนในรายวิชาอื่น ๆ มาใช้ในการวาดภาพ

4. ด้านจุดประสงค์การเรียนการสอนเป็นการบูรณาการศิลปะในการเรียนในส่วนของการวาดภาพประกอบบทเรียน เป็นการรับรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับสีในส่วนของการระบายสีน้ำ และเป็นพื้นฐานการเขียน การเคลื่อนไหวร่างกายในส่วนของการวาดรูปทรง

5. ด้านวิธีการสอน ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต อธิบายแนะนำ การสอนกึ่งเล่น โดยการเคลื่อนไหวร่างกาย หลักการสอนวาดภาพเป็นแบบไม่มีเส้นร่างแต่ลงสีเป็นรูปภาพขึ้นทีละน้อย

6. ด้านสื่อการสอน ใช้วัสดุจากธรรมชาติ และสื่อทางนามธรรมเรื่องราว นิทาน หัวข้อ เพื่อช่วยในการถ่ายทอดภาพ มีการกำหนดประเภทวัสดุอุปกรณ์การระบายสีเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. ด้านการวัดและประเมินผลใช้การสังเกตจากพฤติกรรม และการวิเคราะห์ผลงาน ประเมินในรูปแบบบรรยายพัฒนาการที่เกิดครอบคลุมในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม ที่พัฒนาขึ้นตามมนุษย์ปรัชญาวอลดอร์ฟ

8. ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน จัดตามหลักการศึกษาวอลดอร์ฟ แสดงออกในเรื่องการให้สีและแสงในห้องเรียน การจัดที่นั่งเรียน การตกแต่งวัสดุธรรมชาติ การจัดแสดงผลงานศิลปะในห้องเรียน ผลการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน พบว่า การวาดภาพระบายสีปรากฏอยู่ในการเรียนประจำวัน และการเรียนควบคู่ไปกับทุกวิชา เนื้อหาที่ใช้เป็นนิทานที่แตกต่างตามวัย และสื่อได้ถึงเรื่องของสี และเส้น เป็นการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา มีการจัดสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์การทำงาน และสภาพแวดล้อมโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับพัฒนาการผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุรัญจิต วรรณนวล (2550) ได้ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กesmongพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กesmongพิการ (S : Student)
2. การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment)
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks)
4. บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลของเด็กesmongพิการ โดยดำเนินการตามกระบวนการเชิงระบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา 3) การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและการวางแผนแก้ปัญหา 4) การดำเนินการตามแผน 5) การประเมินผลการศึกษา ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กesmongพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง พบว่า เด็กesmong

พิการ มีพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะด้านสติปัญญาและการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะทางสังคมดีขึ้นทุกทักษะ หลังการรับการพัฒนาศักยภาพ การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง พบว่า มีความพึงพอใจการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กสมองพิการ (S : Student) 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks) 4) บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ในระดับมากทุกด้าน

ศิวพร นิลสุข (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ จากการศึกษา พบว่า วงจรที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้แนวคิดวอลดอร์ฟ 3 แนวคิด ได้แก่ การเลียนแบบ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พูดเลียนแบบบทกลอนได้ถูกต้อง ชัดเจน การสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า เมื่อครูใช้หุ่นถามตอบชื่อให้นักเรียนดูแล้วนักเรียนส่วนใหญ่กระตือรือร้นที่จะทำหุ่นด้วยตนเอง แต่ยังไม่สามารถถามตอบเกี่ยวกับชื่อได้ และการส่งเสริมจินตนาการ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทำหุ่นแบบต่าง ๆ ตามความคิดของตนเองได้อย่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่สามารถถามตอบเกี่ยวกับชื่อได้ ซึ่งเป็นปัญหาในการพูดประโยคไม่ได้ที่ต้องหาทางแก้ไขในวงจรต่อไป วงจรที่ 2 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แก้ปัญหาการพูดประโยคไม่ได้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นใน วงจร ที่ 1 โดยให้นักเรียนเล่นเกม เปลี่ยนกันเป็นผู้นำในการพูดประโยคคำสั่งออกคำสั่งเพื่อน ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่พูดประโยคได้ถูกต้อง ชัดเจนมากขึ้น และยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พูดเลียนแบบบทกลอนได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อครูใช้หน้ากากในการเล่นเกมนักเรียนดูแล้ว นักเรียนทุกคนกระตือรือร้นที่จะทำหน้ากากมาใช้เล่นเกมด้วยตนเองอย่างหลากหลาย นักเรียนสามารถพูดประโยคคำสั่งได้ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น แต่ยังมีนักเรียนที่สับสนในการออกเสียงคำศัพท์ ที่มีเสียงใกล้เคียงกันจึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขในวงจรต่อไป วงจรที่ 3 ผู้ศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหา นักเรียนสับสนเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์ที่มี ความใกล้เคียงกันที่เกิดขึ้นในวงจรที่ 2 โดยให้นักเรียนเล่นเกมออกเสียงคำศัพท์จากการดูภาพที่ละคู่ ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่รู้ความหมายของคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากขึ้น และนักเรียนส่วนใหญ่พูดเลียนแบบบทกลอนได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อครูใช้หุ่นนิ้วมือเล่นเกมแนะนำบุคคลในครอบครัวกันเป็นวงกลมให้นักเรียนดูแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่กระตือรือร้นที่จะทำหุ่นนิ้วมือเองได้อย่างหลากหลายเพื่อใช้ในการเล่นเกม และสามารถพูดคำศัพท์ได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสรุปการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟช่วยพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้น นักเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ไมตรี บุญทศ (2554) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาารูปแบบบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 3) กลไกการดำเนินงานของรูปแบบ 4) สรุปสาระสำคัญของรูปแบบ เรียกว่า PDR Model ซึ่งมาจากสาระสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้น P หมายถึง

เตรียม คือ เตรียมด้วย 3 ต. ประกอบด้วย (1) เตรียมการ/ประชุม (2) เตรียมตัว/แต่งตั้ง (3) เตรียม/ใจกำหนด เป้าหมาย ขึ้นตอนที่ 2 ชั้น D หมายถึง ดำเนินการ คือดำเนินการด้วย 3 ล. ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) หลักเกณฑ์ (3) หลักฐาน ซึ่งต้องใช้ในการดำเนินงานตามวงจร PDCA ทั้ง 4 ตอน คือ P (วางแผน) D (ปฏิบัติตามแผน) C (ตรวจสอบ) A (ปรับปรุง) ขึ้นตอนที่ 3 ชั้น R หมายถึง รายงาน คือ รายงานด้วย 3 ร. ประกอบด้วย (1) รวบรวม/รวบรวมข้อมูล (2) ร้อยรัด/สังเคราะห์ข้อมูลให้ทันกำหนด (3) เขียนรายงานให้ถูกต้องเรียบร้อย และ 2) ผลการประเมินรูปแบบ โดยบุคลากรในโรงเรียน ทดลองใช้และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และผลประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบโดยผู้เข้าสัมมนา 20 คน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อารยันต์ แสงนิกุล (2556) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการการศึกษา ปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การบริหารจัดการ 6 ด้าน 1) ด้านการจัดระบบโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านงานธุรการ ด้านการเงินและพัสดุและด้านงานแสดงสถานที่ 2) ด้านบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ และด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา 3) ด้านการบริหารงานบุคลากร ประกอบด้วยครูผู้สอน และด้านผู้บริหาร 4) ด้านพัฒนา ผู้เรียนประกอบด้วย การพัฒนาด้านร่างกาย การพัฒนาด้านอารมณ์จิตใจ การพัฒนาด้านสังคม และ การพัฒนาด้านสติปัญญา 5) ด้านการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้านการจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ และด้านการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา ประกอบด้วย ด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน และด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานการตรวจสอบรูปแบบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัย โดยโรงเรียนทดลองใช้รูปแบบการจัดการจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผล ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สามารถดำเนินการตามรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพมีระดับของการปฏิบัติตามรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และมีคุณภาพการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สุจินต์ สว่างศรี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคในด้าน โครงสร้างและนโยบาย พบว่า โครงสร้างการบริหารที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีความสอดคล้องกับบทบาท หน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความเข้าใจในเรื่องบทบาท หน้าที่ ด้านการให้บริการและคุณลักษณะของผู้เรียน พบว่า มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับ แผนพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

วิชาญ ใจเถิง (2557) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนตามแนว วิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 2) ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟมีประสิทธิผล ประกอบด้วย ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบครูผู้รู้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมากต่อรูปแบบ และเห็นว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่าการกิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น ด้านการนำไปใช้ครูผู้รู้รูปแบบมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ และด้านเนื้อหาครูผู้รู้รูปแบบมีความเห็นว่าเนื้อหาของรูปแบบมีความชัดเจนดีแต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้อีกยิ่งขึ้น 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า คุณภาพของผู้เรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

กฤษณา รักษ์นุช (2559) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell มีประสิทธิภาพ คือ มีค่า IOC = 0.66-1.00 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 2) นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กโดยใช้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell มีคะแนนรวม ไม่น้อยกว่าร้อยละ

บุณรดา ชัยบุญเรือง (2560) ได้ศึกษา ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยประยุกต์ตามแนววอลดอร์ฟ กรณีศึกษาโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนคุณภาพของการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก การจัดการระบบประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีการจัดระบบประกันคุณภาพไว้ 5 ด้าน และการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ปีการศึกษา 2558 ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยพบว่า มีคุณภาพระดับดีเยี่ยม คะแนนที่ได้ คือ 97.95 การวิจัยและพัฒนาในการบริหารจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าร่วมอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการการจัดการเรียน การสอน ภาพรวมมีระดับคุณภาพ อยู่ในระดับ มาก 2) เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของการบริหารจัดการเรียนการสอน เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของการบริหารจัดการ แยกได้ 2 ประเด็น ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุนได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ เครื่องมือ การจัดสภาพแวดล้อม เครือข่ายกิจกรรม/โครงการ การพัฒนาบุคลากร การวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการ เป็นต้น สำหรับปัจจัยจุดรั้งที่พบได้แก่ บุคลากร เปลี่ยนครูบ่อย ภาระงานมาก การบริหารจัดการ ขาดการพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อย เป็นต้น 3) ภาพอนาคตการบริหารจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ภาพอนาคตของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้กำหนด

ภาพอนาคต 4 ด้านคือ ด้านคุณภาพ ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์คือ การบริหารจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยตามแนวทางวอลดอร์ฟบรรลุผลสำเร็จมีประสิทธิภาพ 4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในปีการศึกษา 2560-2561 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูลให้โอกาสทางการศึกษา พัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ตามแนวธรรมชาติ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามมาตรฐาน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อไปในระดับสูงขึ้น” โดยกำหนดมุมมอง 4 มุมมอง คือ มุมมองด้านคุณภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา ได้ 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนการสอนตามแนวทางวอลดอร์ฟ ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Armon (1997) ได้ศึกษาบทบาทของครูในด้านการให้จริยศึกษาแก่เด็ก โดยการศึกษาดูแลในห้องเรียนวอลดอร์ฟ ซึ่งจะพบลักษณะของรูปแบบการดูแลเด็ก 4 ลักษณะ ได้แก่ การเลียนแบบ การปฏิบัติ คำพูด และการยืนยัน จากการศึกษาพบว่า 1) คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยศึกษาของครู ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ การดูแล และการสร้างความสัมพันธ์ 2) ครูถ่ายทอดจริยศึกษาเหล่านี้ โดยผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในห้องเรียน 3) มีความแตกต่างของวิธีที่ครูถ่ายทอดจริยศึกษา ทั้งการถ่ายทอดโดยตรง และการถ่ายทอดทางอ้อม 4) หลักสูตร มีความเป็นพลวัตระหว่างตัวครู และเป้าหมายทางจริยธรรม ที่เป็นแนวทางในจัดสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก ช่องว่างระหว่างความตั้งใจของครูและการกระทำในฐานะผู้ถ่ายทอดจริยศึกษายังคงมีอยู่ เนื่องจากการขาดความต่อเนื่อง การขาดการรับรู้ อุปสรรคสำคัญของความพยายามในการดูแลเด็กของครู ได้แก่ บุคลิกภาพของครู การสอน การทำงานและสังคม

Nordlund Carrie (2013) ได้ทำการศึกษา ความคิดสร้างสรรค์กับแนวการจัดการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ จากการศึกษาพบว่า การศึกษาของวอลดอร์ฟโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหลักสูตรที่ผสมผสานศิลปะที่มุ่งเน้นไปที่จินตนาการของเด็ก ๆ ช่วยให้นักการศึกษาในโรงเรียนของรัฐมีแนวคิดและโครงสร้างหลักสูตรที่ช่วยสนับสนุนกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

Dirk Randall and Juergen Peters (2015) ได้ทำการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการศึกษาของวอลดอร์ฟจากการศึกษาพบว่าการจัดการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟโดยมีการบูรณาการจัดการจัดการเรียนรู้ให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีการฝึกอบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรวอลดอร์ฟโดยเฉพาะ

Serene Fong (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวอลดอร์ฟในเอเชีย จากการศึกษาพบว่า ได้มีการปรับประเด็นสำคัญของหลักสูตรให้เข้ากับประเพณีทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้ตรงตามความต้องการและพัฒนาการของเด็ก โดยมีการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของครูผู้ซึ่งได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กและวิวัฒนาการของจิตสำนึกของมนุษย์

Jacqueline A Stratton (2019) ได้ศึกษาแนวทางการศึกษาของวอลดอร์ฟและการบูรณาการเตรียมความพร้อมนักเรียนในระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษพบว่า ผู้ปกครองคือองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวอลดอร์ฟที่มีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ทั้งเทคนิคพิเศษสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การสัมผัสกับธรรมชาติในบทเรียนวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงศิลปะที่เป็นการพัฒนาสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ผลลัพธ์ที่ได้คือผู้ปกครองชื่นชมแนวทางการศึกษาวอลดอร์ฟ และรู้สึกว่าเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่ช่วยให้ลูก ๆ ได้รับประโยชน์ สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้นต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อบูรณาการเป็นฐานข้อมูลและทิศทางในการพัฒนารูปแบบ แล้วนำไปสู่การศึกษากระบวนการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจน รวมถึงการสรุปผลและเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.8.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

แนวคิดที่ใช้ในการสร้างรูปแบบดังกล่าวได้มาจาก การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ดังต่อไปนี้

2.8.1.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือที่กฎหมายและนโยบายที่กล่าวมาใช้คำว่า “...คนพิการ...” ไม่ว่าจะเป็กฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งในกฎหมายให้ความสำคัญกับ สิทธิ และความเท่าเทียม ในความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคน ประเทศไทยมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2556 นอกจากนั้น ประเทศไทยมีการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กฎหมายและนโยบาย เหล่านี้ล้วนเป็นกฎหมายที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าเป็น ส่วนหนึ่งของสังคมและประเทศชาติ

2.8.1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีรากฐานมาจากมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) พัฒนาขึ้นโดย Rudolf Steiner (1996) นักปราชญ์ชาวออสเตรีย โดยมี แนวคิด 3 มิติของ ความเป็นมนุษย์ ได้แก่ มิติทางกาย (Body) มิติทางจิตใจ (Soul) และมิติทาง จิตวิญญาณ (Spirit) โดยยึดหลัก 3 R ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1) แบบแผน จังหวะชีวิตที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ (Rhythm) 2) การทำซ้ำ (Repetition) และ 3) การเคารพน้อมรับ คุณค่าของทุกสิ่ง (Reverence) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาวอลดอร์ฟในระดับชั้นอนุบาลเน้นการจัด การศึกษาแบบองค์รวมในรูปแบบการจัดประสบการณ์ 4 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรม ในหนึ่งสัปดาห์ กิจกรรมในหนึ่งเดือน และกิจกรรมในรอบปี เน้นกระบวนการแบบบูรณาการตลอดทั้ง วัน เด็กจะได้สัมผัสสาระต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติไม่สอนแบบเป็นทางการแยกเป็นรายวิชา สาระ การเรียนรู้จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์รายวิชาจากกิจกรรมต่าง ๆ และวิเคราะห์ขอบข่ายของทักษะที่ เด็กจะได้รับจากการจัดประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของเด็ก ตลอดจน การประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม ประเพณี และฤดูกาล ดังนั้น การจัดกิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องคำนึงถึงองค์รวมของ องค์ประกอบต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้จึงเน้นการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของ ท้องถิ่น และเน้นการเชื่อมโยงเข้าสู่การใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก

2.8.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบจะต้องมีการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี ต่าง ๆ มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบการทดลองใช้ รูปแบบ การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลของรูปแบบ เพื่อตรวจสอบและยืนยันว่าสามารถส่งผลให้ ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ โดยใช้แนวทางในการพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil (Joyce and Weil, 1996) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนั้นมีสาระสำคัญ คือ 1) รูปแบบควรต้องมี ทฤษฎีรองรับ 2) เมื่อพัฒนารูปแบบแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ 3) การพัฒนารูปแบบ อาจจะทำแบบให้ใช้ได้กว้างขวาง หรือเพื่อจุดประสงค์เจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งได้ และ 4) การพัฒนารูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายหลัก ที่ถือว่าเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลัก ก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถ นำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็จะทำให้ได้สำเร็จ ลดน้อยลงไป

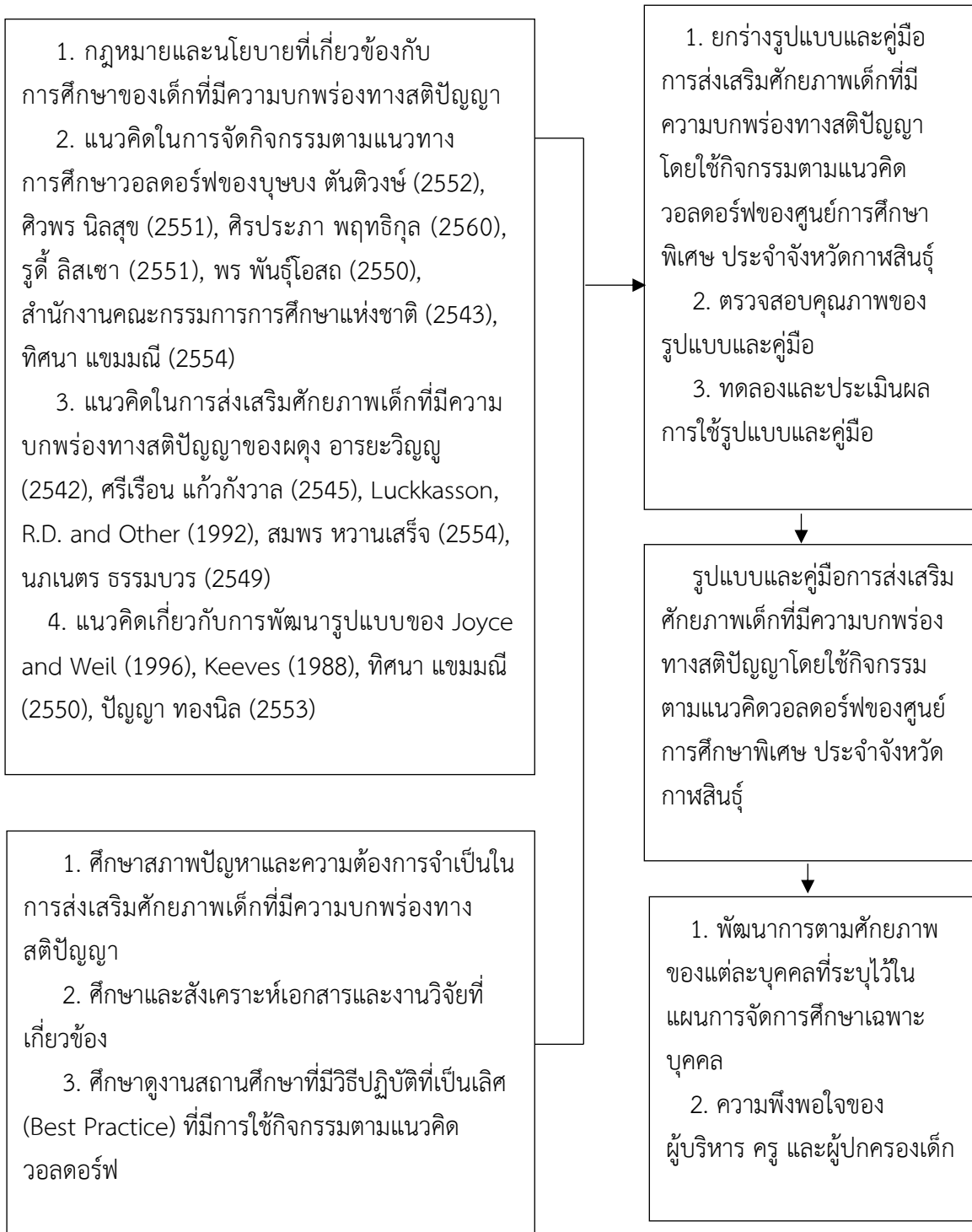
2.8.1.4 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการศึกษาพิเศษ ในลักษณะเตรียมความพร้อมและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการ

ตั้งแต่แรกเกิด หรือตั้งแต่แรกพบความพิการจนถึงอายุสิบแปดปี รวมทั้งมีการอบรมผู้ปกครอง ครู บุคลากรทางการศึกษา และสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีเขตพื้นที่ให้บริการครอบคลุม 18 อำเภอ ในจังหวัดกาฬสินธุ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในประเด็น

1. ความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้องในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
3. ปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้อง ในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
4. ความต้องการให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พัฒนารูปแบบในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยคุณภาพของรูปแบบ หมายถึง คุณลักษณะที่สำคัญโดยรวมของรูปแบบ สามารถตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา และต้องผ่านการประเมินคุณภาพ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความถูกต้อง (Accuracy) 2) ความเหมาะสม (Propriety) 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility)

2.8.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และผลความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จากแบบสอบถาม
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
 - 1.1 ผลการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน
 - 1.2 ยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
 - 1.3 ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
2. การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนรายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 วิธีดำเนินการวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	ผลลัพธ์
1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	1. วิเคราะห์เอกสาร 2. สอบถามความคิดเห็น 3. สนทนากลุ่ม	1. สารสนเทศและรายงานการประเมินตนเอง 2. กลุ่มเป้าหมายจำนวน 111 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครู 64 คน และผู้ปกครอง 45 คน	1. แบบสอบถาม 2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	ทราบสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
2. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	2.1 การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม 2. สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3. กลุ่มเป้าหมายเพื่อร่างรูปแบบและคู่มือจำนวน 12 คน คือ ผู้บริหาร 2 คน ครู 5 คน ผู้ปกครอง 5 คน มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี	1. แบบสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	ได้รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีคุณภาพ

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	ผลลัพธ์
		4. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 5 ปี เพื่อตรวจสอบร่าง รูปแบบและคู่มือ	1. แบบ ตรวจสอบ รูปแบบและคู่มือ	
	2.2. ทดลองใช้ รูปแบบการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทาง สติปัญญา โดยใช้ กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์	กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 156 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครู 64 คน ผู้ปกครอง 45 คน และเด็กที่มี ความบกพร่อง ทางสติปัญญา 45 คน	1. แบบประเมิน ความสามารถ พื้นฐาน 2. แบบบันทึก ผลการพัฒนา เด็กที่มีความ บกพร่องทาง สติปัญญาเป็น รายบุคคล 3. แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง	ผลการพัฒนา ศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทาง สติปัญญา โดยใช้ กิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์
	2.3 การศึกษาความ พึงพอใจที่มีต่อ รูปแบบการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทาง สติปัญญา โดยใช้ กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์	กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 111 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ครู 64 คน และ ผู้ปกครอง 45 คน	1. แบบสอบถาม ความพึงพอใจ	ผลความพึงพอใจ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ที่มีต่อ รูปแบบการ ส่งเสริมศักยภาพ เด็กที่มีความ บกพร่องทาง สติปัญญา โดยใช้ กิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จากแบบสอบถาม

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) ได้แก่

1.1.1 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน

1.1.2 รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน

1.1.3 ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน

1.1.4 ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายความว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายความว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายความว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายความว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายความว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open – ended Questions)

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

1.3.2 ผู้วิจัยได้จัดทำประเด็นการสอบถาม โดยอิงกรอบประเด็นการสอบถามจากกรอบการประเมิน ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.3.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ ได้แก่

1) นายมานิตย์ คำงาม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) ดร.นพดล ชุติจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัด

ขอนแก่น

3) นายอัมรินทร์ พันธุ์วิไล ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน

4) รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ. การศึกษาพิเศษและ

การสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5) นายเรืองเวช ฝาสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.60 – 1.00 จำนวน 14 ข้อ

1.3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไข

1.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนำไปศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองและครูผู้ให้บริการ จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

1.3.6 นำแบบสอบถาม ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ดำเนินการในระหว่างวันที่ 1 – 8 มีนาคม 2561 ตามขั้นตอน ดังนี้

1.4.1 ผู้วิจัยจัดประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม

1.4.2 ผู้วิจัยให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

1.4.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ มีดังนี้

1. การหาค่าความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
\sum	หมายถึง	ผลรวมคะแนน
R	หมายถึง	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
		คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. การหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P	หมายถึง	ค่าร้อยละ
X	หมายถึง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
N	หมายถึง	จำนวนประชากร

3. การหาค่าเฉลี่ยของประชากร (μ)

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

μ	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของประชากร
$\sum X$	หมายถึง	ผลรวมของข้อมูลที่น่ามาคำนวณ
N	หมายถึง	จำนวนประชากร

4. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \mu)^2}{N}}$$

σ	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
X_i	หมายถึง	ค่าตัวแปร
μ	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
$\sum (X_i - \mu)$	หมายถึง	ผลรวม
N	หมายถึง	จำนวนประชากร

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	หมายถึง	จำนวนข้อคำถาม
S_i^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
S_t^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสนทนากลุ่ม

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน และผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และครูที่ให้บริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ข้อมูลจากประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง เพื่อบันทึกคำตอบที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดวอลดอร์ฟและเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างประเด็นคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.3.2 จัดพิมพ์แบบบันทึกข้อมูล และประเด็นคำถามฉบับร่าง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดพิมพ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์

2.3.3 นำแบบบันทึกข้อมูล และประเด็นคำถามไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในระยษนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสารและหลักฐานการดำเนินงานสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2560 และรายงานการดำเนินโครงการตามแนวทางการศึกษาวอลดอร์ฟปีการศึกษา 2560

2.4.2 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน และครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม และประเด็นคำถามที่สร้างขึ้น ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในวันที่ 22 มีนาคม 2561

2.4.3 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้ โดยจัดจำแนกประเภทตามประเด็นที่ศึกษา

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นจากการสนทนากลุ่มของผู้ปกครอง และครูที่ให้บริการจากสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์แล้วนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วย ผลการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

1.1.2 การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2561 2) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 และ 3) ศูนย์เด็กก่อนก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2561

1.1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำข้อมูลที่ได้ในระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 5 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่และมีเด็กในความดูแล มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

1.1.4 การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างและพัฒนารูปแบบ จำนวน 1 คน ด้านการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ด้านการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน และด้านการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็น 1) แบบสังเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ 4) ตรวจสอบรูปแบบ

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

1.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.3.1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา

1.3.1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา

1.3.1.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่สร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบภาษา ความเหมาะสม ครบถ้วน และความสอดคล้องของประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา ดังนี้

- 1) นายมานิตย์ คำงาม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 2) ดร.นพดล ฐิติจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น
- 3) นายอัมรินทร์ พันธุ์วิล ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน
- 4) รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษาพิเศษและการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- 5) นายเรืองเวช ผาสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

1.3.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.3.1.5 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และประเด็นคำถามเพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างประเด็นคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

1.3.2.2 จัดพิมพ์แบบบันทึกข้อมูล และประเด็นคำถามฉบับร่าง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดพิมพ์แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์

1.3.3 แบบตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยการประเมินความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และ ความเป็นประโยชน์ (Utility) มีลักษณะเป็น

ตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังนี้

	ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบ อยู่ในระดับ มากที่สุด
	ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบ อยู่ในระดับ มาก
	ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบ อยู่ในระดับ ปานกลาง
	ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบ อยู่ในระดับ น้อย
	ระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
	โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้
มากที่สุด	ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 - 5.00 หมายความว่า มีคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 - 4.50 หมายความว่า มีคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับมาก
ปานกลาง	ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 - 3.50 หมายความว่า มีคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 - 2.50 หมายความว่า มีคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับน้อย
ที่น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.50 หมายความว่า มีคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.1 ผลการศึกษาสภาพและความต้องการในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ระยะที่ 1)

1.4.2 ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม เพื่อกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของกิจกรรมในการดำเนินงานของรูปแบบในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด ในระหว่างวันที่ 1-31 เมษายน 2561

1.4.3 ผลการศึกษาศานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2561 2) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 และ 3) ศูนย์เด็กก่อนก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2561 โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น เพื่อกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของกิจกรรมในการดำเนินงานของรูปแบบในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด

1.4.4 ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 12 คน ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2561 โดยนำข้อมูลที่ได้ในระยะที่ 1 การสังเคราะห์

เอกสาร (Content Analysis) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยการถอดเทปบันทึกและวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากผลการสนทนากลุ่ม

1.4.5 ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในระหว่างวันที่ 4-8 มิถุนายน 2561 เพื่อตรวจสอบรูปแบบให้มีมาตรฐานคุณภาพที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพรูปแบบ 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ดังนี้ 1) ความถูกต้อง (Accuracy) 2) ความเหมาะสม (Propriety) 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility)

1.4.6 นำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบมาปรับปรุงรูปแบบและคู่มือให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 การสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก 2) ศูนย์เด็กอ่อนก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต และ 3) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.2 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1.5.3 วิเคราะห์ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงและพัฒนาในรูปแบบเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. ทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

2.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ในปีการศึกษา 2561 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 32 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.1.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562 มีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 156 คน ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 45 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 4) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.2.1.1 แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน ตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปีการศึกษา 2561(ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

2.2.1.2 แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา

ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา

ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย(สัมผัส)และวาจา

ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

2.2.1.3 แบบสัมภาษณ์ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน จากหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปีการศึกษา 2561

2.3.2 แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.3.2.2 จัดพิมพ์แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคลฉบับร่าง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความเหมาะสมของข้อความ ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และจัดพิมพ์แบบบันทึกข้อมูลฉบับสมบูรณ์

2.3.2.3 นำแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2.3.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.3.3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3.3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3.3.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่สร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบภาษา ความเหมาะสม ครบถ้วน และความสอดคล้องของประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

- 1) นายมานิตย์ คำงาม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 2) ดร.นพดล ฐลีจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา

9 จังหวัดขอนแก่น

- 3) นายอัมรินทร์ พันธุ์วิไล ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน

4) รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษาพิเศษ และการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5) นายเรืองเวช ผาสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

2.3.4 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.3.5 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2.4.1.1 ผลการประเมินระดับความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้ง 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล จำนวน 10 คน ที่ได้รับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 25 มิถุนายน 2561 – 31 มีนาคม 2562

2.4.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในวันที่ 11 เมษายน 2562 จากกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน คือ 1) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน และ 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบเพื่อทดลองใช้ในรอบที่ 2 ปีการศึกษา 2562

2.4.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ปีการศึกษา 2562

2.4.2.1 ผลการประเมินระดับความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้ง 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) ทักษะสังคม 5) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา และ 6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล จำนวน 45 คน ที่ได้รับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรม

ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2562-31 มีนาคม 2563

2.4.2.2 ผลการสัมภาษณ์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในวันที่ 9 เมษายน 2563 จากกลุ่มเป้าหมาย คือ 1) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน 2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน และ 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2.5.1.1 ผลการประเมินระดับความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน รอบที่ 1 ในปีการศึกษา 2561 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอด้วยตาราง 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตอนที่ 2 ผลการประเมินทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผลการประเมินทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครูผู้ให้บริการเป็นผู้ประเมินความสามารถก่อนและหลัง จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน รอบที่ 1 ในปีการศึกษา โดยใช้เกณฑ์ประเมินทักษะ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา

ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา

ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย(สัมผัส) และวาจา

ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

ใช้เกณฑ์แปลความหมายการประเมินผลการเรียนรู้ตามทักษะพื้นฐาน (ตามหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561) ซึ่งสรุปผลการเรียนรู้ของเด็กตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ในแต่ละทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ ดังนี้

1) ผ่าน คือ เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ 4 ขึ้นไป (จำนวน 3 ครั้งขึ้นไป)

2) ไม่ผ่าน คือ เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ ต่ำกว่าระดับ 4

เมื่อสรุปผลการประเมินเป้าหมายระยะยาว 1 ปี มีพัฒนาการเป็นไปตามเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ตามเกณฑ์ในการพิจารณาว่าผ่านตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 ดังนี้

1) ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ผ่านร้อยละ 70 ขึ้นไป ของจำนวนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

2) ไม่ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ผ่านต่ำกว่าร้อยละ 70 ของจำนวน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

2.5.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ในปีการศึกษา 2561

1) ผลการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และนำผลการศึกษาไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนารูปแบบเพื่อนำไปใช้ทดลองในรอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562

2.5.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2.5.2.1 ผลการประเมินระดับความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 45 คน รอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอด้วยตาราง 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตอนที่ 2 ผลการประเมินทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผลการประเมินทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครูผู้ให้บริการเป็นผู้ประเมินความสามารถก่อนและหลัง จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 คน รอบที่ 1 ในปีการศึกษา โดยใช้เกณฑ์ประเมินทักษะ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา

ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา

ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย(สัมผัส) และวาจา

ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

ใช้เกณฑ์แปลความหมายการประเมินผลการเรียนรู้ตามทักษะพื้นฐาน (ตามหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562) ซึ่งสรุปผลการเรียนรู้ของเด็กตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ในแต่ละทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ ดังนี้

1) ผ่าน คือ เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ 4 ขึ้นไป (จำนวน 3 ครั้งขึ้นไป)

2) ไม่ผ่าน คือ เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ ต่ำกว่าระดับ 4 เมื่อสรุปผลการประเมินเป้าหมายระยะยาว 1 ปี มีพัฒนาการเป็นไปตามเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ตามเกณฑ์ในการพิจารณาว่าผ่านตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 ดังนี้

1) ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ผ่านร้อยละ 70 ขึ้นไป ของจำนวนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

2) ไม่ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ผ่านต่ำกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

2.5.3 ผลการสัมภาษณ์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ในปีการศึกษา 2562

2.5.3.1 ผลการศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รอบที่ 2 ปีการศึกษา 2562

2.5.3.2 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และนำผลการศึกษาไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน 2) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 64 คน และ 3) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจ ที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ๆ ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยกำหนดความมากน้อยของความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open – Ended Questions)

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

3.3.2 ผู้วิจัยได้จัดทำประเด็นตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยอิงกรอบประเด็นตัวชี้วัดความสำเร็จจากกรอบการประเมิน ร่วมกับแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3.3.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับร่าง คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ประกอบด้วย

3.3.3.1 นายมานิตย์ คำงาม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.3.3.2 ดร.นพดล ชูสีจันทร์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9
จังหวัดขอนแก่น

3.3.3.3 นายอัมรินทร์ พันธุ์ไล ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน

3.3.3.4 รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษา
พิเศษและการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3.3.3.5 นายเรืองเวช ผาสุข ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้
รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตาม
แนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่า
IOC = 0.60 – 1.00 จำนวน 15 ข้อ

3.3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนำไปศึกษาที่ศูนย์
การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยไปทดลองใช้
(Try out) กับผู้ปกครองและครูผู้ให้บริการ จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
(Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่า
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3.3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างวันที่ 10 -17 เมษายน 2563
จากกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 111 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหาร จำนวน 2 คน
2) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 45 คน และ 3) ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน
64 คน ตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยจัดประชุม เพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม

3.4.2 ผู้วิจัยให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

3.4.3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ
จังหวัดกาฬสินธุ์ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง
ประกอบการบรรยาย โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
 สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์
 เนื้อหา (Content Analysis)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ มีดังนี้

1. การหาค่าความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
\sum	หมายถึง	ผลรวมคะแนน
R	หมายถึง	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ		
+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. การหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P	หมายถึง	ค่าร้อยละ
X	หมายถึง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
N	หมายถึง	จำนวนประชากร

3. การหาค่าเฉลี่ยของประชากร (μ)

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

μ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของประชากร
 $\sum X$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูลที่น่ามาคำนวณ
 N หมายถึง จำนวนประชากร

4. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \mu)^2}{N}}$$

σ หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
 X_i หมายถึง ค่าตัวแปร
 μ หมายถึง ค่าเฉลี่ย
 $\sum (X_i - \mu)$ หมายถึง ผลรวม
 N หมายถึง จำนวนประชากร

5. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ

ครอนบาค

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n หมายถึง จำนวนข้อคำถาม
 S_i^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
 S^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	สถานภาพ	จำนวน (N = 111)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง	1. ผู้บริหาร	2	1.80
	2. ครู	64	57.66
	3. ผู้ปกครองเด็ก	45	40.54
2. เพศ	1. ชาย	26	23.42
	2. หญิง	85	76.58
3. อายุ	1. ต่ำกว่า 30 ปี	30	27.03
	2. 31 – 49 ปี	52	46.85
	3. 50 ปี ขึ้นไป	29	26.13
4. วุฒิการศึกษา	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	53	47.75
	2. ปริญญาตรี/เทียบเท่า	48	43.24
	3. สูงกว่าปริญญาตรี	10	9.01

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 111 คน เป็นครู จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 57.66 และผู้ปกครอง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54 เพศหญิง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 76.58 เพศชาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 23.42 มีอายุระหว่าง 31-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.85 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 ระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 43.24 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.01

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม

ที่	รายการ	สภาพปัญหา		ความหมาย	ความ ต้องการ จำเป็น		ความหมาย
		μ	σ		μ	σ	
1	การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป ของเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา	3.33	0.58	ปานกลาง	3.46	0.50	ปานกลาง
2	การคัดกรองประเภทความ พิการทางการศึกษา/การส่งต่อ	3.80	0.46	มาก	3.73	0.44	มาก
3	การประเมินความสามารถ พื้นฐาน	3.71	0.49	มาก	3.61	0.42	มาก
4	การจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP)	3.61	0.45	มาก	3.62	0.54	มาก
5	การให้บริการด้วยกิจกรรมที่ เหมาะสม	2.35	0.47	น้อย	4.76	0.42	มากที่สุด
6	การประเมินความก้าวหน้า	2.58	0.56	ปานกลาง	4.78	0.41	มากที่สุด
7	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อ	3.74	0.59	มาก	3.44	0.57	ปานกลาง
รวม		3.30	0.51	ปานกลาง	3.92	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/การส่งต่อ ($\mu = 3.80$, $\sigma = 0.46$) รองลงมา คือ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.59$) และการประเมินความสามารถพื้นฐาน ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม ($\mu = 2.35$, $\sigma = 0.47$)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ การประเมินความก้าวหน้า ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.41$) รองลงมา คือ การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.42$) และการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/การส่งต่อ ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ ($\mu = 3.44$, $\sigma = 0.57$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกรายข้อ

ที่	รายการ	สภาพปัญหา		ความหมาย	ความต้องการจำเป็น		ความหมาย
		μ	σ		μ	σ	
1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา							
1.1	ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ และการเยี่ยมบ้าน เป็นต้น	3.60	0.49	มาก	3.50	0.50	ปานกลาง
1.2	การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	3.06	0.66	ปานกลาง	3.42	0.49	ปานกลาง
รวม		3.33	0.58	ปานกลาง	3.46	0.50	ปานกลาง
2. การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/การส่งต่อ							
2.1	การประเมินและการจัดกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามแบบคัดกรองและตามเกณฑ์การคัดกรอง	4.34	0.47	มาก	3.46	0.50	ปานกลาง
2.2	การประเมินพฤติกรรมหรือลักษณะประเภทความพิการร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.26	0.44	ปานกลาง	4.01	0.39	มาก
รวม		3.80	0.46	มาก	3.73	0.44	มาก
3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน							
3.1	การประเมินพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.16	0.55	มาก	2.86	0.35	ปานกลาง
3.2	การเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป และวางแผนตามพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล	3.25	0.43	ปานกลาง	4.37	0.48	มาก
รวม		3.71	0.49	มาก	3.61	0.42	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัญหา		ความหมาย	ความต้องการจำเป็น		ความหมาย
		μ	σ		μ	σ	
4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)							
4.1	ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.15	0.36	ปานกลาง	3.89	0.61	มาก
4.2	การจัดสื่อ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก อื่นใดทางการศึกษา ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล	4.06	0.86	มาก	3.35	0.48	ปานกลาง
รวม		3.61	0.45	มาก	3.62	0.54	มาก
5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม							
5.1	ดำเนินการจัดกิจกรรม ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ที่เหมาะสมกับความสามารถและทักษะที่จำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล	2.41	0.49	น้อย	4.81	0.39	มากที่สุด
5.2	ประเมินผล ทบทวน และแก้ไข กิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล	2.29	0.45	น้อย	4.70	0.46	มากที่สุด
รวม		2.35	0.47	น้อย	4.76	0.42	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัญหา		ความหมาย	ความต้องการ จำเป็น		ความหมาย
		μ	σ		μ	σ	
6. การประเมินความก้าวหน้า							
6.1	ดำเนินการประเมินความก้าวหน้าในกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	2.67	0.47	ปานกลาง	4.76	0.43	มากที่สุด
6.2	การสะท้อนผลและสรุปผลการประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	2.50	0.64	น้อย	4.80	0.40	มากที่สุด
รวม		2.58	0.56	ปานกลาง	4.78	0.41	มากที่สุด
7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ							
7.1	การออกแบบเครื่องมือ และการดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน	3.19	0.53	ปานกลาง	3.41	0.65	ปานกลาง
7.2	สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.30	0.65	มาก	3.47	0.50	ปานกลาง
รวม		3.74	0.59	มาก	3.44	0.57	ปานกลาง
โดยรวม		3.30	0.51	ปานกลาง	3.92	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัญหา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ การประเมินและการจัดกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามแบบคัดกรองและตามเกณฑ์การคัดกรอง ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.47$) รองลงมา คือ สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.65$) และการประเมินพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.55$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเมินผล ทบทวน และแก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล ($\mu = 2.29$, $\sigma = 0.45$)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรกคือ ดำเนินการจัดกิจกรรมให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ที่เหมาะสมกับความสามารถและทักษะที่จำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.39$) รองลงมา คือ การสะท้อนผลและสรุปผลการประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) และดำเนินการประเมินความก้าวหน้าในกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.43$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 2.86$, $\sigma = 0.35$)

4.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีข้อค้นพบ แสดงผลดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สรุปประเด็นการสนทนาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
<p>ประเด็นที่ 1 ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ อย่างไร</p> <p>1.1 สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวินิจฉัยและประเมินจากแพทย์ว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา - มีลักษณะพัฒนาการล่าช้าตั้งแต่วัยทารกและมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติโดยทั่วไปในวัยเดียวกัน - มีการศึกษาข้อมูลและการสังเกตเกี่ยวกับลักษณะความบกพร่องและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล - มีการเข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับศูนย์การศึกษาพิเศษ และได้รับการประเมินความสามารถพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ - มีครูและผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่เข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กทำให้เกิดปัญหาในการช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล

(ต่อ)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
<p>1.2 วิธีการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาการ และประเมินผลของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เหมาะสมกับสภาพความพิการและกับบริบทของชุมชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการดูแล ช่วยเหลือ เอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น และใช้เวลากับเด็กที่ตนเองดูแล - เน้นทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มากที่สุด เช่น การอาบน้ำ การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การช่วยทำงานบ้าน เป็นต้น - มีการเข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการกับศูนย์การศึกษา พิเศษและวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกับนักสหวิชาชีพ ในการฝึกพัฒนาการทักษะด้านต่าง ๆ - มีการนำสื่อ อุปกรณ์ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก แต่ละบุคคล พร้อมทั้ง - มีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย และ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ - มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง - มีการประเมินผลเพื่อนำไปวางแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาแต่ละบุคคล
<p>1.3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในกระบวนการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มในทุกขั้นตอน ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบข้อมูลที่เป็นจริง 2. การประเมินความสามารถพื้นฐานตามระดับ ความสามารถจริงของเด็ก 3. การประชุมเพื่อวางแผนการจัดทำแผนการจัดการ ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครองเด็กและ นักสหวิชาชีพ 4. มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแบบบูรณาการ โดยองค์รวม

(ต่อ)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
	<p>5. มีการบันทึกผลพัฒนาแบบให้ผลสะท้อนกลับ พร้อมร่วมตัดสินใจในขั้นตอนการส่งต่อด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา การแพทย์ สังคม และอาชีพ ที่เหมาะสมตามความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีผู้ปกครองบางส่วนไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการดูแล ช่วยเหลือ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กพิการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - การนิเทศติดตามการดำเนินการต่าง ๆ ที่มี <p>ความสอดคล้องกับดำเนินการใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p>
<p>ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่า การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการส่งเสริมศักยภาพให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ - เน้นให้ครูและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือ กระตุ้นพัฒนาการในระยะแรกเริ่ม ร่วมกับนักสหวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - มีแนวทางในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน - มีการสร้างองค์ความรู้ให้กับครูและผู้ปกครองในเรื่องการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา - มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
<p>ประเด็นที่ 3 ท่านมีปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างไรบ้าง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและผู้ปกครองไม่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา - เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ได้รับบริการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน ระยะทางจากบ้านอยู่ห่างไกลมาก ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้เด็ก เป็นต้น - การจัดสภาพแวดล้อมที่ยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล - ครูขาดประสบการณ์ในการสอน และไม่มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เนื่องจากไม่ได้จบการศึกษาพิเศษมาโดยตรง

(ต่อ)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำแผนการจัดการศึกษาบุคคลยังไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างต่อเนื่อง - ครูมีความเครียดจากการปฏิบัติหน้าที่หลายอย่างทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร - ศูนย์การศึกษาพิเศษขาดรูปแบบหรือกระบวนการในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เป็นระบบชัดเจน และครอบคลุมการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ - การนิเทศ ติดตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ยังขาดกระบวนการที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง - การสรุปและการรายงานผลพัฒนาการเด็กต่อผู้ปกครองยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
<p>ประเด็นที่ 4 ท่านมีความต้องการให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พัฒนารูปแบบในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่อย่างไร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ศูนย์การศึกษาพิเศษจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของความพิการและการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล - จัดทำแผนการจัดการศึกษาบุคคลที่สามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล - พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา - พัฒนาระบบส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีความชัดเจน เป็นระบบหรือรูปแบบที่ต่อเนื่องต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม - การประเมินพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างเป็นระบบและมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล - มีการนิเทศ ติดตาม และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนและต่อเนื่อง - สรุปและการรายงานผลพัฒนาการเด็กต่อผู้บริหาร และผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และต่อเนื่อง

ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.51$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล และมีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.47$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปลงและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4.2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การศึกษารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

4.2.1.1 ผลการศึกษาดูงานสถานศึกษา (Site Visit) ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับเป็นสถานศึกษาด้านแบบระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2561 2) โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 และ 3) ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2561 โดยผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน

ที่อยู่	365 หมู่ 2 ต.ต้นธง อ.เมือง จ.ลำพูน 51000
ผู้อำนวยการ	นายอัมรินทร์ พันธุ์โล
ข้อมูลเด็ก	จำนวน 91 คน
ประวัติ	เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พุทธศักราช 2543 จนถึงปัจจุบัน (ประมาณ 17 ปี 9 เดือน)
ข้อมูล	เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตาม อัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่

ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากร และชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

2) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของโรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

ที่อยู่ 23 ซ.แสงจันทร์ แขวง พระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
 ผู้อำนวยการ อภิสรี จรัสชวณะเพท (ครูอ้อย ผู้ก่อตั้งอนุบาลบ้านรัก)
 ข้อมูลเด็ก จำนวน 35 คน
 ประวัติ วันสถาปนาโรงเรียน 12 พฤศจิกายน 2527 (ประมาณ 33 ปี 6 เดือน)

ข้อมูล แนวคิดที่มุ่งมั่นเตรียมความพร้อมเด็กให้เป็นไปตามธรรมชาติ ของการพัฒนามนุษย์ที่แท้จริง จึงดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับ ระบบนิเวศน์ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งภูมิปัญญาในการเรียนรู้ของเด็กได้ดีที่สุดและยังได้จัดทำหลักสูตรให้ สอดคล้องกับฤดูกาลและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อ ชีวิตในระยะยาว

3) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

ชื่อ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต
 ที่อยู่ 69 หมู่ 6 ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
 ผู้อำนวยการ นายปัญญา เสาน้อย
 ข้อมูลเด็ก จำนวน 270 คน
 ประวัติ ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 (ประมาณ 43 ปี)
 ข้อมูล เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้หนังสือ และได้รับ

การอบรมสั่งสอนในทางที่ถูกต้อง เพื่อเติบโตเป็นคนดีของสังคม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน ในระยะเริ่มแรก โรงเรียนแห่งนี้ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์รวมใจในชุมชน

สรุปข้อมูลจากการศึกษาดูงาน (Site Visit) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ จำนวน 3 โรงเรียน สรุปสาระสำคัญ ตามประเด็น ในการศึกษา แสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 สรุปสาระสำคัญจากการศึกษาดูงาน (Site Visit) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

ประเด็นที่ศึกษา	รายละเอียดข้อค้นพบ	สาระสำคัญที่นำไปใช้
ประเด็นที่ 1 สภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ		
1.1 ด้านความรู้ทักษะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีการอบรมพัฒนาบุคลากรและผู้ปกครองเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เพื่อพัฒนาส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน	<ul style="list-style-type: none"> - การอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง - แนวทางและกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมวอลดอร์ฟ
1.2 ด้านนำกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟสู่การปฏิบัติ	มีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กรายบุคคล มีการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดวอลดอร์ฟ รวมถึงมีการประเมินและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาแนวทางและแผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ - การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ - การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ กับครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง - การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล - การประเมินพัฒนาการและรายงานผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล
1.3 ด้านการกำกับติดตาม และแก้ไขปรับปรุงการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้คำชี้แนะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และมีการนำผลการนิเทศติดตามมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินการการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	<ul style="list-style-type: none"> - การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน - การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา
1.4 ด้านการรายงานผลในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีการรวบรวมผลดำเนินกิจกรรมแล้วสรุปผลการดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และรายงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - การรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงาน - การรายงานข้อมูลต่อผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	รายละเอียดข้อค้นพบ	สาระสำคัญที่นำไปใช้
ประเด็นที่ 2 การดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ		
2.1 กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ในการสนับสนุนการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีกลุ่มบุคคลและหน่วยงานมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ โดยการประสานความร่วมมือ สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการดำเนินการการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนต่อไป	- บทบาทหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา - การรายงานผลการดำเนินการให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในการดำเนินการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีการสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประสานความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกันเพื่อส่งเสริมการทำงานของแต่ละหน่วยงาน	- กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง - ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็ก - การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน
2.3 กระบวนการขั้นตอนการส่งเสริมการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ จัดหาสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	- การจัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเหมือนบ้าน - การจัดสื่อ อุปกรณ์ที่มาจากวัสดุธรรมชาติรอบตัวเด็ก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	รายละเอียดข้อค้นพบ	สาระสำคัญที่นำไปใช้
ประเด็นที่ 2 การดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ		
2.4 ขอบข่าย และภารกิจในการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีการกำหนดภารกิจของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานที่ชัดเจนตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ ขอบข่ายงานในหน้าที่ของแต่ละ หน่วยงานและร่วมมือการทำงานเพื่อ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่าน กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	- การมีแนวทางหรือกิจกรรม ในการส่งเสริมศักยภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาโดยการมีส่วนร่วม ของครู ผู้ปกครอง และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง - กำหนดบทบาทหน้าที่ ในการดำเนินงานของ ผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างชัดเจน

ผลจากการศึกษาดูงานสถานศึกษา (Site Visit) ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับ เป็นสถานศึกษาต้นแบบระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มีข้อค้นพบ ดังนี้ 1) มีการอบรมพัฒนาครู และผู้ปกครองเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ใช้ในการจัด กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 2) มีการจัดประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครองเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 3) มีการประเมินพัฒนาการของเด็ก เป็นรายบุคคล 4) มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ที่หลากหลาย 5) มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) มีการประเมินผล การพัฒนาและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำขึ้น 7) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้คำชี้แนะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ 8) มีการนำผลนิเทศ ติดตาม มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 9) มีการรวบรวมผล ดำเนินงาน และรายงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบต่อไป

2. การดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด มีข้อ ค้นพบ ดังนี้ 1) มีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และเป็นเครือข่ายใน การพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 2) มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็นของผู้เรียนและผู้ปกครอง 3) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีการกำหนด ขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรม ร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) มีการประสาน ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารร่วมกันเพื่อส่งเสริมการทำงานของแต่ละ หน่วยงาน 5) มีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการจัดหาสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 6) มีการกำหนดภารกิจ ของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานที่ชัดเจนตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของขอบข่ายงานในหน้าที่

ของแต่ละหน่วยงานและร่วมมือการทำงานเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านกิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ

4.2.1.2 ยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียดจากประเด็นการสนทนา ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 สรุปประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
บทนำ วัตถุประสงค์ หลักการ และแนวคิด	การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟขึ้น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ 2) เพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีในการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ โดยมีหลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษา ดังนี้ 1) การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ 3) การพัฒนาแบบ
องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR 2. องค์ประกอบสนับสนุน	มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2) องค์ประกอบสนับสนุน เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการสนับสนุนการดำเนินงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ที่มีการกำหนดบทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

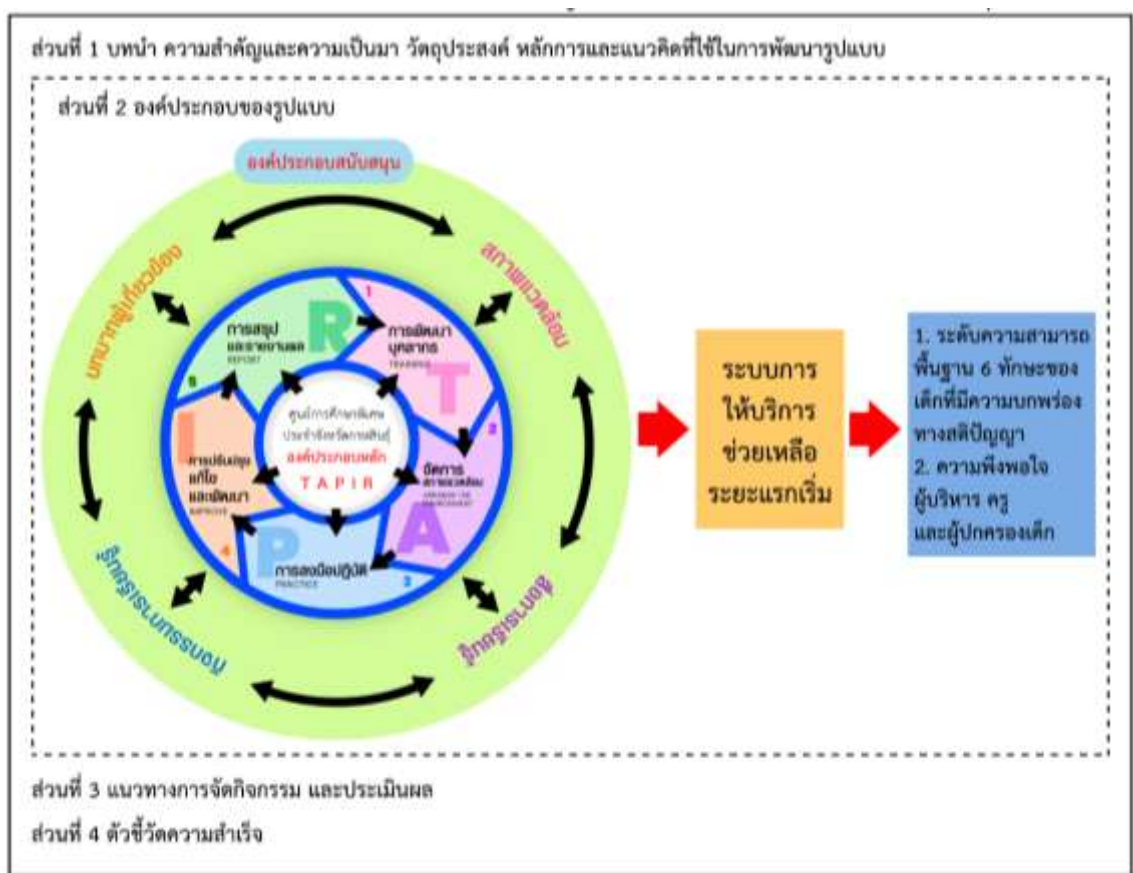
(ต่อ)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	สรุปประเด็นการสนทนา
	2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) สื่อในการเรียนรู้ ต้องเป็นสื่อที่เหมาะสม และตรงตามเนื้อหา เป็นสื่อที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง และเหมาะสมตรงตามช่วงวัยของเด็กด้วย และ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและบริบทของชุมชน
แนวทางการจัดกิจกรรม และ ประเมินผลตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	มีรายละเอียด ดังนี้ 1) แนวคิดและความเป็นมาในการจัดการศึกษาตามแนววอลดอร์ฟ 2) การจัดสภาพแวดล้อม 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ลักษณะ ดังนี้ (1) กิจกรรมในหนึ่งวัน ประกอบด้วย (1.1) กิจกรรมพื้นฐาน เช่น การเล่นอิสระ การจัดกิจกรรมวงกลม การเล่นกลางแจ้ง การเล่านิทาน เป็นต้น (1.2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การล้างมือ เป็นต้น (2) กิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ เป็นกิจกรรมครูปาทำ เช่น งานระบายสีน้ำ งานฝีมือ เป็นต้น (3) กิจกรรมในหนึ่งเดือน เป็นกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ ทั้ง 32 หน่วย และ (4) กิจกรรมในรอบปี เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น 4) การเขียนแผนจัดประสบการณ์ และ 5) การประเมินผล
ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) มุ่งส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้ได้รับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ตามศักยภาพของตนเองแบบองค์รวม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1.1) ร่างกาย 1.2) จิตใจ-อารมณ์ 1.3) สังคม 1.4) สติปัญญา และ 1.5) จิตวิญญาณ และ 2) ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการศึกษาตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผลการศึกษาจาก 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม และ 3) การศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมพิจารณากับผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดส่วนประกอบของรูปแบบ และคู่มือรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ (ร่าง) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

1) ส่วนที่ 1 บทนำ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) องค์ประกอบหลักขั้นตอน TAPIR ประกอบด้วย (1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อม 2) สื่อการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง 3) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล 4) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของแต่ละส่วนประกอบ ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ร่างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียดของแต่ละส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการดำรงรักษา อัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้งบดัดกันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่อารมณ์ชีวิตในสังคม หรือกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้บุคคลสามารถประพฤติปฏิบัติตนและประกอบอาชีพการงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การศึกษาเป็นกระบวนการของการใช้ชีวิต ที่ไม่ใช่การเตรียมตัวสำหรับการใช้ชีวิตในอนาคต (Dewey, 1966) การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ใดรับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ ย่อมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่าง ๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว ซึ่งผลผลิตของการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์ คือ การมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต มีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี สามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2555)

เด็กพิเศษเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง ในการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่มีความต้องการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการศึกษา ปัจจุบันประเทศไทย มีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กพิเศษหลายฉบับ สารสำคัญของกฎหมายและนโยบายแต่ละฉบับที่สอดคล้องกันในด้านสิทธิทางการศึกษาของเด็กพิเศษ คือ การส่งเสริมการศึกษาของเด็กพิเศษตั้งแต่แรกพบความพิการ การศึกษาภาคบังคับไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติและไม่เสียค่าใช้จ่าย การให้บริการช่วยเหลือสื่อการเรียนการสอน และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งส่งเสริมความรู้และทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาของเด็กพิเศษ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (ทวี เชื้อสุวรรณทวี, 2562)

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีข้อจำกัดในการเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ซึ่งมีการจัดประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้พัฒนาการของเด็กแต่ละขั้นตอนให้เต็มไปด้วยประสบการณ์และมีความสุขสนุกสนาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างอิสระ (Free-Thinking) มีหัวใจหลัก คือ พัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม (The Whole Child) มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ (Hands) ความรู้สึก (Heart) และความนึกคิด (Head) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี ผู้เรียนจะมีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ได้เรียนรู้สิ่งที่สนใจ และได้พัฒนาตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ สิ่งที่สอนผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมรอบตัว ครูจึงมีหน้าที่จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้จินตนาการของตนเอง และเรียนรู้ที่จะพัฒนาความคิดของตนจากภายในโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นมีรากฐานมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ฝึกให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ การใช้จินตนาการ ควบคู่ไปกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยครูจะเข้าไปแทรกแซงหรือให้การชี้แนะน้อยมากเว้นแต่กิจกรรมนั้นอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือรบกวนเพื่อนครูจึงจะเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ ซึ่งการปล่อยให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระจะทำให้เด็กสามารถใช้จินตนาการของตนได้โดยเสรี ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก (บุษบง ต้นติวรงค์, 2552)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ให้กับเด็กพิการทางการศึกษาทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน และจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด - 6 ปี ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการส่งต่อ ยังไม่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบที่ถูกต้อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ไม่ครอบคลุมตามความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละบุคคล เนื่องจากมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่การประเมินตามทักษะพื้นฐานเพียงอย่างเดียว ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดการบูรณาการแบบองค์รวม ทำให้เด็กพิการมีพัฒนาการเรียนรู้ช้า ขาดความกระตือรือร้น จากสภาพการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นผลมาจากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะครูส่วนใหญ่ ไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัยต่าง ๆ ทำให้ครูไม่สามารถออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมแต่ละทักษะไม่เชื่อมโยงกัน จะเห็นได้ว่าผลการศึกษา

ดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับปรัชญาในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)

จากสภาพปัญหาข้างต้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยการศึกษาแนวทางการศึกษาวอลดอร์ฟ ซึ่งการศึกษาวอลดอร์ฟนั้นเป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาที่มีรากฐาน มาจากมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ซึ่งสามารถนำมาใช้ปฏิบัติในโรงเรียนได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ถึงแม้ว่าการศึกษาวอลดอร์ฟ จะไม่ใช่การปฏิบัติทางการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษากระแสหลัก แต่ว่า 100 ปี นับตั้งแต่การก่อตั้งโรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรกขึ้น และกว่า 20 ปี ที่มีการจัดการศึกษาวอลดอร์ฟครั้งแรกในประเทศไทย การศึกษาวอลดอร์ฟได้ผ่านการพิสูจน์โดยการนำไปใช้จริงจากโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก ในฐานะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม หล่อหลอมให้เด็ก ๆ เติบโตอย่างสมดุลรอบด้านอย่างแท้จริง (ศิริประภา พุทธิกุล, 2560)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้พัฒนารูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้น เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีในการจัดการประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้รับบริการและเตรียมความพร้อมตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ทำให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

3. หลักการและแนวคิด ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) การพัฒนารูปแบบ

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ในการดำเนินงานมีรายละเอียดตามส่วนประกอบและมีตัวชี้วัดของการดำเนินงาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก **ขั้นตอน TAPIR** เป็นกลไกกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 องค์ประกอบหลัก และตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน ขั้นตอน TAPIR

ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน
<p>1. การพัฒนาบุคลากร (T : Training) เป็นการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p>	<p>พัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p>	<p>1. ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรอย่างน้อยร้อยละ 80</p> <p>2. มีหลักสูตรส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ</p>
<p>2. การจัดการสภาพแวดล้อม (A : Arrange the Environment) เป็นการพัฒนาแนวทางและแผนการจัดการประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้</p>	<p>1. พัฒนาแนวทางและแผนการจัดการประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา</p> <p>2. จัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ</p>	<p>1. มีเอกสารแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมและแผนการจัดการประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟที่สอดคล้องกับบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ</p> <p>2. ห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ</p> <p>3. มีสื่อ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาวอลดอร์ฟ</p>
<p>3. การลงมือปฏิบัติ (P : Practice) เป็นขั้นตอนในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของเด็กตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดำเนินงาน</p>	<p>1. ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. ประเมินพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล</p> <p>3. จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล</p>	<p>1. ประเมินพัฒนาการ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล</p> <p>2. จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล</p> <p>3. มีแผนการจัดการประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ</p>

(ต่อ)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงาน
	4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม โดยครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองมีส่วนร่วม 5) ประเมินและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นรายบุคคล	4. บันทึกรูปภาพพัฒนาการจากการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ 5) สรุปผลพัฒนาการจากการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (I : Improve) เป็นการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นไปตามแผนการจัดการศึกษาที่กำหนด และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานให้มีคุณภาพต่อไป	1) นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา 2) ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงาน	รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
5) การสรุปและรายงานผล (R : Report) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และสรุปผลการดำเนินงาน	รวบรวมข้อมูล สรุป และรายงานผลการดำเนินงาน	รายงานผลการดำเนินการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

2. องค์ประกอบสนับสนุน เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนกระบวนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินงานตามกระบวนการทั้งหมดมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม 2) สื่อการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง รายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 องค์ประกอบสนับสนุน และตัวชี้วัดความสำเร็จ

การสนับสนุน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสนับสนุน
1) สภาพแวดล้อม	<p>แนวทางการจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างเหมาะสม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และมีความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 2) สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน 3) จัดการเรียนรู้จากบรรยากาศที่มีความอบอุ่นเหมือนบ้าน และบริบทที่เป็นโลกแห่งความเป็นจริง 4) สร้างโอกาสให้เด็กได้เข้าถึงสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 	<p>มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างเหมาะสม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล</p>
2) สื่อการเรียนรู้	<p>แนวทางการจัดสื่อการเรียนรู้ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สื่อนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนและตรงกับจุดมุ่งหมายที่สอน 2) เป็นสื่อที่เหมาะสมกับ วัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของเด็ก 3) เป็นสื่อที่สะดวกในการใช้งาน มีวิธีใช้ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป และสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลายให้กับเด็ก 4) เป็นสื่อที่มีราคาไม่แพงจนเกินไป เป็นวัสดุสื่อจากธรรมชาติ หาได้ง่ายตามท้องถิ่น หรือถ้าจะผลิตเองก็ควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน 	<p>สื่อการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนและตรงกับจุดมุ่งหมายที่จะสอน สอดคล้องระดับพัฒนาการ และประสบการณ์ของเด็ก</p>

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การสนับสนุน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสนับสนุน
3) กิจกรรมการเรียนรู้	<p>มีแนวทางการจัดกิจกรรมดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กำหนดแนวทางหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามที่กำหนด 2) สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์สิ่งที่ปฏิบัติเป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะที่หลากหลายสู่การปฏิบัติหรือกำหนดกิจกรรมในชั้นเรียน 3) ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทหรือในสถานการณ์จริงของการดำเนินชีวิตประจำวัน 4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสในการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์เครื่องมือหรือแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 5) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่ม หรือการเรียนรายบุคคล 6) มีการนำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือในระบบออนไลน์ 	มีแนวทางหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามที่กำหนด

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การสนับสนุน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสนับสนุน
4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง	<p>1. บทบาทครูผู้สอน ควรปฏิบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การปกป้องคุ้มครองเด็กให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 3) การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น 4) การปรับงานบ้านสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก 5) การจัดเวลาให้เป็นจังหวะแบบแผนที่คงที่ 6) การใช้ภาษาที่เหมาะสม 7) การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับเด็ก 8) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพครู 9) การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง 10) การเป็นผู้มีเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 	<p>มีเอกสารกำหนดบทบาทครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้บริหารดังนี้</p> <p>ครูผู้สอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2. มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 3. มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง 4. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแก่ผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ 5. ทบทวนหลังการสอน และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6. มีรายงานผลการพัฒนาการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
	<p>2. บทบาทผู้ปกครอง ควรปฏิบัติดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การให้เวลาที่มีคุณภาพกับลูก 2) การเข้าใจธรรมชาติหรือพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย 3) การสนทนากับลูกอย่างเหมาะสมกับวัย 	<p>ผู้ปกครอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การสนับสนุน	วิธีการดำเนินงาน	ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสนับสนุน
	4) การจัดระบบจังหวัดให้มีแบบแผน ที่คงที่สม่ำเสมอ 5) วิธีการดำเนินกิจกรรมให้ราบรื่นและ วิธีการแทรกแซงที่เหมาะสม 6) สร้างบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย และ ประสบการณ์เรียนรู้ 7) สื่อสารกับครูผู้สอนหรือเพื่อน ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ	2. มีความพึงพอใจต่อ การดำเนินงานตามนโยบาย ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ใน การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา
	3. บทบาทผู้บริหาร ควรปฏิบัติดังนี้ 1) กำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติให้ สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด 2) กำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน กิจกรรมให้มีความชัดเจน 3) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเด็ก ครูที่ ให้บริการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน 4) สนับสนุนและส่งเสริมให้กำลังใจแก่ ครูและบุคลากร ผู้ปกครองและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกิจกรรม 5) จัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ใน การดำเนินการตามกิจกรรมที่ใช้ในการ พัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา 6) จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมกิจกรรม การพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา 7) นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการ ดำเนิน 8) ประสานเครือข่าย องค์กร หน่วยงาน ในการร่วมพัฒนาพัฒนาศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา	ผู้บริหาร 1. เห็นความสำคัญ มีความ เข้าใจ และให้ความร่วมมือใน การดำเนินงานตามนโยบาย การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ 2. สนับสนุนทรัพยากร ด้านการจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และปรับสภาพ แวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้และมีคุณภาพ มาตรฐาน

ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรม และการประเมินผล

1. ประวัติความเป็นมาในการจัดการศึกษาตามแนววลดอร์ฟ
2. การนำแนวคิดวลดอร์ฟมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
 - 2.1 การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ตามแนวคิดวลดอร์ฟ
 - 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวลดอร์ฟ
3. การเขียนแผนจัดประสบการณ์ตามแนวคิดวลดอร์ฟ
4. การประเมินผล

ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. มีคู่มือส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟที่เหมาะสมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
2. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟ
3. ครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
4. มีตารางกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
5. มีกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
6. มีการนำผลการประเมินความสามารถทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
7. มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพการนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จแก่ผู้ปกครองและบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง

4.2.1.3 ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบให้มีมาตรฐานคุณภาพ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.9 – 4.13

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม
ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ยรวม		ความหมาย
		μ	σ	
1	ความถูกต้อง	4.65	0.47	มากที่สุด
2	ความเหมาะสม	4.60	0.45	มากที่สุด
3	ความเป็นไปได้	4.44	0.44	มาก
4	ความเป็นประโยชน์	4.40	0.44	มาก
	รวม	4.52	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ความถูกต้อง ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.47$) รองลงมา คือ ความเหมาะสม ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.45$) ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.44$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม
ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความถูกต้อง

ที่	รายการ	μ	σ	ความหมาย
1	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร มีความครอบคลุมเพียงพอ	4.60	0.49	มากที่สุด
2	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการกำหนดรายละเอียด ของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานมีความครอบคลุมเพียงพอ	4.80	0.40	มากที่สุด
	รวม	4.65	0.47	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ที่	รายการ	μ	σ	ความหมาย
3	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน มีความครอบคลุมเพียงพอ	4.60	0.49	มากที่สุด
4	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการให้รางวัลตอบแทน มีความครอบคลุมเพียงพอ	4.60	0.49	มากที่สุด
รวม		4.65	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อ ด้านความถูกต้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.47$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการกำหนดรายละเอียด ของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานมีความครอบคลุมเพียงพอ ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) รองลงมา พบว่ามี 3 ข้อ คือ องค์ประกอบพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร มีความครอบคลุมเพียงพอ องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน มีความครอบคลุมเพียงพอ และ องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการให้รางวัลตอบแทน มีความครอบคลุมเพียงพอ ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเหมาะสม

ที่	รายการ	รวม		ความหมาย
		μ	σ	
1	การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสม	4.40	0.49	มาก
2	การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษา	4.80	0.40	มากที่สุด
3	การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน	4.80	0.40	มากที่สุด
4	การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มุ่งพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.40	0.49	มาก
รวม		4.60	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อ ด้านความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก พบว่ามี 2 ข้อ คือ การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษา และการพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อ คือ การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสม และการพัฒนา

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มุ่งพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.49$)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นไปได้

ที่	รายการ	รวม		ความหมาย
		μ	σ	
1	สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้	4.20	0.40	มาก
2	จะได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.60	0.49	มากที่สุด
3	สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป	4.80	0.40	มากที่สุด
4	ผลจากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จะได้รับความคุ้มค่าทั้งในด้าน งบประมาณและเวลา	4.40	0.49	มาก
5	ตัวชี้วัดของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่ มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย	4.20	0.40	มาก
รวม		4.44	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นไปได้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรกคือ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) รองลงมาคือ จะได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$) และผลจากการดำเนินการ พัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จะได้รับความคุ้มค่าทั้งในด้านงบประมาณ และเวลา ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่ามี 2 ข้อ คือ สามารถ นำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และตัวชี้วัดของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.40$)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นประโยชน์

ที่	รายการ	รวม		ความหมาย
		μ	σ	
1	มีประโยชน์ต่อการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ	4.20	0.40	มาก
2	สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ศูนย์การศึกษาพิเศษ	4.40	0.49	มาก
3	สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.80	0.40	มากที่สุด
4	นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม	4.40	0.49	มาก
5	สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำมาตรฐาน และ ประเมินคุณภาพการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ	4.20	0.40	มาก
รวม		4.40	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รายข้อด้านความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรกคือ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อ คือ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ศูนย์การศึกษาพิเศษ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.49$) และอันดับสาม พบว่ามี 2 ข้อ คือ มีประโยชน์ต่อการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำมาตรฐาน และ ประเมินคุณภาพการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.40$) ตามลำดับ

ผลจากประเด็นคำถามปลายเปิด ในการพิจารณาด้านต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น นำเสนอตั้งตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับสมบูรณ์)
1. รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ หลักการแนวคิด และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ในภาพรวมของรูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ แต่ควรออกแบบให้รูปแบบ เป็นส่วนประกอบเดียวกัน	ภาพรวมของรูปแบบที่ประกอบด้วย 4 ส่วน มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
2. ส่วนที่ 1 บทนำ หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	ในภาพรวมวัตถุประสงค์/แนวคิดมีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ควรปรับแนวคิดและหลักการให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับองค์ประกอบอื่นด้วย และในส่วนของการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความเหมาะสมกับส่วนประกอบอื่นด้วย ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีความเห็นร่วมกันว่าในส่วนของการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ส่วนที่ 1 บทนำ หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ให้คงไว้แต่ให้ปรับการเขียนแนวคิดให้ครอบคลุม ผู้วิจัยจึงคงแนวคิดไว้ตามเดิม หลักการของรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความถูกต้องเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับสมบูรณ์)
	โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้	
<p>3. ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของ รูปแบบ มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้</p> <p>(1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ดังนี้</p> <p>(1.1) การพัฒนาบุคลากร</p> <p>(1.2) การจัดการ สภาพแวดล้อม</p> <p>(1.3) การลงมือปฏิบัติ</p> <p>(1.4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา</p> <p>(1.5) การสรุปและรายงาน</p> <p>(2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ</p> <p>(2.1) สภาพแวดล้อม</p> <p>(2.2) สื่อการเรียนรู้</p> <p>(2.3) กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>(2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง</p>	<p>ในภาพรวมขององค์ประกอบ ของรูปแบบการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัด กาฬสินธุ์ ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 คน มีความเห็นร่วมกัน ว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็น ประโยชน์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ เสนอแนะให้มีกระบวนการ ดำเนินงาน 5 ขั้นตอนให้ ชัดเจนและครอบคลุม คือ</p> <p>1) การพัฒนาบุคลากร (Training) 2) การจัดการ สภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) 3) การ ลงมือปฏิบัติ (Practice)</p> <p>4) การปรับปรุง แก้ไข และ พัฒนา (Improve) และ</p> <p>5) การสรุปและรายงานผล (Report)</p>	<p>ภาพรวมขององค์ประกอบของ รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา โดยใช้กิจกรรม ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และ เป็นประโยชน์ในส่วนนี้ ผู้วิจัย จึงยืนยันตามหลักการเดิม</p>
4. ส่วนที่ 3 แนวทางการจัด กิจกรรม และการประเมินผล	ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์	ส่วนที่ 3 แนวทางการจัด กิจกรรมและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญให้คงไว้ดังเดิม

(ต่อ)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ	สาระสำคัญของรูปแบบ (ฉบับสมบูรณ์)
5. ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัด ความสำเร็จ	มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ควรปรับเพิ่ม เงื่อนไข ความสำเร็จให้อยู่ในภาพรวม	ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม เป็นไปได้ จึงปรับเพิ่ม เงื่อนไขให้อยู่ในภาพรวม

จากตารางที่ 4.14 พบว่า 1) รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมของรูปแบบ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ แต่ควรออกแบบให้รูปแบบ เป็นส่วนประกอบเดียวกัน 2) ส่วนที่ 1 บทนำ หลักการ แนวคิดและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ 3) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบแบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้ 3.1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (5) การสรุปและรายงานผล (Report) 3.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) สภาพแวดล้อม (2) สื่อการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง 4) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล 5) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีความเห็นร่วมกันว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

4.2.2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

4.2.2.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1) ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561

1.1) ผลการประเมินความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเข้ารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2561 มีผลการประเมินดังรายละเอียดนี้

1.1.1) ข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย เพศ และ อายุ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย รายละเอียดในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของสถานภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

รายการ	สถานภาพ	จำนวน (10 คน)	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	6	60.00
	2. หญิง	4	40.00
2. อายุ	1. แรกเกิด – 3 ปี	3	30.00
	2. 4 – 6 ปี	7	70.00

จากตารางที่ 4.15 พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 อายุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า อยู่ในกลุ่มอายุ 4 – 6 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และอายุแรกเกิด 0 – 3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30

1.1.2) ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 จำแนกรายทักษะพื้นฐาน 6 ทักษะ แสดงผลดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินระดับความสามารถหลังการพัฒนา (N=10 คน)			
		ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
1	ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่	8	80	2	20
2	ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	7	70	3	30
3	ทักษะการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน	7	70	3	30
4	ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	7	70	3	30
5	ทักษะทางสังคม	8	80	2	20
6	ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	6	60	4	40
เฉลี่ยรวม		7.17	71.67	2.83	28.33

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 พบว่า โดยภาพรวมเด็กทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71.67 หลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาเป็นทักษะพื้นฐานที่มีระดับความสามารถของเด็กผ่านเกณฑ์การพัฒนาหลังใช้รูปแบบ (สูงกว่าระดับ 4 ขึ้นไป) จำนวนเด็กมากที่สุด คือ 8 คน ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และทักษะทางสังคม รองลงมา คือ 7 คน ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน ทักษะการรับรู้ และแสดงออกทางภาษา และทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ตามลำดับ

1.2) ผลการสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561

ผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 รายละเอียดตามประเด็นการสัมภาษณ์ ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 สรุปประเด็นผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561

รายการประเด็นคำถาม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1) กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมวงกลม การเล่นกลางแจ้ง การเล่านิทาน ตามลำดับ
2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การรับประทานอาหารว่าง รองลงมา คือ การรับประทานอาหารกลางวัน การทำความสะอาดร่างกาย การทำความสะอาดเครื่องใช้และห้องเรียน และกิจกรรมการนอนกลางวัน ตามลำดับ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

รายการประเด็นคำถาม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
3) กิจกรรมหลัก หรือ กิจกรรมครูพาทำ ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ รองลงมา คือ กิจกรรมวันหยุดหัดสบดี : งานระบายสีและระบายสีเทียน กิจกรรมวันอังคาร : งานครัว กิจกรรมวันจันทร์ : งานปั้น และกิจกรรมวันศุกร์ : งานสวนหรืองานบ้าน ตามลำดับ
4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมหลัก รองลงมา คือ กิจกรรมพื้นฐาน ต่ำที่สุดคือ กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน
5) กิจกรรมในรอบปี กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม รองลงมา คือ กิจกรรมวันสำคัญ ต่ำที่สุด คือ กิจกรรมการฉลองวันเกิด

จากตารางที่ 4.17 ผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2561 พบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด ได้แก่ 1) กิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ 2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง 3) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ 4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมหลัก และ 5) กิจกรรมในรอบปี คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม และในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อระดับความสามารถทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะ มากที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ และอยู่ในกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา น้อยที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นนิทาน กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน น้อยที่สุด คือ การนอนกลางวัน รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมหลัก น้อยที่สุด คือ กิจกรรมวันศุกร์ : งานสวนหรืองานบ้าน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สูงขึ้น แล้วนำไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562

2) ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562

2.1) ผลการประเมินความสามารถก่อนและหลังของทักษะพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลการประเมินดังรายละเอียด ต่อไปนี้

2.1.1) ข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย เพศ และอายุ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย รายละเอียดในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละสถานภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

รายการ	สถานภาพ	จำนวน (45 คน)	ร้อยละ
1. เพศ	1. ชาย	24	53.33
	2. หญิง	21	46.67
2. อายุ	1. แรกเกิด – 3 ปี	11	24.44
	2. 4 – 6 ปี	34	75.56

จากตารางที่ 4.18 พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 45 คน พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชายจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

อายุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า อยู่ในช่วงอายุ 4 – 6 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 75.56 และอายุแรกเกิด 0 – 3 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44

2.1.2) ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 แสดงผลดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ผลการประเมินความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมินระดับความสามารถ หลังการพัฒนา (N=45 คน)			
		ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
1	ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่	41	91.11	4	8.89
2	ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	42	93.33	3	6.67
3	ทักษะการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน	43	95.56	2	4.44
4	ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	42	93.33	3	6.67
5	ทักษะทางสังคม	43	95.56	2	4.44
6	ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	41	91.11	4	8.89
ค่าเฉลี่ยรวม		42	93.33	3	6.67

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผลการประเมินระดับความสามารถเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีระดับความสามารถสูงขึ้นทั้ง 6 ทักษะพื้นฐาน หลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมที่ผ่านเกณฑ์การพัฒนา 42 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ส่วนค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมที่ไม่ผ่านเกณฑ์การพัฒนา 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 เมื่อพิจารณาเป็น ทักษะพื้นฐานที่มีระดับความสามารถของเด็กผ่านเกณฑ์การพัฒนาหลังใช้รูปแบบ (สูงกว่าระดับ 4 ขึ้นไป) จำนวนเด็กมากที่สุด คือ 43 คน ได้แก่ ทักษะการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม รองลงมา คือ 42 คน ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก และทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา ส่วนจำนวนเด็กน้อยที่สุด คือ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ตามลำดับ

2.1.3) ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล ปีการศึกษา 2562 ที่ได้รับการส่งเสริมศักยภาพโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอกรณีศึกษาที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 1 คน และในภาคผนวก จำนวน 9 คน (ภาคผนวก ฉ หน้า 284) มีข้อค้นพบเป็นรายบุคคล ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายฐาปกรณ์ วังทอง

วันเดือนปีเกิด 24 พฤษภาคม 2558

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันได แบบพยักเท้าได้ สามารถมองตามวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ สามารถเคี้ยวอาหารได้ สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น สามารถใช้จินตนาการ ในการเล่นได้ และสามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้

จุดด้อย ไม่สามารถสามารถยืนทรงตัวขาเดียวตามเวลาที่กำหนดได้ ไม่สามารถมองตามวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ ไม่สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ และไม่สามารถดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตารางที่ 4.20 แสดงผลพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันได แบบพยักเท้าได้ แต่ไม่สามารถยืนทรงตัวขาเดียวตามเวลาที่กำหนดได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถมองตามวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ แต่ไม่สามารถมองตามวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้	ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถเคี้ยวอาหารเองได้ แต่ไม่สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

(ต่อ)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น แต่ไม่สามารถแสดงสีหน้า ทำทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	
ทักษะทางสังคม	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถใช้จินตนาการในการเล่นได้ แต่ไม่สามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ แต่ไม่สามารถดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กชายฐาปกรณ์ วังทอง เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 24 พฤษภาคม 2558
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

ตารางที่ 4.21 แสดงผลการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถยืนทรงตัวขาเดียวตามเวลาที่กำหนดได้	3	กิจกรรม - ฝึกยืนทรงตัวขาเดียวในกิจกรรมกลางแจ้งโดยยืนบนวงกลมเชือกไหมพรมและบนขอนไม้ สื่อที่ใช้ - วงกลมเชือกไหมพรม - ขอนไม้	เด็กชายฐาปกรณ์สามารถยืนทรงตัวขาเดียว ในกิจกรรมกลางแจ้ง ตามเวลาที่กำหนดได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

(ต่อ)

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

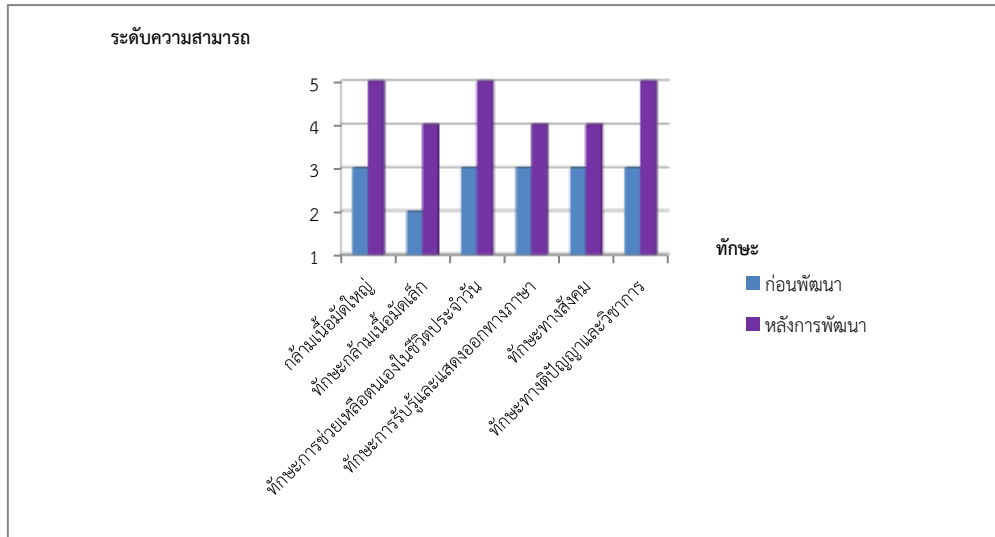
จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถมองตามวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้	2	กิจกรรม - ฝึกการมองตามของเล่นที่เคลื่อนที่ได้ในการเล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ตุ๊กตา/ลูกไม้ ของเล่นที่เคลื่อนที่ได้ในมุมเล่นอิสระ - คำชมเชย	เด็กชายฐานาปกรณ์สามารถมองตามของเล่นที่เคลื่อนที่ได้ในการเล่นอิสระทำได้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้	3	กิจกรรม - ฝึกการใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากในกิจกรรมรับประทานอาหารว่างและกิจกรรมการรับประทานอาหารกลางวัน สื่อที่ใช้ - จาน ช้อน อาหารว่างและอาหารกลางวัน - คำชมเชย	เด็กชายฐานาปกรณ์สามารถการใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากในกิจกรรมรับประทานอาหารว่างและกิจกรรมการรับประทานอาหารกลางวัน โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

(ต่อ)

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนน ก่อน พัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ ในการพัฒนา	ความสามารถ หลังการพัฒนา	คะแนน หลัง พัฒนา
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	3	กิจกรรม - ฝึกแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสมในกิจกรรมกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - การแสดงสีหน้าท่าทางดีใจ / เสียใจ - บริเวณกลางแจ้ง - คำชมเชย	เด็กชายฐาปกรณ์สามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสมในกิจกรรมกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสังคม - สามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้	3	กิจกรรม - ฝึกการเล่นอิสระ อยู่ในกลุ่มได้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่นอิสระ	เด็กชายฐาปกรณ์สามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา	4
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถดูแลส่วนต่างๆของร่างกายได้	3	กิจกรรม - ฝึกดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - เพลงอวัยวะและหน้าที่ของอวัยวะ	เด็กชายฐาปกรณ์สามารถดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

แผนภูมิแท่งความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 1 เด็กชายฐาปกรณ์ วังทอง

ภาพที่ 4.2 แผนภูมิแท่ง ความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 1 เด็กชายฐาปกรณ์ วังทอง

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 **ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถยืนทรงตัวขาเดียว ในกิจกรรมกลางแจ้ง ตามเวลาที่กำหนดได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.2 **ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถมองตามของเล่นที่เคลื่อนที่ได้ในการเล่นอิสระ ทำได้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 **ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถการใช้ช้อน ตักอาหารเข้าปาก ในกิจกรรมรับประทานอาหารว่างและกิจกรรมการรับประทานอาหารกลางวันโดยทำได้ ด้วยตนเอง

4.4 **ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่าง เหมาะสมในกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 **ทักษะทางสังคม** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นอิสระโดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 **ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ** เด็กชายฐาปกรณ์ สามารถดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

2.2) ผลการสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 รายละเอียดจากประเด็นการสัมภาษณ์ ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 สรุปประเด็นผลการสัมภาษณ์หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562

รายการประเด็นคำถาม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
1) กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมวงกลม การเล่นเกมแจ้้ง การเล่นนิทาน ตามลำดับ
2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การรับประทานอาหารว่าง รองลงมา คือ การรับประทานอาหารกลางวัน การทำความสะอาดร่างกาย การทำความสะอาดเครื่องใช้ และห้องเรียน และกิจกรรมการนอนกลางวัน ตามลำดับ
3) กิจกรรมหลัก หรือ กิจกรรมครูพาทำ ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมวันพุธ : กิจกรรมงานฝีมือ รองลงมา คือ กิจกรรมวันพฤหัสบดี : กิจกรรมงานระบายสีและระบายสีเทียน กิจกรรมวันอังคาร : กิจกรรมงานครัว กิจกรรมวันจันทร์ : กิจกรรมงานปั้น และกิจกรรมวันศุกร์ : กิจกรรมงานสวนหรืองานบ้าน ตามลำดับ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

รายการประเด็นคำถาม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์
4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมหลัก รองลงมา คือ กิจกรรมพื้นฐานต่ำที่สุด คือ กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน
5) กิจกรรมในรอบปี กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย	กิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม รองลงมา คือ กิจกรรมวันสำคัญ ต่ำที่สุด คือ กิจกรรมการฉลองวันเกิด

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2562 ในครั้งนี้ มีข้อสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการที่สูงขึ้นทุกคน และกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด ได้แก่ 1) กิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ 2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง 3) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ 4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมหลัก และ 5) กิจกรรมในรอบปี คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม

4.2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	สถานภาพ	จำนวน (N = 111)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง	1. ผู้บริหาร	2	1.80
	2. ครู	64	57.66
	3. ผู้ปกครองเด็ก	45	40.54
2. เพศ	1. ชาย	26	23.42
	2. หญิง	85	76.58

(ต่อ)

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

รายการ	สถานภาพ	จำนวน (N = 111)	ร้อยละ
3. อายุ	1. ต่ำกว่า 30 ปี	30	27.03
	2. 31 – 49 ปี	52	46.85
	3. 50 ปี ขึ้นไป	29	26.13
4. วุฒิการศึกษา	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	53	47.75
	2. ปริญญาตรี/เทียบเท่า	48	43.24
	3. สูงกว่าปริญญาตรี	10	9.01

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 111 คน เป็นครู จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 57.66 และผู้ปกครอง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54 เพศหญิง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 76.58 เพศชาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 23.42 มีอายุระหว่าง 31-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.85 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 ระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 43.24 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.01

ผลการศึกษาคำพิงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

	รายการประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	ความเหมาะสม		ความหมาย
			μ	σ	
1	การจัดประชุมชี้แจงแนวทาง การจัดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรม ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.50	0.50	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.71	0.45	มากที่สุด
	รวม		4.57	0.48	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	รายการประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	ความเหมาะสม		ความหมาย
			μ	σ	
2	การจัดบรรยากาศที่อบอุ่น เหมือนบ้านและจัดสภาพ แวดล้อมของห้องเรียน ให้เอื้อ ต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ที่หลากหลาย เช่น มุมบ้าน มุมนิทาน มุมฤดูกาล ฯลฯ	ผู้บริหาร	4.00	1.00	มาก
		ครู	4.59	0.49	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.60	0.49	มากที่สุด
		รวม	4.40	0.66	มาก
3	ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องเรือนจากธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้มีความ เหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน เช่น มีอุปกรณ์เครื่องครัว จัดโต๊ะรับประทานอาหาร ฯลฯ	ผู้บริหาร	4.00	0.00	มาก
		ครู	4.39	0.49	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.51	0.50	มากที่สุด
		รวม	4.30	0.33	มาก
4	ประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการ ประเมินมาวางแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล ให้ตรงตามสภาพปัญหาและ ความต้องการของเด็ก แต่ละบุคคล	ผู้บริหาร	4.00	0.00	มาก
		ครู	4.30	0.46	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.40	0.65	มาก
		รวม	4.23	0.37	มาก
5	จัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล ที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล	ผู้บริหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
		ครู	4.59	0.49	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.00	0.63	มาก
		รวม	4.53	0.37	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	รายการประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	ความเหมาะสม		ความหมาย
			μ	σ	
6	การประเมินผลระหว่าง การจัดประสบการณ์เรียนรู้ตาม สภาพจริง เพื่อสนับสนุนการ เรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.80	0.39	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.20	0.58	มาก
		รวม	4.50	0.49	มากที่สุด
7	ทบทวนแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล และนำไป ปรับปรุง เพื่อวางแผนการจัด การศึกษาให้เหมาะสมกับความ ต้องการของเด็กแต่ละบุคคล	ผู้บริหาร	4.00	1.00	มาก
		ครู	4.50	0.50	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.49	0.50	มาก
		รวม	4.33	0.67	มาก
8	บันทึกผลความก้าวหน้าของเด็ก เป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นการ ประเมินพัฒนาการเด็กให้ ครอบคลุมทุกด้านอย่าง เป็นองค์รวม	ผู้บริหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
		ครู	4.20	0.87	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.20	0.58	มาก
		รวม	4.47	0.48	มาก
9	รายงานความก้าวหน้าของเด็ก ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล และสรุปการประเมินผล อย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.41	0.80	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.69	0.46	มากที่สุด
		รวม	4.53	0.59	มากที่สุด
10	ครูมีบทบาทที่สำคัญในการเป็น แบบอย่างที่ดี และสามารถจัด กิจกรรมที่เหมาะสมกับ พัฒนาการของเด็กในแต่ละ ช่วงวัย ทำให้เด็กเกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ ในทุกสถานการณ์	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.41	0.80	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.69	0.46	มากที่สุด
		รวม	4.53	0.59	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	รายการประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	ความเหมาะสม		ความหมาย
			μ	σ	
11	ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.50	0.50	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.80	0.40	มากที่สุด
รวม			4.60	0.47	มากที่สุด
12	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.81	0.39	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.89	0.31	มากที่สุด
รวม			4.73	0.40	มากที่สุด
13	ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.42	0.79	มาก
		ผู้ปกครองเด็ก	4.51	0.50	มากที่สุด
รวม			4.48	0.60	มาก
14	แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น	ผู้บริหาร	4.50	0.50	มาก
		ครู	4.91	0.29	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.69	0.46	มากที่สุด
รวม			4.70	0.42	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	รายการประเมิน	กลุ่มเป้าหมาย	ความเหมาะสม		ความหมาย
			μ	σ	
15	แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้วัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	ผู้บริหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
		ครู	4.69	0.46	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.69	0.46	มากที่สุด
รวม			4.79	0.31	มากที่สุด
ภาพรวม		ผู้บริหาร	4.47	0.40	มาก
		ครู	4.55	0.53	มากที่สุด
		ผู้ปกครองเด็ก	4.52	0.51	มากที่สุด
รวมความพึงพอใจ			4.51	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.24 พบว่า โดยภาพรวมความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.48$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้วัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.79$, $\sigma = 0.31$) รองลงมา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.40$) แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.42$) และ ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.47$) ตามลำดับ และอันดับที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.37$) เมื่อพิจารณาในรายข้อจำแนกตามกลุ่มประชากร สรุปดังนี้

ผู้บริหาร ให้การศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรก พบว่ามี 3 ข้อ คือ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกผลความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม และแนวทางการดูแล

และช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ($\mu = 5.00$, $\sigma = 0.00$) รองลงมา พบว่ามี 8 ข้อ คือ การจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ การประเมินผลระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง รายงานความก้าวหน้าของเด็กตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และสรุปการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ครูมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.50$) และอันดับที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดพบว่า มี 4 ข้อ คือ การจัดบรรยากาศที่อบอุ่นเหมือนบ้านและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ให้เอื้อต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมบ้าน มุมนิทาน มุมตุ๊กตา ฯลฯ ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องเรือนจากธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน เช่น มีอุปกรณ์เครื่องครัว จัดโต๊ะรับประทานอาหาร ฯลฯ ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และนำผลไปปรับปรุง เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ($\mu = 4.00$, $\sigma = 1.00$) ตามลำดับ

ครู ภาพรวมครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณารายชื่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($\mu = 4.91$, $\sigma = 0.29$) รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อคือ การประเมินผลระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.81$, $\sigma = 0.39$) อันดับที่สาม มี 2 ข้อ คือ ครูมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้วัตรกรรมการศึกษา

ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.46$) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือบันทึกผล
ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้านอย่าง
เป็นองค์รวม ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.87$)

ผู้ปกครองเด็ก ให้การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.51$) เมื่อพิจารณารายชื่อ
ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันดับแรก คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด
วอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.89$,
 $\sigma = 0.31$) รองลงมา คือ ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงาน
ด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.40$) อันดับที่สาม คือ
การจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้
ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด
วอลดอร์ฟ ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.45$) และอันดับที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ
บุคคล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.00$,
 $\sigma = 0.63$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อต่อบัณฑิตประสงค์ของการวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 3.30$, $\sigma = 0.51$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ความรู้ และความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็ก เป็นรายบุคคล และมีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.47$) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ขั้นตอน พบว่า

5.1.2.1 ผลการศึกษารูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลจากการศึกษาดูงานสถานศึกษา (Site Visit) ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี และได้รับการยอมรับเป็นสถานศึกษาต้นแบบระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1) สภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มีข้อค้นพบ ดังนี้ (1) มีการอบรมพัฒนาครู และผู้ปกครองเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (2) มีการจัดประชุมชี้แจงครู ผู้ปกครองเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (3) มีการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล (4) มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย (5) มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (6) มีการประเมินผลการพัฒนาและทบทวนแผนฯ ที่จัดทำขึ้น (7) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้คำชี้แนะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (8) มีการนำผลนิเทศ ติดตาม มาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ (9) มีการรวบรวมผลดำเนินงาน และรายงานการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป และ 1.2) การดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด มีข้อค้นพบ ดังนี้ (1) มีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (2) มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและผู้ปกครอง (3) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4) มีการประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันเพื่อส่งเสริมการทำงานของแต่ละหน่วยงาน (5) มีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการจัดหาสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และ (6) มีการกำหนดภารกิจของกลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานที่ชัดเจนตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของขอบข่ายงานในหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และร่วมมือการทำงาน เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

2) ผลการยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาข้อมูลในระยะที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม (ภาคผนวก ค หน้า 252) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาร่วมพิจารณากับผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดส่วนประกอบของรูปแบบและคู่มือรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ (ร่าง) ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ 1 บทนำ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ 2) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ประกอบด้วย (1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อม (2) สื่อการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ (4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง 3) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรม และการประเมินผล 4) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3) ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ความถูกต้อง ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.44$) รองลงมา คือ ความเหมาะสม ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.45$) ความเป็นไปได้ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.44$) ตามลำดับ ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.44$)

5.1.2.2 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน ตลอดปีการศึกษา 2561 พบว่า โดยภาพรวม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71.67 ผลจากการทดลองใช้ในครั้งนี้พบข้อสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสามารถทักษะพื้นฐาน ทั้ง 6 ทักษะ มากที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ และอยู่ในกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง ส่วนกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา น้อยที่สุด อยู่ในกิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นทานอยู่ในกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน น้อยที่สุด คือ การนอนกลางวัน รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ในกิจกรรมหลัก น้อยที่สุด คือ กิจกรรมวันศุกร์ : งานสวนหรืองานบ้าน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญาและรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญา ให้สูงยิ่งขึ้น แล้วนำไปใช้จริงในปีการศึกษา 2562 กับกลุ่มเป้าหมาย เด็กที่มีความบกพร่องสติปัญญา จำนวน 45 คน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกคนมีระดับความสามารถสูงขึ้นทั้ง 6 ทักษะพื้นฐาน หลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมที่ผ่านเกณฑ์การพัฒนา 42 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 และจากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองเด็กในรอบนี้ พบว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มากที่สุด ได้แก่ 1) กิจกรรมพื้นฐาน คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ 2) กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน คือ การรับประทานอาหารว่าง 3) กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมวันพุธ : งานฝีมือ 4) กิจกรรมในหนึ่งเดือน คือ กิจกรรมหลัก และ 5) กิจกรรมในรอบปี คือ กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม

5.1.2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองเด็กที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51, \sigma = 0.48$) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.79, \sigma = 0.31$) รองลงมา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.73, \sigma = 0.40$) แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ($\mu = 4.70, \sigma = 0.42$) และผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ($\mu = 4.60, \sigma = 0.47$) ตามลำดับ และอันดับที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ($\mu = 4.23, \sigma = 0.37$)

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.2.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยเสนอประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

การศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ความรู้ และความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 3) การให้บริการที่เหมาะสมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) การประเมินผลความก้าวหน้าและสรุปรายงานผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพดีขึ้นโดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคมและการฝึกอาชีพให้คนพิการต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนหรือได้รับการยกระดับ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในขณะนั้นให้สามารถปฏิบัติงานหรือดูแลเด็กนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที หรือมีพฤติกรรมในการทำงานเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้รับบริการหรือเด็กได้ (Nadler, 1980) และดำเนินการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมต้องอาศัยวิธีการ

รูปแบบที่ชัดเจนครอบคลุมสภาพปัญหา โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชาญ ใจถึง (2557) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวตนเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากและเห็นว่าการกิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจรู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น สอดคล้องกับสมพร หวานเสร็จ (2554) ซึ่งได้ศึกษาสภาพปัญหาในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ปกครองและบุคลากรที่ให้บริการมีต้องมีส่วนร่วมและมีองค์ความรู้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยรวมให้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ระบุปัญหา เสนอแนวทางการให้ความช่วยเหลือ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล ตลอดจนประเมินผลการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินต์ สว่างศรี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคในด้านโครงสร้างและนโยบาย พบว่า โครงสร้างการบริหารที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ ด้านการให้บริการและคุณลักษณะของผู้เรียน พบว่ามีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับแผนพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) พัฒนาคำถาม ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) จัดสื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลความก้าวหน้า ทบทวน แก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล และ 5) นิเทศ ติดตาม สรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในกระบวนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในขั้นตอนแรกจึงควรมีการสร้างความตระหนักการดำเนินการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้เกิดขึ้นหากมีการดำเนินการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟแล้ว จะพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการคัดกรอง และประเมินความสามารถพื้นฐานเพื่อการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคนอย่างครบถ้วน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เด็กพิการได้รับการจัดกิจกรรมในการให้บริการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมเฉพาะบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีทีมจัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว หรือแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เป็นรายบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัญจิต วรรณนวล (2550) ได้ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กสมองพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

แบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กสมองพิการ (S : Student) 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks) 4) บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลของเด็กสมองพิการ โดยดำเนินการตามกระบวนการเชิงระบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา 3) การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและการวางแผนแก้ปัญหา 4) การดำเนินการตามแผน 5) การประเมินผลการศึกษา ผลการพัฒนาศักยภาพเด็กสมองพิการ โดยกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า เด็กสมองพิการ มีพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการรับรู้ และแสดงออกทางภาษา ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะด้านสติปัญญาและการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะทางสังคม ดีขึ้นทุกทักษะหลังการรับการพัฒนาพัฒนาศักยภาพ การประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแบบเคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง พบว่า มีความพึงพอใจการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามกรอบแนวคิด SETT ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กสมองพิการ (S : Student) 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม (E : Environment) 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (T : Tasks) 4) บริการสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยี (T : Tools) ในระดับมากทุกด้าน

5.2.2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยเสนอประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.2.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 เล่ม (ภาคผนวก ค หน้า 252) และการศึกษาดูงาน (Site Visit) ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) พบว่า มีการอบรมให้ความรู้ และทักษะที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถออกแบบกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเหมือนบ้าน การประเมินผลการพัฒนาและทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำขึ้น และนำผลมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาในการดำเนินงาน การส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกัน โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบในแต่ละส่วนของรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานในบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้กำหนดส่วนประกอบของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนที่ 1 บทนำ 2) ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) องค์ประกอบหลัก ขั้นตอน TAPIR ประกอบด้วย (2.1.1) การพัฒนาบุคลากร (Training) (2.1.2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) (2.1.3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) (2.1.4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) และ (2.1.5) การสรุปและรายงานผล (Report) 2.2) องค์ประกอบสนับสนุน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (2.2.1) สภาพแวดล้อม

(2.2.2) สื่อการเรียนรู้ (2.2.3) กิจกรรมการเรียนรู้ และ (2.2.4) บทบาทผู้เกี่ยวข้องของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง 3) ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมและการประเมินผล 4) ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไมตรี บุญทศ (2554) ได้นำเสนอขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเตรียมก่อนการวิจัย โดยการเลือกพื้นที่การวิจัย การเตรียมทีมวิจัย เครื่องมือวิจัย 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน ปัญหาโรงเรียนพื้นที่การวิจัย ศึกษาคุณภาพโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ 3) ร่างรูปแบบ การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน 4) ตรวจสอบและแก้ไขร่าง รูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อ คุณภาพโรงเรียน 5) ทดลองใช้รูปแบบ การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน 6) ประเมินและปรับปรุง การบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาญ ใจถึง (2557) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและ วอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและผลการพัฒนา รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและความสำคัญของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบริหารงานวิชาการใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ขั้นตอนด้านกระบวนการ (Process) และขั้นตอนด้านผลผลิต (Output) และองค์ประกอบที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 2) ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ปรากฏว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟ มีประสิทธิผลประกอบด้วย ด้านความคิดเห็นต่อรูปแบบครูผู้รู้รูปแบบมีความรู้สึกที่ดีมากต่อรูปแบบ และเห็นว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ในบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้เด็ก มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในส่วนตัวเอง และความสัมพันธ์กับเพื่อนเด็กกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบมากขึ้นและเห็นว่า กิจกรรมสนุกทำแล้วมีความสุขสบายใจ รู้สึกรักผู้อื่นมากขึ้น ด้านการนำไปใช้ครูผู้รู้รูปแบบมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสามารถ นำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ปกติทั่วไปในสถานศึกษาได้ และด้านเนื้อหาครูผู้รู้รูปแบบ มีความเห็นว่าเนื้อหาของรูปแบบมีความชัดเจนดีแต่ถ้าได้เพิ่มเติมเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้จะ ช่วยให้ผู้สอนมีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า คุณภาพของผู้เรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.2.2.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ความถูกต้อง รองลงมา คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ตามลำดับ เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น เป็นการกำหนดกรอบความคิด ด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางใน การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันส่งผลต่อ การพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Keeves (1988)

ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงเชิงเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนา รูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้วรูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งผลจากการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน โดยมีองค์ประกอบหลักขั้นตอน TAPIR ที่เป็นกลไกกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากร (Training) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อหน่วยงาน เพราะจะทำให้บุคคลได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงาน การปรับตัวให้ทันกับวิทยาการ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพให้แก่บุคลากร ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ตนเองก้าวหน้าในหน้าที่การงานแล้วยังทำให้องค์กรหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Armon (1997) ได้ศึกษาบทบาทของครูในด้านการให้จริยศึกษาแก่เด็ก โดยการศึกษาการดูแลในห้องเรียนวอลดอร์ฟ ซึ่งจะพบลักษณะของรูปแบบการดูแลเด็ก 4 ลักษณะ ได้แก่ การเลียนแบบ การปฏิบัติ คำพูด และการยืนยัน จากการศึกษาพบว่า 1) คำจำกัดความเกี่ยวกับจริยศึกษาของครู ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ การดูแล และการสร้างความสัมพันธ์ 2) ครูถ่ายทอดจริยศึกษาเหล่านี้ โดยผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในห้องเรียน 3) มีความแตกต่างของวิธีที่ครูถ่ายทอดจริยศึกษา ทั้งการถ่ายทอดโดยตรง และการถ่ายทอดทางอ้อม 4) หลักสูตร มีความเป็นพลวัตระหว่างตัวครู และเป้าหมายทางจริยธรรมที่เป็นแนวทางในจัดสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก ช่องว่างระหว่างความตั้งใจของครูและการกระทำในฐานะผู้ถ่ายทอดจริยศึกษายังคงมีอยู่เนื่องจากการขาดความต่อเนื่อง การขาดการรับรู้ อุปสรรคสำคัญของความพยายามในการดูแลเด็กของครู ได้แก่ บุคลิกภาพของครู การสอน การทำงานและสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ จุมพล ตาปราบ (2561) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรนั้นต้องคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงาน ความต้องการของบุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาซึ่งจะต้องมีการวางแผนดำเนินการในการพัฒนาบุคลากรและมีการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรจึงจะประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออง อุทามนตรี และรชยา อินทนนท์ (2558) ได้กล่าวว่า ภายใต้อาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้การจัดการศึกษา การเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ดังนั้น บุคลากรจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติต่าง ๆ ที่ดีต่องานเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและทรงคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2) การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment) สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยมีการจัดสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนใช้โชนสีที่อบอุ่น มีบรรยากาศคล้ายกับบ้านผนัง และม่านสามารถเปิดรับแสงธรรมชาติได้ ส่วนภายนอกห้องเรียนมีตัวอาคารแวดล้อมด้วยธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและมีคุณภาพที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของศิริประภา พุทธิกุล (2560) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมต้องพิจารณาคุณภาพของทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมเด็กวัยอนุบาลอย่างละเอียดรอบคอบในทุกมิติ เพื่อให้มั่นใจว่าได้คัดเลือกแต่สิ่งที่ดีงาม มีความอ่อนโยนต่อการมองเห็น การได้ยิน และต่อประสาทสัมผัสทั้งหมด มีการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นประดุจบ้าน มีความงามของธรรมชาติปรากฏทุกหนแห่ง โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสีของเกอเธ่ (Goethe) และสถาปัตยกรรมตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) การจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะสะท้อนหลักการจัดการศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติที่สามารถส่งเสริมบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น ความปิติยินดี ความมหัศจรรย์ใจ และความเคารพพร้อมรับต่อสรรพสิ่งรอบตัว อีกทั้งคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมเด็กในความหมายที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่หล่อเลี้ยงพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็กในระดับชั้นอนุบาล และสอดคล้องกับ พัชรภรณ์ โปธิสัย (2558) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยจัดและปรับสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เหมาะสมมีความปลอดภัยมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเกิดความสุขและประสบผลสำเร็จ มีความเต็มใจในการแสวงหาความรู้และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความปลอดภัย มีแรงจูงใจ และเกิดความสุข การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสมและมีคุณค่า จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบผลสำเร็จในการศึกษา

3) การลงมือปฏิบัติ (Practice) เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ ซึ่งมีการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการประเมินพัฒนาการและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พร้อมทั้งทบทวนและประเมินผลการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมพร หวานเสร็จ (2547) ได้กล่าวว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) เป็นการให้การช่วยเหลือหรือฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งหมายถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการในวัยเด็ก หรือก่อนเรียนอย่างมีเป้าหมายตามความต้องการจำเป็นของเด็กโดยความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเป็นการลดผลกระทบความพิการและป้องกันความพิการหรือปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากความพิการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับจันทรา เตจ๊ะจักร (2556) ได้กล่าวว่าการได้รับบริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มมีความสำคัญหลายอย่างที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็ก หากเด็กได้รับบริการที่ครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการแพทย์

พยาบาล นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ช่วยเหลือหากได้รับบริการในช่วงแรก ๆ ของชีวิตจะช่วยพัฒนาการของเด็กและทำให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพได้ถึงขีดสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา กัญสมบุรณ์ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนาและการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้แนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลที่ใช้หลักแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการใช้หลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจะมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยพิจารณาจากความต้องการของเด็กและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดเป็นเนื้อหากิจกรรมตามหลักการของแนวคิดทางการศึกษาแบบวอลดอร์ฟในการใช้หลักสูตร จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผ่านกิจกรรมการเล่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวงกลมและการเล่านิทาน ซึ่งขั้นตอนในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของโรงเรียนจะแตกต่างกันไปตามความเข้าใจประสบการณ์และการตีความหมายของผู้บริหารที่มีต่อแนวคิดทางการศึกษา

4) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve) เป็นขั้นตอนการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Harris (1985) กล่าวว่า การที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การนิเทศการสอนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าที่จะเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน การนิเทศการสอนเป็นงานหลักที่สำคัญของโรงเรียน และการนิเทศการสอนต้องเป็นไปเพื่อการคงไว้และการปรับปรุงกระบวนการสอนและ กระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรชาติ ภูผาผุย (2550) ได้กล่าวว่า กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการช่วยเหลือ แนะนำ และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ประสานประโยชน์ มีความสุขในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับ Burton & Brueckner (1955) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า 1) การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound) คือ เป็นไปตามค่านิยมความจริงตามกฎเกณฑ์ควรมีการพัฒนาการ ทั้งทางด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน 2) การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ เป็นไปอย่างมีลำดับเป็นระเบียบในการทำงานมีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือใช้อำนาจน้อยที่สุด 4) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออกและพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในเอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด

5) การสรุปและรายงานผล (Report) มีการสรุปและรายงานผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะร่วมพิจารณาความก้าวหน้าของเด็กกว่าอยู่ในระดับใด และวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อส่งต่อหรือจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ

ความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล สอดคล้องกับสุวิมล ตมพิริยะศักดิ์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ประกอบด้วย การส่งต่อเป็นการได้มาซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับบริการ ซึ่งส่งต่อโดยใครก็ได้เพื่อเข้ารับบริการ เช่น พ่อแม่ ญาติ แพทย์ พยาบาล คนทั่วไปหรือหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถติดต่อส่งเด็กมาในลักษณะใดก็ได้ และการประเมินความก้าวหน้าในการบริการของเด็กนั้น ต้องมีการจดบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่าย เพื่อมาประชุมสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนในขั้นนี้อาจมีการปรับปรุงการให้บริการ หรือการปรับเปลี่ยนกิจกรรม รวมทั้งการจัดระบบการส่งต่อหน่วยงานอื่นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Cohen & Uphoff (1977) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งจากประชาชนโดยสมัครใจ ทั้งยังมีส่วนในการตัดสินใจว่าจะทำอะไร ทำด้วยวิธีการอย่างไรและการมีส่วนร่วมนี้ เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือเป็นกระบวนการ ที่มนุษย์สามารถกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัทสจิรา วงษ์มาดิษฐ์ (2559) ได้กล่าวว่าการร่วมมือกันสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และผู้ปกครอง ทำให้เกิดผลดีโดยรวม ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อนักเรียน และสถานศึกษาในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนา นักเรียนนั้น การมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จด้านการศึกษาช่วยพัฒนา นักเรียนด้านอารมณ์และสังคมอีก

5.2.2.3 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เด็กทุกคนมีพัฒนาการทุกทักษะสูงขึ้นหลังจากใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ และส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและกิจกรรมพื้นฐาน ที่ครูและผู้ปกครองเห็นว่าส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ มากที่สุด คือ การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมวงกลม การเล่านิทาน การเล่นกลางแจ้ง ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาวะของเด็กอย่างรอบด้าน ซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาสุขภาวะโดยรวมมิติทางด้านอารมณ์และสังคมในด้านจิตใจ คือ การพัฒนาปัญญาให้เก่ง การพัฒนาจิตให้ดี และการพัฒนากายให้มีความสุข ซึ่งพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมเช่นกัน (ศศิลักษณ์ ชัยนิจ และบุษบง ตันติวงศ์, 2559) และกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาพลังเจตจำนงและพลังจินตนาการของเด็กให้เข้มแข็ง กล่าวคือ การเล่นของเด็กจะเริ่มจากการเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็นจากโลกภายนอก ถ่ายทอดออกมาด้วยพลังภายในของตนเองอย่างตั้งใจ และจดจ่อกับการเล่นของตนเอง ต่อมาจึงจะนำมาสู่พลังแห่งจินตนาการ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่ช่วยให้เด็กมีความสร้างสรรค์ ริเริ่ม และยืดหยุ่นการเล่นสร้างสรรค์ยังช่วยพัฒนาเด็กในด้านอื่น ๆ อย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านสังคม การเล่นจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษาการเล่นของเด็กที่ได้รับการดูแลให้อยู่ในทิศทางที่พึงประสงค์จะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มองเห็นสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองของผู้อื่น พัฒนาทักษะทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น ด้านอารมณ์ การเล่นจะช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนานร่าเริงสมวัย ลดความก้าวร้าว

ความวิตกกังวลให้น้อยลง ด้านร่างกาย การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมือให้มีความคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเล่นยังเป็นหนทางสำคัญของเด็กในการที่จะเรียนรู้ชีวิต เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และโลกที่แวดล้อมและสามารถส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี ฌ นคร (2557) ได้อธิบายว่าการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยยึดหลักการสำคัญ ตามรายละเอียดดังนี้ 1) ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยก ประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องประกอบกันขึ้นเป็นความพร้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป 2) เป็นรายบุคคล การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมินเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูล พื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กให้เป็นไปตามวัย ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน 3) วิธีการหลากหลาย การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องประเมินหลายๆ ครั้ง หลายๆ วิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านก่อนที่จะทำการสรุปผล 4) ดำเนินการอย่างเป็นระบบ การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายของการประเมิน มีการวางแผนการดำเนินการเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะถูกต้องตรงตามมาตรฐานตัวบ่งชี้และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญ ต้องมีการจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้เห็นร่องรอยของพัฒนาการอย่างเป็นระบบ ทุกกระยะของการพัฒนา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นร่องรอยของพฤติกรรมอย่างรอบด้าน และสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนั้น ผู้ดูแลเด็กและครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบเก็บรวบรวม ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้อย่างเป็นระบบ 5) ความต่อเนื่อง การประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และต้องดำเนินการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กในแต่ละวัน ผู้สอนต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน และดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ ตลอดปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา รักษ์นุช (2559) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย พบว่า ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวของ Gesell สามารถพัฒนานักเรียนมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยมีคะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

5.2.2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ภาพรวมของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองต่อรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และผู้ปกครอง

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ ตามลำดับเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดความมุ่งหมายและทิศทางชีวิตของตนได้อย่างมีอิสระตามกำลังความสามารถของตน แต่มนุษย์จะสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนไม่ได้ ถ้ายังไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือค้นพบส่วนต่าง ๆ หลายส่วนภายในตนเอง ด้วยเหตุนี้การศึกษาของวอลดอร์ฟ จึงเน้นการศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์โลกและจักรวาล รวมถึงมีจุดมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพ ซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปในเด็กเพื่อผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวยให้อนุชนทั้งหลายค้นพบพลังความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Serene Fong (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวอลดอร์ฟในเอเชีย จากการศึกษาพบว่า ได้มีการปรับประเด็นสำคัญของหลักสูตรให้เข้ากับประเพณีทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ให้ตรงตามความต้องการและพัฒนาการของเด็ก โดยมีการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของครูผู้ซึ่งได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กและวิวัฒนาการของจิตสำนึกของมนุษย์ สอดคล้องกับ Jacqueline A Stratton (2019) ได้ศึกษาแนวการศึกษาของวอลดอร์ฟและการบูรณาการเตรียมความพร้อมนักเรียนในระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองคือองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางวอลดอร์ฟ ที่มีรูปแบบการสอนที่หลากหลายทั้งเทคนิคพิเศษสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การสัมผัสกับธรรมชาติในบทเรียนวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงศิลปะที่เป็นการพัฒนาสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งช่วยพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ผลลัพธ์ที่ได้คือผู้ปกครองชื่นชมการศึกษาวอลดอร์ฟและรู้สึกว่าเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่ช่วยให้ลูก ๆ ได้รับประโยชน์ สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มีกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ ผู้บริหารครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ส่งผลต่อพัฒนาการระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ จึงควรได้รับการสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำไปใช้เพราะรูปแบบดังกล่าว

เป็นการเชื่อมโยงการให้บริการ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจน ยังพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล นอกจากนี้การนำแนวคิดวอลดอร์ฟมาพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ปกครองมากที่สุด ความร่วมมือและการประสานงานจะทำให้เด็กได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความคาดหวังของผู้ปกครอง และนำไปสู่การพัฒนาผู้พิการได้อย่างยั่งยืนต่อไป จึงควรสนับสนุนให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้ง 76 จังหวัด นำไปใช้ในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพราะเป็นรูปแบบที่ครูสามารถนำไปบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กมีภูมิลำเนาอยู่

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่องค์กรหรือหน่วยงานที่สนใจในการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวมทุกสังกัด และองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

5.3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษ

5.3.2.2 ศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมและรายละเอียดให้เข้าใจ

5.3.2.3 จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษอย่างต่อเนื่อง อาทิ หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น

5.3.2.4 จัดทำปฏิทินการดำเนินงาน และดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.3.2.5 ประเมินความสำเร็จการนำรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.3.2.6 ปรับปรุง แก้ไขรายละเอียด ตามขั้นตอนในรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในปีถัดไป

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อไปในกระบวนการ มีวิธีการดูแล และพัฒนาศักยภาพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ และศึกษาเจตคติของผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้กิจกรรมการศึกษาตามแนวทางวอลดอร์ฟกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษาประเภทอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงขันธ์. (2524). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2552 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กัลยา สุตะบุตร. (2539). *การแบ่งประเภทของภาวะปัญญาอ่อนตาม ICO - 10*. เอกสารประกอบ การฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษรุ่นที่ 6. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). ผู้นำแนวคิดการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 3(3), 25-31.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดมอนเตสซอรี*. กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดไฮลโคป*. กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- คณินิจ กองผาพา. (2544). *การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คัมภีร์ สุตแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารมหาวิทยาลัยสารคาม*, 4(2), 127-136.
- จันธิรา เตจ๊ะจักร. (2552). *การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกของ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตนา ศักดิ์ภู่อาราม. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จุฑามาศ แสงอาวุธ และพรนิภา จินดา. (2553). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี.
- จุมพล ตาปราบ. (2561). *การพัฒนาการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดการเรียนรู้โรงเรียนชุมชนบ้านหนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชญชิตา เทียงวงษ์. ศูนย์เด็กก่อนก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร (25 พฤษภาคม 2561). *สัมภาษณ์*.
- ชารี มณีศรี. (2542). *การนิเทศการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ณัฐภรณ์ ซื่อมาก. (2544). *การปรับบทบาทการเป็นแม่ของมารดาที่มีบุตรกลุ่มดาวน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภัตสร ชื่นสุขสมหวัง. (2556). *การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2552). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ณัฐสุดา นาลอ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน. (4 พฤษภาคม 2561). *สัมภาษณ์*.
- ณิศดา ณภัสณัฐ. (2558). *สภาพแวดล้อมสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี*. (การศึกษานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- दनัย เทียนพุด และคณะ. (2543). *การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุสิตา เหลือจันทร์. (2546). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวาดภาพระบายสี ในระดับชั้นประถมศึกษาที่ใช้แนวการศึกษาออลดอร์ฟ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณนีย์ วรหาคำ. (2554). *การจัดสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2562). *พิกการศึกษาเชิงวิพากษ์และบูรณาการ Critical and integral disability studies* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีวรรณ อินดา. (2552). *การพัฒนาารูปแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ทิพวรรณ เบ้าทอง. (2555). *การพัฒนาบุคลากรครูในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบางกลุ่ม 1 จังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช บุญมณี. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีระ รุญเจริญ และวาสนา ศรีไพโรจน์. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2545). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). *หลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 3*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นรา สมประสงค์ และเสรี ลาขโรจน์. (2546). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ 9*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นลินี ณ นคร. (2557). “แนวคิดในการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2547). *การปฏิรูประบบการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลละออง อุทามนตรี และ รชยา อินทนนท์. (2558). *การพัฒนาบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(1), 31.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2549). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิตินัยจำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- บุญส่ง ลีละชาต. (2559). *ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุณรดา ชัยบุญเรือง. (2560). *ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยประยุกต์ตามแนววลอดอร์ฟ กรณีศึกษาโรงเรียนเชิงชัยปัญญานุกูล (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- บุษบง ตันติวงศ์. (2552). *การศึกษาวอลดอร์ฟ : ปรัชญา หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประภคิตี พูลพัฒน์. (2544). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ประคอง ผลพิชญนันท์. (2552). *แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประนอม พรหมเกต. (2550). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประภัสสร สุธงทา. (2555). *ผลของการใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัญญา ทองนิล. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปัญญา เสาน้อย. *ศูนย์เด็กอ่อนก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต*. (25 พฤษภาคม 2561). *สัมภาษณ์*.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: พีเอ อาร์ต แอนด์ ปริ้นติ้ง.
- พร พันธุ์โอสถ. (2550). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2549). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สุภา.
- พัชราภรณ์ โพธิสัย. (2558). *สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาค้ำนา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2540). *โครงสร้างและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษา*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 1(2), 11-19.
- พูลสุข เอกไทยเจริญ. (2551). *การเขียนรายงานการค้นคว้า*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- มยุรี สิงห์ไพเราะ. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไมตรี บุญทศ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2551). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค
- ระวีวรรณ พนาลีจารุ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน. (4 พฤษภาคม 2561). *สัมภาษณ์*.
รักษิณา หทยด้อย. (2557). *การศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*
โดยใช้โปรแกรมการอบรมผู้ปกครอง. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2534). *พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534*.
เล่ม 108 ตอนที่ 205 ก. ฉบับพิเศษ. (25 พฤศจิกายน 2534).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2547). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ*
ประจำจังหวัด. เล่มที่ 121 ตอนที่ 58 ง. (20 กรกฎาคม 2547).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551*.
เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม*
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก. (22 กรกฎาคม 2553)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช*
2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. เล่ม 130 ตอนที่ 30 ก. (29 มีนาคม 2556)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เล่ม 13
ตอนที่ 40 ก. (6 เมษายน 2560).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *พระราชโองการ ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)*.
เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. (13 ตุลาคม 2561).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2542). *หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. เอกสารประกอบการอบรม
ครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- รุจิราพรรณ คงช่วย. (2556). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารงานของ โรงเรียน*
สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลิชเชา รูดี. (2551). *รูดอล์ฟ สไตเนอร์ มนุษย์ปรัชญา Rudolf Steiner : A teacher from the west.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: แพลนพรีนติ้ง.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. (2551). *หลักสูตรอนุบาลจุฬาลักษณ์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ แต่งผล. (2554). *การศึกษาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด.* กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วราภรณ์ รักรวิชัย. (2527). *การศึกษาก่อนวัยเรียน.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ววิรรณ สารกิจปรีชา. (2553). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วสันต์ ปัญญา. (2550). *การบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะที่ 1 เขต 1.* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วันเพ็ญ ศรีแก้ว. (2552). *การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วารี ธีระจิตร. (2545). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ* (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 3-6.
- วิชาญ ใจเถิง (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนววิถีพุทธและวอลดอร์ฟสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วินันดา ปิยะศิลป์ และ วันดี นิงสานนท์. (2558). *คู่มือการประเมิน วินิจฉัย และแนวทางช่วยเหลือเด็กพิการ Children with Disabilities.* กรุงเทพฯ : ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

- วิไลศิลป์ แสนทวีสุข. (2547). การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กพิเศษ เรียนร่วมโรงเรียนบ้านหนองกุง อำเภอดาลุสม จังหวัดอุบลราชธานี. (ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา กวยสมบุญ. (2542). การศึกษาการพัฒนาและการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอนุบาลที่ใช้ แนวคิดทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรีและวอลดอร์ฟ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วีระยุทธ ชาทะกาญจน์. (2555). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีัญญา ขานหุย. (2559). การพัฒนาแบบประเมินพัฒนาการเด็กพิการสำหรับผู้ปกครองของศูนย์ การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรียา นิยมธรรม. (2546). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 1 : แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็ก ตอนกลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิลักษณ์ ชัยนกิจ, บุษบง ตันตวิงศ์. (2559). การประเมินอย่างไร้ครมวญต่อเด็กปฐมวัย : แนวคิด และการปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2553). การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศานันท์ธินี ศิลาดิ. (2556). การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่อง การใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัยสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศิริประภา พฤทธิกุล. (2560). นวัตกรรมการศึกษาชาวอลดอร์ฟในระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ: พัฒนา ออนไลน์.
- ศิริพร วิริยะอัครเดชา. (2543). การยอมรับนวัตกรรมการศึกษาแนวอลดอร์ฟ : ศึกษากรณี ผู้ปกครองที่มีบุตรศึกษาอยู่ในโรงเรียนปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ศิวพร นิลสุข. (2551). *การพัฒนาการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10. (2544). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กพิการและการประเมินผลการศึกษา*. อุบลราชธานี : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). *รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา 2560*. กาฬสินธุ์: ศูนย์ฯ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำปีจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2560*. กาฬสินธุ์: ศูนย์ฯ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). *หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปีการศึกษา 2561*. กาฬสินธุ์: ศูนย์ฯ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์. (2562). *หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปีการศึกษา 2562*. กาฬสินธุ์: ศูนย์ฯ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม. (2558). *การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการสอนเฉพาะบุคคล*. จังหวัดนครปฐม : ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: ศูนย์ฯ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน. (2560). *รายงานผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน*. ลำพูน: ศูนย์ฯ.
- สถาบันราชานุกูล. (2561). *กรมสุขภาพจิต เผยคนไทยกว่า 1 ล้านคน สติปัญญาบกพร่อง*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2561 จาก <https://th.rajanukul.go.th/preview-3034.html?skin=dark>
- สมเกตู อุทโยธา. (2546). *การจัดการหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สมพร หวานเสรีจ. (2543). *การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม Inclusive Education*. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์.
- สมพร หวานเสรีจ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้ปกครองเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปฐมวัย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สมพร หวานเสร็จ. (2547). *การพัฒนาารูปแบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาโดยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 9*.
 ขอนแก่น: ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 9.
- สมพร หวานเสร็จ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรอบรมผู้ปกครองเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปฐมวัย*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพิศ ไชยคินี. (2554). *สภาพและความต้องการในการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนในการกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย*. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). *การใช้การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*.
 อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สังวาลย์ เชื้อนคำ. (2554). *การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนการสอนของโรงเรียนวาริชียงใหม่*.
 เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัมพันธ์ ปลอดภัย. (2549). *ศักยภาพในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของครูโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา*. วารสารวิชาการ, 5(4),8-13.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการจากมุมมองนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: จี พี ไชเบอร์พริ้นท์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *การวัดและประเมินความพร้อมในการเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย 2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). *หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2556*. เอกสารอัดสำเนา.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2538). *แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยราชสุดา*, 10(13), 51.
- สุทธิรัตน์ เพชรทิม. (2552). *การศึกษาความสามารถในการพูดของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง โดยใช้กิจกรรมเพลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัทจิรา วงษ์มาดิษฐ์. (2559). *พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านไผ่สีทอง จังหวัดสุพรรณบุรี*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรชาติ ภูผาผุย. (2550). *รายงานการนิเทศการดำเนินงานสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ*. เอกสารอัดสำเนา.
- สุรจิต วรรณนวล. (2549). *การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรียา มนต์รีภักดิ์. (2550). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้อบังคับคุรุสภา 2548 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. (2549). *การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์บริการสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนร่วมระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา. (2544). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อติติกานต์ นวลละออ. (2556). *การบริหารสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเกตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิสิริ จรัสชวณะเพท. *โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก กรุงเทพมหานคร (24 พฤษภาคม 2561)*. สัมภาษณ์.
- อรุโณทัย ไชยช่วย. (2559). *เกิดมาเป็นครู Born to be the teacher*. กรุงเทพฯ: วัฒนกันต์.
- อุบล เรียงสุวรรณ. (2538). *ระบบการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองทุนศาสตราจารย์ ดร. อุบล เรียงสุวรรณ . คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัญชิสา ไกรสรณภานเตร. (2545). *การพัฒนาศักยภาพตามความต้องการของข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร
- อัมพร พงษ์กัสนานันท์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อัมรินทร์ พันธุ์ไล. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน. (4 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.
 อารยันต์ แสงนิกุล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ
 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อารีญา สตาร์ตัน. (2556). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
 สำนักงานเขตราชเทวี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Armon, Joan.(1997). *The Waldorf Curriculum as a Framework for Moral Education:
 One Dimension of a Fourfold System*. Available From the US Department of
 Education.
- Bardo J.W. and Hardman .JJ. 1982. *Urban Sociology: A systematic introduction*.
 New York: F.E. Publishers, Inc.
- Briggs, T.H.; & Justman, J. (1952). *Improving Instruction Through Supervision*.
 New York: Macmillan.
- Burton, William H. ; & Brueckner, Lee J. (1952). *Supervision : A Social Process*. (3rd ed).
 New York : Appletion-Century-Crofts.
- Cook,E.R.,Tessier.A.,& Kiein, R.E. (1996) (4th.Ed). *Adapting early childhood currricular
 forchildren in incluusive setting*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. I. (1977). *Rural development participation: concepts
 and measures for project design*, Implementation and
- Dewey, (1966). *Democracy and Education An Introduction to the Philosophy of
 Education*. New York Free Press.
- Epstein (1995). School Family Community Partnerships: Caring for the Children
 We Share. *Phi Delta Kappa*. 76, 701-712.
- Harris, B.M. (1985). *Supervision Behavior in Education*. (2nd ed). Englewood Cliffs:
 Prentice-Hall.
- Joyce, B & Weil, M. (1985). *Models of teaching*. (2nd ed). New Delhi: Prentice-Hall.
- Keeves P.J. (1988). *Educational research, methodology and measurement : An
 international handbook*. Oxford : Pergamon Press.
- Luckasson, R.D. and others. (1992). *Mental Retardation Definition, classification, and
 Systems of Supports*. (9th ed). Washington : D.C. : American Association on
 Mental Retardation.

- Mcafee, O., & Leong, D. (1994). *Assessing and guiding young children's development and learning*. Toronto: Allyn and Bacon.
- Meason, Albert & Khedourri. (1985). *Management*. New York: Harper & Row.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Massachusetts : Harvard University Press.
- Nadler, L. (1980). *Corporate Human Resource Development: A Management Tool*. Houston: Gulf.
- Randoll, Dirk and Peters, Jürgen. (2015). *Empirical research on Waldorf education*. Germany: Alanus Hochschule.
- Serene Fong. (2017). *Developing a Waldorf Curriculum in Asia*. Germany: Freie Hochschule Stuttgart.
- Siegel. M. Lawrence. (2002). *The Complete IEP Guide How to Advocate for Your Special Ed Child*. 2nd ed. Berkeley : Consolidated Printers, INC.
- Steiner. E. (1988). *Methodology of the building*. Sydney: Educology Research Associates.
- Steiner. R. (1996). *Education of the Child : and Early Lectures on Education*. New York : Anthroposophic Press.
- Stratton, Jacqueline A. (2019). *Does Waldorf education offer a well-rounded and integrated experience that prepares students for higher grades and life in general ?*. United States of America : Hardin Simmons University.
- Townsend M.C. (2011). *Nursing Diagnoses in Psychiatric Nursing*. (8th ed). Philadelphia, the United State of America : F.A. Davis.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย และ
รายนามผู้เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีรายนาม ดังนี้

ชื่อ – สกุล

1. นายมานิตย์ คำงาม
2. ดร.นพดล ฐิติจันทร์
3. นายอัมรินทร์ พันธุ์วิไล
4. รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม
5. นายเรืองเวช ผาสุข

ตำแหน่ง

- ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
 เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน
 อาจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษาพิเศษและการสอน
 ภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

รายนามผู้เข้าร่วมในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้อง ในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน ได้แก่

1. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
2. รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
3. ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน
4. ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน

โดยมีรายนาม ดังนี้

ชื่อ – สกุล

ตำแหน่ง

1. นายสุวรรณ บัวพันธ์	ผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
2. นายภัทรนันท์ อิงภู	รองผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
3. นางปนัดดา อามาตย์สมบัติ	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
4. นางพิกุล หินวิเศษ	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
5. นางกุลทวี พลพันธ์	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
6. นางสาวศรีัญญา ขานหุย	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
7. นางสาวณมล โสภาศัย	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
8. นางเบญจวรรณ วังทอง	ผู้ปกครอง ด.ช. ฐาปกรณ์ วังทอง
9. นางสาวปิยะพร สุทธิประภา	ผู้ปกครอง ด.ช. ปริณัฐ คำป้อม
10. นางวรรณภา โสมวิเศษ	ผู้ปกครอง ด.ช. จิรภัทร ตาสาโรจน์
11. นางสาวทิพวรรณ โพธิ์ศรี	ผู้ปกครอง ด.ช. พชรพล พะเตียงกิ่ง
12. นางสาววิณา ดวงไฟ	ผู้ปกครอง ด.ญ. นารินภา ดวงไฟ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือในการวิจัย

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัญหา					ความต้องการจำเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.2	การประเมินพฤติกรรมหรือลักษณะ ประเภทความพิการร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน											
3.1	การประเมินพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา										
3.2	การเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัย ของเด็กทั่วไป และวางแผนตาม พัฒนาการและความต้องการจำเป็นของ เด็กเป็นรายบุคคล										
4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)											
4.1	ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) ตามสภาพปัญหาและ ความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
4.2	การจัดสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก อื่นใดทางการศึกษา ให้แก่เด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา ตามสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็ก เป็นรายบุคคล										
5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม											
5.1	ดำเนินการจัดกิจกรรมให้บริการ ช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ที่เหมาะสมกับ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นของเด็ก แต่ละบุคคล										
5.2	ประเมินผล ทบทวน และแก้ไขกิจกรรม ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล										

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัญหา					ความต้องการจำเป็น				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6. การประเมินความก้าวหน้า											
6.1	ดำเนินการประเมินความก้าวหน้าในกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
6.2	การสะท้อนผลและสรุปผลการประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										
7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ											
7.1	การออกแบบเครื่องมือ และการดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน										
7.2	สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง										

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. คำชี้แจง : ศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
2. รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
3. ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน
4. ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน

2. ประเด็นการสนทนา

รายการ	บันทึกผลการสนทนา		
	ผู้บริหาร	ผู้ปกครอง	ครู
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ อย่างไร
1.1 สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
1.2 วิธีการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาการ และ ประเมินผลของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่เหมาะสมกับสภาพความพิการและกับบริบทของชุมชน
1.3 บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ท่านคิดว่าการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ในสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. ท่านมีปัญหาในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์อย่างไรบ้าง
4. ท่านมีความต้องการให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ พัฒนารูปแบบในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ อย่างไร

เครื่องมือในการวิจัย ระยะที่ 2

แบบสัมภาษณ์

สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

ผู้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์

ปฏิบัติหน้าที่

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ประเด็นที่ 1 สภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

1.1 ด้านความรู้ทักษะในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

1.2 ด้านนำกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟสู่การปฏิบัติ

.....

1.3 ด้านกำกับ ติดตาม และแก้ไขปรับปรุงการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

1.4 ด้านการรายงานผลในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

ประเด็นที่ 2 ผลการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัดกิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ

2.1 กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ในการสนับสนุนการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน
ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัด
กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

2.3 กระบวนการขั้นตอนการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟเพื่อส่งเสริมศักยภาพ
ผู้เรียน

.....

2.4 ขอบข่าย และภารกิจในการดำเนินงานการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการจัด
กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

.....

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
เพื่อยกร่างรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. คำชี้แจง : ศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน ได้แก่
1. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
 2. รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 คน
 3. ครูที่ให้บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน
 4. ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คน

2. ประเด็นการสนทนา

รายการ	บันทึกการสนทนา
ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการ แนวคิดของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ 1) องค์ประกอบหลัก 2) องค์ประกอบสนับสนุน
ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรม และการประเมินผลตามแนวทางการศึกษาวอลดอร์ฟ
ส่วนที่ 4 ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) เด็ก 2) ผู้ปกครอง 3) ผู้บริหาร

แบบตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
 2. เขียนเครื่องหมายถูก ✓ ในช่อง ระดับความคิดเห็น ตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้
 - 5 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด
 - 4 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
 - 3 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
 - 2 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
 - 1 หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
 3. โปรดตอบแบบสอบถามฉบับนี้โดยพิจารณาข้อมูลจากสภาพจริงของการดำเนินการในปัจจุบันตามความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด คำตอบที่แท้จริงของท่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้
 4. ผู้วิจัยจะใช้คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตรวจสอบ
- ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายสุวรรณ บัวพันธ์
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านความถูกต้อง						
1.1	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร มีความครอบคลุมเพียงพอ					
1.2	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการกำหนดรายละเอียด ของตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน มีความครอบคลุมเพียงพอ					
1.3	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน มีความครอบคลุมเพียงพอ					
1.4	องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการให้รางวัลตอบแทน มีความครอบคลุมเพียงพอ					
2. ด้านความเหมาะสม						
2.1	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสม					
2.2	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ในการบริหารสถานศึกษา					
2.3	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ของสังคมไทย และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2. ด้านความเหมาะสม (ต่อ)						
2.4	การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ มุ่งพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
3. ด้านความเป็นไปได้						
3.1	สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้					
3.2	จะได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง					
3.3	สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป					
3.4	ผลจากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ จะได้รับความคุ้มค่าทั้งในด้านงบประมาณและเวลา					
3.5	ตัวชี้วัดของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย					
4. ด้านความเป็นประโยชน์						
4.1	มีประโยชน์ต่อการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษ					
4.2	สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ศูนย์การศึกษาพิเศษ					
4.3	สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา					
4.4	นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม					
4.5	สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน

ชื่อ.....
 วันที่ประเมินก่อนการพัฒนา.....อายุ.....ปี.....เดือน
 วันที่ประเมินหลังการพัฒนา.....อายุ.....ปี.....เดือน
 ประเภทความพิการ.....
 ลักษณะความพิการ.....
 คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสามารถพื้นฐานตามหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2556 ใช้เกณฑ์ตามพัฒนาการของเด็กทั่วไปตั้งแรกเกิดถึง 6 ปี
2. แบบประเมินฉบับนี้สามารถใช้ได้กับผู้รับการประเมินทุกประเภทความพิการ โดยคำนึงถึงอายุจริงของผู้รับการประเมิน
3. กรณีผู้รับการประเมินมีข้อจำกัดของสภาพความพิการจนไม่สามารถพัฒนาตามพัฒนาการที่คาดหวังได้ ให้ยกเว้นการประเมินตามพัฒนาการที่คาดหวังนั้น
4. ระดับความสามารถตั้งแต่ระดับที่ 4 ขึ้นไปที่ถือว่า ผ่าน
5. การประเมินความสามารถพื้นฐานนั้น ให้เริ่มประเมินพัฒนาการจากอายุจริงแล้วค่อย ๆ ลดลงจนถึงขั้นพัฒนาการที่ได้ระดับ 4 หรือ 5 หากผู้รับการประเมินมีอายุจริงเกินกว่า 6 ปี ให้เริ่มประเมินจากอายุ 6 ปี

เกณฑ์ระดับความสามารถ

- 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง
- 4 หมายถึง ทำได้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทางท่าทาง ใดอย่างหนึ่ง
- 3 หมายถึง ทำได้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือปานกลาง หรือใช้การกระตุ้นเตือนสองแบบร่วมกันคือ ทางร่างกาย หรือ ทางวาจา หรือทางท่าทาง
- 2 หมายถึง ทำได้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือมาก หรือใช้การกระตุ้นเตือน ทั้งสามแบบร่วมกัน คือ ทางร่างกาย ทางวาจา และทางท่าทาง
- 1 หมายถึง ทำไม่ได้

หมายเหตุ :

กระตุ้นเตือนด้วยกาย หมายถึง ผู้สอนจับมือทำ เมื่อเด็กทำได้ลดการช่วยเหลือลงโดยให้แตะข้อศอกของเด็ก และกระตุ้นโดยพูดซ้ำให้เด็กทำ

กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง หมายถึง ผู้สอนชี้ให้เด็กทำ ผงกศีรษะเมื่อเด็กทำถูกต้อง สายหน้าเมื่อเด็กทำไม่ถูก

กระตุ้นเตือนด้วยวาจา หมายถึง ผู้สอนพูดให้เด็กทราบในสิ่งที่ผู้สอนต้องให้เด็กทำ

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การนั่ง (6 เดือน – 9 เดือน)	18	สามารถเอื้อมมือหยิบวัตถุ ทางด้านข้างได้										
	19	สามารถเอื้อมมือหยิบวัตถุ จากที่สูงได้ในท่านั่ง										
	20	สามารถเอี้ยวตัวใช้มือเล่นอย่าง อิสระในท่านั่งได้										
	21	สามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ใน ท่านั่งได้										
การนั่ง (9 เดือน – 12 เดือน)	22	สามารถนั่งเก้าอี้โดยมีการ ช่วยเหลือได้										
	23	สามารถนั่งเก้าอี้ได้อย่างอิสระ										
	24	สามารถนั่งบนเก้าอี้แล้วเอื้อมมือ หยิบวัตถุทางด้านหน้าได้										
	25	สามารถนั่งบนเก้าอี้แล้วเอื้อมมือ หยิบวัตถุทางด้านข้างได้										
	26	สามารถนั่งบนเก้าอี้แล้วเอื้อมมือ หยิบวัตถุจากที่สูงได้										
	27	สามารถนั่งบนเก้าอี้แล้วเอื้อมมือ หยิบวัตถุทางระดับต่ำได้										
	28	สามารถนั่งบนเก้าอี้แล้วเอื้อมมือ หยิบวัตถุทางด้านหลังได้										
	29	สามารถเอี้ยวตัวและใช้มือเล่น อย่างอิสระในท่านั่งได้										
การยืน (9 เดือน – 12 เดือน)	30	สามารถยืนโดยอิสระด้วยขา สองข้างได้										
	31	สามารถลุกยืนขึ้นจากเก้าอี้ได้										
	32	สามารถลุกขึ้นยืนจากพื้นได้										

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา					
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
			การวิ่ง (3 ปี - 4 ปี)	50	สามารถวิ่งข้ามสิ่งกีดขวางได้								
	51	สามารถวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้											
	52	สามารถวิ่งอย่างมีเป้าหมายได้											
การกระโดด (3 ปี - 4 ปี)	53	สามารถกระโดดไปข้างหน้า โดยช่วยพยุงได้											
การรับส่งลูกบอล (3 ปี - 4 ปี)	54	สามารถโยนลูกบอลได้											
	55	สามารถรับลูกบอลได้											
การกระโดด (4 ปี - 5 ปี)	56	สามารถกระโดดไปด้านหน้าเองได้											
	57	สามารถกระโดดไปด้านข้างได้											
	58	สามารถกระโดดถอยหลังได้											
	59	สามารถกระโดดจากที่สูงลงพื้นที่ต่ำ กว่าได้											
การกระโดด (4 ปี - 5 ปี)	60	สามารถกระโดดจากที่ต่ำขึ้นสู่ ที่สูงได้											
	61	สามารถกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางได้											
	62	สามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้											
	63	สามารถกระโดดขาเดียวไปใน ทิศทางต่าง ๆ ได้ติดต่อกัน											

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	18	สามารถแกะหรือฉีกวัตถุโดยใช้ นิ้วมือได้										
	19	สามารถสลั้ววัตถุที่อยู่ในมือจาก ข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้										
	20	สามารถนำวัตถุไปปล่อยหรือวาง ในภาชนะที่กำหนดได้										
	21	สามารถใส่วัตถุลงในภาชนะหรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้										
การเคลื่อนไหว อวัยวะที่ใช้ในการพูด (9 เดือน – 18 เดือน)	22	สามารถขยับขากรรไกรได้										
	23	สามารถเคี้ยวอาหารได้										
การเคลื่อนไหว อวัยวะที่ใช้ในการพูด (18 เดือน – 2 ปี)	24	สามารถเป่าลมออกจากปากได้										
	25	สามารถดูดของเหลวโดยใช้ หลอดดูดได้										
การประสานสัมพันธ์ ระหว่างตากับมือ (2 ปี – 3 ปี)	26	สามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือ รูปทรงต่าง ๆ ได้										
	27	สามารถต่อวัตถุในแนวตั้งได้										
การประสานสัมพันธ์ ระหว่างตากับมือ (2 ปี – 3 ปี)	28	สามารถจับดินสอ หรือสีเทียน เพื่อขีดเขียนได้										
	29	สามารถเลียนแบบการลากเส้นได้										
การประสานสัมพันธ์ ระหว่างตากับมือ (3 ปี – 4 ปี)	30	สามารถต่อวัตถุในแนวนอนได้										
	31	สามารถต่อวัตถุตามแบบได้										
	32	สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึง เป็นเส้นยาวได้										
	33	สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึง เป็นก้อนกลมได้										
	34	สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึง เป็นแผ่นแบนกลมได้										
	35	สามารถปั้นดินน้ำมันตาม จินตนาการได้										
	36	สามารถพับกระดาษเป็น 2 ส่วนได้										

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	37	สามารถตัดกระดาษให้ขาดออกจากกันได้										
	38	สามารถจัดภาพตัดต่อลงในกรอบได้										
	39	สามารถจัดรูปเรขาคณิตที่มีขนาดต่างกัน 3 ชั้นลงในกรอบได้										
	40	สามารถวาดรูปที่ประกอบด้วยเส้นพื้นฐานได้										
	41	สามารถเติมแขนหรือขารูปคนที่ยังไม่สมบูรณ์ได้										
การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ (4 เดือน – 5 ปี)	42	สามารถพับกระดาษทีละครึ่งตามแนวเส้นทแยงมุมได้										
	43	สามารถตัดกระดาษตามรอยได้										
	44	สามารถตัดกระดาษตามรูปเรขาคณิต										
	45	สามารถปะติดรูปทรงเรขาคณิตลงบนกระดาษได้										
	46	สามารถประกอบภาพตัดต่อเข้าด้วยกันในกรอบได้										
	47	สามารถวาดรูปใบหน้าคนที่มีส่วนประกอบอย่างน้อย 3 ส่วนได้										
การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ (5 ปี – 6 ปี)	48	สามารถพับกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ ได้										
	49	สามารถวาดรูปคนที่มีส่วนของร่างกาย 4 ส่วนขึ้นไปได้										

บันทึกเพิ่มเติม.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

3. ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การรับประทานอาหาร (3 เดือน – 6 เดือน)	1	สามารถดูดนมจากขวดนมได้										
การรับประทานอาหาร (6 เดือน – 12 เดือน)	2	สามารถใช้มือหยิบอาหารเข้าปากได้										
การรับประทานอาหาร (1 ปี – 2 ปี)	3	สามารถดื่มน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้										
	4	สามารถดูดของเหลวโดยใช้หลอดดูดได้										
	5	สามารถกลืนอาหารได้										
	6	สามารถเคี้ยวอาหารได้										
	7	สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้										
การแต่งกาย (1 ปี – 2 ปี)	8	สามารถถอดรองเท้าแบบสไลด์ได้										
	9	สามารถสวมรองเท้าแบบสไลด์ได้										
	10	สามารถถอดรองเท้าแตะแบบคีบได้										
การขับถ่าย (1 ปี – 2 ปี)	11	สามารถแสดงท่าทางหรือพูดบอกความต้องการในการขับถ่ายได้										
การแต่งกาย (2 ปี – 3 ปี)	12	สามารถถอดถุงเท้าได้										
	13	สามารถสวมถุงเท้าได้										
	14	สามารถสวมรองเท้าแตะแบบคีบได้										
	15	สามารถถอดรองเท้าแบบติดแถบได้										
การแต่งกาย (2 ปี – 3 ปี)	16	สามารถถอดกระโปรงเอวยืดได้										
	17	สามารถถอดเสื้อยืดคอกลมได้										
การแต่งกาย (3 ปี – 4 ปี)	18	สามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้										
	19	สามารถสวมกระโปรงเอวยืดได้										
	20	สามารถถอดกางเกงเอวยืดได้										
	21	สามารถสวมเสื้อยืดคอกลมได้										
	22	สามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้										
	23	สามารถสวมเสื้อคอปกมีกระดุมได้										

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การทำความสะอาด ร่างกาย (3 ปี - 4 ปี)	24	สามารถทำความสะอาดหลังขับถ่าย ได้										
	25	สามารถล้างมือและ เช็ดมือ ด้วย ตนเองได้										
	26	สามารถล้างหน้า เช็ดหน้าได้										
	27	สามารถล้างมือและเช็ดมือได้										
	28	สามารถล้างและเช็ดหน้ามูกได้										
การรับผิดชอบงานบ้าน (3 ปี - 4 ปี)	29	สามารถเก็บสิ่งของเข้าที่										
การรับผิดชอบงานบ้าน (4 ปี - 5 ปี)	30	สามารถกวาดบ้านได้										
การแต่งกาย (4 ปี - 5 ปี)	31	สามารถถอดกระโปรงติดตะขอได้										
	32	สามารถสวมกางเกงเอวยืดได้										
การแต่งกาย (4 ปี - 5 ปี)	33	สามารถถอดกางเกงแบบมีตะขอ และซิป์ได้										
	34	สามารถถอดเสื้อผ่าหน้ามีกระดุมได้										
	35	สามารถสวมเสื้อผ่าหน้ามีกระดุมได้										
	36	สามารถสวมกระโปรงติดตะขอได้										
	37	สามารถสวมกางเกงแบบมีตะขอ และซิป์ได้										
การทำความสะอาด ร่างกาย (5 ปี - 6 ปี)	38	สามารถอาบน้ำเช็ดตัวได้										
	39	สามารถแปรงฟันได้										
	40	สามารถหวีผมได้										
การรับผิดชอบงานบ้าน (5 ปี - 6 ปี)	41	สามารถถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้นได้										
	42	สามารถพับผ้า-เก็บผ้าที่พับเข้าตู้ได้										

บันทึกเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	14	สามารถบอกอายุและเพศของ ตนเอง										
	15	สามารถบอกชื่อพ่อ แม่หรือ ผู้ปกครองของตนเองได้										
	16	สามารถบอกชื่อพี่น้องหรือบุคคล ที่ใกล้ชิด ของตนเองได้										
การออกเสียง พยัญชนะและสระ (4 ปี – 5 ปี)	17	สามารถออกเสียงคำที่มีตัวสะกด แม่ก ก แม่กงได้										
	18	สามารถออกเสียงคำที่ ประกอบด้วยสระ อะ อิ อุ เอ เอา ได้										
การออกเสียง พยัญชนะและสระ (5 ปี – 6 ปี)	19	สามารถออกเสียงคำที่มี พยัญชนะต้น (เสียงนำ) ท ต ล จ ง ด ได้										
การบอกข้อมูล ส่วนตัว (5 ปี – 6 ปี)	20	สามารถออกเสียงคำที่มีตัวสะกด แม่กบ แม่กดได้										
	21	สามารถบอกที่อยู่ของตนเองได้										

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

5. ทักษะทางสังคม

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการ พัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการ พัฒนา				
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การมีปฏิสัมพันธ์ (0 ปี - 3 ปี)	1	สามารถตอบสนองต่อท่าทาง และการสัมผัสได้										
	2	สามารถตอบสนองต่อเสียงได้										
	3	สามารถสบตากับผู้อื่นได้										
	4	สามารถรับรู้ และแสดงออกทาง อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม										
การเล่น (3 ปี - 4 ปี)	5	สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่าง เหมาะสม										
	6	สามารถใช้จินตนาการในการเล่นได้										
	7	การเล่นอิสระอยู่ในกลุ่มได้										
	8	สามารถเล่นกับเพื่อน หนึ่งต่อหนึ่งได้										
	9	สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้										
การปฏิบัติตนใน สังคม (5 ปี - 6 ปี)	10	สามารถแสดงการทักทายกับ ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม										
	11	สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง เหมาะสม										
	12	สามารถปฏิบัติตามกติกาหรือ มารยาททางสังคมได้อย่าง เหมาะสม										

บันทึกเพิ่มเติม

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

ทักษะย่อย	ข้อ ที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา					
			5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
การเขียนตัวเลข (5 ปี - 6 ปี)	57	สามารถเขียนตัวเลข 1 - 10 ได้											
การเข้าใจ และแก้ไข ปัญหา (5 ปี - 6 ปี)	58	สามารถแก้ไขปัญหาใน ชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ ได้											
	59	สามารถใช้เงินในการซื้อขายได้											

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)

แบบบันทึกผลการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล

วันเดือนปีเกิด

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ

จุดเด่น

จุดด้อย

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่		
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก		
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน		
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา		
ทักษะทางสังคม		
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ		

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

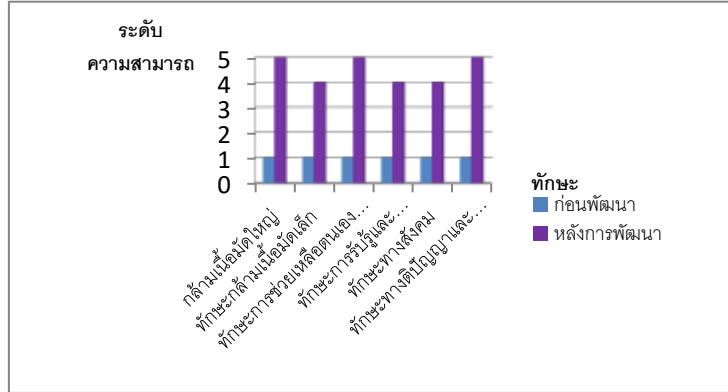
บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของความสามารถทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เพศ วันเดือนปีเกิด

วันที่เริ่มต้นพัฒนา สิ้นสุดการพัฒนา

จุดประสงค์ ในการพัฒนา	คะแนน ก่อน พัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ ในการพัฒนา	ความสามารถ หลังการพัฒนา	คะแนน หลังพัฒนา
กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....
กล้ามเนื้อมัดเล็ก	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....
การช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....
การรับรู้และ แสดงออกทางภาษา	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....
ทักษะทางสังคม	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....
ทักษะทางสติปัญญา หรือการเตรียม ความพร้อม ทางวิชาการ	กิจกรรม..... สื่อที่ใช้.....

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

1) ทักษะกล้ามเนื้อขนาดใหญ่

.....

.....

2) ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก

.....

.....

3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

.....

.....

4) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

.....

.....

5) ทักษะทางสังคม

.....

.....

6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้สัมภาษณ์
 ผู้ให้สัมภาษณ์
 ปฏิบัติหน้าที่
 สัมภาษณ์เมื่อ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

คำชี้แจง

โปรดแสดงความคิดเห็นตามสภาพจริง เกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ตามประเด็นที่กำหนด สำหรับข้อมูลที่ได้จะใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. กิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย

- () การเล่นสร้างสรรค์/เล่นอิสระ
- () การจัดกิจกรรมวงกลม
- () การเล่นกลางแจ้ง
- () การเล่นนิทาน

รายละเอียดเพิ่มเติม

2. กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งวัน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย

- () การรับประทานอาหารว่าง
- () การรับประทานอาหารกลางวัน
- () การนอนพักกลางวัน
- () การทำความสะอาดร่างกาย
- () การทำความสะอาดเครื่องใช้และห้องเรียน

รายละเอียดเพิ่มเติม

3. กิจกรรมหลัก หรือ กิจกรรมครูพาทำ ซึ่งเป็นกิจกรรมในหนึ่งสัปดาห์ กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย

- () วันจันทร์ : งานปั้น
- () วันอังคาร : งานคร่ำ
- () วันพุธ : งานฝีมือ
- () วันพฤหัสบดี : งานระบายสีน้ำและระบายสีเทียน
- () วันศุกร์ : งานสวนหรืองานบ้าน

รายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

4. กิจกรรมในหนึ่งเดือน กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย

- () กิจกรรมพื้นฐาน
- () กิจกรรมกิจวัตรประจำวัน
- () กิจกรรมหลัก หรือ กิจกรรมครูพาทำ

รายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

5. กิจกรรมในรอบปี กิจกรรมใดบ้างที่ท่านเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมระดับความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย

- () กิจกรรมตามเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม
- () กิจกรรมวันสำคัญ
- () กิจกรรมการฉลองวันเกิดของเด็กในห้องเรียน

รายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

**แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (กรุณาทำเครื่องหมายถูก ✓ หน้าข้อความต่อไปนี้)

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 49 ปี 50 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญา ปริญญาตรี/เทียบเท่า สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่ง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง อื่น ๆ

ตอนที่ 2 กรุณาทำเครื่องหมายถูก ✓ ให้ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านที่มีต่อการนำรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. การจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ					
2. การจัดบรรยากาศที่อบอุ่นเหมือนบ้านและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ให้เอื้อต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมบ้าน มุมนิทาน มุมฤดูกาล ฯลฯ					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
3. ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องเรือนจากธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมประจำวัน เช่น มีอุปกรณ์เครื่องครัว จัดโต๊ะรับประทานอาหาร ฯลฯ					
4. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล					
5. จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล					
6. การประเมินผลระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง					
7. ทบทวนแผนฯ และนำผลไปปรับปรุง เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล					
8. บันทึกผลความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมด้านอย่างเป็นองค์รวม					
9. รายงานความก้าวหน้าของเด็กตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และสรุปการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา					
10. ครูมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์					
11. ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ					
12. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง					

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
13. ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ					
14. แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น					
15. แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ผลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นการพิจารณา	รุธรรม ตรีเนอ (1921-1922)	อารยันต์ แสงนิกุล (2556)	วิภา กวยสมบุรณ์ (2542)	จอห์น บี ทอมสัน และคณะ (2543)	ทีศนา เขมมณี (2535)	พร พันธุ์เอส (2550)	บุษบง ตันติวงศ์ (2552)	ศิริประภา พงษ์พิบูล (2560)	เพ็ญรำไพ หนูสวัสดิ์ (2554)	บุณรดา ชัยบุญเรือง (2560)	ความถี่
องค์ประกอบหลัก ชั้นตอน TAPIR											
1. การพัฒนาบุคลากร (Training)											
1.1 อบรมครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ และการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	✓		✓				✓	✓	✓	✓	7
1.2 สร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้ปกครองครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ	✓						✓	✓	✓	✓	5
2. การจัดการสภาพแวดล้อม (Arrange the Environment)											
2.1 พัฒนาแนวทางและแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา	✓		✓				✓	✓	✓	✓	7

ผลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ประเด็นการ พิจารณา	รุธรรม ตรีเนอ (1921-1922)	อารยันต์ แสงนิกุล (2556)	วิมา กายสมบูรณ์ (2542)	จอห์น บี ทอมสัน และคณะ (2543)	ทีศนา แซมมณี (2535)	พร พันธุ์เอส (2550)	บุษบง ตันติวงศ์ (2552)	ศิริประภา พงษ์ทิกุล (2560)	เพ็ญรำไพ หนูสวัสดิ์ (2554)	บุญรดา ชัยบุญเรือง (2560)	ความถี่
2.2 จัดสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อ การจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดวอลดอร์ฟ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3. การลงมือปฏิบัติ (Practice)											
3.1 ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับ ครูผู้สอนผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง	✓	✓			✓	✓	✓	✓			6
3.2 ประเมิน พัฒนาการและ ความต้องการจำเป็น ของเด็กเป็นรายบุคคล	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3.3 จัดทำแผน การจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
3.4 จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ตามแนวคิด วอลดอร์ฟ และ ให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่ม โดยครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองมีส่วนร่วม	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7

ผลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ประเด็นการพิจารณา	รุธรูป สไตรเนอร์ (1921-1922)	อารยันต์ แสงนิกุล (2556)	วิณา กวยสมบูรณ์ (2542)	จอห์น บี ทอมสัน และคณะ (2543)	ทีศนา เขมมณี (2535)	พร พันธุ์เอส (2550)	บุษบง ตันติวงศ์ (2552)	ศิริประภา พงษ์ทิกุล (2560)	เพ็ญรำไพ หนูสวัสดิ์ (2554)	บุณรดา ชัยบุญเรือง (2560)	ความถี่
3.5 ประเมินและทบทวนแผนฯ เป็นรายบุคคล	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
4. การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา (Improve)											
4.1 นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา	✓				✓	✓	✓	✓			5
4.2 ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงาน	✓				✓	✓	✓	✓		✓	6
5. การสรุปและรายงานผล (Report)											
5.1 รวบรวมข้อมูล			✓			✓	✓	✓		✓	5
5.2 สรุปและรายงานผล	✓	✓	✓			✓	✓	✓		✓	7
องค์ประกอบสนับสนุน											
1. สภาพแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอก ห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
2. สื่อการเรียนรู้ ใช้สื่อ อุปกรณ์ ที่เป็นธรรมชาติ และหาได้ในท้องถิ่นและควรเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นเอง	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7

ผลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ประเด็นการ พิจารณา	รูดอร์ฟ สไตเนอร์ (1921-1922)	อารยันต์ แสงนิกุล (2556)	วิณา กวยสมบูรณ์ (2542)	จอห์น บี ทอมสัน และคณะ (2543)	ทีศนา เขมมณี (2535)	พร พันธุ์เอส (2550)	บุษบง ตันติวงศ์ (2552)	ศิริประภา พงษ์ธิกุล (2560)	เพ็ญรำไพ หนูสวัสดิ์ (2554)	บุณรดา ชัยบุญเรือง (2560)	ความถี่
3. กิจกรรมการเรียนรู้ จัดการศึกษาแบบองค์ รวมในรูปแบบการจัด ประสบการณ์ แบบ บูรณาการตลอดทั้ง วัน ตามกระบวนการ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
4. บทบาทผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงาน อย่างมีส่วนร่วมของผู้ ที่เกี่ยวข้อง	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ ในการจัดการเรียนรู้ ระหว่างผู้ปกครอง และครู					✓	✓	✓	✓		✓	5

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา				
1.1	ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ และการเยี่ยมบ้าน เป็นต้น			
1.2	การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ			
2.การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/การส่งต่อ				
2.1	การประเมินและการจัดกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามแบบคัดกรองและตามเกณฑ์การคัดกรอง			
2.2	การประเมินพฤติกรรมหรือลักษณะประเภทความพิการร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง			
3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน				
3.1	การประเมินพัฒนาการทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
3.2	การเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป และวางแผนตามพัฒนาการและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล			
4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)				
4.1	ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง			
4.2	การจัดสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใดทางการศึกษา ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล			
5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม				
5.1	ดำเนินการจัดกิจกรรมให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่เหมาะสมกับความสามารถและทักษะที่จำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล			
5.2	ประเมินผล ทบทวน และแก้ไขกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล			
6. การประเมินความก้าวหน้า				
6.1	ดำเนินการประเมินความก้าวหน้าในกิจกรรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง			
6.2	การสะท้อนผลและสรุปผลการประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง			
7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ				
7.1	การออกแบบเครื่องมือ และการดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการส่งต่อให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน			
7.2	สรุปผล และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง			

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
1	การจัดประชุมชี้แจงแนวทางการจัดกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ			
2	การจัดบรรยากาศที่อบอุ่นเหมือนบ้านและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ให้เอื้อต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมบ้าน มุมนิทาน มุมฤดูกาล ฯลฯ			
3	ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องเรือนจากธรรมชาติ และออกแบบพื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจวัตรประจำวัน เช่น มีอุปกรณ์เครื่องครัว จัดโต๊ะรับประทานอาหาร ฯลฯ			
4	ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล			
5	จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นรายบุคคล			

ข้อที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
6	การประเมินผลระหว่างการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง			
7	ทบทวนแผนฯ และนำผลไปปรับปรุง เพื่อวางแผนการจัดการศึกษา ให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล			
8	บันทึกผลความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล โดยมุ่งเน้น การประเมินพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมด้านอย่างเป็นองค์รวม			
9	รายงานความก้าวหน้าของเด็กตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และสรุปการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทุกปีการศึกษา			
10	ครูมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกสถานการณ์			
11	ผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น การเยี่ยมบ้าน การจัดการเรียนรู้ที่บ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการ ส่งเสริมศักยภาพเด็ก ฯลฯ			
12	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตาม แนวคิดวอลดอร์ฟ เป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่างผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง			
13	ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริม ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรม ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ			
14	แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิด วอลดอร์ฟ ทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รับการ พัฒนาอย่างมีคุณภาพ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น			
15	แนวทางการดูแลและช่วยเหลือที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเด็ก ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกิดจากศูนย์การศึกษาพิเศษที่ใช้ นวัตกรรมการศึกษาตามแนวคิดวอลดอร์ฟ			

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ระยะที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ (Try Out)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.981	20

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ระยะที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ (Try Out)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.973	15

ภาคผนวก ง

หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
๔๐๐ หมู่ ๓ ถนนนิมนานท์ ตำบลยางตลาด
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๒๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายมานิตย์ คำงาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการทำวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ข้าพเจ้านายสุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวรรณ บัวพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๕๔-๐๐๕๖๙

โทรสาร ๐-๔๓๘๕๔-๐๐๕๖๙

แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตามที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๓ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ของ ดร.สุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

ข้าพเจ้า นายมานิตย์ คำงาม ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้รับหนังสือ ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแล้ว และมีความยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้

ลงชื่อ

(นายมานิตย์ คำงาม)

ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

๕ / ๓ / ๖๓

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/๖๓๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
๔๐๐ หมู่ ๑ ถนนถีนานนท์ ตำบลยางตลาด
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๒๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.นพดล สุวีจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการทำวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบตอบรับ จำนวน ๓ ฉบับ

ด้วย ข้าพเจ้านายสุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย อื่น ๆ ระบุ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวรรณ บัวพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๔-๐๐๑๑๙

โทรสาร ๐-๔๓๘๔-๐๐๑๑๙

แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตามที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ของ ดร.สุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

ข้าพเจ้า ดร.นพดล ฐวีจันทร์ ได้รับหนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแล้ว และมีความยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้

ลงชื่อ

(ดร.นพดล ฐวีจันทร์)

๙ / ๑๓๖๖๖ / ๕๖๖

ที่ ศธ ๐๔๐๐พ.๑๓๐/วิ๓๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
๕๐๐ หมู่ ๓ ถนนนิรมานนท์ ตำบลยางตลาด
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๒๐

๑ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายอัมรินทร์ พันธุ์โล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการทำวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบตอบรับ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ข้าพเจ้านายสุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย อื่น ๆ ระบุ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
กาฬสินธุ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวรรณ บัวพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๔-๐๐๙๙

โทรสาร ๐-๔๓๘๔-๐๐๙๙

แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตามที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ของ ดร.สุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

ข้าพเจ้า นายอัมรินทร์ พันธุ์โล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร ได้รับหนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแล้ว และมีความยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้

ลงชื่อ

(นายอัมรินทร์ พันธุ์โล)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร

๕ / ๕๑ / ๕๑

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/๖๓๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
๔๐๐ หมู่ ๑ ถนนนิรมานนท์ ตำบลยางตลาด
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๒๐

๑ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ.ดร.ประภัสสร ปวีเอี่ยม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการทำวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ข้าพเจ้านายสุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการวิจัยและพัฒนา เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมความเนกิวติวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย อื่น ๆ ระบุ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมความเนกิวติวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
กาฬสินธุ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวรรณ บัวพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๔-๐๐๙๙

โทรสาร ๐-๔๓๘๔-๐๐๙๙

แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตามที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีหนังสือ ที่ ศร ๐๕๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ของ ดร.สุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

ข้าพเจ้า รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษาพิเศษและการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้รับหนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแล้ว และมีความยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้

ลงชื่อ

(รศ.ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม)

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตร ค.บ.การศึกษาพิเศษและการสอนภาษาไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

๗ / ๓.๑ / ๖1

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๐/ว๓๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
๔๐๐ หมู่ ๑ ถนนกนิชานนท์ ตำบลยางตลาด
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๑๒๐

๑ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายเรืองเวช ผาสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการทำวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ข้าพเจ้านายสุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสติปัญญา โดยประยุกต์ใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวรรณ บัวพันธ์)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มบริหารงานทั่วไป

โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๔-๐๐๗๗

โทรสาร ๐-๔๓๘๔-๐๐๗๗

แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตามที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๑๓๓๐/ว๓๔๕ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๓ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้การวิจัยดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย ของ ดร.สุวรรณ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

ข้าพเจ้า เรืองเวช ผาสุข ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล ได้รับหนังสือ ขอรเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยแล้ว และมีความยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้

ลงชื่อ

(นายเรืองเวช ผาสุข)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล

๓ / มีนาคม / ๒๕๖๓

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
วันที่ 22 มีนาคม 2561

ระยะที่ 2

การพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

1. การศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา ที่รับรางวัลระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน

1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน
วันที่ 4 พฤษภาคม 2561

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา
ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน
วันที่ 4 พฤษภาคม 2561

1.2 โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา
ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก
วันที่ 24 พฤษภาคม 2561

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา
ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก
วันที่ 24 พฤษภาคม 2561

1.3 ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต (บ้านเรียนแห่งรักและศานติ)

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
 ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา
 ณ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต (บ้านเรียนแห่งรักและศานติ)
 วันที่ 25 พฤษภาคม 2561

การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
ที่มีการใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟในสถานศึกษา
ณ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต (บ้านเรียนแห่งรักและศานติ)
วันที่ 25 พฤษภาคม 2561

2. ยกย่องรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์

ยกย่องรูปแบบและคู่มือการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมตามแนวคิดวอลดอร์ฟของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ วันที่ 22 มีนาคม 2561

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างกรณีศึกษา จำนวน 9 คน

กรณีศึกษาที่ 2

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมติ) เด็กชายปริญญ์ คำบ้อง

วันเดือนปีเกิด 5 มิถุนายน 2558

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถเดินบนเส้นตรงได้ สามารถกำ และตอก หรือทุบวัตถุได้ สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น สามารถเล่นกับเพื่อนหนึ่งต่อหนึ่งได้ สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้

จุดด้อย ไม่สามารถเดินบนคานทรงตัวได้ ไม่สามารถกำและบิดวัตถุได้ ไม่สามารถถอดรองเท้าแบบสไลด์ได้ ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ และสามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายปริญญ์ สามารถเดินบนเส้นตรงได้ แต่ไม่สามารถเดินบนคานทรงตัวได้	ระดับ 5 หมายถึงทำได้ด้วยตนเอง
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	เด็กชายปริญญ์ สามารถกำ และตอก หรือทุบวัตถุได้ แต่ไม่สามารถกำและบิดวัตถุได้	ระดับ 4 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายปริญญ์ สามารถใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ แต่ไม่สามารถถอดรองเท้าแบบสไลด์ได้	ระดับ 3 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายปริญญ์ สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นได้ แต่ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	ระดับ 2 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะทางสังคม	เด็กชายปริญญ์ สามารถเล่นกับเพื่อนหนึ่งต่อหนึ่งได้ แต่ไม่สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้	ระดับ 1 หมายถึงทำไม่ได้
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายปริญญ์ สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ แต่ไม่สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

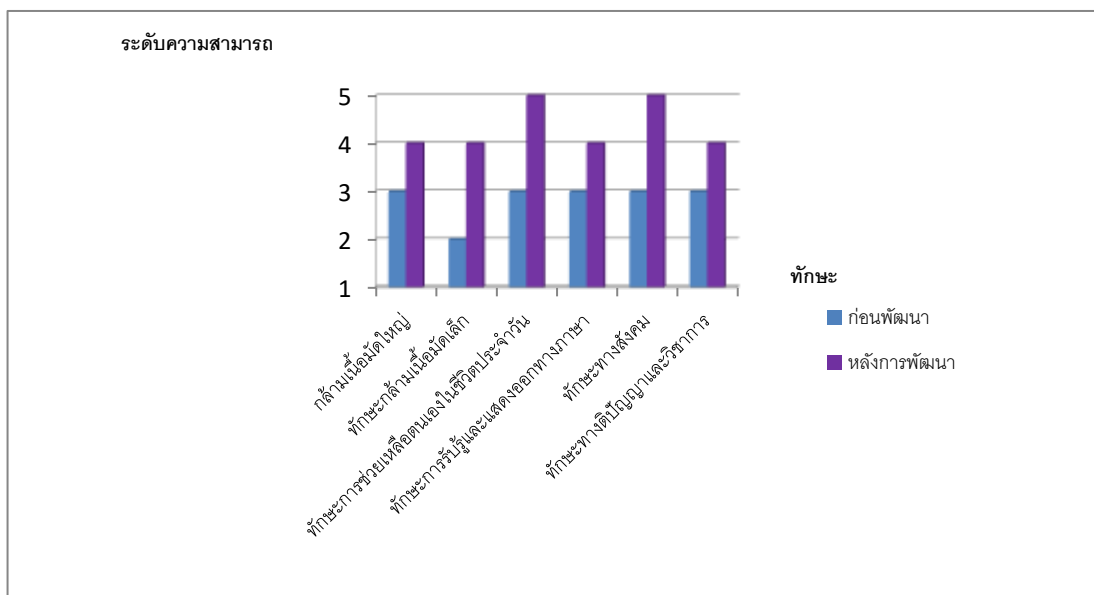
ชื่อ-สกุล เด็กชายปริญญ์ คำป่อง เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 5 มิถุนายน 2558
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถเดินบนคานทรงตัวได้	3	กิจกรรม - ฝึกเดินบนขอนไม้ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้งได้ สื่อที่ใช้ - ขอนไม้ - คำชมเชย	เด็กชายปริญญ์ สามารถเดินบนขอนไม้ในกิจกรรมกลางแจ้งเล่นกลางแจ้งได้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือ น้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือ ทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถกำและบิดวัตถุได้	2	กิจกรรม - ฝึกกำและบิดวัตถุได้ในกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นที่มีลักษณะใช้กำและบิด ในมุมเล่นอิสระ - ฝ้าย - คำชมเชย	เด็กชายปริญญ์ สามารถกำและบิดวัตถุได้ในกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือ น้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือ ทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถถอดรองเท้าแบบสไลด์ได้	3	กิจกรรม - ฝึกถอดรองเท้าแบบสไลด์ในกิจกรรมกลางแจ้ง เดินชมธรรมชาติได้ สื่อที่ใช้ - รองเท้าแบบสไลด์ - บริเวณธรรมชาติทั่วไป - คำชมเชย	เด็กชายปริญญา สามารถถอดรองเท้าแบบสไลด์ในกิจกรรมกลางแจ้ง เดินชมธรรมชาติได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถแสดงสีหน้า ทำทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	3	กิจกรรม - ฝึกแสดงสีหน้า ทำทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นเกมกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - ภาพแสดงสีหน้า ทำทางดีใจ / เสียใจ - บริเวณกลางแจ้ง - คำชมเชย	เด็กชายปริญญา สามารถแสดงสีหน้า ทำทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นเกมกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือ น้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือ ทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสังคม - สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้	3	กิจกรรม - ฝึกเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ สื่อที่ใช้ ของเล่นในมุมเล่นอิสระ	เด็กชายปริญญา สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นเกมอิสระ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้	3	กิจกรรม - ฝึกบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - เพลงอวัยวะและหน้าที่ของอวัยวะ - คำชมเชย	เด็กชายปริญญ์ สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 2 เด็กชายปริญญ์ คำบ้อง

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายปริญญ์ สามารถเดินบนขอนไม้ ในกิจกรรมกลางแจ้งเล่นการแจ้งได้ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายปริญญ์ สามารถกำและบิดวัตถุได้ ในกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายปริญญ์ สามารถถอดรองเท้าแบบสวด ในกิจกรรมกลางแจ้ง เดินชมธรรมชาติได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายปริญญ์ สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่าง เหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กชายปริญญ์ สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกติกาได้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นอิสระโดยทำได้ด้วยตนเอง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายปริญญ์ สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 3

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายจิรภัทร ตาสาโรจน์

วันเดือนปีเกิด 26 มกราคม 2557

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถกระโดดเองโดยเท้าทั้งสองลอยจากพื้นได้ สามารถกำและปิดวัตถุได้ สามารถแสดงท่าทางหรือพูดบอกความต้องการในการขับถ่ายได้ สามารถรับรู้แหล่งที่มาของเสียงได้ สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่นได้ สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้

จุดด้อย ไม่สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถหยิบวัตถุโดยใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับนิ้วอื่น ๆ ได้ ไม่สามารถถอดถุงเท้าได้ ไม่สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่นได้ ไม่สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถดูแลส่วนต่าง ของร่างกายได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับ ความสามารถตาม จุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายจิรภัทร สามารถกระโดดเองโดยเท้าทั้งสองลอยจากพื้นได้ แต่ไม่สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการ กระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก	เด็กชายจิรภัทร สามารถกำและปิดวัตถุได้ แต่ไม่สามารถหยิบวัตถุโดยใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับนิ้วอื่น ๆ ได้	ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการ กระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง และวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายจิรภัทร สามารถแสดงท่าทางหรือพูดบอกความต้องการในการขับถ่ายได้ แต่ไม่สามารถถอดถุงเท้าได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการ กระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายจิรภัทร สามารถรับรู้แหล่งที่มาของเสียงได้ แต่ไม่สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่นได้	ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้
ทักษะทางสังคม	เด็กชายจิรภัทร สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น แต่ไม่สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายจิรภัทร สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ แต่ไม่สามารถดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กชายจิรภัทร ตาสาโรจน์ เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 26 มกราคม 2557

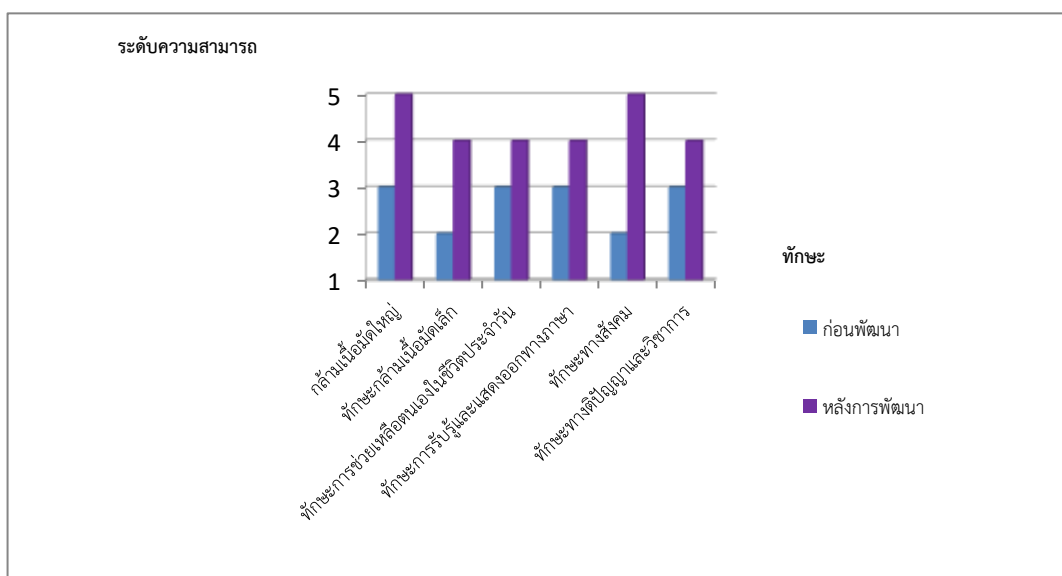
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ ในการพัฒนา	คะแนน ก่อน พัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ ในการพัฒนา	ความสามารถ หลังการพัฒนา	คะแนน หลัง พัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัด ใหญ่ - สามารถกระโดดสอง ขาอยู่กับที่ได้อย่าง ต่อเนื่อง	3	กิจกรรม - ฝึกกระโดดสองขาอยู่ กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - บริเวณทั่วไปสำหรับ เล่นกลางแจ้ง - สนามหญ้า - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทร สามารถกระโดดสองขา อยู่กับที่ได้อย่าง ต่อเนื่อง ในกิจกรรม กลางแจ้ง โดยทำได้ ด้วยตนเอง	5
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถหยิบวัตถุโดย ใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับ นิ้วอื่น ๆ	2	กิจกรรม - ฝึกหยิบวัตถุโดยใช้ นิ้วหัวแม่มือร่วมกับ นิ้วอื่น ๆ ในกิจกรรม เล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่น อิสระ - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทร สามารถหยิบวัตถุ โดย ใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับ นิ้วอื่น ๆ ในกิจกรรม เล่นสร้างสรรค์ / การเล่นอิสระโดยต้องมี ผู้ช่วยเหลือน้อย หรือ ใช้การกระตุ้นเตือนทาง วาจา หรือท่าทางอย่าง ใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถถอดถุงเท้าได้	3	กิจกรรม - ฝึกถอดถุงเท้าได้ในกิจกรรมตอนเช้า รับเด็กก่อนเข้าห้องเรียน สื่อที่ใช้ - ถุงเท้า - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทรสามารถถอดถุงเท้าได้ในกิจกรรมตอนเช้ารับเด็กก่อนเข้าห้องเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษาคำพูดของผู้อื่น	3	กิจกรรม - ฝึกตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดเรื่องเล่าตามหน่วยการเรียนรู้ - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทรสามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสังคม - สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม	2	กิจกรรม - ฝึกเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ สื่อที่ใช้ - ของเล่น - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทรสามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถดูแลส่วนต่างของร่างกายได้	3	กิจกรรม - ฝึกดูแลส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - เพลงอวัยวะต่าง ๆ - คำชมเชย	เด็กชายจิรภัทรสามารถดูแลส่วนต่างของร่างกายได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 3 เด็กชายจิรภัทร ตาสาโรจน์

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายจิรภัทร สามารถกระโดด สองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายจิรภัทร สามารถหยิบวัตถุ โดยใช้นิ้วหัวแม่มือร่วมกับนิ้วอื่น ๆ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระโดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายจิรภัทร สามารถถอดถุงเท้าได้ ในกิจกรรมตอนเช้า รับประทานอาหารในห้องเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายจิรภัทร สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่น ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กชายจิรภัทร สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติ ตามหน่วยการจัดประสบการณ์โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายจิรภัทร สามารถดูแลส่วนต่าง ของร่างกายได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 4

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายพรพล พะเดียกิง

วันเดือนปีเกิด 22 ธันวาคม 2557

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถกระโดดไปข้างหน้าโดยช่วยพยุงได้ สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นเส้นยาวได้ สามารถสวมเสื้อคอปกมีกระดุมได้ สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้า ภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ และสามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้

จุดด้อย ไม่สามารถโยนลูกบอลได้ ไม่สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นก้อนกลมได้ ไม่สามารถทำ ความสะอาดหลังขับถ่ายได้ ไม่สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ไม่สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้ อย่างเหมาะสม และไม่สามารถจำแนกสิ่งของได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับ ความสามารถตาม จุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายพรพล สามารถกระโดดไป ข้างหน้าโดยช่วยพยุงได้ แต่ไม่ สามารถโยนลูกบอลได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วย
ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก	เด็กชายพรพล สามารถปั้นดิน น้ำมันแล้วคลึงเป็นเส้นยาวได้ แต่ไม่ สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็น ก้อนกลมได้	ด้วยการกระตุ้นเตือน ด้วยวาจา ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วย
ทักษะการช่วยเหลือ ตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายพรพล สามารถสวมเสื้อ คอปกมีกระดุมได้ แต่ไม่สามารถทำ ความสะอาดหลังขับถ่ายได้	ด้วยการกระตุ้นเตือน ด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการรับรู้และการ แสดงออกทางภาษา	เด็กชายพรพล สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้า ภายนอกและภายในได้อย่าง เหมาะสม แต่ไม่สามารถออกเสียงคำ ได้ถูกต้อง	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วย ด้วยการกระตุ้นเตือน ทางกาย (สัมผัส) และวาจา ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับ ความสามารถ ตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะทางสังคม	เด็กชายพรพล สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ แต่ไม่สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายพรพล สามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้ แต่ไม่สามารถจำแนกสิ่งของได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กชายพรพล พะเดียงกิ่ง เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 22 ธันวาคม 2557

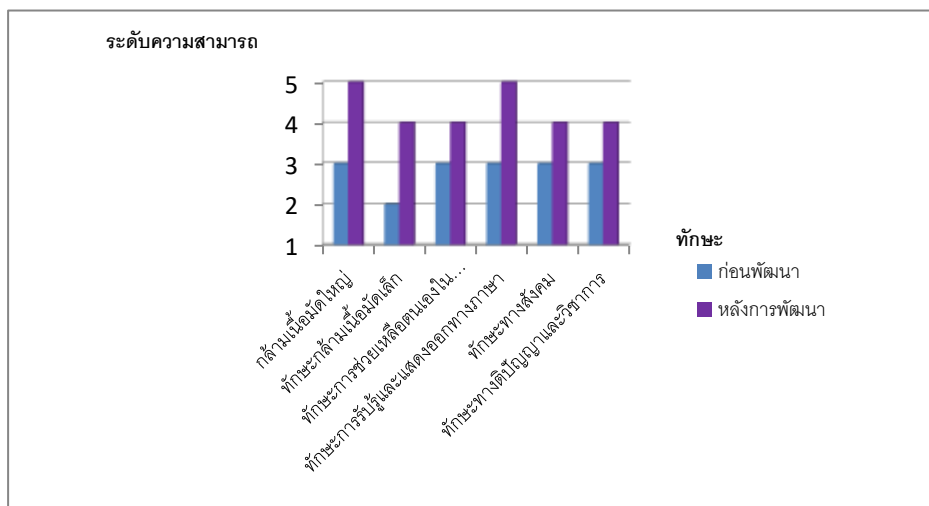
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถโยนลูกบอลได้	3	กิจกรรม - ฝึกการโยนลูกบอลได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - ลูกบอลไหมพรม - สนามหญ้า - คำชมเชย	เด็กชายพรพลสามารถโยนลูกบอลได้ ในกิจกรรมกลางแจ้งเล่นกลางแจ้งโดยทำได้ด้วยตนเอง	5

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถปั้นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นก้อนกลมได้	2	กิจกรรม - ฝึกปั้นขี้ผึ้งแล้วคลึงเป็นก้อนกลมได้ในกิจกรรมหลักงานปั้นขี้ผึ้ง สื่อที่ใช้ - ขี้ผึ้ง - คำชมเชย	เด็กชายพชรพลสามารถปั้นขี้ผึ้งแล้วคลึงเป็นก้อนกลมได้ในกิจกรรมหลักงานปั้นขี้ผึ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่าง	4
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถทำความสะอาดหลังขับถ่ายได้	3	กิจกรรม - ฝึกทำความสะอาดหลังขับถ่ายได้ในกิจกรรมอาหารว่างและอาหารกลางวันกิจกรรมล้างมือและการทำภาระกิจส่วนตัว สื่อที่ใช้ - หียงน้ำ - คำชมเชย	เด็กชายพชรพลสามารถทำความสะอาดหลังขับถ่ายได้ในกิจกรรมอาหารว่างและอาหารกลางวันกิจกรรมล้างมือและการทำภาระกิจส่วนตัว โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง	3	กิจกรรม - ฝึกออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดตามตามหน่วยการเรียนรู้ - คำชมเชย	เด็กชายพรพลสามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะทางสังคม - สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	3	กิจกรรม - ฝึกแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน สื่อที่ใช้ - การทักทาย - คำชมเชย	เด็กชายพรพลสามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถจำแนกสิ่งของได้	3	กิจกรรม - ฝึกจำแนกสิ่งของได้ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ ในมุมเล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมอิสระ - คำชมเชย	เด็กชายพรพลสามารถจำแนกสิ่งของได้ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ ในมุมเล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 4 เด็กชายพชรพล พะเดียกิ่ง

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายพชรพล สามารถโยนลูกบอลได้ในกิจกรรมกลางแจ้ง โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายพชรพล สามารถปั้นขี้ผึ้งแล้วคลึงเป็นก้อนกลมได้ในกิจกรรมหลักงานปั้นขี้ผึ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายพชรพล สามารถทำความสะอาดหลังขับถ่ายได้ในกิจกรรมอาหารว่างและอาหารกลางวันกิจกรรมล้างมือและการทำภาระกิจส่วนตัว โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายพชรพล สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กชายพชรพล สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายพชรพล สามารถจำแนกสิ่งของได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ ในมุมเล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 5

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กหญิงนารีนภา ดวงไฟ

วันเดือนปีเกิด 22 พฤศจิกายน 2559

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถเดินข้ามสิ่งกีดขวางได้ สามารถแกะหรือฉีกวัตถุโดยใช้นิ้วมือได้ สามารถถอดกระโปรง เอวยืดได้ สามารถตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่นได้ สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ และสามารถบอก หรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้

จุดด้อย ไม่สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันไดแบบสลับเท้าได้ ไม่สามารถสลัวัตถุที่อยู่ในมือ จากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้ ไม่สามารถถอดกางเกงเอวยืดได้ ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อ คำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่าง เหมาะสม ไม่สามารถสบตาผู้อื่นได้ และไม่สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับ ความสามารถตามจุดประสงค์ ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กหญิงนารีนภา สามารถเดิน ข้ามสิ่งกีดขวางได้ แต่ไม่สามารถ เดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันได แบบสลับเท้าได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือน ด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก	เด็กหญิงนารีนภา สามารถแกะ หรือฉีกวัตถุโดยใช้นิ้วมือได้ แต่ไม่ สามารถสลัวัตถุที่อยู่ในมือจาก ข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้	ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือน ด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการช่วยเหลือ ตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กหญิงนารีนภา สามารถถอด กระโปรงเอวยืดได้ แต่ไม่สามารถ ถอดกางเกงเอวยืดได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือน ทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะการรับรู้และการ แสดงออกทางภาษา	เด็กหญิงนารีนภา สามารถ ตอบสนองต่อคำพูด ของผู้อื่นได้ แต่ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทาง ต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้า ภายนอกและภายในได้อย่าง เหมาะสม	ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะทางสังคม	เด็กหญิงนารินภา สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ แต่ไม่สามารถสบตาผู้อื่นได้	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กหญิงนารินภา สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้ แต่ไม่สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กหญิงนารินภา ดวงไฟ เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 22 พฤศจิกายน 2559

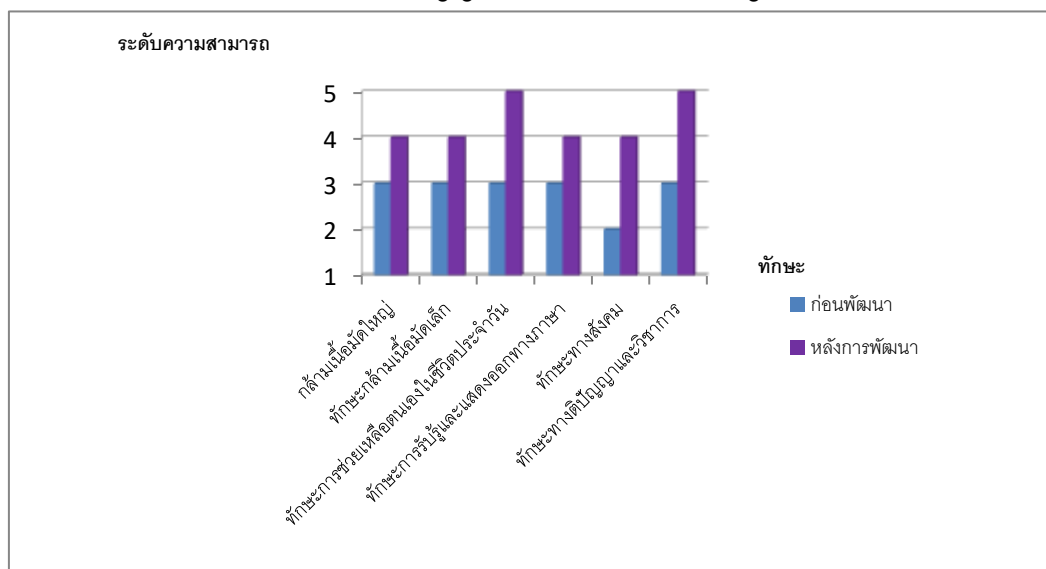
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันไดแบบสลับเท้าได้	3	กิจกรรม - ฝึกเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันไดแบบสลับเท้าได้ ในกิจกรรมเล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - เครื่องเล่นที่มีบันไดแบบไม้ - คำชมเชย	เด็กหญิงนารินภา สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันไดแบบสลับเท้าได้ ในกิจกรรมเล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อยหรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถสลับวัตถุที่อยู่ในมือจากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้	3	กิจกรรม - ฝึกสลับวัตถุที่อยู่ในมือจากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่นอิสระ - คำชมเชย	เด็กหญิงนารินภาสามารถสลับวัตถุที่อยู่ในมือจากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อยหรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา	4
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถถอดกางเกงเอวยืดได้	3	กิจกรรม - ฝึกถอดกางเกงเอวยืดได้ในกิจกรรมล้างมือและทำภารกิจส่วนตัว สื่อที่ใช้ - กางเกงเอวยืด - คำชมเชย	เด็กหญิงนารินภาสามารถถอดกางเกงเอวยืดได้ในกิจกรรมล้างมือและทำภารกิจส่วนตัว โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	3	กิจกรรม - ฝึกแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้งพาเดินชมธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์	เด็กหญิงนารินภาสามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้งพาเดินชมธรรมชาติ	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
		สื่อที่ใช้ - การแสดงสีหน้าท่าทางอารมณ์ต่าง ๆ - คำชมเชย	ตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	
ทักษะทางสังคม - สามารถสบตาผู้อื่นได้	2	กิจกรรม - ฝึกการสบตาผู้อื่น ในกิจกรรมเล่นิทาน สื่อที่ใช้ - กระจก - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กหญิงนารินภา สามารถฝึกการสบตาผู้อื่น ในกิจกรรมเล่นิทานได้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้	3	กิจกรรม - ฝึกบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมเล่นิทาน สื่อที่ใช้ - เสียงบุคคล - บัตรภาพบุคคล - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กหญิงนารินภา สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่างๆ ได้ ในกิจกรรมเล่นิทาน โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทัศนศึกษาที่ 5 เด็กหญิงนารีนภา ดวงไฟ

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กหญิงนารีนภา สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันไดแบบสลับเท้าได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้งโดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กหญิงนารีนภา สามารถสลั้ววัตถุที่อยู่ในมือจากข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่งได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์/ เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กหญิงนารีนภา สามารถถอดเสื้อยืดคอกกลมได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กหญิงนารีนภา สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินชมธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กหญิงนารีนภา สามารถฝึกการสบตาผู้อื่น ในกิจกรรมเล่นิทานได้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กหญิงนารีนภา สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

กรณีศึกษาที่ 6

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายกฤษณเดช ภูงามแจ้ง

วันเดือนปีเกิด 25 กันยายน 2560

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถเอี้ยวตัวใช้มือเล่นอย่างอิสระในท่านั่งได้ สามารถกำหรือจับวัตถุได้ สามารถใช้มือหยิบอาหารเข้าปากได้ สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นได้ สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ และสามารถบอกเสียงที่คุ้นเคยได้

จุดด้อย ไม่สามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้ ไม่สามารถกำ และตอก หรือทุบวัตถุได้ ไม่สามารถดื่มน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้ ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถสบตากับผู้อื่นได้ และไม่สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายกฤษณเดช สามารถเอี้ยวตัวใช้มือเล่นอย่างอิสระในท่านั่งได้ แต่ไม่สามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	เด็กชายกฤษณเดช สามารถกำหรือจับวัตถุได้แต่ไม่สามารถกำ และตอกหรือทุบวัตถุได้	ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายกฤษณเดช สามารถใช้มือหยิบอาหารเข้าปากได้ แต่ไม่สามารถดื่มน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายกฤษณเดช สามารถตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่นได้ แต่ไม่สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม	ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้
ทักษะทางสังคม	เด็กชายกฤษณเดช สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ แต่ไม่สามารถสบตากับผู้อื่นได้	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายกฤษณเดช สามารถบอกเสียงที่คุ้นเคยได้ แต่ไม่สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กชายกฤษณเดช ภูงามแจ้ง เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 25 กันยายน 2560

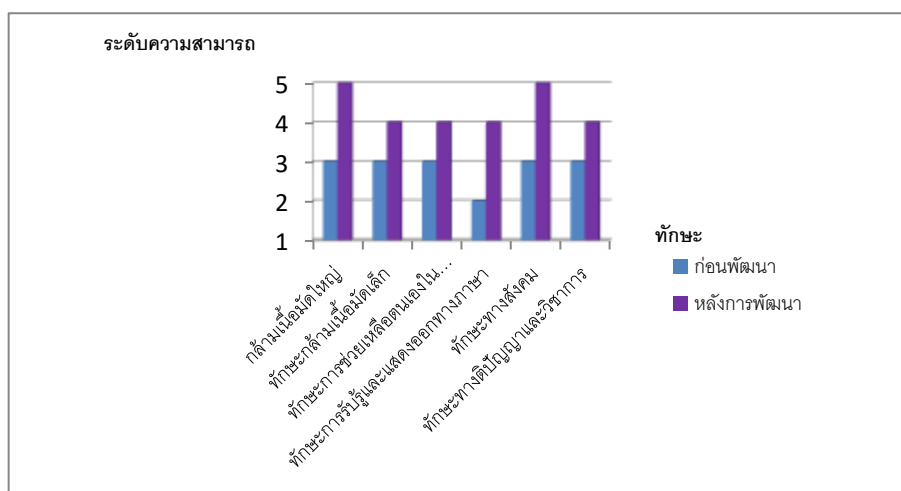
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้	3	กิจกรรม - ฝึกกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ลูกบอลไหมพรม - คำชมเชย	เด็กชายกฤษณเดชสามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระโดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถกำ และตอกหรือทุบวัตถุได้	3	กิจกรรม - ฝึกกำ และตอกหรือทุบวัตถุได้ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมอิสระที่สามารถ กำ ตอก หรือทุบได้ - คำชมเชย	เด็กชายกฤษณเดชสามารถกำ และตอกหรือทุบวัตถุได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
<p>ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน</p> <p>- สามารถต้อน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้</p>	3	<p>กิจกรรม</p> <p>- ฝึกต้อน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้ ในกิจกรรมรับประทานอาหารเช้าและรับประทานอาหารกลางวัน</p> <p>สื่อที่ใช้</p> <p>- แก้วน้ำ</p> <p>- คำชมเชย</p>	<p>เด็กชายกฤษณเดชสามารถต้อน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้ในกิจกรรมรับประทานอาหารเช้าและรับประทานอาหารเช้ากลางวัน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง</p>	4
<p>ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา</p> <p>- สามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม</p>	2	<p>กิจกรรม</p> <p>- ฝึกแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้งพาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์</p> <p>สื่อที่ใช้</p> <p>- บริเวณทั่วไป</p> <p>- คำชมเชย</p>	<p>เด็กชายกฤษณเดชสามารถแสดงสีหน้าท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้งพาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง</p>	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสังคม - สามารถสบตากับผู้อื่นได้	3	กิจกรรม - ฝึกการสบตากับผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่นอิสระ - คำชมเชย	เด็กชายกฤษณเดช สามารถสบตากับผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้	3	กิจกรรม - ฝึกบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้ ในกิจกรรมเล่นนิทานและกิจกรรมก่อนกลับ สื่อที่ใช้ - เสียงครู และเพื่อนนักเรียน - คำชมเชย	เด็กชายกฤษณเดช สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้ ในกิจกรรมเล่นนิทานและกิจกรรมก่อนกลับ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 6 เด็กชายกฤษณเดช ภูงามแจ้ง

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถกลิ้งลูกบอลขณะอยู่ในท่านั่งได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระโดยทำได้ด้วยตนเอง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถกำ และตอก หรือทุบวัตถุได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถดื่มน้ำและนมจากแก้วด้วยตนเองได้ ในกิจกรรมรับประทานอาหารว่างและรับประทานอาหารกลางวัน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถแสดงสีหน้า ทำทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะทางสังคม

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถสบตากับผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ เล่นอิสระ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.5 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายกฤษฎเดช สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน และกิจกรรมก่อนกลับ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 7

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายปฏิญญา เขตบุญพร้อม

วันเดือนปีเกิด 26 กุมภาพันธ์ 2559

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันได แบบพยักเท้าได้ สามารถดูของเหลวโดยใช้หลอดดูดได้ สามารถถอดเสื้อยืดคอกกลมได้ สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม สามารถรับรู้ และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และสามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้

จุดด้อย ไม่สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันได แบบพยักเท้าได้ ไม่สามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปทรงต่าง ๆ ได้ ไม่สามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้ ไม่สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ไม่สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายปฏิญญา สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยจับราวบันได แบบพยักเท้าได้ แต่ไม่สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันไดแบบพยักเท้าได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	เด็กชายปฏิญญา สามารถดูของเหลวโดยใช้หลอดดูดได้แต่ไม่สามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปทรงต่าง ๆ ได้	ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายปฏิญญา สามารถถอดเสื้อยืดคอกกลมได้ แต่ไม่สามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายปฏิญญา สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม แต่ไม่สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง	ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะทางสังคม	เด็กชายปฏิญญา สามารถรับรู้ และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม แต่ไม่สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม	
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายปฏิญญา สามารถบอกหรือแยกแยะเสียงบุคคลที่คุ้นเคยได้ แต่ไม่สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

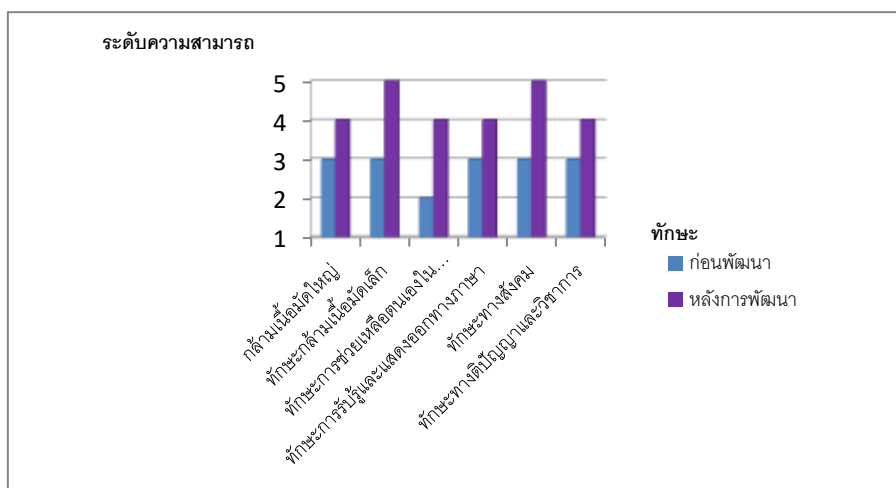
ชื่อ-สกุล เด็กชายปฏิญญา เขตบุญพร้อม เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 26 กุมภาพันธ์ 2559
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันได แบบพักเท้าได้	3	กิจกรรม - ฝึกเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันได แบบพักเท้าได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง เดินขึ้น-ลงบันไดไม้ สื่อที่ใช้ - เครื่องเล่นที่มีบันไดไม้ - คำชมเชย	เด็กชายปฏิญญา สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันได แบบพักเท้าได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง เดินขึ้น-ลงบันไดไม้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปร่างต่าง ๆ ได้	3	กิจกรรม - ฝึกร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปร่างต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมตอนเช้า การร้อยดอกไม้ สื่อที่ใช้ - ลูกปัดรูปร่างต่าง ๆ - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กชายปฏิญญาสามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปร่างต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมตอนเช้า การร้อยดอกไม้ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้	2	กิจกรรม - ฝึกสวมรองเท้าแบบติดแถบได้ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - รองเท้าแบบติดแถบ - สนามกลางแจ้ง - คำชมเชย	เด็กชายปฏิญญาสามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างไร้โดยวิธีหนึ่ง	4
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง	3	กิจกรรม - ฝึกออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดตามหน่วยการเรียนรู้ - คำชมเชย	เด็กชายปฏิญญาสามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างไร้โดยวิธีหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสังคม - สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม	3	กิจกรรม - ฝึกเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้งพาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ สื่อที่ใช้ - บริเวณทั่วไป - คำชมเชย	เด็กชายปัญญาสามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้	3	กิจกรรม - ฝึกบอกส่วนต่างๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมวงกลม สื่อที่ใช้ - นิทาน - คำชมเชย	เด็กชายปัญญาสามารถบอกส่วนต่างๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมวงกลม โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 7 เด็กชายปัญญา เขตบุงพร้อม

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายปัญญา สามารถเดินขึ้น-ลงบันไดโดยไม่จับราวบันได แบบพักเท้าได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง เดินขึ้น-ลงบันไดไม้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายปัญญา สามารถร้อยวัตถุที่มีขนาดหรือรูปทรงต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมตอนเข้าการร้อยดอกไม้ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายปัญญา สามารถสวมรองเท้าแบบติดแถบได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายปัญญา สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กชายปัญญา สามารถเล่นแบบสำรวจได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมกลางแจ้ง พาเดินดูธรรมชาติตามหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายปัญญา สามารถบอกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ได้ ในกิจกรรมวงกลม โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 8

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กหญิงสุพัฒนา ภารจรัส

วันเดือนปีเกิด 4 กันยายน 2558

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถกระโดดเองโดยเท้าทั้งสองลอยจากพื้นได้ สามารถต่อวัตถุในแนวตั้งได้ สามารถถอดถุงเท้าได้ สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ และสามารถดูแลส่วนต่าง ของร่างกายได้

จุดด้อย ไม่สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถจับดินสอ หรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ ไม่สามารถสวมถุงเท้าได้ ไม่สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ไม่สามารถสบตากับผู้อื่นได้ และไม่สามารถบอกชื่อผัก และผลไม้ได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถกระโดดเองโดยเท้าทั้งสองลอยจากพื้นได้ แต่ไม่สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง	ระดับ 5 หมายถึงทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถต่อวัตถุในแนวตั้งได้ แต่ไม่สามารถจับดินสอ หรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้	ระดับ 3 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถถอดถุงเท้าได้ แต่ไม่สามารถสวมถุงเท้าได้	ทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถแสดงสีหน้า ท่าทางต่อคำพูดหรืออารมณ์ต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายในได้อย่างเหมาะสม แต่ไม่สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง	ระดับ 2 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะทางสังคม	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถตอบสนองต่อเสียงได้ แต่ไม่สามารถสบตากับผู้อื่นได้	ระดับ 1 หมายถึงทำไม่ได้
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถดูแลส่วนต่างของร่างกายได้ แต่ไม่สามารถบอกชื่อผักและผลไม้ได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กหญิงสุพัฒตา ภารจรส์ เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 4 กันยายน 2558

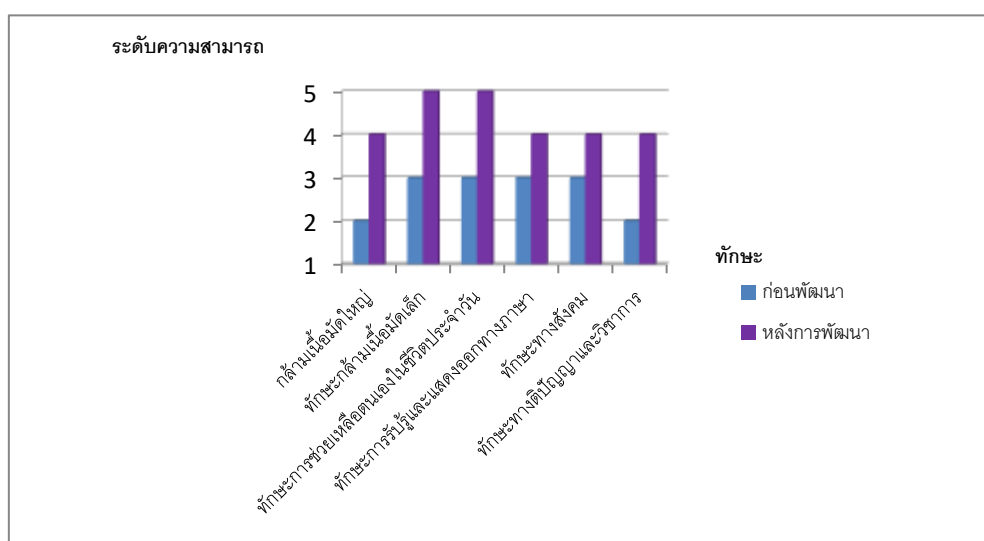
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง	2	กิจกรรม - ฝึกกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - สนามหญ้า - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กหญิงสุพัฒตาสามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถจับดินสอหรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้	3	กิจกรรม - ฝึกจับดินสอ หรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ในงานศิลปะ วาดภาพด้วยสีเทียน สื่อที่ใช้ - กระดาษร้อยปอนด์ - สีเทียน - คำชมเชย	เด็กหญิงสุพัฒตาสามารถจับดินสอหรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ ในงานศิลปะ วาดภาพด้วยสีเทียน โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถสวมถุงเท้าได้	3	กิจกรรม - ฝึกสวมถุงเท้าได้ในกิจกรรมกลางแจ้งก่อนไปเล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - ถุงเท้า - คำชมเชย	เด็กหญิงสุพัฒตาสามารถสวมถุงเท้าได้ในกิจกรรมกลางแจ้งก่อนไปเล่นกลางแจ้งโดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง	3	กิจกรรม - ฝึกออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดตามหน่วยการเรียนรู้ - คำชมเชย	เด็กหญิงสุพัฒตาสามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสังคม - สามารถสบตากับผู้อื่นได้	3	กิจกรรม - ฝึกการสบตากับผู้อื่นได้ในกิจกรรมเล่านิทาน สื่อที่ใช้ - กระจก - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กหญิงสุพัฒตาสามารถสบตากับผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถบอกชื่อผักและผลไม้ได้	2	กิจกรรม - ฝึกบอกชื่อผัก และผลไม้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดตามหน่วยการเรียนรู้ - คำชมเชย/การปรบมือ	เด็กหญิงสุพัฒาสามารถบอกชื่อผักและผลไม้ได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 8 เด็กหญิงสุพัฒา ภาวจรัส

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถกระโดดสองขาอยู่กับที่ได้อย่างต่อเนื่อง ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถจับดินสอ หรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ ในงานศิลปะ วาดภาพด้วยสีเทียน โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถสวมถุงเท้าได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง ก่อนไปเล่นกลางแจ้งโดยทำได้ด้วยตนเอง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถสบตากับผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กหญิงสุพัฒนา สามารถบอกชื่อผัก และผลไม้ได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเล็กน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 9

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กหญิงปาริฉัตร สอนก้อม

วันเดือนปีเกิด 15 เมษายน 2557

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถวิ่งข้ามสิ่งกีดขวางได้ สามารถจับดินสอ หรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ สามารถสวมเสื้อยืดคอกกลมได้ สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ และสามารถชี้หรือบอกลักษณะของพื้นผิวได้

จุดด้อย สามารถวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ ไม่สามารถเลียนแบบการลากเส้นได้ ไม่สามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้ ไม่สามารถใช้คำสรรพนาม แทนตนเองและผู้อื่นได้ ไม่สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับ ความสามารถตาม จุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถวิ่งข้ามสิ่งกีดขวางได้ แต่ไม่สามารถวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้	ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วย
ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถจับดินสอหรือสีเทียนเพื่อขีดเขียนได้ แต่ไม่สามารถเลียนแบบการลากเส้นได้	การกระตุ้นเตือนด้วยวาจา ระดับ 3 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วย
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถสวมเสื้อยืดคอกกลมได้ แต่ไม่สามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้	การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถออกเสียงคำได้ถูกต้อง เหมาะสม แต่ไม่สามารถใช้คำสรรพนาม แทนตนเองและผู้อื่นได้	ระดับ 2 หมายถึง ทำได้แต่ต้องช่วยด้วย การกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะทางสังคม	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 2-3 คน โดยมีกฎกติกาได้ แต่ไม่สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถชี้หรือบอกลักษณะของพื้นผิวได้ แต่ไม่สามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กหญิงปาริฉัตร สอนก้อม เพศ หญิง วันเดือนปีเกิด 15 เมษายน 2557

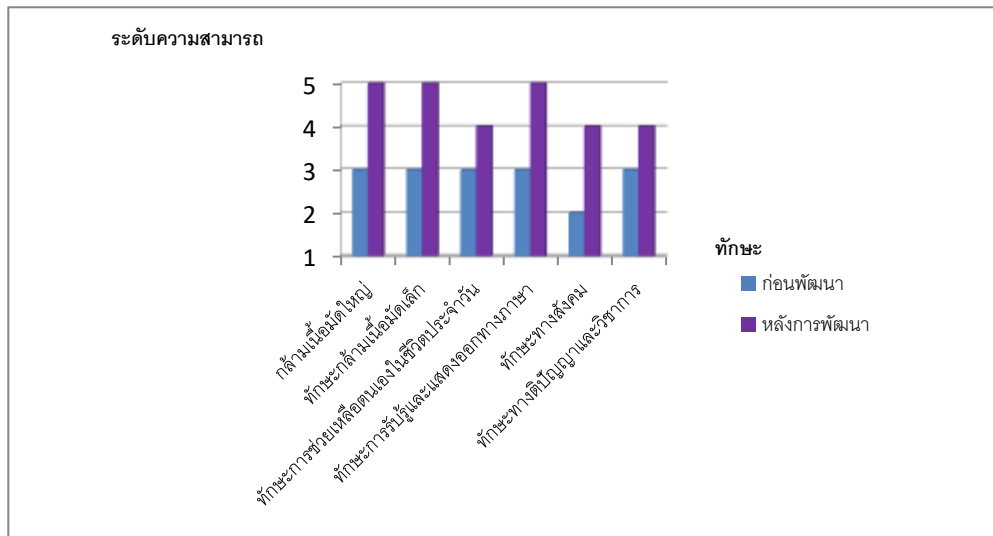
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้	3	กิจกรรม - ฝึกวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - ของเล่นในสนามเด็กเล่น - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถวิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถเลียนแบบการลากเส้นได้	3	กิจกรรม - ฝึกเลียนแบบการลากเส้นได้ ในกิจกรรมหลัก งานศิลปะ วาดภาพด้วยสีเทียนตามครู สื่อที่ใช้ - กระดาษร้อยปอนด์ - สีเทียน - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถเลียนแบบการลากเส้นได้ ในกิจกรรมหลัก งานศิลปะ วาดภาพด้วยสีเทียนตามครู โดยทำได้ด้วยตนเอง	5

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้	3	กิจกรรม - ฝึกถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ สื่อที่ใช้ - เสื้อคอปกมีกระดุม - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อยหรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษานาม แทนตนเองและผู้อื่นได้	3	กิจกรรม - ฝึกใช้คำสรรพนามแทนตนเองและผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน สื่อที่ใช้ - นิทานตั้งโต๊ะ - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถใช้คำสรรพนาม แทนตนเองและผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะทางสังคม - สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	2	กิจกรรม - ฝึกแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน สื่อที่ใช้ - การทักทาย - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้	3	กิจกรรม - ฝึกชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ - ภาพวาดตามหน่วยประสบการณ์ - คำชมเชย	เด็กหญิงปาริฉัตรสามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 9 เด็กหญิงปาริฉัตร สอนก้อม

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถวิ่งหลบหลีก สิ่งกีดขวางได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถเลียนแบบการลากเส้นได้ ในกิจกรรมหลัก งานศิลปะ วาดภาพ ด้วยสีเทียนตามครู โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถถอดเสื้อคอปกมีกระดุมได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถใช้คำสรรพนาม แทนตนเองและผู้อื่นได้ ในกิจกรรมเล่านิทาน โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในกิจกรรมตอนเช้า ทักทายเด็กนักเรียน โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กหญิงปาริฉัตร สามารถชี้หรือบอกรูปเรขาคณิตได้ ในกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีศึกษาที่ 10

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล (นามสมมุติ) เด็กชายศุภชัย สีสมบัติ

วันเดือนปีเกิด 20 มิถุนายน 2557

ความบกพร่อง/ประเภทความพิการ บกพร่องทางสติปัญญา

จุดเด่น สามารถกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางได้ สามารถปั่นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นแผ่นแบนกลมได้ สามารถเก็บสิ่งของเข้าที่ใต้ สามารถบอกชื่อเล่นของตนเองและผู้อื่นได้ สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสามารถจำแนกขนาดของวัตถุต่าง ๆ ได้

จุดด้อย ไม่สามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ใต้ ไม่สามารถปั่นดินน้ำมันตามจินตนาการได้ ไม่สามารถกวาดบ้านได้ ไม่สามารถบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้ ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และไม่สามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้

2. ความสามารถตามพัฒนาการก่อนการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะ	ความสามารถปัจจุบัน	เกณฑ์ในการประเมินระดับความสามารถตามจุดประสงค์ในการพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่	เด็กชายศุภชัย สามารถกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางได้ แต่ไม่สามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ใต้	ระดับ 5 หมายถึงทำได้ด้วยตนเอง ระดับ 4 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยวาจา
ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก	เด็กชายศุภชัย สามารถปั่นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นแผ่นแบนกลมได้ แต่ไม่สามารถปั่นดินน้ำมันตามจินตนาการได้	ระดับ 3 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	เด็กชายศุภชัย สามารถเก็บสิ่งของเข้าที่ใต้ แต่ไม่สามารถกวาดบ้านได้	ระดับ 2 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะการรับรู้และการแสดงออกทางภาษา	เด็กชายศุภชัย สามารถบอกชื่อเล่นของตนเองและผู้อื่นได้ เหมาะสม แต่ไม่สามารถบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้	ระดับ 1 หมายถึงทำได้แต่ต้องช่วยด้วยการกระตุ้นเตือนทางกาย (สัมผัส) และวาจา
ทักษะทางสังคม	เด็กชายศุภชัย สามารถแสดงการทักทายกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยมีกฎกติกาได้ แต่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	ระดับ 1 หมายถึงทำไม่ได้
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ	เด็กชายศุภชัย สามารถสามารถจำแนกขนาดของวัตถุต่าง ๆ ได้ แต่ไม่สามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้	

3. ผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

บันทึกผลการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-สกุล เด็กชายศุภชัย สีสมบัติ เพศ ชาย วันเดือนปีเกิด 20 มิถุนายน 2557

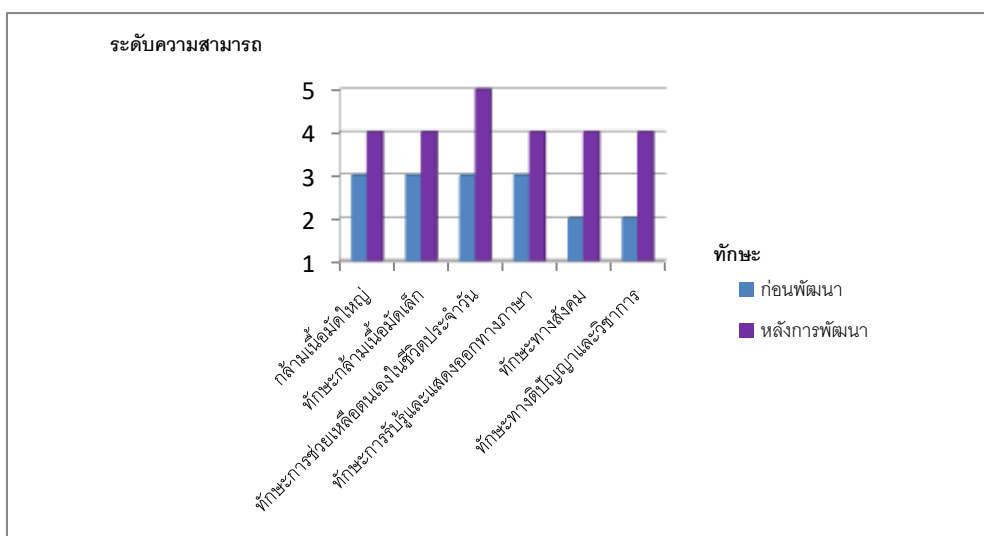
วันที่เริ่มต้นพัฒนา 1 พฤษภาคม 2562 วันที่สิ้นสุดการพัฒนา 31 พฤษภาคม 2563 ใช้เวลา 1 ปี

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ - สามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้	3	กิจกรรม - ฝึกกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่น เล่นกลางแจ้ง สื่อที่ใช้ - จุดมาร์ค/ สัญลักษณ์ - คำชมเชย/การ ปรบมือ	เด็กชายศุภชัยสามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่น กลางแจ้ง โดยต้องมี ผู้ช่วยเหลือน้อย หรือ ใช้การกระตุ้นเตือนทาง วาจา หรือทำทางอย่าง ใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก - สามารถปั้นดินน้ำมันตามจินตนาการได้	3	กิจกรรม - ฝึกปั้นขี้ผึ้งตามจินตนาการได้ ในกิจกรรมหลัก การปั้นขี้ผึ้ง สื่อที่ใช้ - ขี้ผึ้ง - คำชมเชย	เด็กชายศุภชัยสามารถปั้นขี้ผึ้งตาม จินตนาการได้ ในกิจกรรมหลัก การปั้นขี้ผึ้งโดยต้องมี ผู้ช่วยเหลือน้อย หรือ ใช้การกระตุ้นเตือนทาง วาจา หรือทำทางอย่าง ใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - สามารถกวาดบ้านได้	3	กิจกรรม - ฝึกกวาดบ้าน ในกิจกรรมหลัก งานบ้าน สื่อที่ใช้ - ไม้กวาด - คำชมเชย	เด็กชายศุภชัยสามารถกวาดบ้านได้ ในกิจกรรมหลักงานบ้าน โดยทำได้ด้วยตนเอง	5
ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา - สามารถบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้	3	กิจกรรม - ฝึกบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้ ในกิจกรรมวงกลม สื่อที่ใช้ - ชื่อ-นามสกุลจริง เด็กชายศุภชัย สีสมบัติ - คำชมเชย	เด็กชายศุภชัยสามารถบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้ ในกิจกรรมวงกลม โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
ทักษะทางสังคม - สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	2	กิจกรรม - ฝึกอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่นอิสระ - คำชมเชย	เด็กชายศุภชัยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

จุดประสงค์ในการพัฒนา	คะแนนก่อนพัฒนา	กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการพัฒนา	ความสามารถหลังการพัฒนา	คะแนนหลังพัฒนา
ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ - สามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้	2	กิจกรรม - ฝึกจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ สื่อที่ใช้ - ของเล่นในมุมเล่นอิสระ - คำชมเชย	เด็กชายศุภชัยสามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระโดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4

แผนภูมิแท่งแสดงความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลังการส่งเสริมศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กรณีศึกษาที่ 10 เด็กชายศุภชัย สีสมนัติ

4. สรุปผลความสามารถตามพัฒนาการก่อนและหลัง

4.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่

เด็กชายศุภชัย สามารถกระโดดขาเดียว อยู่กับที่ได้ ในกิจกรรมกลางแจ้ง เล่นกลางแจ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก

เด็กชายศุภชัย สามารถปั้นขี้ผึ้ง ตามจินตนาการได้ ในกิจกรรมหลัก การปั้นขี้ผึ้ง โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กชายศุภชัย สามารถกวาดบ้านได้ ในกิจกรรมหลัก งานบ้าน โดยทำได้ด้วยตนเอง

4.4 ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา

เด็กชายศุภชัย สามารถบอกชื่อและนามสกุลจริงของตนเองได้ ในกิจกรรมวงกลม โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.5 ทักษะทางสังคม

เด็กชายศุภชัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระ โดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.6 ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ

เด็กชายศุภชัย สามารถจับคู่สิ่งของหรือรูปภาพที่เหมือนกันได้ ในกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์ การเล่นอิสระโดยต้องมีผู้ช่วยเหลือน้อย หรือใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือทำทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายสุวรรณ บัวพันธ์
วันเกิด	วันที่ 29 มกราคม 2506
สถานที่เกิด	เลขที่ 43 หมู่ที่ 9 บ้านหนองผือ ตำบลหนองผือ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45180
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 111 หมู่ที่ 13 บ้านป่าแดง ตำบลดอนสมบูรณ์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46120
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เลขที่ 400 หมู่ 1 ถนนถีนานนท์ ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 46120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) วิทยาลัยครูมหาสารคาม
พ.ศ. 2548	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2557	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม